859.0-1
S 71

MARI SCRIITORI

NICHITA STĂNESCU

1
1998

1992

ORDINEA CUVINTELOR

versuri

(1957—1983)

vol. I

CUVÎNT ÎNAINTE DE NICHITA STĂNESCU

Prefață, cronologie și ediție îngrijită de
ALEXANDRU CONDEESCU
cu acordul autorului

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
CLUJ-NAPOCA

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

487.530

487530R

Editura Car
1985

2
2009

Coperta aparţine îngrijitorului ediţiei

Fotografii de Ion Cucu, Florin Iaru, Aurel Mihailopol

STRUCTURA ARTISTICĂ

— o parafrază critică —

A venit îngerul și mi-a zis: de atîta amar de vreme te veghez ca să ajungi om de știință și tu pînă acum n-ai inventat nimic!

Cum să nu; am inventat; numai că știința pe care am creat-o este atît de subtilă, încît uneori se confundă cu firescul. Ea se numește hemografia, adică scrierea cu tine însuți.

NICHITA STĂNESCU

MODERNITATEA ESENȚIALĂ

> *„Am cunoscut pe cineva care vedea electricitatea. Cineva m-a cunoscut pe mine, care vedeam cuvintele.“*

Între ctitorii unei culturi sînt descoperitori, inventatori și exploratori. Nichita Stănescu este un inventator, tip artistic la fel de rar ca întemeietorul. Experimentînd asupra lui însuși el creează un cu totul alt spațiu sentimentelor decît cel îndeobște cunoscut, spațiu al aventurii poetice unde limba se naște din nou recreîndu-și la rîndu-i vorbitorii. La distanța de un veac de literatură, prin rolul de novator al viziunilor și al structurilor limbajului poetic, importanța apariției în poezia română modernă a lui Nichita Stănescu e comparabilă cu cea a lui Mihai Eminescu pentru poezia noastră clasică. „Clasic“ numește aici nu tipologia, ambii de altfel se considerau romantici, ci marea tradiție a liricii noastre, în chip desăvîrșit întemeiată de Eminescu în secolul trecut. Universală și atemporală, deci oricînd „modernă“, poezia eminesciană este culmea națională a unui stil liric cristalizat de-a lungul veacurilor în creuzetul european. Aici guvernează majoritar *funcția tradițională* a limbajului poetic: în cele mai abisale imagini ale viziunii lirice, cititorul recunoaște ceva dintr-o rostire lui familiară. Cuvîntul întemeietorului vrăjește, e ocrotitor și incantatoriu. Emblema sa e *sfera* și echivalentul ei în limbă *perioada*, loc al simetriilor armonioase, unde fraza și antifraza se organizează după legile unității și echilibrului. Oricît de dramatică ar fi suferința poetului, el îl asigură pe cititorul său de posibilitatea, chiar îndepărtată, a regăsirii certitudinilor existențiale. Un antropocentrism al limbajului ordonează securizant cosmosul poeziei „clasice“ pe ale cărui corpuri cerești cititorul întîlnește, sau crede a întîlni, sentimente naturale, urmînd în mare măsură o logică firească, uneori poate exacerbate, dar oricum, acceptate de comun acord, nu însă stări stranii, dureri abstracte, suferințe ale creierului, net diferite de cele cunoscute bunului simț al sufletului împăcat cu lumea.

Din plasma limbii naționale și din stratul fonetic al poeziei populare, cărora le-a inculcat viziunea sa cosmogonică, a turnat Eminescu structura sistemului poetic clasic românesc. Legile acestui univers el le-a numit și tot el i-a dat farmecul sfînt al cerului nocturn. După creator au venit descoperitorii profunzimilor rostirii poetice românești: Lucian Blaga, tăcutul filosof ardelean al misterului ancestral și colectiv, făcînd panteist schimb de taine cu străbunii și cufundîndu-se noptatec în zona de umbră și somn a cuvintelor; Tudor Arghezi, chinuit de îndoieli între un cer indiferent și ispitele telurice, ca un Sf. Anton lăsat pradă harului materiei, răsturnînd din căruțele sale oltenești prin locurile prea sterpe ale spiritului mari coșuri cu cuvinte roditoare, zemoase, aspre și fără false pudori, pipăite și potrivite cu migală în palmele-i zgîriate de mărăcinișul tuturor rîpelor și cîmpiilor vorbirii țărănești; Ion Barbu, rafinatul balcanic și sublimul geometru, visător senzual de paradisuri abstracte, ce concentrează în structuri cristaline sintaxa, răsfățîndu-se antonpannesc cu aromele vorbelor și moliciunile cuvintelor din fastuosul amurg matein al unui Levant ideal... Rătăciți în imensități lirice greu accesibile, Macedonski, Philippide, Botta, Stelaru — exploratori solitari ale căror „jurnale de bord“ n-au fost încă pe deplin descifrate — străbat landele îndepărtate ale unei „terra incognita“ a limbii, în vreme ce, prizonier al orașului cîntînd monocord pe vechile clavire ale cuvintelor plînsul materiei și golul istoric, Bacovia e precursorul „neantului“ ce înfioară aventura limbajului modern.

Dulcele stil clasic nu-i este străin lui Nichita Stănescu. Dimpotrivă, cunoscîndu-i profunzimile, poetul îl stăpînește pînă la virtuozitate, întorcîndu-se mereu la el ca la o certitudine odihnitoare după insuportabila tensiune la care se expune în necunoscutul teritoriu pe care-l prospectează inventîndu-l. Emisferei de o limpede frumusețe a poeziei stănesciene, unde acționează funcția tradițională a limbajului, îi datorează lirica noastră transparența aurorală a cerului său diurn. În primele sale volume, lumina proaspătă și matinală a astrului tutelar apolinic diafanizează realul dăruindu-i o patetică și fără de prihană aură adolescentină. Cîmpuri poetice antigravitaționale fac ca ființele să plutească într-o aeriană cîmpie, cuprinse ca în visele lui Fra Angelico, de o suavă beatitudine. Un dulce sentiment al iubirii însuflețește universul iubirea la D

acesta, dematerializîndu-l, schimbîndu-l în cuvinte, căci cuvintele sînt pentru Nichita Stănescu umbra de aur a materiei în conștiință, iar poezia starea de îndrăgostit exprimată: „Cuvintele se roteau între noi / înainte și înapoi / și cu cît te iubeam mai mult, cu atît / repetau, într-un vîrtej aproape văzut, / structura materiei, de la-nceput". Iubirea, care la Dante mișca sorii și stelele, stăpînește acum cosmosul cuvintelor, asemeni energiilor primordiale ale Logosului creator. Ca într-o virginală naștere, prin dragoste lucrurile sînt mereu numite întîia oară. Starea inocentă a fericirii se revarsă într-o neasemuită vorbire între eu și tu, între eu și însumi, între eu și lume, între lume și lume, prin ea întrupîndu-se necontenit harul revelației cuvîntului: „Să stăm de vorbă, să vorbim, să spunem cuvinte / lungi, sticloase, ca niște dălți ce despart / fluviul rece de delta fierbinte, / ziua de noapte, bazaltul de bazalt". O mirare visătoare împrăștie cu grație stratul nestrăveziu și greoi pe care indiferența naturii și obișnuința oamenilor l-au așezat pe imaginea lucrurilor. Scăpată din opacitatea materiei, limba își arată structurile eterice. Pînă la el auzite, pipăite, gustate, mirosite, cuvintele limbajului poetic sînt deodată văzute:

> ...transparent se lasă străbătut,
> adîncit în străfunduri miraculoase,
> prin care frumoase cuvinte,
> ca niște pești de platină,
> dau elegant din coadă.

Vederea cuvintelor e însă primejdioasă, ca a elfilor. Plăsmuirile lor neschimbătoare și strălucitoare în lumina structurii liricii clasice îl atrag pe temerar spre zonele necercetate ale celeilalte emisfere poetice, unde pîndesc energiile obscure, dionisiace, ale Logosului: „Tu, atît apuc să strig, tu / și cuvîntul începe să se vadă / încet, încet, cum se vede lăsarea de noapte, / cuvînt din două litere: tu. / / Animal monstruos, — înțelesul — / s-a oprit, și începe să se vadă..." Sînt zone înconjurate de o calotă de gheață, ținut mortal al mai-marilor minții, numit din rațiuni de claritate poetică „Hiperboreea". Spre banchizele sale patina, nădăjduind să se scufunde în fluidul diamantin al oceanului nordic, eroul unei versiuni a eminescianului **Geniu pustiu** și tot dinspre ghețarii săi aștepta, cu siguranță, Ion Barbu să răsune necesarul cîntec încăpător geometriei sale astrale. Cel ce ajunge acolo va avea înainte forțele latente ale limbii, mai puternice chiar decît cele ale ideilor: ca un nou Iacob va trebui să lupte cu îngerul cuvintelor și miza va fi însăși finitudinea ființei sale.

Despărțirea întru cunoaștere a eului de sine și de lucruri pune în primejdie nu numai restabilirea identității lui cu lumea și cu el însuși, ci chiar certitudinile existenței sale, căci cugetarea *(cogito)* nu mai poate cuprinde și releva, bizuindu-se numai pe logica rațiunii sale, pe acel „a fi" *(sum)* așa cum speraseră odinioară filosofii cartezieni. Între interioritatea absolută a eului și exterioritatea fenomenelor se desfășoară însă substanța stranie a limbajului, ca o a patra stare a materiei, anulînd antagonismul dintre concret și abstract, propunînd un punct de intersecție *„...dar nu de intersecție dintre două linii. Nu! E vorba despre intersecția dintre ceva și altceva. Adică este vorba despre cuvînt"*. A medita din această perspectivă asupra cuvîntului poetic înseamnă a pune întrebări asupra cunoașterii și ființării absolute, lirica modernă devenind tot mai conștientă de ceea ce în profunzimile ei poezia a tins întotdeauna să fie: gnoseologie și ontologie.

Nu s-ar putea susține totuși că n-ar exista în Europa și o „tradiție" a modernității. În fața atacurilor clasicizante ale „clarității", artiști ai noutății radicale n-au șovăit să-și justifice „obscuritatea" printr-o veche și aleasă ascendență, mai mult sau mai puțin reală, ce urcă pînă în antichitatea tîrzie a Alexandriei și strălucește intens în manierismul saturnian al secolului al XVII-lea. În galeria de portrete ale nobililor lor strămoși din „vestitul neam de artiști al dedalizilor", suveran disprețuitori ai materialității simplificatoare a simțurilor și rafinat prețuitori ai metaforei pararetorice, abstracte și complicate, la locul de onoare stau figurile lui Góngora, Marino, Calderon, Gracián, Quevedo, Tasso, Bernini, Lope de Vega, Agrippa d'Aubigne, Saint-Amant, Kyd, Sponde, Kircher, înconjurînd chipurile adînc problematice ale lui Cervantes, Montaigne și cel hamletian al geniului brit, Shakespeare. Precursori direcți se pot consemna, însă, doar în veacul al XIX-lea, cînd trăsăturile insolite ale scrisului unor vizionari precum Novalis, Musset, tînărul Hugo, tîrziul Hölderlin, Nerval, E.A. Poe, Lautreamont anticipează o schimbare esențială a sensibilității occidentale, pregnant manifestă în a doua jumătate a secolului în opera trinității catalizatoare a noului limbaj poetic european: Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé. În „programul“ revoluției lor își află sugestiile de plecare toate direcțiile secolului nostru. [illegible]

O nouă structură artistică se naște. Orizontul „bipolar“ tradițional al opoziției *clasic / romantic* se modifică sensibil prin ivirea unei alte figuri a spiritului uman, mai dilematic complexă: un „al treilea pol“, ca un paradoxal spațiu continuu al celor două contrarii, încercînd nu să le unifice într-o falsă sinteză armonioasă, ci să surprindă în simultaneitate existența lor antinomică. Dacă, urmînd „tipologia“ unui eseu din tinerețe al lui Nichita Stănescu, clasicul vede idei, iar romanticul sentimente (poetul socotindu-se atunci pe sine astfel romantic), putem spune că modernul vede deodată ideile și sentimentele, dar le vede cu cuvintele, cu un fel de vedere încorporată în cuvinte. El vede cuvinte. „Spațiul comun“ este vizibil pentru el prin și în limbajul poetic. Îl închipuim asemănător *parabolei* din gîndirea matematică: un loc geometric al punctelor egal depărtate de un punct fix și de o dreaptă directoare. Cam așa ceva.

Structura liricii moderne, definită ca un „romantism deromantizat“, a descris-o Hugo Friedrich în 1956. Modelul ei ideal era dedus din invariantele obținute prin suprapunerea sistemelor lirice și a poeticilor celor trei întemeietori din secolul al XIX-lea și ale celor mai proeminente personalități ale poeziei noi din prima jumătate a secolului XX: Rilke, Trakl, Benn, Krolow, Apollinaire, Valéry, Breton, Eluard, Saint-John Perse, Prévert, Yeats, Eliot, Pound, Jiménez, Salinas, Lorca, Guillén, Aleixandre, Marinetti, Montale, Alberti, Quasimodo, Ungaretti. În tabloul poeziei contemporane moderne nu figurau în cercetările lui Friedrich, spre vest, portughezii și poeții sud și nord americani, iar spre răsărit întreaga jumătate estică a Europei, de la nordul scandinav pînă la sudul grec. La data apariției cărții, însă, lirica din spațiul european analizat de el își consumase deja posibilitățile creatoare ale noii aventuri poetice și, epuizată parcă de încordarea supraomenească în care se condamnase cu noblețe să viețuiască, rătăcea într-o sterilă cazuistică a propriului limbaj sau se întorcea, fără rezultate notabile, în banalitatea ocrotitoare a poeticii tradiționale și a concretului cotidian. Vlăguirea liricii occidentale a celei de a doua jumătăți a secolului 20 este astăzi un fenomen de domeniul evidenței.

Apariția în literatura română, la sfîrșitul anilor '50, a lui Nichita Stănescu ține de miracol. Ea se petrecea la exact o sută de ani de la tipărirea, în 1857, a primei versiuni a baudelairienelor **Fleurs du mal** și la trei sferturi de veac de la geneza **Luceafărului** eminescian. Deși aparținînd unui fond de civilizație străvechi, literatura noastră, ca fenomen cultural major, este foarte tînără: în vreme ce în alte culturi europene moderne operele modelatoare apar în secolele XIV—XVII, titanii întemeietori de limbă literară și conștiință națională apar la noi de-abia în secolul al XIX-lea. Marile perioade de creație, corespunzînd dialecticii schimbărilor de percepție a lumii în conștiința generațiilor literare ce s-au succedat de la începutul veacului trecut și pînă la epoca noastră, se pot număra pe degetele unei singure mîini: I) 1800—1830, *Descoperirea de sine;* II) 1830—1860, *Descoperirea occidentului și a specificului național;* III) 1860—1890, *Conștiința de sine și întemeierea;* IV) 1890—1920, *La amurgul titanilor;* V) 1920—1950, *Explorarea dimensiunilor.* Deceniul 1950—1960, definit prin *Refuzul specificului artistic,* a însemnat un hiatus, care, adăugat efectelor traumatizante ale războiului, a „înghețat" evoluția generației postbelice și a frînat apariția celei următoare. Vitalitatea literaturii și limbii românești depăși însă acest moment de cumpănă, ce viza însăși ființa sa ca patrie spirituală a unui popor, și în anii ce au trecut de la începutul deceniului șapte pînă acum produse o nouă perioadă literară strălucită a cărei efervescență creatoare o așează alături de alte două epoci de vîrf ale culturii noastre (perioada marilor clasici și perioada interbelică) împreună cu care formează un adevărat „secol de aur" românesc. Intervalul 1960—1980 s-ar putea denumi de aceea *Redescoperirea literaturii,* dacă el n-ar însemna în egală măsură și altceva: situarea poeziei românești în avangarda valorică a poeziei mondiale. Îi vom lăsa deci numele în seama viitorului apropiat. Cele două mișcări ce au polarizat aspirațiile epocii se pot recunoaște și în destinul celor două spirite poetice care au dat pentru totdeauna numele lor acestei generații de creație: Nicolae Labiș, *spiritul teluric al adîncurilor* „din cînd în cînd urcînd în lumea voastră din lumea alcoolurilor tari" și Nichita Stănescu, *spiritul solar al înalturilor* „bînd azurul decantat în cești". După dispariția tragică a lui Labiș, zidit ca un vestitor simbolic la temelia resurecției literaturii naționale, geniul lui Nichita

Stănescu ridică poezia română în zonele eterice ale gîndirii, deschizînd totodată liricii universale perspectiva fecundă a unor posibile teritorii poetice viitoare.

Ca și Eminescu în cadrul romantismului european, poate mai tranșant chiar, Nichita Stănescu nu seamănă cu nimeni. Este propriul său reper. Ordinea sa poetică reflectă mitologia unică a unei extraordinare aventuri interioare. Aparținînd principial structurii liricii moderne, ca rețea abstractă a unor constante spirituale contemporane, Nichita Stănescu impune prin originalitatea ireductibilă a expresiei viziunii sale un sistem poetic personal.

NICHITA STĂNESCU, INVENTATORUL

> *„Eu fac parte din categoria luptătorilor pe care nu-i intimidează ceea ce nu știu de la părinții lor și nici ceea ce părinții lor nu au știut de la părinții lor.“*

Nichita Stănescu este un inventator cu aspirația adevărului absolut. Nu un adevărat metafizic, accesibil pe calea revelației mistice, visează poetul, ci adevărul unei realități fizice totale, misterul ultim și cauza primă a cosmosului. Ca și anticii, el vede sacrul în existența materiei universale, în miracolul unui principiu fizic unic. Un astfel de adevăr ontologic este însă apanajul viitorului: el, dacă există, ne așteaptă undeva la capătul superbului efort tragic al omului de a înțelege.

Cunoașterea este o tensiune semantică între ceea ce există deja și ceea ce nu există încă, sensul operînd întotdeauna în echilibrul dintre prezență și absență. Funcția euristică a gîndirii inventează ipoteze alergînd către viitor ca niște mesaje interogative ale prezentului. Adevărul nu se inventează, el poate fi însă imaginat în multiple feluri după o logică a descoperirii ce presupune curajul rupturii din ordinea veche a lucrurilor pentru a inventa o alta, mai apropiată de realitatea căutată de spirit. Prizonieră a limbajului într-un anume mod consubstanțial prin logică, gîndirea nu poate avea libertatea de acțiune decît anihilînd printr-un gest „paralogic" vechea orînduire a cuvintelor (adevărată din punctul de vedere al bunului simț imediat) pentru a o înlocui cu o altă stare a lor, aparent absurdă, dar care pregătește bunul simț următor. În relația limbă-gîndire procesul e însă reversibil: acționînd asupra forțelor cuvintelor se poate determina nașterea ideilor nemaigîndite, iar poeții știu aceasta.

Energia semantică necesară instaurării unei noi ordini a cuvintelor se eliberează printr-un scurtcircuit logic. Rolul de a-l produce revine paradoxului (gr. *doxa* = opinie, aparență). El neagă opinia comună inventînd o alta prin deplasarea sensului spre un nou echilibru realitate/adevăr. Paradoxul devine nonsens dacă e prost mînuit sau dacă premisele lui sînt false, bine conceput ajunge la creația de sens nou tocmai prin punerea în prezență a două semnificații aparent contrare. El face posibil ceea ce logicii i se părea imposibil: a gîndi un lucru și în același timp contrarul lui. Metafora poetică este o astfel de atribuire paradoxală care vizează cunoașterea identității lucrurilor în diferența lor. Ea inventează posibilități ale realului. Poetul ca și savantul aproximează adevărul viitorului prin „modele" ale lumii în mijlocul căreia ființează. Ei le gîndesc în imagini ori noțiuni și le exprimă prin metafore sau prin concepte. Țelul e același, ca și punctul de plecare, limbajul, dar drumurile lor se despart căci adevărul căutat, deși unic, nu este fix. „Din punctul de vedere al artei, îmi imaginez un adevăr polipier, multiform și cu miriade de ochi, putînd fi atins din foarte multe unghiuri", scria Nichita Stănescu și nu altfel vedea, desigur. Picasso esența picturii moderne. Situat într-un univers dinamic, cu multiple necunoscute, deschis nenumăratelor traiectorii spre un adevăr niciodată static, totdeauna în mișcare, artistul de acest tip — el însuși aflat în perpetuă deplasare — invocă și inventează prin puterile imaginarului căi de acces către o pluralitate de sisteme de referință ale adevărului în devenire, în act. El se condamnă pe sine la un infern al neliniștii și mișcării, căci nu știe dacă vreodată va găsi acel loc miraculos și hime-

artistul

ric de unde se poate contempla global și static Universul. De aici și măreția încercărilor sale.

Prin energiile interne ale Logosului pe care tinde a le stăpîni, poezia este pentru Nichita Stănescu veritabilul cîmp gravitațional al cunoașterii. Prin ea, altfel și neasemuit mai exact decît prin știință și filozofie, el încearcă o descifrare a marelui text al existenței în care sîntem înscriși. Ea singură poate deplasa cu adevărat frontierele sufletului uman, numai prin cuvîntul său ea poate muta zidurile înțelegerii. Departe de a fi doar o artă ori simplu ornament spiritual, poezia este gîndită de Nichita Stănescu ca o componentă fundamentală a existenței, aflătoare în fiecare om, deosebindu-l de neant și apropiindu-l de adevăr. Poetul din această perspectivă nu e decît un maieut, o „moașă" a sufletelor pe care le ajută să-și descopere propria poezie. El va inventa pentru aceasta uneltele cele mai potrivite și va începe cu sine.

Nemulțumit de discontinuitatea simțurilor, ca și de uscăciunea conceptelor, poetul își va perfecționa un organ al minții ca o vedere abstractă, cu care să contemple simultan obiectele și ideile, spațiul și timpul, lucrurile și dimensiunile lor invizibile, dar nu mai puțin reale. Organ cu care partea eternă și cosmică a omului să poată percepe ființa adevărului, oaspete inefabil al înțelegerii noastre aflat la vama dintre gîndirea în imagini și gîndirea în noțiuni: „Eu te cunosc deși nu te pot elucida pentru că aparții unui limbaj desăvîrșit, spre care limbajul de acum aspiră. Nu te pot elucida pentru că primitivele animale care se pregăteau să nască omul nu ar fi putut să-l elucideze decît în cuvinte, decît în idei, dar ele aspirau numai către aceasta. Eu te cunosc prin poezie, tocmai de aceea am inventat poezia ca pe un organ al evoluției simțurilor omului. Desigur, poezia nu este perfectă și nu va fi niciodată perfectă pînă cînd *tu* nu vei fi elucidat." Perfecționîndu-și acest simț luminos al cuvintelor situat pe muchea unde materia se schimbă în gînd, spiritul cu superb orgoliu va voi să cunoască mai mult decît explicația misterului: inventînd parabole, întrebări și enigme va încerca să găsească însuși răspunsul care să-l elucideze. O parte din opera stănesciană povestește epopeea acestor lupte cu tîlcurile ascunse ale lumii.

Şi totuşi poezia, oricît de cerebrală, nu exprimă în chip nemijlocit ideile, ci intuiţia lor vie, rezonanţa acestora în trupul uman, ecoul lor în conştiinţă, adică starea tensională a sentimentelor. Gîndirea se va înfăţişa de aceea cu o paradoxală aură de concreteţe sufletească ca un corp eteric şi senzual totodată al ideii:

Plutea o floare de tei
în lăuntrul unei gîndiri abstracte
deşertul se umpluse cu lei
şi de plante.
Un tînăr metal transparent
subţire ca lama tăioasă
tăia orizonturi curbate şi lent
despărţea privirea de ochi
cuvîntul, de idee,
raza, de stea
pe cînd plutea o floare de tei
în lăuntrul unei gîndiri abstracte.

Dacă adevărul absolut rămîne o aspiraţie a viitorului, ce se întîmplă cu adevărurile prezentului, adevăruri proprii descoperite de fiecare poet prin opera sa? Ca o validare a încercării sale de explicare a lumii, adevărul artistic corespunde într-adevăr adevărului ştiinţific ori filosofic, cum adesea lasă să se înţeleagă artistul? Ci ideea unui poem poate fi adevărată sau falsă, *poemul* — deşi nu-i e indiferentă justeţea ipotezei — *există sau nu există ca obiect al artei*, un „obiect cosmic“ expulzat de creator prin vorbire: acesta este primul criteriu absolut al adevărului artistic. Cunoaşterea e perisabilă în timp, drama cunoaşterii odată fixată prin artă e nemuritoare. Ideea moare o singură dată, sentimentul ei întipărit în poem moare mereu cu fiecare nouă lectură. Tocmai ceea ce părea mai efemer din fiinţa umană are prin artă şansa eternităţii. Tensiunea căutării şi trăirii ideii este din punct de vedere artistic un element mai important decît ideea şi coerenţa ei logică într-un sistem cognitiv explicit. Sistemul filosofic la care se raportează gîndirea poetică, chiar şi în cazul „liricii de idei“, nu e decît un fundal menit să dea lecturii punctele generale de reper ale interpretării personale pe care artistul o dă fenomenelor prin opera sa.

Fundalul pe care se proiectează drama cunoaşterii umane în secolul XX s-a dilatat exploziv pulverizînd certitudinile lumii finite şi imuabile ale secolelor anterioare. Călătorind în cosmos pe pămîntul său ca pe o navă cu viteză fantastică, omul modern se află deodată înaintea unui hublou uriaş deschis către spaţiul metagalactic. Privirea sa nu se mai odihneşte pe orizontul limitat al simţurilor noastre: întinderea mării, unduirile dealurilor, verticalele abrupte ale munţilor. Şi nici gîndul pe sferele viziunii antropocentrice. El participă la o aventură la scara universului ai cărei parametri îi scapă. Sentimentele acestui om de la sfîrşitul mileniului — fie că priveşte sau nu prin hubloul deschis spre infinit — au suferit unele mutaţii esenţiale. Poetul modern, explorator al sufletului uman, către aceste zone de sensibilitate neabordate încă se îndreaptă. Mirajul descoperirii unor noi teritorii sufleteşti îl face să-şi deregleze simţurile comune spre a deveni vizionar. Ce văd astfel poeţii? Ei văd infrastructura sentimentelor. Ei inventează organele speciale ale vederii tensiunii sentimentelor. Dar mai ales inventează mijloacele de a comunica semenilor lor viziunea inedită a sentimentelor descoperite cu un preţ numai de ei ştiut. Adevărata cunoaştere în artă este cea a unui spaţiu interior de natură spirituală. Aşezat în faţa hubloului poetul priveşte mereu în sine însuşi. Fiecare nouă viziune a sa luminează un loc pînă atunci invizibil al sufletului uman. El este un pilot de încercare a sentimentelor necunoscute.

Şi dacă fiecare are în interiorul său, într-o măsură mai mare sau mai mică, acest „poligon de încercare în imaginar“ a sentimentelor poetice, poet este numai acela care comunică. Cu cît comunicarea este mai perfectă, revelînd plenitudinea şi intensitatea intuiţiilor sale, cu atît coeficientul valoric al operei este mai mare. Nu ştim dacă vreodată sentimentele vor putea fi transmise telepatic. Oricum, pînă atunci, singur artistul este cel care încearcă să producă în „receptor“ — prin tensiunea acumulată în mecanismele operei — aceeaşi stare a revelaţiei încercată de el însuşi. Toată puterea sa de creaţie se concentrează în vederea găsirii unui canal de comunicaţie cît mai directă a experienţei sale unice. O comunicare lingvistică individuală, prin monadă, a unei tensiuni proprii „emiţătorului“, ce nu ţine de cuvinte, provocînd „intrarea în rezonanţă“ a celuilalt pol al comunicării — iată problema ce se pune poetului. Dificultăţi de surmontat: entropia cuvintelor şi rezistenţa specifică fiecărui receptor. Premize favorabile: numitorul comun, poezia, cît şi existenţa virtuală în fiecare om a acelor latente zone spirituale a căror viziune poetul a avut-o primul. Scopul preconizat: viziunile transmise astfel, avînd ca suport aceeaşi tensiune inefabilă, devin surse ale unor sentimente asemănătoare. Spiritul uman, teoretic infinit, practic limitat de condiţionările fiecărui individ, are astfel şansa unică de a se cunoaşte şi îmbogăţi, trăind în imaginar ipostazele sufleteşti experimentate de fiecare artist.

poet/ realităţii

Poetul suferă de imposibilitatea unicului de a se repeta, de a avea un sistem de referinţă altul decît cel al realităţii sale. Meditînd asupra lipsei în comunicarea emoţiilor a unui sistem de referinţă comun între cel care emite şi cel care recepteată, Nichita Stănescu analiza odată soluţiile propuse de poeţi: „Coincidenţa dintre cele două sisteme de referinţă este rară, unică şi insolită. Cazul cel mai des întîlnit în fenomenul comunicării poetice cuprinde o alternativă: sau sistemul de referinţă al celui care emite e orgolios şi pretinde o mulare la el (neînţeleşii, hermeticii, melancolicii) sau cel care emite încearcă să se muleze pe sistemul de referinţă al celui care recepteată (umoriştii)". Tot el întrevedea însă şi o a treia posibilitate, cazul cel mai rar şi de răsunet: crearea unui sistem de referinţă exterior atît celui care emite cît şi celui care recepteată. Se inventează astfel un paradoxal loc comun care permite miracolul comunicării poetice. Este ceea ce se întîmplă în cazul poeziei stănesciene. Poetul neputînd comunica direct şi total pulsaţiile inimii sale creează măşti ale ei din cuvinte, ia mulaje ale emoţiilor, mimează propriile sale stări de spirit. El născoceşte o scenă unde „joacă" adevărata sa existenţă şi o întreagă recuzită pentru a-şi înfăţişa destinul poetic. Ridicînd întîmplările eului la rangul unei mitologii, Nichita Stănescu inventează un *„scenariu mitic"* urmărind în esenţă descifrarea enigmei existenţiale a fiinţei sale. Cuvintele produc realitatea unui „spectacol" al vieţii poetului independent de ea şi care-i va supravieţui. Un sistem de referinţă în sine ce va repercuta *dublu* atît asupra *receptorului* cît şi a *emiţătorului*.

Pentru poet poezia devine o tulburătoare cunoaştere de sine şi o comunicare de sine cu sinele. Într-o comunicare este însă întotdeauna vorba de cifra *doi*. Ca nefericitul prinț al Danemarcei, Nichita Stănescu caută în teatrul inventat de el, unde e și actor și privitor, revelația Adevărului. Drama este cea a unei priviri care încearcă să se vadă pe sine. Însă pentru aceasta trebuie să se despartă de ochi. Oglinda e doar o fascinantă amăgire care pune în abis căutarea, un labirint abstract multiplicînd la infinit privirea. Prin poezie poetul vrea să-și sesizeze propriul suflet insesizabil. El creează poemul ca pe o oglindă vie, de sine mișcătoare, unde eul să se contemple pe sine. E un fel al lui de a se dedubla și a se așeza în afara lui însuși. Dar pentru aceasta eul trebuie să se despartă de sine prin cuvînt, prin miraculosul cuvînt poetic. Pentru cunoaștere e nevoie de distanță, o distanță a spiritului ce devine cu vremea tragică, fiindcă sufletul tînjește după unitate. „*Dar*, *dragă Toma* — spune poetul într-o **Scrisoare de dragoste** — *să vezi și dumneata ce ciudățenie: toate acestea n-ar fi posibile prin asemănare. Toate acestea sînt posibile numai prin deosebire*“.

Spectacolul nu e ușor de urmărit. Dificultatea provine din adîncimea și tensiunea viziunilor, nu din încifrarea expresiei. Departe de a fi un ermetic, Nichita Stănescu este un posedat al comunicării. Deși știe că este trădat de cuvinte, le folosește din disperare, dînd viață prin combinații sintactico-metaforice insolite, chinuitoare, unor „semne“ ce aparțin ordinii viitoare a comunicării poetice: *necuvintele* („Tu, Psychè, tot timpul mă faci să vorbesc cînd abia mă pregătesc să inventez cuvinte“). El încearcă să surprindă „contradicția în mișcare“ ireductibilă a ființei umane, simultaneitatea polilor opuși ce scapă logicii gîndirii: *rîsu' plînsu'* — cele două măști ale teatrului antic contopite într-una singură. Ce voia el? El voia să fie fericit. Și mai ales ar fi vrut să oprească în loc ceea ce nu se poate opri niciodată: starea fericirii. Să dea secundei eternitate.

O impresie de deconcertantă stranietate degajă la prima vedere această poezie prin variațiile bruște de lumină care o străbat asemeni unor scurtcircuite semantice: ochiul se acomodează anevoie cu strălucirile orbitoare ale paradoxurilor alternînd cu obscuritatea aparentă a unor imagini. Există însă un firesc, profund problematic, specific acestui univers poetic al tensiunilor. El cere inițiere și e cu atît mai memorabil cu cît se atinge mai greu. Inventată de poet după teribile lupte cu cuvintele și cu sine ca un sistem de referință exterior atît lui cît și „receptorului“, poezia lui Nichita Stănescu solicită la maximum participarea cititorului. Ea refuză lectura leneșă. Efortul este răsplătit cu relevarea unei lumi spirituale de o frumusețe unică. Viziunea ei produce, ca în tragedia antică, acea sublimă tensiune a sentimentelor ce purifică și înalță: „O voi, prieteni, / poezia nu este lacrimă / ea este însuși plînsul / plînsul unui ochi neinventat / lacrima ochiului / celui care trebuie să fie frumos / lacrima celui care trebuie să fie fericit.“

PARADOXALA COERENȚĂ

„Inimă, tu, cea mai repede,
inimă, tu, zeitate a magneților!...
Au făcut un chip al tău din cuvinte,
te-au desenat inimă
și ți-au dat forma lui A.“

De-a lungul întregii sale vieți Nichita Stănescu a scris o singură *Carte*, „cronică“ a destinului său. În lirică a refuzat violent atît intimismul, cît și simțămintele minore, sentimentalismul, în favoarea unei expresii ce tinde în mod paradoxal spre impersonal și general tocmai prin ceea ce are mai personal, viziunea individuală a sentimentelor. Scriindu-se pe sine, poetul scrie poezia sufletelor celorlalți. El caută în destinul său răspunsurile pentru a limpezi însuși sensul existenței umane. Textele lui sînt o hermeneutică a vieții unde totul e scriere, deși alfabetul rămîne încă necunoscut. Atunci cînd pare a vorbi inspirat, în formulări oraculare, despre lucruri numai de el știute, poetul vorbește despre noi. Exprimarea imperioasă a stării de spirit sugerează la Nichita Stănescu o libertate suverană, unde metamorfoza, variațiile și contradicțiile nu sînt decît semnul puterii demiurgice indiferente înțelegerii și judecății de valoare. În fapt, vorbirea sa poetică e o încercare de fixare a unor intuiții esențiale, urmărite obsesiv în nenumărate forme, schițe, desene torturante ale imaginii pierdute prin simpla vină a condiției cunoscătoare a omului: „Astfel mă încordam să-mi aduc aminte / lumea pe care am înțeles-o fulgerător / și care m-a pedepsit zvîrlindu-mă-n trupul / acesta lent vorbitor // Dar nu-mi puteam aminti nimic / doar atît / că am atins / pe Altceva, pe Altcineva, pe Altunde / care știindu-mă m-au respins“ (**A treia elegie**).

E timpul să deschidem o paranteză spre a arăta că — urmărind nu încifrarea expresiei, ci comunicarea viziunii — mai devreme sau mai tîrziu Nichita Stănescu a oferit în eseuri sau poemele-eseu explicația unor idei poetice care din pricina prea abruptei lor abordări în vers pot părea altfel eliptice sau enigmatice. Pentru el absolutul se identifică luminii. Natura cosmosului e originar luminoasă. Aceasta e o revelație primordială datînd, după cum rezultă din eseul **Timpul ca lumină**, încă din copilărie. Hermeneutica stănesciană se întîlnește — se putea oare altfel? — cu tradiția criptogramelor egiptene, **Tablele de smarald** atribuite zeului călăuzitor al intelectului, inventatorul țiterei ce l-a fermecat pe Apollo, Hermes Trismégistos, cel care înaintea dispariției sale de pe pămînt ar fi comunicat inițiatic drept „lucrarea Soarelui“ facerea lumii, inaugurînd un cult solar al luminii ca forță cosmică primordială. Fervoarea și jubilația cu care primele volume ale lui Nichita Stănescu celebrează materia sub forma ei eterică, veșnică și indestructibilă fac aici din bucuria existenței reale un sentiment poetic de o intensitate și o profunzime necunoscute literaturii moderne, comparabilă cu cea a marilor mistici ai luminii, neoplatonicii, gnosticii, alchimiștii, Dante, Tasso, la noi tînărul Eminescu. Celebrarea ei imnică nu e însă inspirată de natura metafizică pe care aceștia sprijineau esența „luminoasă“ a lumii, ci e clădită pe amețitoarele perspective deschise gîndirii în secolul nostru de fizica rătăcitoare prin interstițiile și intermundiile materiei. Corelațiile einsteiniene dintre energia și masa unui corp, teoriile cuantice ale cîmpului, transformarea uluitoare a masei în radiație, straniile proprietăți ale particulelor elementare, „abstractele“ stări fizice sub care se poate prezenta materia în infinita ei devenire tind astăzi să modifice radical concepţia adînc înrădăcinată de-a lungul timpului în conştiinţa umană despre natura imuabilă a substanţei: „Substanţa — nota G. Lukács în **Ontologia** sa — este ceea ce schimbîndu-se însuşi, în cadrul schimbării perpetue a lucrurilor, se poate menţine în continuitatea sa". Ştiinţa contemporană începe să privească cu alţi ochi mitologia. Despărţindu-se iniţial de mit, epistemologia modernă se întoarce la mituri luminîndu-le infrastructurile pînă acum invizibile. Ştiinţele exacte au demonstrat pe baze raţionale o teoremă ciudată, dar certă şi argumentată a cărei concluzie fără echivoc este că gîndirea carteziană nu poate atinge numai prin ea însăşi ultimul adevăr.

Poetul, spre deosebire de savant şi filozof, nu gîndeşte însă în noţiuni, ci în imagini: el are o logică a ideilor vagi pe care numai metafora o poate exprima în simbioza produsă înlăuntrul ei între imaterialitatea ideii şi soliditatea senzaţiei. Metafora rămîne astfel poate singura şansă — matematica, prin teoria incompletitudinii a lui Gödel, recunoscîndu-se învinsă — de a înţelege şi numi realul. Dar spiritul poetic este o „sintaxă a metaforelor" legată de o „realitate organică fundamentală" şi de un „temperament oniric fundamental", arăta Bachelard. Pentru artistul autentic datele ştiinţei şi conceptele filosofice, de la care meditaţia lui se avîntă spre infinit, sînt întotdeauna ulterioare intuiţiei prime şi ireductibile înaintea lumii: „Luminiscenţa putregaiului dintr-o pădure, copil fiind, m-a pus pe gînduri. Starea lui de vis mi-a dat un sentiment ciudat. Mai tîrziu mi-am imaginat lumina ca fiind starea de dinainte de naştere şi starea de după moarte. Imitînd o formulă a lui Coandă: «omul este un accident hidraulic» aş zice: «omul este un accident al luminii». În acest sens am putea considera lumina solară ca pe o stare prenatală, ca pe un timp neorganizat într-o structură. Interiorul fotonului ţine esenţa universului: timpul. Transformarea luminii în existenţă şi transformarea existenţei în lumină, aşa cum mi-o închipui acum, poate fi o metaforă. Dar dacă nu e numai o metaforă?"

Iată unde se poate ajunge contemplînd realul. Sau luîndu-l în serios. Dar acesta nu mai e acel domeniu al aparenţei simţurilor, cu care ne-au obişnuit ultimele secole, e un real al esenţelor. Cu o astfel de privire vedeau grecii lumea. Ea nici nu mai e privire, ci gîndire cu vederea. Cu ea sînt străbătute suprafețele și substanțele spre a întrezări profunzimile, începuturile, principiile. Cugetarea poetului modern îndrăgostit de real întîlnește acolo izvoarele gîndirii mitice: „Mă cutremură diferența dintre mine/ și firul ierbii,/ dintre mine și lei,/ dintre mine și insulele de lumină/ ale stelelor./ Dintre mine și numere,/ bunăoară între mine și 2, între mine și 3.// Am și-un defect, un păcat:/ iau în serios iarba,/ iau în serios leii,/ mișcările aproape perfecte ale cerului./ Și-o rană întîmplătoare la mînă/ mă face să văd prin ea,/ ca printr-un ochean,/ durerile lumii, războaiele.// Dintr-o astfel de întîmplare/ mi s-a tras marea înțelegere/ pe care o am pentru Ulisse — și/ admirația ce i-o port/ bărbatului cu chip ursuz, Dante Alighieri." Gravitatea contemplației, înfiorată de o adîncă iubire a existenței, transformă miraculos haosul fenomenelor în cosmos armonios, înlocuiește lucrurile cu arhetipurile lor, întîmplările cu miturile, aparențele cu cauzele lor. E o nouă naștere întru poezie a lumii. Prin creație poetică eul ia în posesie universul, îi atribuie un sens, instituie o ordine situîndu-se pe sine în centrul ei virtual, căci aici orice punct e un posibil centru. Cucerirea ingenuă a realității e deci mișcarea intimă, fericită, care însuflețește volumele **Sensul iubirii** și **O viziune a sentimentelor.**

Posesia lumii noastre are totuși un revers dureros, care se adîncește cu vremea, poate deveni tragic și sîngeros, căci expansiunea întîlnește de la un punct limitele ființei: limitele concretului, cele spațiale și temporale, limitele interioare, cele ale sinelui și ale devenirii, iar undeva, inexorabil se întrezărește ultima limită, cea mai îndepărtată, moartea. Experiența limitelor apare în poezia stănesciană cu **Dreptul la timp,** iar meditația ei revelată, ridicarea în conștiință a destinului dilematic al omului ca lumină întrupată se desfășoară polifonic în **Elegii.**

Interpretarea **Elegiilor** este piatra de încercare a oricărei „ars hermeneutica" aplicată poeziei lui Nichita Stănescu. Contactul direct cu acest „hiperpoem" al vocilor lirice stănesciene poate produce celui neavizat cele mai diverse reacții, de la stupoare la respingere totală sau acceptare necondiționată, asemeni unui tablou de Picasso, cu a cărui atotputernicie aparent capricioasă cutezanța poetului român are multe puncte comune. Pentru a suporta forța de șoc a metaforei

„antinoționale", e preferabil un scurt ocol inițial în gîndirea „noțională" a scriitorului, mereu conștienți de sărăcia logicii ideilor coerente față de plenitudinea intuiției poetice. „Nu există o tehnică a înregistrării ideilor în momentul lor culminant. Ideile sînt un mod de acțiune — scria poetul în **Logica ideilor vagi**, axa teoretică a gnoseologiei sale, adăugînd — a-ți exprima în mod coerent o idee sau un sistem de idei, înseamnă a face întrucîtva experiența infernului..." Perfecționarea unei asemenea „tehnici" care să complinească discontinuitatea și „rudimentaritatea" fiziologiei cunoașterii omenești o va încerca cu adevărat Nichita Stănescu în poezie. În eseuri aflăm însă temeiurile prozaice ale aventurii poetice: „De la 300 000 km/sec dacă degenerăm sau degradăm viteza luminii, între viteza *a* și viteza *b*, receptăm prin ochi spectrul. Scăzînd în continuare viteza luminii, nu mai receptăm nimic. Într-o oarecare viteză mult scăzută, între baremul *f* și baremul *g*, receptăm mirosurile; scăzînd în continuare viteza luminii urmează un hiatus după care, între limita *p* și limita *o*, receptăm gustul. Scăzînd în continuare viteza, în lungime de undă lentă, după o pauză, avem senzația sonoră, apoi pauză, iarăși, vibrație, pauză și în fine ondula oprită, antilumina absolută: pipăitul. [...] Înclinăm să credem că literatura își are la origine: a) încercarea de a acoperi zonele neînregistrate senzorial ale naturii. b) dorința de a supraviețui prin cuvinte, dedusă din neputința de a supraviețui în mod direct, prin sciziparitate." Primul aspect, original *luciferic* (lat. *lux* — lumină, *ferre* — a purta), e evident îndeosebi în partea întîi a creației stănesciene, cu vremea accentul deplasîndu-se pe cel de-al doilea, *adamic*. Există însă, tot timpul prezentă, și o a treia pricină a poeziei, adîncă și secretă: relevarea existențială a ființei înaintea neantului, aspect oarecum *sisific* ce ține de însăși afirmația ontologică a lui *a fi* în lume. Sub forme derutante, arta modernă creează adesea chipuri insolite unor mituri străvechi.

În aspirația sa spre absolut omul tinde deci spre lumină; la propriu. Cele ce păreau a fi simple expresii figurate ale limbajului cotidian, locuri comune ale vorbirii, devin sub bagheta magică a poetului imagini pline de viață, clocotind de semnificații neașteptate. Este una din „metodele" poieticii stănesciene. Metafora redescoperă sensurile latente, primordiale ale cuvintelor. Mîrțoaga din herghelia împăratului se transformă grație jăratecului lui Făt-Frumos în calul înaripat și înțelept al miracolelor. E o combustie alchimică în expresia poetului unde cristalizează după o formulă personală figura lirică și noțiunea științifică, concretul și abstractul într-o imagine nonfigurativă a esenței fenomenelor. „Zvîrlirea" eului în lume din **Elegia a treia** se dovedește a fi un sui-generis mit al „căderii" din lumină. Formele sesizabile ale existenței nu sînt decît aspecte ale degradării vitezei luminii. Pornind de la acest etalon absolut al universului cvadridimensional spațiu-timp, problema cunoașterii se pune în principiu pentru Nichita Stănescu în termenii unei mecanici cuantice, de unde frecvența motivelor mișcării, alergării și timpului în poemele acestei ramuri a poeziei sale. Condamnată la moarte prin viețuirea în singurătatea trupului, ființa umană suferă de diferențele de viteză dintre ea și lucruri („Ne deosebim unii de alții prin viteză/ Ne e comună numai singurătatea"), dintre ea și absolut: „Vai, înțelesul este mai iute decît timpul înțelesului./ Și nici nu există înțeles ci numai/ înțelegere.// Vai, înțelesul prea iute pentru trupul nostru, vorbind/ o altă limbă..." Există însă și o dureroasă viteză interioară între schimbările stărilor de spirit, între sentimentele măsurate de bătăile de pendul ale inimii, între succesivele chipuri ale sinelui: „Nu am nimic/ Al meu nu este tot una cu mine./ Numai *însumi* există,/ iar eu nu pot să am decît ceea ce există.// Pînă și despre trup zic/ că este al meu;/ pînă și despre suflet/ zic că este al meu./.../ Din infinitul de *însumi*/ și *însumi* și *însumi*/ eu sunt numai unul dintre acei *însumi*./ Între primul *însumi*/ și celălalt/ pun un ceas de buzunar/ ca o falsă distanță". Nichita Stănescu are pudoarea durerilor personale, el suferă de durerile abstracte ale lumii.

Diferitele trepte ale vitezei determină relativitatea timpului, altă pricină a sfîșietoarei noastre separări de fenomene: „Timpul se spărsese/ fiecare apucam din el ce puteam,/ și nici măcar nu mai curgea peste tot/ la fel;/ în glezne trecea o lună, în genunchi o zi, în coastă o oră/ pe limbă un minut și-n tîmplă/o secundă." Iuțeala gîndirii e cea mai aproape de viteza absolută („Viteza gîndului avînd un caracter abstract e singura viteză care poate fi infinită"), ea singură poate anula, printr-un paradox einsteinian, curgerea timpului dacă ar realiza „un spațiu continuu" al momentelor temporale unde să coexiste în simultaneitate trecutul, prezentul și viitorul. Ea are însă o absență absolută a spațiului. Există totuși un material asemenea luminii, paradoxal la rîndu-i — *cuvîntul*, „jumătate lucru, jumătate timp", care conferă o fragilă consistență gîndirii și trăirii: „Din nou mă sprijin numai de cuvinte// Numai cuvintele, numai ele/ prea puțin doritele, — / ca niște mercenari nervoși/ îmi urmăresc gestul inimii amorțind,/ jetul privirii pulverizînd/ imaginile tradiționale ale lumii mele/ alergînd sub ramuri, înnotînd în mare/ levitînd în aerul plin de simunuri..." Cuvîntul, partea cea mai imaterială a trupului, are o stranie eternitate, el este simultan cu orice, oricînd. Pentru a ne sprijini de el și a ne prelungi ființa în afara curgerii timpului trebuie însă transformat sintactic prin metaforă în cuvînt poetic esențial. Mișcarea luminii, starea poeziei ar vrea s-o exprime, dînd astfel sublimă neclintire universului.

Adevărata experiență a infernului este pentru Nichita Stănescu nu „lucrul asupra cuvîntului" — formulă semidoctă anatemizată ca absurditate și lipsă de gust („Au confundat, vai lor, starea de ecou a poetului cu repetarea mereu mai transformată a cuvîntului. S-a confundat talentul cu munca înțeleasă în sensul transportării pe umeri, de saci încărcați cu vorbe și cuvinte. Nici pomeneală de o atare muncă; talentul nu este muncă, ci revelație, el nu rezidă din timpul investit monoton, ci din durerea monotonă izbucnită în strigăt.") —, ci sincronizarea actului poetic cu timpul fulgerător al revelației, estomparea limitelor dintre gînd și imagine într-un adevărat vîrtej al minții, surprinderea și fixarea instantanee a viziunii în capcanele cuvintelor:

El îmi spuse:
scrisul este un mod de a încetini gîndirea,
de a desena primitiv
chipul ființelor fără chip,
degetele pipăitului pur —
cel care a fost mai dinainte
de creerea degetelor și a lucrurilor.

....

Scrisul se aseamănă întocmai cu o capcană
de metal,
care prinde în ea o vulpe vie
și mișcătoare
și zbătîndu-se
și pierită de frica morții.

Inspirația, inefabilul, se arată poetului sub chipuri enigmatice și capricioase: *el*, *ea*, *tulburătorul „nu știu ce“*, *îngerul*, *daimonul*, stări discontinue adresîndu-se dictatorial eului liric, vorbind o altă limbă decît cea a trupului lent vorbitor. În dorul fără sațiu de a fi oricînd în dialog cu fulgurantele epifanii ale „supraeului“ său, poetul exersează zi și noapte asupra lui însuși. Există la Nichita Stănescu o muncă titanică, nevăzută însă, pentru permanentizarea stării de grație, exercitîndu-se dublu asupra spiritului: întîi spre a-l face să recepteze și să înțeleagă („Puritatea se dobîndește numai prin muncă. Însăși revelația este încununarea unei tainice munci depuse asupra spiritului“), apoi pentru a lua mulaje după tensiunea înțelegerii spre a o transcrie și comunica poetic. Ca și la Prometeu, jerftit, în ambele ipostaze, e trupul. Întîi prea viu, el stă în calea ritualului purificării spiritului de vocile efemere ale intimismului trăirii personale: mortificat, trupul va fi redus la tăcere. Apoi, prea lent pentru a deveni gazdă vorbirii „îngerești“, va fi supus unui chin atroce, unei combustii fizice epuizante, biciuit și torturat spre a fi în veșnică alergare după himera gîndirii. Necugetat, în schimbul grației poetice, spiritul va înfăptui asupra trupului un fratricid nesăbuit fiind în consecință condamnat la facerea lumii fără lume, la creația ei iluzorie în oglinda imaterială a poemului.

Munca infernală a poetului de a elabora o „tehnică“ a expresiei poetice simultană clipei sentimentului descoperă rațiunile adînci ale dificultăților universului imaginar stănescian și astfel ceea ce părea capriciul unei suveranități de artist se dovedește o necesară obsesie, marea putere de metamorfozare a formelor și formulelor lirice — o uriașă capacitate de a urmări devenirea interioară a viziunii, iar bizareria unor imagini dintr-o amplă și insolită metaforă, extinsă adesea la scara întregului poem — o luptă aprigă cu sensurile ascunse ale cuvintelor, spre a comunica acel ceva inefabil perceput doar de veghea poetului. Superba sa libertate nu e, din perspectiva profundă a aventurii ontologice a artistului, decît dureroasă conectare la tensiunea uneori insuportabilă a unei lumi nevăzute, neauzite, nemirosite, negustate, nepipăite, a cărei existență doar poezia o poate face cunoscută.

În jurul operei și personalității lui Nichita Stănescu s-au creat mituri și s-au dat bătălii. Cu prețul icaric al arderii de tot și al prăbușirii finale, el însuși a trăit în absolut condiția Poetului pînă la capătul existenței ca Poezie, unde chiar opera nu e decît o parte, cea mai importantă și hotărîtoare, desigur. Pentru cei ce l-au cunoscut prezența sa se identifică cu însăși starea de grație uluitoare și fascinantă, căci omul trăia permanent întru receptarea tensiunii poetice transformînd prin metaforă lumea reală în miracol, făcînd-o mai amplă și mai plină de mister, deplasîndu-i limitele, conferindu-i măreție. „Înclin să cred că la capătul unui ciclu de viață fiecare dintre noi se generalizează pe el însuși într-o structură" — scria poetul la debutul său în eseistică, cînd își făurise deja acea limbă a poeziei capabilă să-l apropie decisiv de el însuși. „Structura este ceea ce-ți poate spune un om la capătul unei experiențe de viață, dar nu numai ce poate să-ți spună el, ci și felul lui de a-ți spune acest lucru. Dacă acest om își convertește experiența intimă în artă, însăși structura împrumută caracterul artei, deci avem de-a face cu o structură artistică". Proces de construcție dinamic, ce nu se încheie decît o dată cu viața scriitorului, structura artistică depășește astfel sensul strict estetic, devenind o profundă generalizare a semnificației destinului uman. Ea nu implică regatul hazardului, ci cel al necesității: „Structura este un sistem de referință sau mai degrabă un fenomen foarte asemănător liniilor de forță ale unui magnet care ordonează pilitura de fier numai și numai într-o ordine mai dinainte stabilită".

Imaginea *magnetului* și *a piliturii de fier* va reveni adesea, pînă tîrziu, în reveriile poetului pe marginea creației. Este însăși **emblema** liricii stănesciene. Asemeni piliturii de fier ce face perceptibilă o energie subtilă, formă inefabilă a materiei, poetul încearcă prin „necuvinte" să-și facă vizibile sentimentele, stările de spirit ce niciodată nu le-ar putea comunica direct. Totul are un sens în viața psihică, iar în esență poezia nu e decît pură fixare a mișcărilor sufletului într-un „obiect de limbaj" cu existență proprie. Nimic mai puțin arbitrar, chiar dacă intenționalitatea scapă uneori înțelegerii logic-utilitare. Configurînd un sentiment într-o viziune originală, poetul găsește singura cale de a face comunicabilă o experiență irepetabilă a cărei natură e numai parțial rațională: prin contagiunea sugestivă produsă de o formă estetic semnificativă asupra cititorului. Ordinea cuvintelor reflectă și transmite ordinea interioară a spiritului poetic în lupta acestuia de a opri și structura insesizabila trăire sufletească din succesiunea unor momente psihice ireversibile.

Emblema e însă, înainte de orice, simbol al coerenței unui sistem complex de „corpuri“ și „cîmpuri“ lirice, structurat într-o formă determinată de o legitate intrinsecă. Structura artistică în care Nichita Stănescu se generalizează pe sine este în fapt o insolită **epopee lirică** ale cărei echivalențe sînt greu de aflat în literatura modernă. Știind că epopeea în vechea-i formă, epică și unitară, nu mai e cu putință („În plin secol burghez, poemul de amploare, ca și *albatrosul* lui Baudelaire se încurcă în propriile sale aripi“), Nichita Stănescu a inventat o nouă coerență structurală — lirică și fragmentară — în care spiritul epopeic cu vastul său caracter enciclopedic și aventuros trăiește printr-o mitologie a eului originar. Chipul acestuia nu ar putea fi cunoscut nici prin relatarea realistă a întîmplărilor exterioare, nici prin obișnuitele confesiuni lirice ale evenimentelor intime — ambele nu surprind decît imagini profane ale sinelui empiric și superficial. Eul autentic („ceea ce este în mine, numai însumi și deosebit de orice altceva“) nu e cel al existenței cotidiene, ci un *eu mitic*, care-și caută suprema identitate cu sine, adevărul ultim al ființei sale pure. El este eroul epopeii lirice **Ordinea cuvintelor.**

— AVENTURA EULUI

„*A murit Enghidu, prietenul meu, care ucise cu mine lei.* (din poemul *Ghilgameș*)“

Inovația de geniu a poeticii stănesciene constă dintr-o răsturnare paradoxală a genurilor literare tradiționale în jurul axei gîndirii mitice: „obiectivîndu-se“ lirica devine o *epica magna* a aventurii interioare a eului în căutarea certitudinii existențiale — *a fi el însuși în mod absolut;* a fi, spre a folosi o terminologie hegeliano-sartriană, el însuși *în sine* și *pentru sine*. Acest interior absolut, care la unii seamănă mai mult cu o inimă, iar la alții cu un creier, chintesență a intimității noastre sensitive, subconștiente, preintelectuale, onirice și raționale, nu se poate manifesta deplin decît în limbă. O limbă, însă, esențială, opusă aparențelor inautentice, limba „îngerească“ a poeziei. Aici metaforele inventează structuri verbale insolite, combinații neobișnuite de cuvinte — *necuvintele* — producînd perturbații semantice în vechea ordine a lucrurilor, conferind alte semnificații realității decît cele acceptate. Dar pentru că **Ordinea cuvintelor** are îndepărtate origini, cuviincios este să-l consultăm despre rolul cuvîntului poetic pe însuși părintele **Poeticii** universale, Aristotel. Metafora și comparația, ne încredințează el, „sînt întotdeauna spuse pornind de la doi“. Ele sesizează o identitate în diferența dintre doi termeni, atîta doar că metafora o prezintă ca pe o revelație bruscă, atribuind sens în mod paradoxal prin punerea în scurtcircuit a nonidentității termenilor, în vreme ce comparația „este mai puțin agreabilă, căci e prezentată prea îndelung; mai mult, ea nu se mărginește să spună ca aceasta este aceea; nici nu mulțumește spiritul care caută: ori, în mod necesar, stilul și sentimemele elegante sînt cele care ne aduc rapid o cunoaștere nouă“ (1 410 b 17—21). După cum se observă, și pentru antici, „mortificați“ prin secole de retorica pedantă, poezia este o aventură a spiritului care caută: ea „ne instruiește și ne comunică o cunoaștere“. Modernii ne ajută să-i redescoperim pe clasici în viață și lucrare.

Prin transferul de sens operat de metaforă în ordinea deja constituită a lumii, poetul vede originea comună a lucrurilor oricît de îndepărtate ar părea ele logicii firescului: „...dar cu mult mai important este să fim metaforici — spune înțeleptul. Într-adevăr, este singurul lucru pe care nu i-l putem lua altuia, și este un indiciu al darurilor naturale; căci a metaforiza bine înseamnă a vedea bine asemănările“, (**Poetica**, 1459 a 4—8). Eliberînd energiile ascunse ale logosului creator, Nichita Stănescu face din vorbirea curentă o limbă originară cu care redescrie universul, instaurînd o nouă ordine a cuvintelor:

> Visez acel laser lingvistic,
> care să taie realitatea de dinainte,
> care să topească și să străbată
> prin aura lucrurilor.

Acel cuvînt îl visez
care a fost la începutul
lumilor lumii,
plutind prin întuneric şi despărţind
apele de lumină.

Aerolit ideal plutind deasupra materiei, rupt de poet din haosul vorbelor de rînd, „necuvîntul" e singurul care ar putea revela ceea ce în absolut noi sîntem, căci dincolo de învelişuri bate inima abstractă a verbului *a fi*: „În străfundul fiecărui lucru nu există/ pînă la urmă decît un cuvînt — / înfăţişarea trupului meu, tristă,/ ştie legea acestui pămînt,/ că pînă la urmă în lucruri nu este/ în miezul miezului decît un cuvînt,/ rege al întinderii aceste/ cu viţele arse în vînt//. Dacă-aş putea să dau verdele la o parte,/ din frunze — ar rămîne doar un cuvînt./ Dacă aş putea să dau pămîntul la o parte,/ din pămînt ar rămîne scheletul lui «sînt»". Aşezat la începutul creaţiei şi la sfîrşitul existenţei, cuvîntul este o neaşteptată constantă, stranie *axis mundi*: ca şi osul pentru trupul concret, el se arată ca fiind partea cea mai rezistentă a insului abstract, şansa acestuia de a supravieţui, de *a fi* cu certitudine el însuşi atît acum cît şi după moarte. Pentru poetul modern existenţa e o problemă de limbaj. De acolo de unde, în 1883, Maiorescu încheia simbolic întîia ediţie a *Cărţii* demiurgului liricii noastre, de la întrebarea ultimului său poem. — „Unde voi găsi cuvîntul să exprime adevărul?" —, începe drumul către sine al poeziei stănesciene. Cosmogonia uriaşă din cartea creaţiei e înlocuită cu noua epopee a pătimirii fiinţei abstracte a eului. Ea este *epica magna* a unui singur verb: *sînt*, înfăţişînd episoadele luptelor eroice ale eului împotriva formelor neantului spre a-şi dobîndi dreptul de a fi el însuşi. Precum odinioară strofele cînturilor în vechile creaţii ale rapsozilor mitosului antic, poemele se ordonează în jurul cîtorva nuclee de densitate a emoţiei şi revelaţiilor iscate de necesitatea ontologică a unei întrebări repetate ca un ecou veşnic dureros: *Cine sînt eu?... Sînt eu?... Eu?...*

Aşa cum starea pură a eului nu e sesizabilă în mod nemijlocit, el fiind nevoit să se înfăţişeze mereu sub o „formă" oarecare, de la cea empirică pînă la o întreagă galerie de personaje ce participă pe rînd la figurarea mitică a destinului său (*eternul adolescent*, *prinţul*, *războinicul*, *poetul*, *constructorul*, *Orfeu*, *Amfion*, *Dedal*, *filosoful*, *cosmograful*, *geometrul*, *matemati-*

cianul, *Ptolemeu*, *Euclid*, *Cantor*, *zeul*, *centaurul*, *anahoretul*, *martirul*, *exilatul*, *victima inocentă*, *mimul*, *Enghidu*, *Sisif*, *Crist*, *Iov*, *Cain și Abel* ș.a), tot astfel în concepția mitopoetică adevărurile absolute nu sînt accesibile decît în formele aluzive ale unui mod de creație oraculară, tipică epopeelor străvechi, manifestă la poetul modern prin vocea unui daimon interior, o supraconștiință dictatorială exprimîndu-se criptic prin parabole, profeții, porunci. Parabola se dovedește din nou unicul mijloc de a comunica paradoxal misterul indicibil, prin însăși esența ei ambiguă, căci ea ascunde și relevă în același timp chipul tăinuit în spatele măștilor eului. Nu spunea oare Stagiritul: „esența enigmei constă în a descrie ceva printr-o combinare imposibilă de cuvinte; nu poți ajunge aici combinînd doar cuvinte obișnuite, ci combinînd metafore“ (**Poetica**, 1458 a 28—33)? Cu riscul de a nu fi lesne înțeles, Nichita Stănescu nu va putea rosti cuvintele, șoptite lui pe rînd de înger sau de daimon, decît printr-o structură parabolică a poemelor ce exprimă adevărul sinelui său profund. De unde și acel parfum de pildă arhaică degajat de textele sale mitografice, semnalînd prin enigmă o invizibilă prezență perceptibilă doar în amprentele lăsate în urmă pe suprafețele mundane ale lucrurilor.

Dincolo de originalitatea expresiei, **Ordinea cuvintelor** înfățișează în viziunea unui poet de la sfîrșitul secolului XX, eterna dramă existențială a omului supus prin viață pedepsei pierderii de sine și morții. Forma modernă a acestei poezii deconspiră la o privire atentă motivații primitive și străvechi, care o integrează mitosului universal al condiției umane, structurînd-o epopeic în mari cicluri arhetipale: nașterea, vîrsta de aur a inocenței, încălcarea prin cunoaștere de sine a legii armoniei generale, ruptura individuală din marele tot al existenței, conștiința ispășirii unui păcat fără vină, experiența neantului, transcendența goală a unui univers indiferent, sentimentul exilului, asumarea destinului și înfruntarea morții, jertfa tragică, prin care se întrevede pentru eul poetic speranța mîntuirii, resurecției și nemuririi prin cuvînt. Arhitectural, modelul inefabil al liricii stănesciene este, însă, mai mult decît viziunea biblică integrală, capodopera sumeriană **Ghilgamesh,** păstrată în întregime într-o versiune akkadiană în 12 cînturi, a cărei structură compozițională relativ discontinuă și compozită, juxtapunînd liric episoadele epice fără a le lega într-un flux narativ unitar de tip homeric, se dovedește, după trecerea a cinci milenii, întru totul convenabilă poetului modern.

Totuși, nici un model, oricît de prestigios, nu ar putea conferi ansamblului forța unei unități superioare părților, care să ordoneze sutele de poeme după legile unui singur corp poetic, transformînd amestecul aparent aleatoriu al fragmentelor în imaginea copleșitoare, nu a unui mozaic, ci a unui organism viu și în acțiune, dacă n-ar exista mișcarea profundă de generalizare a sinelui într-o structură artistică în urma unor ample experiențe individuale de viață. Opera sa este o vorbire neîntreruptă despre experiențele originare ale existenței sale, iar împărțirea ei în volume nu e decît un aspect al hazardului editorial ce determină nesemnificativ activitatea strict profesională a scriitorului. Pentru prima oară **Ordinea cuvintelor** reînnoadă într-o „carte a cărților“ fluxul continuu al neasemuitei vorbiri stănesciene despre vulnerabilitatea și grandoarea existenței omenești, dînd seamă despre adevăratele dimensiuni ale operei sale, căci artistul pur este supus fatalității de a nu-și termina și evalua niciodată în timpul vieții sale creația: „existența sensibilă e controlabilă prin ea însăși numai retrospectiv. Numai după ce a parcurs un destin, poate fi contemplată din afara ei și evaluată“. Vorbind însă, poetul își însuflețește imaginile poetice cu prețul pierderii vieții sale personale, mutată în irealul artistic. El acceptă să „moară“ încă din viață, trăind numai pentru cuvinte, jertfindu-se pe sine, schimbîndu-se în cuvinte, în speranța de a supraviețui spiritual prin creația sa, care-l va renaște perpetuu cîtă vreme valoarea operei va rezista judecății estetice a posterității. Aceasta e ruga artistului din **Către Galateea**: „Știu tot ceea ce tu nu știi niciodată, din tine./ Bătaia inimii care urmează bătăii ce-o auzi,/ sfîrșitul cuvîntului a cărui primă silabă tocmai o spui,/ copacii — mișcătoare umbre ale sîngelui tău,/ și pietrele, pietrele — umbre de piatră/ ale genunchiului meu,/ pe care mi-l plec în fața ta și mă rog de tine,/ naște-mă. Naște-mă.“

De-a lungul mișcării sale de devenire interioară, poezia lui Nichita Stănescu se desparte, asemeni deltei revărsate a unui fluviu, în trei brațe lirice principale: o lirică a actului cunoașterii *(„gnoseologia“)*, o lirică a actului poetic *(„metapoezia“)*, o lirică a actului existențial *(„ontologia“)*, toate trei irigate de același fluid unic — verbul și viziunile inconfundabile ale poetului — comunicînd între ele printr-o infinită ramificație de „canaluri, lacuri și lagune“ (spre a fi consecvenți metaforei critice) ale unei lirici pure a sentimentelor și stărilor de spirit („*poezia*“). Uneori apele lor se reunifică în spațiul mirific al vreunui singur poem precum **Enghidu, Raid în interiorul pietrelor, Mă asemui cu un copac, Frunză verde de albastru, Îngerul cu o carte în mînă, Transparentele aripi, Președintele Baudelaire, Lupta lui Iacob cu îngerul, Tragedii în timp de pace, Rîsu' plînsu', Mim, Evocare, Oda bucuriei, Pierderea cunoștinței prin cunoaștere, Moartea păsărilor, Schimbarea la față, Tablou cu orbi, Falstaff, Învățăturile cuiva către fiul său, Fulgerul și frigul, Nod 11** (Eram vrăjit) și încă multe altele. O deplină viziune integratoare a valențelor acestui univers poetic se realizează exploziv în **11 Elegii**, ciclu unitar scris la 33 de ani parcă dintr-o singură răsuflare, poem simfonic al gîndirii și al vocilor lirice grandios orchestrate. În contextul operei poetului modern el este comparabil cu locul **Luceafărului** în creația eminesciană: tablou uriaș al eroului unei mitologii personale „descriind“ eul mitic în plină acțiune ontologică a numirii de sine.

Poetul va mai încerca să ordoneze integral cosmosul cuvintelor sale prin mijloacele liricii de idei în volumele **Laus Ptolemaei** și **Epica magna**, opunîndu-se în primul ipotezelor epistemologice care golesc de orice înțeles universul și încercînd într-al doilea să găsească echivalențele în stări lirice ale categoriilor fizicii și filosofiei contemporane. El dă o formă personală prin *poemul-eseu* și *eseul-poezie*, unei specii epistemologice a liricii ce i-a mai tentat de-a lungul timpului la noi pe Eminescu și Ion Barbu, iar mai recent în literatura universală pe T.S. Eliot. E posibil ca trăind liric conceptele științifice moderne, experimentîndu-le efectul asupra conștiinței sale, umanizîndu-le, conferind concretețea imaginilor poetice modelelor teoretice ale unor lumi paradoxale, care au devansat enorm puterea de înțelegere a omului epocii noastre, el să devină un fel de precursor al poeziei de idei a mileniului trei. Oricum prin ipotezele sale imaginare poetul ne învață să gîndim și să simțim în parametrii abisali ai noilor ipostaze ale universului ce se deschid cunoașterii umane, ajutîndu-ne să putem trăi psihologicește într-un viitor necunoscut și în veșnică schimbare.

Apropierea lui Nichita Stănescu de teoriile cosmologice a rodit, însă, esențial poetic prin revelația unei posibile căi către adevăr, care l-a fascinat apoi toată viața: „Cea mai de seamă idee, care este în același timp și o descoperire concretă a ultimelor milenii, aparține lui Copernic. Ea ar putea fi regîndită astfel: Nu soarele răsare și apune, ci pămîntul răsare și apune. Ea neagă bunul simț al vederii. Ea aruncă o umbră de îndoială asupra bunului simț al simțurilor în genere. Ea ne propune ideea că realul ar putea fi invers decît îl observă bunul simț. În acest sens, bunul simț ne apare ca o formă a adevărului imediat în contradicție cu adevărul general. De asemeni, bunul simț ne apare ca o formă a izolării insului față de cosmos, ca o acceptare prin simțuri a spațiului închis, ca o memorie devenită idee, — a placentei materne." Această idee a accesului la adevărul general printr-o inversare paradoxală a realului instituționalizat de logica bunului simț, determină elaborarea la scara întregii opere a unei uluitoare „*poetici a negativului*" pornind de la reversibilitatea imaginilor, ca în procesul fotografic, „developînd" în sens invers clișeele acceptate, răsturnînd lumea spre a-i restabili poziția corectă dintr-un punct de vedere mai adecvat cunoașterii esenței fenomenelor. Multe din reveriile poetului pe marginea existenței, spațiului și timpului, a simetriilor trecut/viitor, cauză/efect, ființă/neființă, pornesc de la ideea acestui aparent copilăresc joc cu negativele lucrurilor, în parte deconspirat într-un splendid poem precum **Frunză verde de albastru**, în fond o „artă poetică" vorbind despre reversibilitatea ordinii cuvintelor și a întîmplărilor într-un mod tipic stilului parabolic stănescian:

> Și-am zis verde de albastru,
> mă doare un cal măiastru,
> și-am zis pară de un măr,
> minciună de adevăr,
> și-am zis pasăre de pește
> descleștare de ce crește
>
> ....
>
> și am zis unu de doi
> și zăpadă de noroi
> și am vrut să fac cu gura
> focul ce-l făcea arsura

că n-am fost trezit, că dorm
pe un cal cu şa de domn,
alergînd pe-un cîmp de noapte
de la unu pîn' la şapte —
de la şapte pîn' la zece
mi-a căzut o viaţă rece,
de la frunză pîn' la umbră
mi-a căzut o viaţă dublă
ca pămîntul şi cu lună,
noaptea cînd stau împreună.

Tema existenţei duale revine frecvent la Nichita Stănescu, fie în ipostaza dublei naturi a lucrurilor, fie în cea a motivului dublului propriei fiinţe, trădînd o profundă contradicţie interioară, motiv al unei secrete tristeţi otrăvind starea sufletului fără pricină aparentă. *Dubla Nemesis*, *Cain şi Abel*, *Ianus*, *centaurul*, *rîsu' plînsu'* sînt imagini ale esenţei duale a temperamentului oniric, intuită acut în creaţia de după **Dreptul la timp**: „Şuieră o quadrigă pe cîmpia/ secundelor mele./ Are patru cai, are doi luptători./ Unul e cu ochii-n frunze, altul/ cu ochii în lacrămi./ Unul îşi ţine inima înainte, în cai/altul şi-o tîrăşte peste pietre, în urmă./ Unul strînge frîiele cu mîna dreaptă,/ altul tristeţea în braţe./ Unul e neclintit, cu armele,/ celălalt cu amintirile./ Şuieră o quadrigă pe cîmpia/ secundelor mele./ Are patru cai negri, are doi luptători./ Unul îşi ţine viaţa în vulturi,/ altul îşi ţine viaţa în roţile rostogolite." Însuşi Ghilgamesh, eroul mitic cu care într-un anume sens arhetipal se identifică eul poetului, este o natură dublă, o „divinitate muritoare" pe de-o parte zeu, iar pe de alta om, provocînd prin propria fiinţă o fisură tragică în armonia existenţei, revelată brusc şi cumplit de moartea prietenului Enkidu, dublul lui pur omenesc, creat de zei după chipul şi asemănarea sa. Optînd între verbele care-şi dispută supremaţia în epopeea mesopotamiană — *a şti* şi *a fi* — pentru cel din urmă, Nichita Stănescu va fi mai puţin atras în valorificarea mitului antic de imaginea *a toate cunoscătorului*, cu care se deschide **Ghilgamesh** („Despre cel care a văzut totul pînă la capătul lumii [...] despre cel a toate pătrunzător; el a văzut ceea ce este ascuns, a cunoscut lucruri tainice, veşti ne-a adus despre zilele dinainte de potop..."), cît de cea a *omului care caută nemurirea:* „moartea nu poate avea o înfăţişare concretă decît prin anularea sinelui. Dar Enghidu, prietenul lui Ghilgameş, nu era însă decît un alter ego. Un soi de contemplare a sinelui din afara lui însuşi. De aceea moartea lui Enghidu este însăşi moartea sinelui pe planul contemplării lui însuşi. Este însăşi moartea contemplaţiei, adică legăturii prime, a sinelui cu lumea. [...] El cade izbind pămîntul cu pumnii şi urlă: «A murit Enghidu, prietenul meu care ucise cu mine lei!». Dar urlă «esenţial», nu din jalea pierderii unui prieten, ci din revelaţia morţii, a existenţei morţii. De aici şi brusca lui hotărîre de a căuta nemurirea. De aici şi periplul lui pînă la Utnapiştim, unicul om nemuritor al lumii de oameni. De aici şi strania rezolvare a celui mai vechi poem, care are ca impuls tema căutării «vieţii fără de moarte» ,şi anume însăşi scrierea lui, a poemului, în cuvinte. Cuvintele, din punctul de vedere al artei, sînt cea mai rezistentă parte a biologiei umane. Ele supravieţuiesc. Prin ele insul capătă nemurirea, capătă «viaţa fără de moarte».“ Desigur nici structura mitului, nici formulările filosofice de nuanţă hegeliană, nici chiar frumuseţea soluţiei propusă de acest text în proză nu ar influenţa valoarea poeziei stănesciene, dacă viziunea poetică nu ar corespunde direct unei intuiţii existenţiale fundamentale manifestate prin artă — *experienţa neantului*, revelat sub multiple chipuri (din care moartea e doar unul, cel mai „palpabil“): sentimentul vidului, al pierderii identităţii şi a „substanţei“ propriei fiinţe, veşnica îndepărtare a eului de sine însuşi, toate descoperite sub influenţa „şocului“ existenţial al morţii.

Opera lui Nichita Stănescu este o geneză de mituri ale întîmplărilor revelatoare existenţial ale eului, desfăşurate în jurul căutării de sine, căci, spune poetul, „ideea de sine este principalul act existenţial uman“. Legea este starea eternă, un *a fi* atemporal, universal şi perpetuu, care exclude accidentele existenţelor individuale, întîmplările particulare ale fiinţelor despărţite de marele tot: „inefabilă, însă, întîmplarea nesupusă nimănui, mereu singuratecă, se constituie în propriul nostru eu“. Formă efemeră a subiectivităţii curgînd de-a lungul timpului întîmplărilor irepetabile, eul fascinat de mişcare, dar înspăimîntat de ireversibilitatea ei, încearcă să-şi cucerească o structură fixă, să supravieţuiască exaltîndu-şi prin lirică unicitatea: „întîmplările prin exaltarea lor îndelungă sau numai prin nenumărata lor repetare în memorie se pietrifică, devin mituri“.

Sensul iubirii are în centrul său, ca orice început, *mitul nașterii*. Desigur nu o întîmplare profană, ci o naștere esențială întru ființa poetică, prin care lumina cosmogonică se autocontemplă, o trezire de sine din somnul eternului continuu al legii:

O dungă roșie-n zări se iscase
și plopii, trezindu-se brusc, dinadins
cu umbrele lor melodioase
umerii încă dormind, mi i-au atins.
Mă ridicam din somn ca din mare,
scuturîndu-mi șuvițele căzute pe frunte, visele,
sprîncenele cristalizate de sare,
abisele.
Va fi o dimineață neobișnuit de lungă,
urcînd un soare neobișnuit.
Adînc, lumina-n ape o să-mpungă:
din ochii noștri se va-ntoarce înmiit!

Dimineața va fi timpul mitic stănescian de mereu reînnoită geneză, așa cum înserarea e pentru Eminescu. Soarele, arborele și umbra lui melodioasă determină ridicarea eului în lumină, despărțirea lui prin cuvînt de apele amniotice universale. Ochii reflectînd parabolic lumina, ca un laser pătrunzînd pînă-n adîncul materiei, relevă caracterul sacru al privirii la Nichita Stănescu, de purtătoare a razelor primordiale. Rupîndu-se din întunericul tăcut al somnului osmotic, eul intră în regimul diurn, abstractizant și sonor al spiritului care disociază, separă și disecă spre a pătrunde în esența fenomenelor. De aceea, într-un univers oniric fascinat de starea geometrică a materiei, atras de puritatea mineralului și strălucirea cristalului, obsedat de duritatea pietrei, el va umbla întotdeauna înarmat. Ca și în încercarea din basm a temperamentului lui Făt-Frumos — model îndepărtat al metodelor criticii tematice — eroul va alege din panoplia tehnologiilor imaginare, armele, desigur cele nobile și tăioase, nu cele ce sfărîmă brutal obiectele: un puternic „complex al spadei“ guvernează vocabularul operațiunilor poetice stănesciene. Deocamdată însă, prințul e doar un adolescent „căscăund“ plutind printre lucruri, cuprins de-o mirare visătoare. Vîrstă edenică de-o complexitate fermecătoare a nevinovăției, jucîndu-se cu mărul cunoașterii fără să-l guste încă, adolescența unifică în sine contrariile nelăsînd tăișurile orgolioase ale minții să desfacă eul din armonia universală.

Una dintre cele mai frumoase „ispitiri“ din lirica noastră către tărîmul vrăjit și himeric al visului și poeziei se face auzită, însă, într-un poem grațios ca o alegorie renascentistă a lui Gentile da Fabiano, ce convoacă vizionar elementele universului poetic stănescian: „Ci ia-ți calul de căpăstru, pune-ți talpa-n scări și du-te/ e o lume-acolo, alta, a copacilor și-a mării./ Păsări albe peste turle trag cu aripa volute./ Se rotește marea-n țărmuri, pietrele țin gustul sării.// Te primește și pe tine sub arcada-i zveltă, du-te!/ E o lume care-n jurul soarelui a pus inele,/ flori de platină smălțate, și de aur noi lăute,/ și corăbii zburătoare, cu sămînța lumii-n ele.“ O altă lume paradisiacă se ivește feeric la îndemnul magic al acestei voci imperative, impersonale și omnisciente. Logosul însuși pare că ființează aici și prin el se întrupează viziunea lumii promise. E prima epifanie a *supraeului* stănescian, ce i se va înfățișa de acum înainte mereu, ca înger, pasăre sau daimon, la răspîntiile aventurii sale poetice.

Cu un strigăt înfiorat al instituirii de sine în această miraculoasă țară solară, eul își începe cavalcada aurorală, tropotitoare trecere prin stările materiei — tăcere, nisip, lut, piatră, arbori, cal, acvilă, aer, privire, suflet, ardere — în întîmpinarea luminii:

Mi-am întors către soare unicul chip,
umerii mei zmulg din goană frunzișe.
Cîmpul tăindu-l, pe două potcoave
calul meu saltă din lut, fumegînd.
Ave, mă-ntorc către tine, eu. Ave!
Soarele a izbucnit peste lume strigînd.
Calul meu saltă pe două potcoave
Ave, maree-a luminilor, ave!
Soarele saltă din lucruri, strigînd
clatină muchiile surde și grave.
Sufletul meu îl întîmpină, ave!
Calul meu saltă pe două potcoave.
Coama mea blondă arde în vînt.

Treptele regnurilor sînt străbătute într-un puternic elan de mișcarea ascendentă a sufletului spre puritate: calul ce saltă din lut fumegînd devine centaur (animalul îmblînzit de intelect), apoi, înălțîndu-se, cal înaripat, sau pasăre phoenix arzînd în vînt, imagine a materiei iradiate de spirit, purificate prin foc. Omul mistuit de flăcări din apoteoza finală e o întruchipare a „zeului-soare“ al lui Northrop Frye, ale cărui însemne pămîntești sînt nimbul de raze al sfîntului și coroana de aur princiară. La început, eul este o unică și nescindată entitate, dar reversul neștiut al cavalcadei icarice e intrarea în lanțul temporal al veșnicei despărțiri de sine întru devenire. Goana aceasta bărbătească, superb dezlănțuită, ascunde deja ceva neliniștitor și irevocabil, de precipitare inevitabilă spre catastrofă, stînd, ca orice exces — sau „*hybris*“, cum l-ar fi numit grecii —, la originea căderii eroului tragic din volumul **Măreția frigului** — *Romanul unui sentiment* („Prințul căzînd de pe cal/ strivește-n cădere un înger/ E sentimentul total/ pentru care azi sînger.“). Aceasta se va petrece însă mult mai tîrziu, la crepusculul aventurii.

Acum, **O viziune a sentimentelor,** ca și în parte **Dreptul la timp,** adaugă nașterii paradisiace *mitul vîrstei de aur* al dragostei inocente, sub înfățișarea rafaelită, de o tandră monotonie, a plenitudinii fericite a sentimentelor. Angelismul iubirii aduce cu sine imaterialitatea plutirii, cucerirea aerului, celebrarea imnică a existenței luminoase, muzica sferelor, o suavă prezență adăugată celor ce sînt. Prezentul perpetuu al legilor generale ignoră însă viața ființei. Legea este pentru individualitatea umană echivalentul neființei, căci în mod paradoxal, *a fi continuu*, susține poetul, înseamnă pentru eul particular a nu exista. Numai întîmplarea naște sentimente, iar ele sînt însăși viața noastră. De aceea acel *fiind* atemporal și static este părăsit pentru trăirea lui *eu sunt* al întîmplării „vinovate“ de existență, iubire, eroare, aventură, mișcare și timp: „Înțelepciunea e sicriul nostru. Dragostea, puterea de a iubi împodobită cu erori ca fluturele de polen, numai ea ne face să trăim. [...] Legea ne ține pe toți. Numai trădarea ei ne face să fim. Viață are numai vinovatul. Părăsirea și pîngărirea geometriei e carnea bietului nostru suflet.“ Trăirea, oricît de împlinită, produce inevitabil o fisură în identitatea ființei, iscînd pentru prima dată un sunet disarmonic în suava armonie a poemelor începutului: „Deodată/ m-am trezit atît de departe/ și de străin/ rătăcind înapoia chipului meu/ ca și cum mi-aș fi-nvelit simțurile/ cu relieful fără de noimă al lunii.“ El anunță sfîrșitul unui anotimp și începutul unui lung șir de despărțiri.

Cu **Dreptul la timp,** ciclului genezei i se suprapune, estompîndu-l, cel al „*păcatului*“, eroul său liric făcîndu-se — prin trăirea în durată — originar vinovat de timp, adică de spațiul gîndirii dintre eu și lume, de distanța dintre „însumi" și „însumi" și de depărtarea lucidității interpuse între eul cunoscător și lucruri. Adînc dureros și melancolic este în **Enghidu** sentimentul ruperii eului de sine prin descoperirea realului și a morții, deși speranța și bucuria existenței nu au dispărut, cum de pe o anume treaptă a conștiinței nu vor dispare definitiv niciodată la Nichita Stănescu, chiar și în momentele tragice ale ultimei perioade de creație. Realul pare absurd spiritului geometric căci el, ca și moartea, este funcție de timp, determinînd drama ontologică a omului: „Realul — arăta Athanasie Joja în **Logos architékton** — este mișcare, devenire, diferențiere de sine și deci eternă non-identitate." Moartea, pentru tînărul poet de treizeci de ani, nu e o prezență concretă, dar nici o alegorie, ci o posibilitate. Nichita Stănescu nu a fost niciodată un poet al morții în accepțiunea thanatică a stingerii. **Dreptul la timp** conține însă o autentică experiență a neantului, căci spaima morții corespunde nemijlocit celei a revelației lipsei de sine. Ea e așezată la intrarea purgatoriului și infernului stănescian.

11 Elegii ridică în conștiință parametrii esențiali ai acestei drame existențiale exprimată vizionar prin parabole și metafore paralogice, ciclul lor corespunzînd în mitologia sa poetică momentului fulgurant și solemn al *cunoașterii luciferice* și al revelației sensurilor ascunse ale destinului.

Asemeni lui Lucian Blaga, Nichita Stănescu știe că *marea trecere* înseamnă viață cu moarte întreolaltă contopite în aceeași întîmplare ce ne îndepărtează de noi înșine împingîndu-ne cu fiecare clipă spre bătrînețe și neant și totuși, în fața miracolului existenței, el nu va cere oprirea ceasornicului divin, anularea distanței dintre lege și eroare, întoarcerea în neființa pură a lipsei de memorie a legilor. Dimpotrivă, va căuta să fie mereu în interiorul fenomenelor, exaltînd mișcarea, dilatînd spațiul pînă la punctul reversibilității sale unde infinitul mare este egal cu infinitul mic, totul în aceeași interioritate cosmică deplină a existenței reale unde accelerarea deplasării ar putea deveni paradoxală și sublimă neclintire, dacă viteza ne-ar contopi cu esența dinamică a universului:

> Voi alerga deci în toate părțile
> deodată
> după propria mea inimă voi alerga

asemeni unui car de luptă
tras din toate părţile simultan
de o herghelie de cai biciuiţi.
Voi alerga pînă cînd înaintarea, goana
ea însăşi mă va întrece
şi se va îndepărta de mine
aidoma cojii fructului de sămînţă,
pînă cînd alergarea
chiar în ea însăşi va alerga, şi va sta.

Adolescentul care, într-o după-amiază, după un meci de volei, a constatat spălîndu-şi mîinile la o pompă, că ele sînt absurde şi s-a bucurat căci ele făceau parte desăvîrşit din sine şi din existenţa naturală, unde „totul este absurd. Nimic nu este mai firesc decît absurdul“, a devenit acum prin experienţa neantului profund nefiresc, adică gînditor, adică logic („nimic mai artificial decît logica“), căutînd şi atribuind un sens vieţii, o semnificaţie întîmplărilor sale. Încălcînd interdicţia de a nu se rupe din trupul firescului („despărţirea de absurd coincide cu revelaţia morţii“), el pătrunde în Hiperboreea, tărîm spectral al mai marilor minţii, unde spiritul îşi închipuie cu superb şi juvenil orgoliu că haosul elementar şi natural al lumii poate fi definitiv întrerupt şi preschimbat prin semne, prin descifrarea unei semnificaţii a fenomenelor şi prin scrierea lor, într-o *ordine* ideală a creaţiei: „A fi înţelept înseamnă a stabili o ordine în mijlocul absurdului. [...] Absurdul exprimat încetează să mai fie absurd. Orice formă de exprimare implică o ordine. Prima ordine revelată şi mai apoi scrisă a fost descoperirea morţii.“ Dar ordinea revelată în acest mod conţine originar în sine legile propriei sale disoluţii.

Ciclul **Elegiilor** coincide astfel nu numai momentului cunoaşterii, ci şi celui al întemeierii din sentimentul neantului existenţial a unei ordini depline a eului, sinelui şi lumii. Este zenitul creaţiei stănesciene, punctul de sus al ordonării prin cuvînt unde poezia încearcă printr-o titanică încordare, ca Atlas, să ţină eul în interiorul fenomenelor, într-un univers unde nimic nu e imuabil, totul se schimbă, se destramă, curge către haos şi dezordine într-o „moarte entropică“ a lucrurilor absorbite de vidul cosmic. Sensul major al creaţiei ulterioară **Elegiilor** este de a păstra cu prețul unor lupte, cu timpul tot mai sîngeroase și tragice, peste bietele puteri omenești, starea inițial luminoasă a ordinii ideale.

Ruptura ființei din „firescul absurdului" Marelui Tot determină în **Obiecte cosmice** *(Alfa)* și în **Oul și sfera** apariția ciclurilor *păcatului* fără vină și cel al *penitenței* căutării de sine în labirintul mișcător al aparențelor, dublurilor și metamorfozelor stăpînit de Circe și Proteu; cicluri prelungite în volumele următoare prin sentimentul *exilului* într-o lume a pierderii, al rătăcirii într-un pustiu al neființării. Vina e a însăși condiției umane, supusă deopotrivă grandorii cunoașterii și nimicniciei morții: „Cînd am deschis ochii, mă aflam/ în acest trup pe care-l vezi/ și vinovat de felul lui eram,/ cum vinovate-s frunzele că-s verzi./ Și deodată-am început să știu/ mersul luminii și-al strigării/ și să simt pomii toți, pe viu,/ și curba dureroasă-a zării." Într-un univers stăpînit de demonia inconsistenței lucrurilor, „triste înfățișări instabile" (consecință îndepărtată de fapt, ca în poemul **Cain și Abel,** a fratricidului spiritului asupra trupului), menținerea ordinii sacre nu mai pare a fi cu putință: „Mă amestec cu obiectele pînă la sînge/ ca să le opresc din pornire/ dar ele izbesc pervazurile/ și curg mai departe/ spre o altă orînduire."

Nefericit, eroul nu e acum decît un Iov a cărui greșeală de a face parte din această lume prea omenească este infimă față de pedeapsa la care se simte condamnat prin voia oarbă a destinului: „Nimic nu rămîne el însuși mai mult/ decît o foarte singură dată./ Nu sunt vinovat că trăiesc/ într-o lume într-una schimbată.// Numai un gînd dacă-l întorc, de la tine,/ nu mai regăsesc apoi, înapoia-mi, nimic." Durerea lipsei punctelor egale cu sine („Avem prea puține osii pentru roata de carne a trupului nostru"), determină ca în **Raid în interiorul pietrelor** aspirația către suprema nemișcare, către identitatea universului, opunîndu-se infernului mișcării. În logica internă a acestei spaime a destrămării și alunecării ireversibile spre neant, *lemnul*, *osul*, *piatra* și *cuvîntul* concentrează esențele fizice și abstracte ale lumii devenind structuri fixe ale ordinii poetice scrîșnind în gurile devoratoare ale timpului. Cultul arborelui și al pietrelor din atîtea poeme își află originea în reveria eternității, ca și viziunea osteologică a ființei: „Pînă la urmă rămîne doar osul;/ ce-a fost mai străin, mai înlăuntrul meu/ cuceriți-l pe el, pe gloriosul/ al cărnii și-al vinelor drept dumnezeu./ El e alb, el e neciobit, pentru că nu se vede,/ pentru că rămîne, pentru că stă și nu se mișcă./ Așa cum flutură totul în iarbă afară de verde/ care-i același, cînd totu-i morișcă." Nestatornicia nu aparține însă numai lumii obiectelor, ci și celei lăuntrice („prea repede se schimbă ceea ce numim stări de spirit"), perpetua pierdere a duratei interioare iscînd figurile poetice ale *absenței* și *căutării* în care eul, victimă nu atît a ceea ce a înfăptuit, cît a ceea ce (nu) este, invocă dramatic certitudinea existenței sinelui:

> Cine ești tu, cel care ești,
> și unde ești, cînd nimic nu este?
> Născut dintr-un cuvînt îmi duc înțelesul
> într-o pustietate divină.
> Întreb dacă sînt, dar strigătul
> nu se rupe de mine,
> și una cu el rămîn, adăugînd
> deșertului singurătate.

Rătăcind printre șirul de „însumi" și „însumi", el va încerca să-și fixeze înfățișările instabile în mulajele structurii poemelor întrezărind salvarea din lungul exil doar printr-o „imobilizare" a sinelui în cuvinte. Numai schimbîndu-și fiecare parte și stare a ființei în numele ei, poetul va deveni într-adevăr „*ceea ce este.*" Regăsirea aceasta dramatică de sine, reinstaurarea unei noi ordini dilematice și complexe, antropocentrice și mitice a lumii, se petrece într-un ciclu al *acceptării* demne a destinului uman („Să fie sfîntă întîmplarea de a fi,/ ales sau nu, dar pururi însuți/ mirată lacrimă care-ți ivi/ înnobilînd cu sine plînsu-ți"), început de **Laus Ptolemaei** și continuat în **Necuvintele** și în **Un pămînt numit România,** alături de un alt ciclu, al *asumării tragicului*, de un cu totul alt timbru al durerii existențiale a risipirii și absenței, cristalizat în jurul motivului christic: „Era o melancolie, un fel de tristețe,/ de copil rătăcit într-o zi fără copii,/ un fel de joc întîmplat într-o altă vîrstă / pe care abia ți-o mai amintești, / un fel de joc pe care tu nu l-ai jucat/ deși aceasta s-a petrecut de mult./ Era ca un avion poștal de un tip învechit/ trecînd deasupra unor munți eterni,/ într-un spațiu de singurătate, trecînd singuratic/ și lăsîndu-și umbra în formă de cruce,/ mereu micșorîndu-se peste pieptul meu/ deodată gol, cu cămașa smulsă." Această lume care *este*, dar care decade supusă legii îmbătrînirii și entropiei („putrezește peste cer/ ziua cea de ieri/ și decade peste noi/ al luminii trist noroi"), unde eului, devenit tot mai greoi, suferind de singurătate și spleen, îi este frig și urît de sine însuși („Incapabil să pierd/ inapt pentru fire,/ alerg în neștire./ Foarte greu mă primesc/ să fiu cum sînt"; „Suntem, dar ne este urît") este descrisă prin noua ordine a cuvintelor stănesciene în **Dulcele stil clasic, Belgradul în cinci prieteni** și **Măreția frigului,** ecourile ei reverberîndu-se în **Operele imperfecte.** Sînt vizibile aici sentimentul oboselii și cel al înfrîngerii elanului spre absolut (prăbușirea și putrezirea calului, moartea păsărilor, sufocarea îngerului spînzurat de propriul har și lipsit de aerul zborului, refuzul de a privi prin hublou — sînt motive ce depun mărturie), ca și resemnarea, dezamăgirea („E luminos soarele acesta/ Luminos. Nu orbitor, nu orbitor"), recea disperare a sfîrșitului. Moartea își pierde tot mai mult caracterul abstract, devenind în **Noduri și semne** înfricoșătoare prezență. Pe măsură, însă, ce lumea aceasta omenească alunecă în jos spre moarte, în mijlocul ei se ridică prin voința eroică a eului o sublimă „stare măreață a sufletului", solemnă schimbare pe deplin evidentă în **Epica magna,** înlocuind plîngerea și dezvinovățirea patetică a lui Iov împotriva destinului inexplicabil cu asumarea gravă de către *eu* a vinei tragice de a dori să fie el însuși ieșind din cursul firesc al lucrurilor. El conferă astfel sens suferinței existențiale opunînd fatalității oarbe a sorții libera sa hotărîre de a determina ordinea lucrurilor. Mitul central al ultimului ciclu este dominat de figura lui Christ care se jertfește pierzîndu-se pe sine pentru a-și mîntui semenii. Martiriul său transformă drama în tragedie înălțătoare redîndu-i ființei conștiința naturii sale nepieritoare, izbăvindu-o de mișcarea destrămării: „Eram vrăjit și nici nu mai mișcam,/ toți vulturii stăteau înțepeniți în aer,/ iar soarele spărsese cerul,/ cu sunet de lumină și cu vaer./ Pe jumătate doar din ea,/ copilul îl născuse,/ ea două capete avea,/ timpul încremenise/ bătut în palma ta, Iisuse!/ O, eli eli lama sabahtami,/ o, eli eli!/ Mi se îngroșase rîul/ ca o jugulară peste gît,/ pe cîmpul ăsta nearat, urît,/ iar caii se evaporau ușor/ deasupra nu era vreun nor,/ mă înzeiam, mă înzeiam,/ nu mai muream, nu mai muream,/ în brațul meu întins și rece/ ca sceptru eu țineam ce nu mai trece, — / și fix eram,/ piatră eram — / și nici pămîntul nu-l roteam/ nu răsăream, nu apuneam, — / și țara mea era un geam / prin care nimeni nu privea./ Stam rege fix, de piatră și de stea/ ținînd oprit cuvîntu-n gura mea,/ necîntător."

Asumarea eroică a tragicului este un gest prometeic, creator în ultimele volume al unei ordini tragice redimensionînd realitatea, acordîndu-i noblețea ficțiunii utopice, mutîndu-i realitățile în ideal, conferindu-i prin tensiunea supraomenească a sacrificiului poetic o demnitate deasupra ordinii firești. Într-un eseu din *Meditații despre Don Quijote* Ortega y Gasset surprinde esența paradoxală a eroului: „Dat fiind că natura eroismului stă în voința de a fi ceea ce încă nu ești, personajul tragic stă cu jumătate din trup în afara realității. Martorul său este viitorul. Eroul anticipează viitorul și apelează la el." El este nenăscut:

Există numai ceea ce va fi,
numai întîmplările neîntîmplate,
atîrnînd de ramura unui copac
nenăscut, stafie pe jumătate...
Există numai trupul meu înlemnit,
ultimul, de bătrîn, de piatră.
Tristețea mea aude nenăscuții cîini
pe nenăscuții oameni cum îi latră.
O, numai ei vor fi într-adevăr!

Înfrînt de real prin condiția sa muritoare, poetul supraviețuiește prin „dublul" său turnat în substanța nepieritoare a poeziei. Reprezentîndu-și destinul tragic, Nichita Stănescu și-l înfrînge eliberîndu-se prin actul poetic de angoasa și durerea existenței. El se luptă cu însuși cuvîntul și în această îmbrățișare combatanții nu se mai pot deosebi unul de altul. Este o victorie sau o înfrîngere desăvîrșită, căci la Da sau la Nu cartea are paginile rupte.

ALEXANDRU CONDEESCU

„ÎN VREMEA VIEȚII MELE SCURSĂ“

— secvențial biografic —

1933—1983

Eu sînt propria mea memorie. Ceea ce este în mine, numai însumi și deosebit de orice altceva, nu sînt nici înfățișările mele, nici trupurile pe care le-am avut din copilăria de căpșună pînă la ciolanul de elefant și nici vederile în ochi, egale, ale lumii. Țin minte numai întîmplări...

Întîmplările mele țin minte întîmplările mamei mele care ține minte întîmplările tatălui ei. Apoi se uită ale cui mai sînt întîmplările sau a cui a fost întîmplarea. Atît de departe de prezentul meu și atît de foarte departe de prezentul legii sînt unele întîmplări încît livide de îndepărtare numai exaltate mai pot părea a fi.

NICHITA STĂNESCU

DESCENDENŢA

> *„Ochiul ca o frunză de leuştean al tatălui meu, privindu-mă în ochi, semnifică pentru mine continuitatea"*

În linie paternă Nichita Stănescu se trage dintr-o solidă familie de mici meşteşugari şi comercianţi români, la origine ţărani prahoveni veniţi pe la începutul veacului trecut în tîrgul tot mai înfloritor al Ploieştilor spre a-şi vinde ţesăturile. Prima aşezare a familiei Stănescu fu în suburbia Sf. Vineri spre intrarea în tîrg dinspre Scăieni, Valea Călugărească, Bucov, în drumul turmelor de a căror lînă Matei Stănescu, străbunicul poetului, avea nevoie pentru ţeserea hainelor groase de aba, îndeletnicire cu care-şi cîştiga traiul. Aici, în octombrie 1862, văzu lumina zilei Hristea M. Stănescu, întîiul născut al lui Matei, de 29 de ani, şi al Mariei de ani 16. Băiatul nu urmă la şcoli înalte, învăţă meseria de abagiu de la tatăl său şi munci de mic, cot la cot cu acesta, dovedind îndemînare în meşteşug şi pricepere în negoţ. Cînd împlini 27 de ani luă de nevastă o fată de 19 ani, din comuna Ceptura, de lîngă Mizil, Elena Gheorghiu, fiica lui Costea Gheorghiu (la acea dată decedat) şi a Raliţei C. Gheorghiu, ambii din satul Jugureni, judeţul Buzău. Avură nouă copii, dintre care Nicolae, cel mai mic, va fi tatăl poetului. La data venirii pe lume a ultimului copil, 19 aprilie 1908, familia locuia tot în vechea casă de pe strada Oilor, nr. 62, Hristea fiind trecut în acte „comersant". Prin 1927—1928, bătrînul se va muta cu fiii mai mici, Gheorghiţă şi Nicolae, în noua casă ridicată pe str. General Cernat nr. 2 (azi str. Buciumului, nr. 1). Nicolae, tatăl poetului, moşteni în multe privinţe firea şi înfăţişarea bătrînului Hristea. Fu bărbat frumos, ca şi părintele său, cu acelaşi cap masiv şi expresiv şi aceeaşi statură impozantă degajînd vigoare şi robusteţe, trăsături tipice bărbaţilor din familia Stănescu pe care le va vădi şi poetul, după cum tot ereditar, la maturitate, mersul acestora devenea greoi în urma unui soi de gută ce le îngroşa şi chinuia picioarele. Nicolae urmă cu bune rezultate „Şcoala superioară de comerţ" în Ploieşti, apoi doi ani la Academia comercială din Bucureşti, de unde se retrase pentru a-şi ajuta şi apoi înlocui tatăl la treburile atelierului familiei. Tot în această perioadă tînărul abia ieşit din adolescenţă, zvelt şi îndrăgostit de cursele cu velocipedul, o întîlneşte pe Tatiana Cereaciuchin, viitoarea sa soţie, căreia îi va purta o profundă dragoste pînă la sfîrşitul vieţii. Tatiana se născuse la 16 februarie 1910, la Voronej, într-o familie de condiţie nobilă din părţile Doneţului, refugiată apoi în România. Tatăl ei, Nikita Cereaciukin, era profesor de matematică şi fizică la şcoala militară din Voronej, unde înaintase în ierarhie pînă la gradul de general. În 1917 avea 47 de ani şi patru copii, dar, om paşnic şi doritor de linişte intelectuală, nu pregetă să-şi ia familia, să coboare Donul şi să ia viaţa de la început departe de furtuna ce se ivise la orizontul istoriei. După o perioadă petrecută la Constanţa, unde Tatiana a urmat Şcoala superioară de comerţ, se mutară în Ploieşti. Acolo viitoarea mamă a poetului îl va întîlni pe Nicolae H. Stănescu, care, cucerit de farmecul duioasei rusoaice, o va cere de soţie. Tinerii se vor căsători la 6 decembrie 1931.

„NAŞTEREA ESTE O POSESIUNE"

> *„Faptul de a te fi născut este atît de mirabil, încît este mai degrabă asemuitor întîmplării decît legii."*

1933 Se naşte în casa părinţilor săi, la 31 martie, Nichita Hristea N. Stănescu. Era o primăvară călduroasă, vineri, cu puţin înainte de orele 12 din ziuă. Întîiul născut, sănătos şi puternic, asemeni tuturor bărbaţilor din neamul Stănescu primi numele celor doi bunici: Hristea şi Nichita.

Hitleriştii veniţi la putere în Germania organizează o manifestaţie în Piaţa Operei din Berlin unde sînt arse numeroase opere literare ale scriitorilor contemporani. Ungaretti publică *Sentimentul timpului*, Camil Petrescu *Patul lui Procust*, Fundoianu tipăreşte în Franţa *Rimbaud le Voyou*. Se nasc Grigore Hagiu, Alexandru Ivasiuc, Anghel Dumbrăveanu, Eugen Simion (cu un an înainte se născuse Fănuş Neagu, iar cu doi Petre Stoica şi Mircea Ivănescu, alţi buni prieteni ai poetului). Mor Kavafis şi Ştefan George.

NETRĂITA MINUNE

„Eu niciodată nu am fost copil".

1933—1940 Copilărie senină în cartierul liniştit, cu oameni aşezaţi, ploieşteni paşnici şi cumsecade. (*„Era o lumină cu totul aparte deasupra oraşului, înaintea războiului. O lumină fericită i-aş spune. Multă vreme am crezut că acest fapt se datoreşte copilăriei care vede cu un cu totul alt ochi lumina şi peisajul faţă de maturul ochi de mai tîrziu. E adevărat că înainte de război nu văzusem niciodată morţi şi că singura moarte la care asistasem fusese tăierea unui miel de Paşti..."*). Nini, cum îl alintau ai săi, era fermecător şi bucălat ca un „putto" renascentist. Nu se deosebea prea mult de alţi copii de vîrsta lui: era zglobiu, spontan, ager la minte, sensibil şi îndeajuns de cuminte, dar şi cam rîzgîiat de toţi, definitiv cuceriţi de drăgălăşenia sa. Făcea din cauza asta destule pozne şi nazuri şi-şi primea plata cuvenită de la părinţii care nu glumeau în chestiuni de educaţie. Avea ureche muzicală şi ai săi nu pregetară să-i cumpere un pian şi să-l „chinuie" cu lecţii particulare. Pînă la sfîrşitul vieţii, poetul a păstrat nostalgia unei vocaţii de muzician şi nu pierdea nici un prilej de a cînta la pian. Pe atunci, însă, prefera să se joace pe străzile şi locurile virane ale cartierului dinspre marginea oraşului, aproape de liniile ferate, unde copilul a deprins limbajul colorat, familiar şi ironic ce îl încîntase şi pe Caragiale în veacul trecut. Nicolae nu ştia limba maternă a soţiei sale şi în casă neauzind deloc rusește, Nini nu o învăță nici el. Un loc aparte îl ocupau în viața sa cărțile, de care va aminti mereu ca de imaginile cele mai limpezi ale copilăriei și adolescenței sale romanțioase. Tatăl său nu era bigot, nici puritan, prețuia ca orice ploieștean autentic rîsul sănătos și glumele cu sare și piper, avea slăbiciune pentru chefurile adevărate cu bucate bune, țuică de Văleni și vin de Valea Călugărească, de unde veniseră străbunii săi la oraș, dar mai ales cu lăutari care cîntau pînă la amorțire, cu o bancnotă în arcuș sau lipită pe frunte, dureri nevăzute, melancolii atavice. De la astfel de rapsozi și îndeosebi de la unul, Nae Lăutarul, a auzit întîia oară Nichita mirifica poezie folclorică românească („...*litere cu caracter literar am scris cred încă de la 6 ani, evident fără umbră de conștiință literară, ci suflat de vîntul poeziei populare și lăutărești care bîntuia atît de vehement prin orașul meu de baștină*".)

1934. Breton publică *Al doilea manifest suprarealist*, Giraudoux *Lupta cu îngerul*. La Moscova în cadrul primului congres al Uniunii Scriitorilor Sovietici, Maxim Gorki în raportul despre activitate utilizează în premieră noțiunea de „realism socialist". Se nasc Nicolae Breban și Florin Mugur. ● **1935.** Sînt arestați, din ordinul guvernului fascist al lui Mussolini, Cesare Pavese și editorul său. Se nasc Nicolae Labiș, Ion Gheorghe, Dumitru Radu Popescu, George Bălăiță. Moare Fernando Pessoa. ● **1936.** Izbucnește războiul civil din Spania și este împușcat Garcia Lorca. Un grup de poeți englezi în frunte cu W.H. Auden se înrolează ca voluntari în armata republicană. Se nasc Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Nicolae Velea. Mor Mateiu Caragiale, Luigi Pirandello și Miguel de Unamuno. ● **1937.** Brâncuși începe ansamblul de la Tîrgu-Jiu. Se naște Dan Laurențiu. Moare G. Topîrceanu. ● **1938.** Austria este anexată Reichului hitlerist. Valéry publică *Introduction à la poétique*. Se nasc Doina Ciurea și Marian Popa. Mor Octavian Goga și C. Vallejo. ● **1939.** Arthur Lundkvist publică *Zbor de Icar*, Philippide *Visuri în vuietul vremii*. Se nasc Cezar Baltag, Emil Brumaru, Mihai Ungheanu și Nicolae Manolescu. Mor Antonio Machado și W.B. Yeats. Începe al doilea război mondial.

1940—1944 Stănescu Hristea (Nichita) urmează cu rezultate excelente școala primară: primele două clase la Școala nr. 5 din Ploiești, cu severul institutor Popescu, apoi din pricina evacuării orașului, clasa a III-a la Școala primară mixtă din Bușteni — unde obține „Premiul întîi pentru silință la învățătură și bună purtare" — în sfîrșit, absolvirea clasei a IV-a aflîndu-l cu părinții în refugiu la Vălenii de Munte. Pentru poet scrierea, învățarea alfabetului și numirea prin litere a sunetelor sînt prima ruptură a eului cugetător și rațional din fericita identitate cu lucrurile. Această treaptă a gîndirii asupra cuvîntului o va numi **despărțirea insului de propria vorbire** (*„Între mîna copilului și limba lui nu e nici o diferență. Limba lui are cinci degete, ca și mîna lui, și apucă la întîmplare cu ea orice obiect abstract, cu aceeași dibăcie cu care apuci un fruct sau o surcea. Apoi vine prima „mare alienare", prima apariție a diferenței specifice între ins și lume: școala, clasa I primară, alfabetul, O-I, OI. Deodată afli că vorbești. Brusc, vorbirea din cîntec devine cu totul și cu totul altceva"*). Mai matur decît colegii săi elevul nu a fost, dimpotrivă, era „copilăros", trăsătură pe care și-a conservat-o toată viața, și în această accepție afirmația sa — „N-am fost niciodată precoce" — este demnă de luat în considerare. În schimb, era deștept foc, vioi, cu asociații uimitoare, prindea foarte ușor ceea ce-i stîrnea curiozitatea și uita la fel de repede ceea ce nu-i întreținea interesul intelectual. Părăsind orașul, părinții l-au ferit cît au putut de contactul direct cu ororile războiului, totuși atmosfera sumbră de distrugeri și masacre era prezentă pretutindeni: bombardamente, păduri arse, soldați uciși, avioane în flăcări, case sfărîmate, moartea unor rude foarte apropiate. (*„Prea mi-a nins și mi-a plouat, de mult,/ în copilăria mea cu nopți grozave/ cîntecul de moarte ca să-l mai ascult,/ gîndul ca să-l rotesc peste cadavre"*).

1940. Se întrerupe decernarea Nobelului. Harta României este grav ciuntită. Dictatura antonesciană. Odisseas Elitis debutează editorial cu *Orientări*. Dylan Thomas publică *Portret al artistului în chip de cîine tînăr*. Se nasc Mircea Ciobanu, Ileana Mălăncioiu, Gh. Pituț, Mircea Martin. Moare asasinat de legionari Nicolae Iorga. ● **1941** România intră în război. Apare *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent* de G. Călinescu. Se nasc Ioan Alexandru, Cezar Ivănescu și

Ion Pop. Moare Rabindranath Tagore. • **1942.** Se nasc Ana Blandiana și Gabriela Melinescu. Bombardarea Germaniei. În temnița franchistă moare de mizerie Miguel Hernandez. E. Fermi obține prima reacție nucleară în lanț controlată. • **1943.** Raidul aviației americane asupra Ploieștilor. Tudor Arghezi este arestat și internat în lagărul de la Tîrgu-Jiu. Se nasc Adrian Păunescu, Marius Robescu și Laurențiu Ulici. Moare Eugen Lovinescu. Teoria cuantică a cîmpului electromagnetic. • **1944.** Declanșarea insurecției. T.S. Eliot publică *Four Quartets*, Alberti *Poesia* (1924—1944). Apare *Trilogia culturii* a lui Blaga. Este gazat la Auschwitz B. Fundoianu. Mor Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, Ion Pillat, Romain Rolland și F.T. Marinetti.

TRUPURILE COPILĂRIEI

> *„O, lucrurile n-au crescut o dată cu mine. // Mi-ajungeau pînă la bărbie / cîndva în copilăria mea, acoperită / de cețuri. // Mai tîrziu, / la sfîrșitul războaielor, / abia îmi mai urcau pînă la șold, / ca o dureroasă sabie de piatră“.*

1944—1948 Urmează clasele gimnaziale la Liceul „Sf. Petru și Pavel“. Examenul de intrare îl susține în vara lui 1944 la Izvoarele, unde liceul era evacuat. Continuă să fie un elev bun, prima clasă o absolvă cu media generală 8,04, obținînd mențiunea a II-a. Totuși învățătura nu-l va mai atrage ca înainte, părîndu-i-se tot mai mult o corvoadă plictisitoare ce-l ține departe de pasiunea pe care și-o descoperise la această vîrstă: voluptatea febrilă a lecturii. Citește enorm, nopți întregi nedormite, lecturi eterogene însă: sute de romane de aventuri, polițiste, științifico-fantastice, toate parcurse cu sufletul la gură. Lectura e ingenuă și nu are privire „critică“, băiatul se cufundă în universurile imaginare, trăiește alături de eroi întîmplările palpitante, petrece ceasuri de încîntare și de reverie pe marginea epicului fantezist. „Mimesisul“ nu-l captivează, el caută un spațiu și un timp al ficțiunii pure, acel abstract „deodată“ al aventurii. Părinții îl surprind adesea cu cîte un roman pe birou, ascuns sub cărțile de școală. Elevul nu mai simte tragere de inimă pentru materiile unde are de „tocit“ pe de rost tot felul de lucruri ce-i par neinteresante. Inteligența sa sclipitoare e capricioasă și, capabilă de eforturi uriașe și concentrări intense totdeauna pe un suport pasional al preocupărilor, devine leneșă și opacă în domeniile care nu o farmecă. Nichita era pe atunci un băiat voinic și îndesat, cu un cap voluminos, rotofei la față, ceea ce-i făcea pe prieteni să-i spună *Grasu'*. Sub aparenta dezinvoltură și ironie — produse ale spiritului său ascuțit — el ascunde o imensă timiditate. În acești ani a început să iubească tot mai mult poezia și, simțindu-se atras de dificultățile meșteșugului versificației, încearcă chiar să o scrie. După **melosul**, cunoscut din prima copilărie, Nichita Stănescu urcă o nouă treaptă lirică, inițiindu-se în ceea ce va numi altădată **poezia fonetică** („Prin vulturi vîntul viu vuia“). Este tot o formă a poeziei populare, trecute prin filtrele culte ale tradiționalismului, al cărei model de neatins i se părea atunci **Nunta Zamfirei** a lui Coșbuc.

1945. Trupele române participă la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei. Germania capitulează. Tonegaru publică *Plantații*. Se naște Daniel Turcea. Mor Valéry, Andrade, Else Lasker-Schüler. Explodează prima bombă atomică. ● **1946.** Lucian Blaga publică *Trilogia valorilor*. Gellu Naum *Culuoarele somnului*, Geo Dumitrescu *Libertatea de a trage cu pușca*. György Lukács *Eseuri despre realism*. Prévert publică *Cuvinte*, E. Borel *Paradoxurile infinitului*. În Franța, după ce participase la Rezistență, se sinucide, pe cînd scria *Manual al perfectei fericiri*, Ilarie Voronca (n. 1903). ● **1947.** Arghezi obține Premiul național de literatură cu *Una sută una poeme*. Sartre publică *Baudelaire*, Boris Vian *Spuma zilelor*, René Char *Le Poème pulvérisé*. Se nasc Adrian Popescu, Dumitru M. Ion, Ștefan Agopian, Petru Poantă. ● **1948.** Reforma învățămîntului. W.H. Auden publică *The Age of Anxiety*, Ezra Pound *Pisan Cantos*, Stravinski *Poétique musicale*, Norbert Wiener *Cibernetica*. Debutează cu *Întîlnirea din pămînturi* Marin Preda.

ETERNUL BĂIEȚANDRU

> ***„Adolescența e-o frînghie de aur / pe care n-o poți tăia, dacă vrei, cu cuțitul. // Adolescența e-o frînghie de aur / legînd nadirul și zenitul. / E ca și cum s-ar desprinde mereu, prima oară, / fiecare bătaie a inimii de trupul tău îndrăgostit, / e ca și cum s-ar desprinde mereu, prima oară, / clipa, mirîndu-te că nu s-a oprit.“***

1948–1952 Urmează ciclul superior la același liceu, devenit între timp „I.L. Caragiale“. Abia ieșit din copilărie, băiatul capătă deja în acești ani înfățișarea de înger rebel cu care va fi cunoscut mai tîrziu în viața literară. (*„Între paisprezece și cincisprezece ani, cred, am căpătat în cîteva luni înălțimea de acum“*). E zvelt și mlădiu (*„trupul meu de odinioară de adolescent mov ca trestia“*), cu trăsături nervoase (*„Brațele lui subțiri și prelungi/ tatuau liniștea cu dungi./ Și chipul cu dîra buzelor arcuită,/ săruta aerul ca pe-o iubită“*). Vesel, inventiv și candid din fire, adolescentul se lasă ușor învăluit de tristețe. Blîndețea și generozitatea îi luminează dinlăuntru figura imberbă și palidă, spiritualizată și senzuală totodată, modelată de farmecul inteligenței. Deși iubește cu patimă cărțile și este fascinat de mirajul poeziei, nu întrevede încă posibilitatea unei „profesii“ literare și îl aflăm înscris, conform dorinței familiei, la secția reală a liceului. De fapt cristalizarea conștiinței de sine a fost lentă la Nichita Stănescu, poetul — în fond un autodidact de un tip aparte — maturizîndu-se greu, vîrstele și etapele creației, urcate după o îndelungată gestație internă, necorespunzînd vîrstei biologice aparente. Elevul, mereu remarcat de profesorul său de istorie N.I. Simache, învață în continuare inegal, dar nu fără strălucire, rezolvă probleme de matematică în gazeta liceului unde publică și caricaturi semnate **H**, așa cum mai tîrziu își va semna desenele **N.** Cîteva gesturi suav anapoda în spirit urmuzian, ce șochează atmosfera demodată, de rigidă „belle-époque“ provincială, contrariind infailibilitatea dascălilor supraveghetori prin libertatea lor gratuită, îi fac o plăcută celebritate de lider al frondei liceene intelectuale. În orele plictisitoare pentru el, liceanul compune în gînd zeci şi sute de versuri pe care apoi le recită prietenilor încîntaţi, dovedind o memorie fenomenală şi o uriaşă capacitate de „vizualizare" a poemului în spaţiul abstract al minţii. Ce „scria" pe atunci Stănescu Hristea Nichita? Producea cu graţie şi uimitoare dexteritate genuine compoziţii ilare într-un „baroc de mahala" liber de prejudecăţi lexicale, colorate violent şi poznaş cu cuvinte argotice în tonuri inflamate de care cîntecul de lume ploieştean nu ducea lipsă. Acum începe ciclul de Argotice care, permanent completat şi rafinat, va face pînă tîrziu în facultate faima de extraordinar versificator studentului Stănescu. Împreună cu prietenii săi nedespărţiţi Emil Popescu şi Valeriu Pîrvan se joacă spiritual şi cu multă plăcere „de-a revista" iniţiind în liceu o foaie băşcălioasă şi nonconformistă, **Băcăonia,** ale cărei versuri simpatice şi obrăznicite circulau pe foi volante printre colegi. Întîlnirea cu poezia lui Topîrceanu, convenabilă întru totul acestor spirite ploieştene adolescentine timide şi teribiliste deopotrivă, este hotărîtoare pentru formaţia interioară a junelui aspirant la graţiile muzelor, salvîndu-l de la vulgaritatea lecturilor ieftine, arătîndu-i limitele romanţelor lăutăreşti şi ale folclorului orăşenesc în stilul cărora începuse să exceleze, deprinzîndu-l cu ironia subţire, nerăutăcioasă, umorul fin, comicul liric şi autoironia senină. Adevărata revelaţie a literaturii cu univers spiritual inefabil, la fel de captivant şi misterios ca lumea aventurilor epico-fantastice, o are în toamna lui 1950 cînd întîlneşte operele lui Swift, Cervantes şi Melville. **Călătoriile lui Gulliver, Don Quijote** şi **Moby Dick** vor rămîne toată viaţa printre cărţile lui cele mai iubite. Tot atunci îl citeşte şi pe Bacovia, căruia instinctiv îi simte măreţia poetică fără a o înţelege încă deplin. Băieţandrul se dezvoltă armonios, cultivîndu-şi parcă acel „suflet frumos" despre care vorbeau grecii în sistemele lor ideale — sumă echilibrată a forţelor psihice şi fizice, a măsurii între suflet şi corp, între intelect şi sensibilitate. Îi place sportul, joacă volei, face curse cu bicicleta, în echipele de fotbal din liceul de băieţi ocupă postul de portar. E cast îndrăgostit de sora prietenului său Mircea Petrescu, Magdalena. Adolescenţa va rămîne pentru Nichita Stănescu „vîrsta de aur" la care se va întoarce mereu.

1949. Ipoteza schimbărilor de stare a materiei a lui Ramsay. T.S. Eliot publică *From Poe to Valéry*, A. Lundkvist *Urme pe apă*, L. Borges *El Aleph*, Jebeleanu *Scutul păcii*, Dan Deşliu *Lazăr de la Rusca*. ● **1950.** Are loc o plenară a Uniunii Scriitorilor în care sînt dezbătute problemele poeziei pe baza unei concepţii estetice unice. P. de Boisdeffre tipăreşte *Metamorfoza literaturii*, Guillén *Cántico*. Naţionalizarea unei părţi a fondului de locuinţe, printre care şi casa familiei Stănescu. Labiş participă la Consfătuirea tinerilor scriitori moldoveni de la Iaşi. Se nasc Daniela Crăsnaru, Mircea Dinescu, Liviu Ioan Stoiciu, Alexandru Condeescu. Războiul din Coreea. Mor Edgar Lee Masters, Cesare Pavese, G.B. Shaw, Yvan Goll. ● **1951.** Apare primul număr al revistei lunare *Tînărul scriitor*. G. Benn publică *Probleme der Lyric*. Mor Salinas şi Gide. ● **1952.** Labiş vine la Bucureşti. T. Vianu e simplu cercetător la Institutul de lingvistică. Jebeleanu publică *Bălcescu* şi *În satul lui Sahia* cu care obţine Premiul de Stat. Preda cu *Desfăşurarea* este „absolvit" de naturalismul de care fusese acuzat. Plenara C.C. al P.M.R. înlătură grupul A. Pauker-V. Luca. Se nasc Nichita Danilov şi Dan David. Apare postum *Meseria de a trăi* a lui C. Pavese. Intră în funcţiune „cosmotronul" de la Brookhaven. Se stinge Constant Tonegaru (n. 1919). Moare, după ce dăduse o ediţie bogată, *Choix de poemes*, Eluard.

POETUL

> *„Tinerilor voi suavi lungani, / existenţa voastră cea melodioasă / iscăleşte farmecul acestor ani, / pîinea parc-o face mai gustoasă"*

1952—1957 Urmează cursurile Facultăţii de filologie a Universităţii din Bucureşti. Opţiunea sa este o surpriză pentru părinţi. Plecat la Bucureşti să susţină examenul de admitere la Politehnică, Nichita se întoarce triumfător cu vestea că a reuşit la... Română. Şirul surprizelor din acel an nu avea să se încheie aici: Nichita se căsătoreşte spre sfîrşitul toamnei cu Magdalena Petrescu, iubirea sa adolescentină. E doar un gest romantic fără suport real și cei doi tineri se despart după un an. Băiatul înalt, îngrijit îmbrăcat, cu nimbul auriu al părului bogat, zîmbetul plăcut și mucalit, vocea plină de tandrețe și ironie, pielea albă atinsă uneori de semnele nubilității tîrzii, chipul deschis și senin, își face repede noi cunoștințe și leagă amiciții trainice. Acum îl cunoaște pe Grigore Hagiu, prietenul lui de-o viață. Poetul va avea totdeauna un fervent cult al prieteniei (*„A avea un prieten e mai vital decît a avea un înger“*). Seraficul tînăr scrie însă poezii de-o savoare lexicală mult mai pămînteană: **Argoticele** sale fac senzație și vor fi gustate pînă la sfîrșitul facultății de către toți noii săi prieteni literari, colegi sau profesori. În mijlocul versificației emfatice și găunoase a epocii, poemele acestea profund neserioase (parodii și parafraze vesele), ștrengărești și echivoce, aduc un imbatabil suflu de libertate voioasă. Registrul lor e unul sărbătoresc și popular, ce acordă rîsului și jocului o viguroasă funcție eliberatoare de seriozități instituționalizate. Nichita Stănescu tînăr avea pudoarea tragicului, iar firea sa solară și vitalitatea sănătoasă, manifestate literar în spirit rabelaisian, îl îndemnau spre bucuria și exaltarea vieții. Nici vorbă să poată publica în presa dogmatică a vremii astfel de compoziții proscrise de mentalitatea stupid severă a criticii oficiale. De altfel, cînd le transcrie în caietele sale, prin 1955, faza „argotică“ este deja încheiată, rămînînd o simplă glumă a tinereții. Tînărul își continuă cu gravitate ucenicia la clasici. Curios să cunoască modelul parodiilor topîrceniene îl citise deja pe Arghezi și sub șocul amețitorului talent lingvistic al autorului **Cuvintelor potrivite** își desăvîrșește ani la rînd studiul treptei *„morfologice“* a poeziei. La început e arghezian și în tematica poemelor, apoi eliberîndu-se de tirania modelului, va păstra pînă la debut doar fascinația vocabularului fabulos al celui pe care îl va considera „etalonul de aur“ al poeziei românești (*„Pe aici se trece, aici se dă examenul, de aici se pleacă mai departe“*). Îl va citi apoi pe Ion Barbu cu care se va iniția în treapta *„sintactică“* a modului intelectual al lirei, în vreme ce cunoașterea lui Blaga, înțelegerea lui Bacovia — poetul cel mai aproape inimii sale, aprofundarea lui Eminescu — geniul său tutelar, îi vor sugera existența inefabilei *„poezii metalingvistice“* (*„care nu mai folosește nici unul dintre mijloacele poeziei“*, avînd drept sursă *„inspirația, suflată la ureche poetului, rînd* *pe rînd, de către Apollo sau de către Dionisos“)*. Prin anul doi Nichita îl cunoaşte acasă la Sandu Tzigara Samurcaş pe Ion Barbu şi are revelaţia libertăţilor umorilor geniului şi ale gesturilor fantaste ale marilor personalităţi creatoare. În această de neuitat întîmplare, povestită în aceeaşi noapte prietenului Grigore, îi citeşte maestrului două-trei poeme „impregnate de jocul său secund“. Era vremea schimburilor de cărţi şi într-o astfel de „tranzacţie“ studenţească Nichita îl întîlneşte pe Petre Stoica, alt companion de cursă lungă al poetului. Tot în acea perioadă era îndrăgostit de noua lor colegă, Doina Ciurea, venită de la Şcoala de literatură „Mihai Eminescu“ aureolată de legenda prieteniei sale cu Labiş. Spre sfîrşitul facultăţii tinerii se vor logodi. Anul 1956 cuprinde cîteva evenimente ce-l vor marca decisiv pe viitorul poet: în amfiteatrul „Odobescu“ îl întîlneşte pe Labiş şi-l ascultă recitînd **Moartea căprioarei**. Hotărîtoare pentru gîndirea poetică a lui Nichita Stănescu a fost însă îndelungata vizită la un... pictor. E drept că acesta se numea Ţuculescu, era medic şi cercetător ştiinţific de mare valoare, iar pe lîngă insolita modernitate a viziunii sale plastice avea păreri profund originale despre lirica pură a unor Mallarmé şi Valéry. Este prima întîlnire şi cea mai importantă pentru poet cu universul artei abstracte, direcţie în care va evolua ulterior şi poezia sa. Tot acum leagă alte prietenii pe termen lung cu tinerii scriitori, poeţi, prozatori ori critici, aflaţi ca şi el în pragul afirmării sau deja publicaţi.

1953. Hillary şi Tensing cuceresc Everestul. Bogza publică *Meridiane sovietice*, A. Robbe-Grillet *Gumele*, Vasko Popa *Scoarţa*. Încetează din viaţă I.V. Stalin. Al. Andriţoiu cu volumul său de debut *În ţara moţilor se face ziuă* obţine Premiul de Stat. Moare I.A. Bunin. ● **1954.** Apare *Gazeta literară*. Labiş absolvă Şcoala de literatură „Mihai Eminescu“. Procesul lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Debutează cu proze scurte Fănuş Neagu, Ion Lăncrănjan, Francisc Munteanu. În urma războiului din Indochina (1945—1954) Franţa recunoaşte Vietnamul democratic. ● **1955.** Arghezi scrie *1907 — Peizaje*, Marin Preda publică primul său volum din *Moromeţii*, Guillén *Elegiile antileze*. Debutează editorial Eugen Barbu şi Titus Popovici. Apare *Spaţiul literar* al lui Maurice Blanchot. Picasso pictează *Femeile din Alger*. Blaga traduce *Faust*. Mor Hortensia Papadat—Bengescu, Claudel şi Thomas Mann. ● **1956.** Blaga este propus de către Academia regală din Suedia pentru Premiul Nobel, dar în ultima clipă îi este preferat poetul spaniol Juan Ramón Jiménez, aflat în exil. Labiş publică *Puiul de cerb* şi apoi *Primele iubiri* fiind primit în Uniunea Scriitorilor. Bacovia primeşte *Ordinul muncii*. Arghezi tipăreşte *Cîntare omului* şi este ales membru al Academiei. Rebeliunea contrarevoluţionară în Ungaria. Este arestat dintr-o eroare Alexandru Ivasiuc. Nathalie Sarraute publică *L'Ere du supçon*. Se stinge la Berlin Gottfried Benn. În urma unui tragic accident moare în decembrie Nicolae Labiş.

1957 În martie Nichita Stănescu debutează simultan în revistele **Tribuna** (anul I, nr. 6, 17 martie) şi **Gazeta literară** (anul IV, nr. 12, 21 martie), în aceeaşi săptămînă fastă pentru tînărul ce împlinea 24 de ani la 31 martie. A fost sprijinit în reuşita tentativei de Dumitru Micu şi de... aniversarea a 50 de ani de la răscoala din 1907. În proaspăt înfiinţata revistă clujeană, cele trei poezii ale sale, **Au fost oameni mulţi, La lemne, Pămînt,** au ca model lirica socială vindicativă a lui T. Arghezi, lexicul mişcărilor telurice fiind intersectat de unele accente mai astrale, sugerînd rezonanţa cosmică a evenimentelor ce trădează şi lecturi din Goga. În ediţia de faţă poetul a socotit însă reprezentativ pentru debutul său poemul apărut în **Gazeta literară** sub titlul **1907,** numit acum **Ardea spitalul cu bolnavi cu tot.** Pînă la sfîrşitul anului îi mai apar în **Gazeta literară** o traducere din A. Tudal, **Veghea** (nr. 17/25 aprilie) şi poemele **Cîntec de leagăn** (22/30 mai), **Femeia aceea** (23/6 iunie) şi **Deceniul Republican** (52/26 decembrie), iar în **Tribuna** un triptic de dragoste **Joc de unu, Despărţirea de dimineaţă, Joc de doi** (44/7 decembrie), poezii incluse şi în volumul său de debut **Sensul iubirii.** Lirica publicată în revistele clujene **Tribuna** şi **Steaua** în acea perioadă este curînd supusă unor critici severe de către dogmaticii vremii, indignaţi că „modernismul" tinerilor poeţi de aici tindea, nici mai mult nici mai puţin, decît să readucă în circuitul literar temele poeziei lui Blaga, Barbu şi Bacovia. Nichita Stănescu şi-a ales deja semnătura literară. Lucrează în această perioadă la ciclul **Cîntecele inorogului** căutîndu-şi calea spre o rostire poetică personală eliberată de influenţe. Sînt poeme greu publicabile în epocă şi doar o parte din poeziile scrise acum şi în anii următori vor putea vedea lumina tiparului în primul său volum.

Primul satelit artificial al pămîntului. Eugen Barbu publică *Groapa*, Baconsky *Fluxul memoriei*, Blaga o traducere *Din lirica universală*, Miron Radu Paraschivescu *Cîntice țigănești*. T.S. Eliot scrie *Despre poezie și poeți*. Se stinge la Paris Brâncuși. Heisemberg și Pauli elaborează o formulă universală pentru particulele elementare ale materiei (Weltformei). Debutează în volum Ion Gheorghe, Petre Stoica, Gh. Tomozei. Mor George Bacovia și Camil Petrescu.

1957—1960 După absolvirea facultății, este pentru scurt timp corector (o jumătate de normă) și apoi, pînă în 1968, redactor la secția de poezie a **Gazetei literare** (director Zaharia Stancu, redactor-șef Paul Georgescu și Tiberiu Utan). Sînt anii unei sărăcii pline de vise literare, aprinsă de o nepotolită sete de cultură și de adevăr, bogată în semne minunate ale harului curat al talentului, anii uneia dintre cele mai frumoase și mai exemplare boeme ale literaturii române. Afinități comune duc la închegarea unui „cerc" inconformist, spiritual și simpatic, „autodidact" în sensul cel mai bun, de boemi mai mult sau mai puțin din convingere, cît din nevoie, hrănindu-se cu lecturi, idei și poezii, mîndri de neintegrarea lor inofensivă, risipitori cu gesturile duioase, puși pe farse nevinovate și gata să facă o sărbătoare din cel mai mic succes al vreunuia; Grigore Hagiu, Mircea Ivănescu, Modest Morariu, Lucian Pintilie, Nicolae Breban, Petre Stoica, Cezar Baltag, Fănuș Neagu și alții. Puțini aveau o situație materială cît de cît stabilă. Deși „literatura" era pe atunci o afacere foarte rentabilă pentru nenumărații conformiști ai vremii, aproape toți lipsiți de cel mai elementar talent, tinerii aceștia încăpățînați preferau să-și apere, cu prețul vicisitudinilor provizoratului, dreptul la libertate și fantezie. Majoritatea provinciali veniți la București să cucerească gloria, locuiau în cămăruțe ieftine la subsoluri ori mansarde. Băieți plini de viață, departe de imaginea clorotică a scriitorului desprins de cele lumești, epuizau repede micile „alocații" și pachete primite lunar de acasă și cheltuiau fără griji în însuflețitele lor colocvii sumele, uneori destul de consistente, primite pe cîte o scriere mai norocoasă publicată de vreo revistă. Cea mai mare parte a timpului, însă, își înșelau foamea, ce nu ținea seama de geniul lor, cu gustări simbolice și fanteziste, ceai negru și fum de țigară. Nichita era unul dintre puținii cu salariu și loc sigur de muncă, în schimb, mai puțin înzestrat pentru contactul cu lumea neliterară, veşnic nu avea unde dormi. De altfel, pentru el somnul avea şi mai puţină importanţă decît mîncarea, poetul fiind un campion al nopţilor albe închinate poeziei şi filosofării, conversaţiilor pline de spirit. A ajunge să posezi o „casă“ fiind peste puterile lui de atunci şi de mai tîrziu, el primea cu graţie în acest domeniu ajutorul prietenilor care-l găzduiau cu dragoste în umilele lor locuinţe. După ce, împreună cu Nicolae Velea, aflat în aceeaşi situaţie, încearcă să doarmă chiar în sediul gazetei unde lucrau, pe bulevardul Ana Ipătescu, Nichita trece rînd pe rînd pe la Hagiu, Breban, Moraru, Ivănescu, cel mai mult zăbovind apoi în mansarda lui Petre Stoica din strada Gutenberg nr. 16 A, loc aproape de astre, căruia oaspetele îi va dedica un poem în **Steaua**: „*Pe strada Gutenberg într-o mansardă/ demult, beţiile cu ceaiuri negre/ făceau aldinele să ardă/ pe zidurile răzuite negre/Mari hărţi de fum purtînd cocardă/ o lună strălucind din cercuri negre/ pluteau pe cerul din mansardă/ pe zidurile afumate negre/ Noi doi visam o mare artă/ cu versuri albe, versuri negre/ o inimă dinamitardă/ bătea-n ciolanele noi, negre/ şi lungi, şi-n creştere bastardă/ hrănite doar cu ceaiuri negre/ pe strada Gutenberg într-o mansardă// pe strada Gutenberg într-o mansardă,/ pe strada Gutenberg într-o mansardă...*“. Aflaţi în avangarda generaţiei lor, ei simt că trebuie să-şi unească eforturile spre a trece împreună barierele abrupte ridicate de comandamentele zilei în faţa noilor orientări. Spre deosebire de negaţiile avangardiste dintotdeauna, spiritul lor de revoltă e unul profund constructiv, el însemnînd, paradoxal, o reînnodare cu marea tradiţie a literaturii interbelice româneşti. Ruptura dintre generaţii, caracteristică boemei ca stare de spirit, acţiona aici, dimpotrivă, ca o punte către trecut, ai cărui moştenitori direcţi tinerii aceştia se considerau. Dincolo de „neseriozitatea“ lor socială, ei sînt serioşi cărturari cu solide cunoştinţe de cultură, spiritul histrionic ascunzînd o gravitate intransigentă faţă de tot ce însemna formaţia lor spirituală şi propria creaţie. Unul altuia îşi citesc, rezumă şi comentează ultimele lecturi de poezie, proză şi filosofie, încercînd — peste ignoranţa suficientă a culturii rudimentare a timpului — să fie sincroni cu destinul literaturii moderne. Prea puţin din preocupările lor răzbate acum pînă la tipar, ceea ce scriu într-adevăr valoros va apare abia peste ani în volume. Spre a „supravieţui" artisticeşte sînt obligaţi să publice în presă lucruri convenţionale. În conjunctura strîmbă a apariţiilor, reuşesc totuşi să-şi păstreze demnitatea optînd pentru motivele cele mai puţin compromiţătoare şi subminînd retorica goală a corifeilor timpului. Dintre aceste „exerciţii impuse" Nichita Stănescu alege cu predilecţie protestul împotriva războiului, scrie poezii antifasciste şi imnuri păcii — teme universale pe care izbuteşte versuri şi imagini remarcabile, păstrate şi în primul volum. După debutul în reviste, cărţile pe care încep să le scoată, oricît de cenzurate şi forfecate, aduc fără şovăială un aer nou anunţînd apropiatul sfîrşit al „hiatusului" de peste un deceniu ce se crease după război în cultura naţională. Literatura noastră se îndrepta cu certitudine spre o zodie fastă. Negurile începeau să se ridice. Tinerii boemi vor deveni marii scriitori ai celui de-al treilea moment clasic al culturii româneşti, moment marcat politic de atmosfera Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român.

1958. În continuarea *Tînărului scriitor* apare *Luceafărul.* Debutează cu o culegere de nuvele, *Fuga,* D.R. Popescu. Retragerea trupelor sovietice staţionate temporar pe teritoriul României. Apare postum *Lupta cu inerţia* a lui Labiş. Jebeleanu publică *Surîsul Hiroşimei.* Mor Jiménez şi Roger Martin du Gard. ● **1959.** Tudor Arghezi scoate o ediţie de *Versuri,* Jebeleanu *Oratoriul Eliberării,* Eugen Ionescu *Rinocerii.* Victoria revoluţiei din Cuba. Debutează Fănuş Neagu cu *Ningea în Bărăgan.* „Lunik-3" fotografiază partea invizibilă a lunii. Mor Dan Botta şi Boris Vian.

STAREA POEZIEI

> *„Poetul nu are biografie: biografia lui este de fapt propria lui operă, mai bună sau mai rea, mai măreaţă sau mai puţin măreaţă."*

1960 La sfîrşitul anului Nichita Stănescu debutează cu volumul SENSUL IUBIRII (Bucureşti, E.S.P.L.A., 112 pag., lei 3, colecţia „Luceafărul", prefaţă de Silvian Iosifescu). În prefaţă se află deja atît „evidenţierile“ cît şi principalele obiecţii cu care va fi întîmpinat volumul: „Îndrăzneala imaginii riscă să devină pe alocuri forţare, încărcare, să degenereze în obscuritate. Şi mai ales ar fi necesar ca ataşamentul poetului pentru socialism care dă căldură versurilor să se traducă printr-un contact mai intim cu concretul construcţiei socialiste“.

În aceeaşi colecţie debutează Cezar Baltag *(Comuna de aur)* şi Nicolae Velea *(Poarta)*. Gellu Naum publică *Poeme despre tinereţea noastră.* T. Maiman realizează primul laser. A. Masson expune *Insesizabilul.* Antonioni regizează *Aventura*, Fellini *La dolce vita.* Mor Boris Pasternak, Camus la volanul unui Facel-Véga şi J. Supervielle la cîteva săptămîni după ce fusese ales „Prinţ al poeziei“.

1962 În lunile ianuarie-februarie se află la Hunedoara şi Reşiţa trimis spre documentare la Combinatul siderurgic pentru „un contact mai intim cu concretul“. Va scrie cîteva poeme cu temă „siderurgistă“, unele **(Tîrziu de vară, Sensul oţelului)** asigurîndu-i „viza“ pentru apariţia volumului următor. La 6 iunie se căsătoreşte cu Doina Ciurea, minunatul lor „roman“ de dragoste de aproape zece ani formînd „subiectul“ volumului **O viziune a sentimentelor.**

1961. Primul zbor în Cosmos al unui om. Începe „Criza Caraibilor“. Debutează Anghel Dumbrăveanu cu *Fluviile visează oceanul.* A. Resnais şi A. Robbe-Grillet realizează *Anul trecut la Marienbad.* Mor pe rînd Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, George Mărgărit, Cezar Petrescu şi, de ciroză, Ion Barbu. Se sinucide Ernest Hemingway. ● **1962.** Apar postum *Poezii* de Blaga. *Testamentul meu plastic* de Ion Ţuculescu. Debutează Grigore Hagiu cu *Autoportret în august.* Eugen Barbu este numit redactor şef al *Luceafărului*, revista devenind într-adevăr tribuna tinerei generaţii. Fănuş Neagu publică *Dincolo de nisipuri*, Fr. Dürrenmatt premiera *Fizicienii.* Mor Ion Ţuculescu, G. Bachelard, E.E. Cumings, William Faulkner.

1963 În iunie Nichita Stănescu face prima sa călătorie peste hotare, în Cehoslovacia.

Poeme noi de Tudor Arghezi. G.W. Beadle *Genetica și biologia modernă.* Mor J. Cocteau, Tristan Tzara, W.C. Williams, V. Voiculescu. Este asasinat la Dallas președintele J.F. Kennedy.

1964 Apare la începutul anului O VIZIUNE A SENTIMENTELOR (București, Editura pentru literatură, 120 pag., lei 4,50). Este volumul care-l consacră ca un poet solar al purității adolescentine. Cartea primește Premiul Uniunii Scriitorilor. Împreună cu D.R. Popescu și N. Tertulian participă în Finlanda la manifestările prilejuite de comemorarea a 75 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu. După o „*călătorie splendidă cu avionul prin Praga, Berlin, Copenhaga*“, admiră la Helsinki splendoarea nopților albe, atît de aproape de spiritul său „noctambul“. Relațiile sale matrimoniale sînt tot mai dificile, poetul suportînd greu rigorile instituției fără intensitatea sentimentelor care-l robiseră inițial. Spre sfîrșitul anului o cunoaște pe Gabriela Melinescu, poetă în plină afirmare, în tensiunea relației lor Nichita Stănescu creînd cele mai explozive opere ale sale. Amîndoi autori ai unor universuri abstracte, sentimentele li se vor converti în explorarea unor insolite teritorii lirice ce se rup de aparența accidentului biografic. Nichita reîncepe periplul său boem în mansardele prietenilor.

J.P. Sartre tipărește *Cuvintele.* Debutează editorial Ioan Alexandru *Cum să vă spun,* Ana Blandiana *Persoana întîi plural,* Marin Sorescu *Singur printre poeți,* Ștefan Aug. Doinaș (la 42 de ani) cu *Cartea mareelor* și Ion Vinea (la 69 de ani) cu *Ora fîntînilor,* în chiar anul morții sale. Liviu Ciulei regizează *Pădurea spînzuraților.* Sinteza insulinei. Mor Tudor Vianu, Mihai Ralea, Mihu Dragomir. Începe războiul din Vietnam.

1965 Apare în martie DREPTUL LA TIMP (București, Editura tineretului, 84 pag., lei 12, ilustrații de Mihu Vulcănescu). Este locul unei metamorfoze lirice indicînd apariția unei experiențe noi, fundamentale pentru destinul poeziei sale, experiența neantului ce estompează vechile teme și tonalități lirice. În aceeași lună este ales în noul comitet de conducere al Uniunii Scriitorilor. În mai vede pentru prima oară Belgradul care va rămîne orașul lui de suflet, legat de marile sale succese literare. În Iugoslavia participă împreună cu Cezar Baltag la întîia ediție a festivalului de poezie de la Struga, unde peste 17 ani va purta într-un veritabil triumf *„Cununa de aur"*. Acum obține cu poemul **Quadriga** *„Premiul mic"*, pentru tineri, juriul macedonean preferîndu-l pe Nichita lui Evtușenko. Este prima sa recunoaștere internațională.

La 24 iulie în funcția de prim-secretar al C.C. al P.C.R. este ales Nicolae Ceaușescu. Debutează în volum Adrian Păunescu *Ultrasentimente*, Gabriela Melinescu *Ceremonie de iarnă*, Nicolae Breban *Francesca* și George Bălăiță *Călătoria.* Ioan Alexandru publică *Viața deocamdată*, Ion Bănuță *Lacrima diavolului.* Apare în B.P.T. o antologie din Bacovia. Lucian Pintilie realizează *Duminică la ora 6*. Vasko Popa publică *Poezii.* Vasarely expune *Song* 2. Moare la Londra T.S. Eliot. Ipoteza existenței particulei „quark" baza tuturor particulelor elementare. La București se stinge George Călinescu în urma unei ciroze pe care o neglijase, ca și Ion Barbu și, mai tîrziu, Nichita Stănescu.

1966 Publică 11 ELEGII (București, Editura tineretului, 84 pag.) cartea în jurul căreia se va da o adevărată „bătălie a modernității". Motivele care-i opun pe combatanți sînt multiple, motivațiile nu întotdeauna literare, dar cîștigul este esențial estetic pentru orientarea literaturii române contemporane. Cartea este „suma" gîndirii lirice a poetului aflat la zenitul creației sale. De altfel, redactoarea de carte Eugenia Tudor nici nu avusese curajul să o publice integral, **Elegia oului, a noua** fiind scoasă din sumarul volumului. În structura gîndită de el, **Elegiile** vor apare abia mai tîrziu, în prima sa antologie de autor, **Alfa.** În paginile **Gazetei literare** susține un serial de *„Convorbiri literare"*, iar în colecția „Cele mai frumoase poezii“ îngrijește o ediție din Vasko Popa, Versuri (Ed. tineretului, în românește și cuvînt înainte de Nichita Stănescu, 218 pag., lei 4).

Debutează Leonid Dimov cu *Versuri*, Mircea Ciobanu cu *Imnuri pentru nesomnul cuvintelor*, Gh. Pituț, *Poarta cetății* și Dumitru M. Ion *Iadeș*. N. Schoffer *Sculpturi picto-luminiscente*. Orson Welles regizează *Falstaff*, iar Fr. Truffaut *Farenheit 451*. Adrian Păunescu publică *Micii primi*, Ion Gheorghe *Scrisori esențiale*, Ioan Alexandru *Infernul discutabil*, Marin Sorescu *Moartea ceasului*, Geo Dumitrescu *Nevoia de cercuri*. Moare A. Breton.

1967 Este un an bogat pentru poetul intrat în cel de-al 34-lea an al vieții, trei cărți ale sale văzînd lumina tiparului: ROȘU VERTICAL (București, Ed. Militară, 136 pag., lei 4,75) cu o notă pe ultima copertă de Eugen Simion; ALFA (București, Ed. tineretului, 198 pag., lei 6, colecția „Albatros“) și, în sfîrșit, volumul OUL ȘI SFERA (București, Ed. pentru literatură, 130 pag., 4,75 lei) cuprinzînd un ciclu de „imagini din Franța“, poetice „impresii“ din călătoria de la începutul anului, ce îl purtase prin Viena, Monte-Carlo, Paris, Versailles, Avignon. Acum îi cunoaște pe Jacques Prévert și Francis Ponge. Peste poemele acestei perioade începe să coboare o aură melancolică, apar stări necunoscute pînă atunci liricii sale: regretul, greața, presentimentul morții, tristețea unei înfrîngeri necunoscute, o vagă atmosferă crepusculară învăluind extraordinare poezii, de o arhitectură desăvîrșită.

Al. Philippide publică *Monolog în Babilon*, Dimitrie Stelaru *Mare incognitum*, Eugean Jebeleanu *Elegie pentru floarea secerată*, Ion Gheorghe *Zoosophia*, Grigore Hagiu *Sfera gînditoare*, Florin Mugur *Mituri*, Gh. Tomozei *Dacă treci rîul Selenei*, Gabriela Melinescu *Ființele abstracte*, Anghel Dumbrăveanu *Iluminările mării*, Tudor George *Balade*. Apar *Moromeții* (vol. II). Dan Laurențiu debutează cu *Poziția aștrilor* și Marius Robescu *Ninge la izvoare*. Antonioni creează *Blow-up*. Începe șirul războaielor israeliano-arabe. Mor Tudor Arghezi, Otilia Cazimir și Carl Sandburg.

1968 Apare LAUS PTOLEMAEI (Buc. Ed. tineretului, 156 pag., lei 6, ilustrații Mihai Sînzianu), carte cu larg ecou marcînd o nouă încercare a poetului de a ordona lumea după explozia ce pulverizase parcă elementele viziunii sale de după **Elegii**. În iunie se află în Cehoslovacia unde vizitează Brno, Spielberk, Praga. (*„Ghidul a înnebunit la Spielberk sus/ în închisoare;/ mimează vechi torturi și trupuri oarecare/ din care trase-n sus și trase-n jos/ căzu ficatul fioros*". **Bufonul și moartea**).

Primii oameni debarcă pe lună. Apare revista *România literară* în continuarea *Gazetei*. Mircea Ciobanu publică *Patimile* și *Martorii*, Șt. Aug. Doinaș *Ipostaze*, Gellu Naum *Althanor*, Ion Gheorghe *Vine iarba*, Ioanid Romanescu *Presiunea luminii*, Const. Abăluță *Piatra*, Cezar Baltag *Monada*, Anghel Dumbrăveanu *Oase de corăbii*, Leonid Dimov *7 poeme* și *Pe malul Stixului*. Cezar Ivănescu debutează cu *Rod*, George Alboiu cu *Cîmpia eternă*, iar Mircea Ivănescu cu *Versuri*. Mor John Steinbeck și Salvatore Quasimodo.

1969 Tipărește NECUVINTELE (București, Editura tineretului, 216 pag., lei 12, ilustrații de Mihai Sînzianu) în care sînt dezvoltate sugestii din volumul anterior în tonul unei profunde dureri fără pricină aparentă, a unei dezolări fără leac. Cartea primește Premiul Uniunii Scriitorilor. Pînă la sfîrșitul anului mai apar: placheta **Cinci degete** (Pitești, Biblioteca „Argeș", 16 pag., versuri apărute deja în volume) și volumul UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA (Buc., Ed. Militară; 150 pag., lei 25, copertă și ilustrații de Mihai Sînzianu), carte insuficient prizată de critică deși conține poezii din cele mai remarcabile ale poetului. Opera sa începe să fie tradusă în alte limbi: în Cehoslovacia îi apare volumul JEDENAST ELEGII (Praga, Ed.Odeon, 78 pag., traducere în cehă de Eva Strebingerova care semnează și prefața cu Josef Hiršál), iar în țară ediția bilingvă germană — română 11 ELEGIEN — 11 ELEGII (Buc., Ed. pentru Literatură, 104 pag., traducere de Dieter Schlesak). Este numit redactor-șef adjunct al revistei **Luceafărul**, alături de Fănuș Neagu, Gh. Tomozei, Adrian Păunescu. Locuieşte cu Gabriela Melinescu pe Aleea Romancierilor, într-un apartament de două camere ai căror pereţi sînt tapetaţi cu icoane pe sticlă şi lemn. Colecţionează ceasuri vechi, dăruite ulterior prietenilor. În decembrie trece printr-o situaţie limită aflîndu-se în maşina condusă de Nicolae Breban, care pe şoseaua Cîmpina-Bucureşti suferă un accident în care este grav rănit Pop Simion. Nichita îl însoţeşte pe prietenul aflat între viaţă şi moarte la spital şi stă lîngă el întreaga noapte, cît durează operaţia acestuia, încurajîndu-l tot timpul.

Ioan Alexandru publică *Vămile pustiei*, Virgil Teodorescu *Blănurile oceanelor*, Leonid Dimov *Carte de vise*, Grigore Hagiu *Spaţiile somnului*, Cezar Baltag *Odihnă în ţipăt*, Dan Laurenţiu *Călătorie de seară*, Ana Blandiana *A treia taină*, Gheorghe Pituţ *Ochiul neantului* şi *Sunetul originar*, Gheorghe Tomozei *Suav anapoda*. De acum pînă în 1973 Tomozei este redactor şef la revista *Argeş*. Angela Marinescu debutează cu *Sînge albastru*, Nicolae Ioana cu *Moartea lui Socrate*, iar Doina Ciurea cu volumul *Dialog despre eroare*.

1970 Alt an editorial rodnic pentru poet: acum publică un nou volum ÎN DULCELE STIL CLASIC (Buc., Editura Eminescu, 212 pag., lei 8) cu care fragmentarismul şi inegalităţile valorice se accentuează (dar cu care lumea începe să se „reaşeze“, lăsîndu-se „rescrisă, redescrisă“ în stilul stănescian) şi o a doua antologie de autor POEZII (Buc. Editura Albatros, 248 pag., lei 6, colecţia „Cele mai frumoase poezii“). Apar şi două ediţii bilingve ale **Elegiilor**: 11 ELEGIES (Buc. Ed. Eminescu, 92 pag., traducere în engleză şi prefaţă de Roy MacGregor-Hastie) şi 11 ELEGIES (Buc. Ed. Eminescu 92 pag., traducere în franceză de Andrée Fleury), cu o prefaţă de prestigiosul critic Pierre de Boisdeffre. Călătoreşte cu Anghel Dumbrăveanu şi Petre Stoica la Belgrad, unde împreună cu Adam Puslojič şi Srba Ignjatovič compune substanţa unui original volum de versuri. Se desparte de Gabriela Melinescu. Este redactor şef adjunct la **România literară** pînă în 1973, cît timp revista este condusă de Nicolae Breban.

Susține o rubrică lunară în revista **Argeș**. Scrie prefața la traducerea lui Aurel Covaci din T.S. Eliot, **Poeme** („Cele mai frumoase poezii").

Leonid Dimov publică volumul *Eleusis*. Șt. Aug. Doinaș *Alter ego*, Ion Brad *Orga de mesteceni*, Tudor George *Baladele singaporene*, Marin Sorescu *Tușiți*, Mircea Ivănescu *Poeme* și *Poezii*, Dan Laurențiu *Imnuri către amurg*, Romulus Vulpescu *Și alte poezii*, George Alboiu *Edenul de piatră*, Ileana Mălăncioiu *Către Ieronim*. Daniel Turcea debutează cu *Entropia*, iar Emil Brumaru cu *Versuri* urmate de *Detectivul Arthur*.

1971 Apar în R.S.F. Iugoslavia două cărți traduse și îngrijite de prietenul său Adam Puslojič: BEOGRAD U PET PRIJATELJA — BELGRADUL ÎN CINCI PRIETENI (Vrsak, Biblioteca „UGAO", 80 pag.) ediție bilingvă de poezii inedite și NERECI (Kruševac, Ed. Bagdala, 72 pag, colecția „Mola Biblioteka") — **Necuvintele** — o antologie. În mai vizitează Italia (*„miraculosul Colisseum roman; o Veneție de vis"*): *„După ce am văzut* **Pieta** *de Michelangelo am devenit un om cult"*. Apoi în iulie și august se află *„într-o Londră plină de melancolie"* unde participă la al IV-lea Festival de poezie — *Poetry International* — organizat de Patrik C. Garland și Charles Osborne în colaborare cu *Poetry Book Society*. O fotografie îl înfățișează alături de W.H. Auden la una dintre cele trei seri de recitaluri de la *Quenn Elizabeth Hall* unde prezența strălucitoare a poetului român a fost remarcată de presa britanică.

În sala Ateneului român are loc premiera cantatei *Soclu pentru timp* de Liviu Glodeanu pe versuri de Nichita Stănescu. Emil Botta publică *Versuri*, Nina Cassian *Recviem*, Anghel Dumbrăveanu *Fața străină a nopții*, Adrian Păunescu *Istoria unei secunde*. Debutează în volum Mircea Dinescu *Invocație nimănui* și Adrian Popescu *Umbria*. Mor Dimitrie Stelaru, Perpessicius, Miron Radu Paraschivescu, Ghiorghis Seferis.

1972 Obține cu volumul de eseuri CARTEA DE RECITIRE (Buc., Ed. Cartea Românească, 150 pag., lei 4,25) pentru a treia oară Premiul Uniunii Scriitorilor. În „Biblioteca Argeș" îi apare o a doua plachetă, tot o scurtă antologie, **O literă în oglindă** (Pitești, se difuzează cu revista „Argeș"). Publică două noi volume de poezii: BELGRADUL ÎN CINCI PRIETENI (Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 62 pag., 8,50 lei), cu o prefață de Mircea Tomuș, și MĂREȚIA FRIGULUI — **Romanul unui sentiment** (Iași, Ed. Junimea, 192 pag., lei 14, colecția Lyra) ultimele cărți de poezie inedite înaintea unei tăceri editoriale de șase ani. Poemele prefigurează o „schimbare la față" venită dintr-o anume oboseală existențială. Muncește în continuare susținut: ține constant rubrica din **Argeș**, traduce și prefațează un volum de versuri de Adam Puslojič **Pasărea dezaripată.** În octombrie vede din nou Parisul, iar în noiembrie le scrie părinților din Rottenbuch și Freiburg.

Ion Gheorghe publică *Megalitice*, Mircea Ivănescu *Alte versuri*, Eugen Jebeleanu *Hanibal*, Mihai Beniuc *Arderi* și *Turn de veghe*, Marius Robescu *Clar și singurătate*, Tudor George *Sonetele aeriene*, Dan Deșliu *Visul și veghea*. Mor Ezra Pound și Yasunari Kawabata.

1973 Scoate o antologie numai de poezie de dragoste CLAR DE INIMĂ (Iași, Ed. Junimea, 268 pag., lei 20), iar în „Biblioteca Argeș" a treia plachetă, mai neobișnuită: **Ion Neculce: O samă de cuvinte așezate în chip de vers de către Nichita Stănescu** (Pitești, 16 pag). Prietenii Adam și Anghel îi editează o selecție bilingvă STRIGAREA NUMELUI — DOZIVANJE IMENA (Timișoara, Ed. Facla, 184 pag., traducere în sîrbo-croată de Adam Puslojič). Urmează o lungă serie de traduceri în reviste și volume, vorbind elocvent despre larga receptare și recunoaștere a operei sale.

Marin Sorescu publică *La lilieci*, Ioan Alexandru *Imnele bucuriei*, Mircea Dinescu *Elegii de cînd eram mai tînăr*. Daniela Crăsnaru debutează cu *Lumină cît umbră*. Mor Demostene Botez și Pablo Neruda, la cîteva zile după răsturnarea de către fasciștii chilieni a guvernului Unității Populare al președintelui Allende.

1974 I se tipăresc selecțiile VIZIORGONA (Buc., Ed. Kriterion, 104 pag, traducere în maghiară de Szilágyi Domokos) — **Orga de apă** — și THE STILL UNBORN ABOUT THE DEAD (London, Anvil Press Poetry, 98 pag., traducere de Peter Jay) — **Cel care nu s-a născut încă, către cel care a murit** — carte apărută întîi în „Yowa translation series“, University of Yowa, USA. În martie, de ziua lui, are o revelație a morții sub forma unui îngrozitor tunel oranj. Odiseea sa „spațială“ continuă și poetul locuiește acum într-o cameră la Ion Drăgănoiu. În perioada campionatului mondial de fotbal se află în R.F. Germania împreună cu Constantin Chiriță și Petre Stoica

Are loc în sala Filarmonicii din București, premiera poemului *Patria* de Grigore Nica pe versuri de Nichita Stănescu. Adrian Păunescu publică *Repetabila povară*, Mihai Beniuc *Patrulă de noapte*, Geo Bogza *Paznic de far*, Grigore Hagiu *Zenit de anotimpuri*, Emil Brumaru *Julien Ospitalierul*, Mircea Ciobanu *Cele ce sînt*. Mor Zaharia Stancu, Ștefan Roll, Miguel Angel Asturias și Pär Lagerkvist.

1975 I se atribuie premiul internațional **„Gottfried von Herder“**. Tipărește în populara colecție „Biblioteca pentru toți“ a patra sa selecție de autor STAREA POEZIEI (București, Ed. Minerva, 420 pag., lei 5), cu o prefață de Aurel Martin și cu un portret de Radu Boureanu. Volumul dă seama de grandoarea unui univers liric încă insuficient înțeles deși foarte controversat și comentat. Obține pentru ultima oară Premiul Uniunii Scriitorilor. Apare în Suedia volumul KAMPEN MELLAN INALVOR OCH VERKLIGHET (Stockholm, „Tuppen pa Berget“, Ed. Coeckelbergh, 48 pag., traducere în suedeză de Pierre Zekeli) — **Lupta visceralului cu realul** — cu o prefață de Arthur Lundkvist. E publicist comentator la **România literară.** Se mută în noul apartament din Str. Piața Amzei nr. 9, ultima sa locuință, în apropierea locului unde Eminescu i-a citit **Luceafărul** criticului său Maiorescu și a celui unde familia Slavici l-a găzduit pe marele poet.

Cezar Baltag publică *Unicorn în oglindă*, Cezar Ivănescu *Rod III*, Ioan Alexandru *Imne*, Marius Robescu *Utopia ninsorii*, Șt. Aug. Doinaș *Anotimp desuet*. Moare Saint-John Perse.

1976 La sfîrșitul unui mai ploios se decernează în aula Academiei austriece de științe premiul Herder. Cu laurii primiți ia flori albe și mov pentru toate femeile coloniei române din Viena și lalele negre pe care le răspîndește pe strada pe care a locuit Eminescu, intrînd astfel în mari încurcături și datorii cu birocrația de acasă. Situată în inima orașului, aproape de sediul Uniunii Scriitorilor, casa sa, deschisă la orice oră din zi și din noapte pentru fiecare cunoștință, devine locul unui continuu peregrinaj. Urmărit parcă de o oroare a vidului și singurătății, poetul se înconjoară cu tot mai mulți prieteni, care-l vizitează în cele mai neobișnuite momente, răpindu-i adesea intimitatea. Viața lui începe să devină aproape un bun public. E oaspetele „Zilelor literaturii sovietice în R.S.S. Moldovenească“ la Chișinău.

Ion Gheorghe publică *Noimele*, Emil Botta *Un dor fără sațiu*, Ioan Alexandru *Imnele Transilvaniei*, Virgil Teodorescu *Poezie neîntreruptă*, Marin Sorescu *Descîntoteca*, Petre Stoica *O nuntă de cenușă*, Ileana Mălăncioiu *Ardere de tot*, Adrian Popescu *Cîmpiile magnetice*, Daniela Crăsnaru *Spațiul de grație*. La 20 mai are loc prima audiție absolută, la Ateneu, a oratoriului *Un pămînt numit România* de Liviu Glodeanu pe versurile poetului.

1977 Peste hotare i se tipăresc volumele: NEKAS NAV CITS (Izdevniecba „Liesma“, Riga, traducere de Leons Briedis) — **Nimic nu este altceva** —, PTOLEMAIOS DÖD OCH UPPSTANDELSE (Stockholm, „Tuppen pa Berget“, traducere de Pierre Zekeli, Ed. Coeckelbergh prefață, de Arthur Lundkvist) — **Moartea și reînvierea lui Ptolemeu** — și NIESLOWA I INNE WIERSZE (Kraków, „Wydawnictwo Literackie“, traducere și prefață de Zbigniew Szuperski, col. „Humanum est“) — **Necuvintele și alte poezii.** La 4 martie cutremurul abătut asupra Bucureştiului îi răpeşte doi buni prieteni, Al. Ivasiuc şi Nicolae Ştefănescu. Poetul, încercînd să-l salveze pe acesta din urmă dintre dărîmăturile blocului, este lovit de prăbuşirea unui zid şi în urma şocului face o scurtă paralizie a părţii stîngi a corpului, care va lăsa urme şi după vindecare.

Adrian Păunescu publică *Pămîntul deocamdată*, Ana Blandiana *Somnul din somn*, Grigore Hagiu *Descîntece de gravitaţie*, Florin Mugur *Piatra palidă*, Gheorghe Pituţ *Stelele fixe*. Debutează în volum Nicolae Dan Fruntelată *Puterea sunetului* şi Petru Romoşan *Ochii lui Homer*. Mor Emil Botta, A.E. Baconsky, Savin Bratu, Veronica Porumbacu, Jaques Prévert.

1978 După îndelungata absenţă editorială scoate în octombrie masivul volum EPICA MAGNA (Iaşi, Ed. Junimea, 216 pag., lei 44, însoţit de mai multe „desemne de Sorin Dumitrescu") descumpănind critica prin dimensiunile unei formule lirice noi, ce semnalează orientarea sa către o esenţă poetică de natură vizionară, deşi vechiul „abstracţionism" nu dispare cu desăvîrşire. Cartea este lansată la Iaşi şi apoi la Bucureşti cu prilejul înfiinţării unui „teatru de poezie" la **Nottara**. În presă se iscă o altă „bătălie" asemeni în multe privinţe cu cea din jurul primelor volume. Primeşte premiul „Mihai Eminescu" al Academiei. Între timp i se tipăreşte o altă traducere, VERSEI (Budapesta, „Europa Könyvkiadó, 52 pag., traducere de Zirkuli Peter). În iulie o cunoaşte pe Todoriţa Tărîţă (Dora) pe atunci studentă, cea care va deveni peste 4 ani ultima lui soţie.

Dan Laurenţiu publică *Zodia leului*, Daniel Turcea *Epifania*, Marius Robescu *Spiritul însetat de real*, Petre Stoica *Un potop de simpatii*, Ioanid Romanescu *Nordul obiectelor*, Nicolae Prelipceanu *De neatins, de neatins*, Ioan Mircea *Tobele fragede*.

1979 În cadrul unei întîlniri cu cititorii în aula Bibliotecii Centrale Universitare îşi lansează volumul OPERE IMPERFECTE (Bucureşti, Ed. Albatros, 216 pag., lei 51, ilustrată cu 12 desene de Sorin Dumitrescu). Volumul, care continuă viziunea anterioară, va fi la fel de opac primit de critică. Poetul este puternic afectat de neînţelegerea muncii sale de atîţia ani în care elaborase o artă poetică pe care el o considera mai nuanţată decît cele anterioare. Ca pentru a se mai însenina primeşte exemplarele unor noi traduceri: UNFINISHED WORK („Corycian Press", Iowa City, 1979, 140 pag., traducere de Stavros Deligiorgis) — **Opere imperfecte**, BARELEF S VLIUBENI (Sofia, 1979, „Narodna Kultura", 36 pag., traducere de Ognean Stamboliev) — **Basorelief cu îndrăgostiţi.** Personalităţi culturale din Suedia şi Iugoslavia propun candidatura sa la Premiul Nobel.

Cezar Ivănescu publică *La Baad*, Virgil Mazilescu *Va fi linişte, va fi seară*, Ion Gheorghe *Dacia Fëniks*, Angela Marinescu *Structura nopţii*, Nicolae Dragoş *Îngîndurat ca pietrele munţilor*, Mircea Dinescu *La disdoziţia dumneavoastră*, Daniela Crăsnaru *Crîngul hipnotic*, Adrian Popescu *Curtea medicilor*. Debutează Traian T. Coşovei cu *Ninsoarea electrică*, Eugen Suciu *Bucuria anonimatului*, Liviu Ioan Stoiciu *La fanion*. Mor Al. Philippide (n. 1900) şi Daniel Turcea (n. 1945).

1980 Nichita Stănescu, propus de Academia suedeză, candidează la Premiul Nobel alături de Elitis, Frisch, Senghor şi Borges. Îi este însă preferat mai vîrstnicul poet grec. Împreună cu Gheorghe Tomozei editează CARTE DE CITIRE, CARTE DE IUBIRE (Timişoara, Ed. Facla, 111 pag., lei 17, ilustraţii de Ianos Bencsik) — versuri şi proză poetică pentru copii. Apare la Belgrad o culegere STANJE POEZIJE (în traducerea lui Petru Krdu). Are o rubrică de **Respirări** în **Luceafărul.** „Electrecord" scoate discul **Nichita Stănescu — o recitare.**

Ion Gheorghe publică *Elegii politice*, Emil Brumaru *Dulapul îndrăgostit*, Cezar Ivănescu *Muzeon*, Ioan Alexandru *Imnele Moldovei*, Petre Stoica *Copleşit de glorie*, Florin Mugur *Portretul unui necunoscut*, Ileana Mălăncioiu *Sora mea de dincolo*, Petru Romoşan *Comedia literaturii*. Debutează în volum Nichita Danilov cu *Fîntîni carteziene*, Mircea Cărtărescu *Faruri, vitrine, fotografii*, Matei Vişniec *La noapte va ninge*, Magdalena Ghica *Hipermateria*. Apare monografia lui Ion Pop *Nichita Stă-*

nescu — Spațiul și vîrstele poeziei. Moare Marin Preda (după ce tipărise *Cel mai iubit dintre pămînteni)* și o altă conștiință a epocii, Jean-Paul Sartre, cel care în 1964 refuzase premiul Nobel.

1981 I se conferă Meritul Cultural cls. a II-a cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la crearea Partidu'ui Comunist Român. La începutul lui august are prima criză hepatică cu o puternică hemoragie. Crizele se repetă în toamnă și poetul se internează la spitalul Fundeni întîi în octombrie-noiembrie, apoi din nou la sfîrșitul lui decembrie. Revelionul îl petrece aici în rezerva clinicii. Figurează din acest an în **Petit Larouse illustré.**

Adrian Păunescu tipărește *Manifest pentru sănătatea pămîntului* și *Iubiți-vă pe tunuri,* Dumitru M. Ion *Viitătorile,* Angela Marinescu *Blindaj final,* Mircea Dinescu *Democrația naturii.* Debutează Florin Iaru *Cîntece de trecut strada,* Ion Stratan *Ieșirea din apă.* Mor Alexandru Grigore (n. 1941) și Eugenio Montale.

1982 Publică un al doilea volum de eseuri, „portrete" de prieteni și proze poematice, ilustrat cu desenele sale, RESPIRĂRI (Buc., Ed. Sport-Turism, 384 pag., lei 17,50, macheta Mircea Dumitrescu) cuprinzînd evoluția gîndirii sale teoretice în trei direcții: poetică, estetică și filosofică. În februarie moare tatăl poetului. Volumul NODURI ȘI SEMNE, subintitulat **Recviem pentru moartea tatălui** (Buc. Ed. Cartea Românească, 124 pag., lei 23,50, ilustrații Sorin Dumitrescu), este o selecție severă din tot ce a scris poetul de la ultima sa apariție editorială. Cartea de o neobișnuită densitate lirică încununează splendid direcția începută din **Măreția frigului** și marcată limpede de **Epica magna.** Apar traducerile A SZAVAK ELLEN (Ed. Albatros, 120 pag., traducere în maghiară de Balogh József) — **Necuvintele** și PRAVOTO NA VREME (Struga, Ed. Misla, 96 pag., traducere în macedoneană de Tașko Sarov, selecție de Dumitru M. Ion) cu o postfață de Alexandru Condeescu — **Dreptul la timp.** Este volumul citit de electorii Marelui Premiu **Cununa de aur** al Festivalului Internațional „Serile de poezie de la Struga“ ce i se va acorda în primăvara acelui an. În iulie se căsătorește cu Dora, iar în august este „încoronat“ cu aurul poeziei în Catedrala Sfînta Sofia din Ohrid. Străbate triumfal Macedonia, cunoscînd una din cele mai fericite luni ale vieții sale, iugoslavii înfocați iubitori de poezie divinizîndu-l ca pe propriul lor poet național. Pînă la sfîrșitul anului îi mai apar selecțiile: POEZII ALESE DIN STAREA POEZIEI (Tel-Aviv, 22 pag., traducere în ebraică de Simon Haran) și masiva ediție bilingvă POEZII – POEZIJA (Skopje, Ed. Misla, Cununa de aur Struga 1982; traducerea în macedoneană de Dumitru M. Ion și Tașko Sarov). În octombrie participă alături de Marin Sorescu la **Festivalul de poezie** de la Belgrad, unde dictează prietenilor un ciclu de poeme, tipărit de aceștia în același an în colecția revistei **Lumina** sub titlul OASE PLÎNGÎND (Pancevo, 70 pag., cu desene de Nichita Stănescu și fotografii din timpul vizitei poetului), ultima secțiune cuprinzînd scurte eseuri despre poezia sa semnate de Adam Puslojič, Marin Mincu, Srba Ignatovič și Ioan Flora. În noiembrie, aflat într-o călătorie în Vrancea își fracturează piciorul stîng care se vindecă foarte greu. Va sta aproape șase luni cu el în ghips, imobilizat în casă. Dictează în acest timp **Antimetafizica** și gustă din bucuriile largii sale recunoașteri drept cel mai important poet român contemporan.

Debutează în volum Dan David *Eu că iubesc pe toți* și Ion Zubașcu *Gesturi și personaje*,

„VAI, MOARTEA NU ESTE O REVELAȚIE“

> *„Există numai ceea ce va fi, / numai întîmplările neîntîmplate, / atîrnînd de ramura unui copac / nenăscut, stafie pe jumătate... / Există numai trupul meu înlemnit, / ultimul, de bătrîn, de piatră. / Tristețea mea aude nenăscuții cîini / pe nenăscuții oameni cum îi latră.“*

1983 Trăiește cu o frenezie neobișnuită chiar pentru viața publică pe care îi plăcea să o ducă înconjurat de prieteni, încît cauza oboselii care-l cuprinde uneori este incertă:

boala sau risipa de strălucire orală cu care-și uimește vizitatorii. Ascunde față de toți semnele maladiei și afișează un optimism debordant, deși starea i se înrăutățește într-o progresie lentă. Medicii sînt uimiți de rezistența acestui organism și de vitalitatea sa extraordinară, contrazicînd toate datele analizelor științifice. Spiritul este superior ruinării trupului și nimeni nu poate să creadă că poate fi înfrînt, deși verdictul medical e implacabil. Împlinirea a 50 de ani, la 31 martie, este aproape o sărbătoare națională pentru zecile și sutele de scriitori, plasticieni, cineaști, actori și atîția alții care au avut șansa de a-l cunoaște. Este omagiat în toate revistele noastre literare. În publicații străine apar selecții din opera sa: în traducerea lui Omar Lara în revista spaniolă **Trilce,** iar în versiunea lui Adam Puslojič, volumul **Metamorfoze** în revista **Gradet** (nr. 77—78). O culegere din poeziile scrise între 1964—1979 i se tipărește în engleză: ASK THE CIRCLE TO FORGIVE YOU (New York — Cleveland — London, The Globe Press, 78 pag., traducere de Mark Irwin și Mariana Cărpinișan) — **Cere-ți cercului iertare.** Lucrează cu Alexandru Condeescu la ediția reprezentativă și definitivă a operelor sale, ce va fi gata pînă la sfîrșitul anului. În perioadele de lucru, pentru a evita „asediul" permanent al prietenilor și cunoscuților, se izolează în locuința din Militari a criticului. În toamnă participă la aniversarea revistei **Luceafărul** și la manifestările prilejuite de centenarul nașterii lui Urmuz cu care prilej scoate o **Revistă de avantgardă** în colaborare cu redacția **Manuscriptumului.** Cu mai mulți scriitori vizitează Bulgaria, apoi cu Dora și cu Augustin Frățilă călătorește în Iugoslavia, unde are o nouă criză, de data aceasta foarte gravă, fiind necesară intervenția medicilor. În octombrie, aflat în tabăra de creație de la Teremia Mare, susţine un recital de poezie la Timişoara. Pe 9 decembrie, poetul soseşte seara la Drobeta-Tr. Severin spre a participa ca martor principal la căsătoria prietenilor săi de familie Ofelia Rotaru și Alexandru Condeescu. Este entuziasmat de călătorie, dar mărturisește celor ce-l întîmpină că se resimte în urma ultimelor „nopți albe". După „ceremonialul" dedicării unui poem gazdei se va retrage împreună cu tinerii în camera sa. A doua zi, sîmbătă, se trezește tîrziu spre prînz. La ceremonie participă ca la un adevărat recital muzical, mai tîrziu, va exersa și interpreta la orga electronică mai multe bucăți: o romanță pe versuri eminesciene, un fragment din Bach și un vals pentru tinerii căsătoriți. Întreaga zi nu va bea decît cîteva pahare cu vin, în schimb, contrar obiceiului său, va cere mereu cafea. Spre seară va mai dicta un poem. Înainte de orele 21, poetul, simțindu-se cuprins de somnolență, se lasă condus „acasă". Duminică, Nichita nu își părăsește odihna decît la vremea prînzului. Luni, însă, se plînge că nu se simte prea bine. Rămîne în pat pînă la ora plecării trenului, dar într-o cu totul altă stare decît cea din ziua anterioară. Călătoresc toți patru într-un compartiment de cls. I unde poetul, lungit aproape tot drumul, doarme un somn agitat și cu dese întreruperi. Ajunși pe la 22^{30} în București se despart, tinerii fiind invitați să se prezinte a doua zi la el. Din mașină poetul le face ultimele semne. Nu vor fi pentru o fericită revedere, cum credeau, ci de adio. Acasă Nichita se culcă, dar spre miezul nopții durerile din zona ficatului se accentuează, simte că nu poate respira. Pînă la salvarea sosită în grabă și apoi pe coridoarele Spitalului de Urgență merge pe picioarele sale și este tot timpul conștient, dar criza se repetă cu o și mai mare violență și orice intervenție este zadarnică. La orele două și zece minute poetul Nichita Stănescu se stinge din viață. Era marți, 13 decembrie. Într-un poem al său din **Oul și sfera,** intitulat paradoxal **Moartea fertilă,** ultimele strofe au parcă stranii valențe oraculare: *„În oraș e lumină de zi,/ ies din paturi cei care au apucat să se culce./ Casandro, tu, vino și vezi/ moartea cea mai dulce.// Numai zidurile par nemișcate./ Sus, și mai sus de sus, sînt balanțe/ în care se împarte dreptate/ și un alt fel de speranțe.// Nu are cine să vestească pe cine./ Turbate spirale; inimă explodată./ Anul care urmează să vină nu mai vine/ și nu va mai veni niciodată."*

La spital, în capela bisericii Silvestru și apoi în holul sediului Uniunii Scriitorilor, trupul neînsuflețit al poetului a fost vegheat necontenit de lacrimile prietenilor. Pereții clădirii din Calea Victoriei erau acoperiți de uriașe jerbe de flori avînd în mijloc coroana trimisă de șeful statului român, încadrată de cea a scriitorilor din România și de cea a ambasadei prietenilor iugoslavi. Joi 15 decembrie, în urma automobilului mortuar, un cortegiu de nouă autocare străbătu orașul pînă la cimitirul Bellu. În fața capelei o numeroasă mulțime îndoliată participă la ritualul despărțirii de cele pămîntești a celui ce a fost Nichita Hristea Stănescu. Chipul marmorean al poetului era aureolat de o rece seninătate. Un calm august, de infinită împăcare cu sine și depărtare de lume, destinsese tensiunea tragică, ce-n ultimul deceniu al „măreției frigului“ brăzdase figura geniului: *„Cînd ninge peste Marea Neagră spre Bosfor,/ cînd ninge pe albastra de Mediterană/ și nici de frig nu pot să mor,/ nu pot să mor !/ Doamne, mă chinuiesc și nu pot să mor !/ Doamne, eu nu pot să mai mor !/ Mi-e viața veșnică și rană/ și nu pot să mor/ și ninge și nu pot să mor/ și-mi este foarte frig cînd foarte ninge/ și nu pot să mor !“*

Era ger și un vînt tăios stingea lumînările, împrăștiind cuvintele vorbitorilor. Acoperind suflarea ostilă, glasul lui Ioan Alexandru încheie ceremonialul recitînd răscolitor **Elegia a opta, Hiperboreeana.** Pe aleile formate de sutele de iubitori ai poeziei înșiruiți de-o parte și de alta, zece tineri purtară sicriul pe umeri pînă la mormîntul deschis în zăpadă. Aici poetul fu întîmpinat cu un gest pe măsura nobleței cultului prieteniei ce l-a însoțit întreaga viață: din nordul adesea invocat în versuri, prietenii maramureșeni au coborît cu o minunată cruce de lemn cioplită din suflet o zi și o noapte de meșterii sculptorului Borodi. Stîlpul-totem de aproape patru metri lungime, lucrat ca o troiță, a traversat țara și acum îl aștepta credincios, asemeni trunchiului împietrit al unuia dintre arborii atît de îndrăgiți de Nichita Stănescu. Se întuneca deja cînd sicriul poetului fu coborît în mormîntul săpat la picioarele idolului său, Mihai Eminescu, și ale altui nemuritor, concetățeanul Ion Luca Caragiale. După un veac, fiul secolului nostru unise parcă viziunile opuse ale celor două genii tutelare, asumîndu-și condiția dramatică a trăirii poetice, adică absolute, în paradoxul **rîsu' plînsu'**-lui, și acum venise să se odihnească în preajma lor.

În același an mor Romulus Guga, Horia Lovinescu și Al. Oprea. La începutul anului următor, la editura Eminescu, în colecția „Biblioteca critică“ coordonată de Aurelia Batali, apare în îngrijirea Sandei Anghelescu *Nichita Stănescu interpretat de:*, volum despre care poetul avea știre, iar în Uniunea Sovietică i se tipărește antologia de versuri STIHI (Ed. Hudojestvennaia literatura, Moscova, 150 pag, traducere de Iuri Kojevnicov). Revista *România pitorească* propune, cu acordul familiei, înființarea *Casei memoriale „Nichita Stănescu“* la Ploiești, ca secție a Muzeului orașului, funcționînd în casa unde s-a născut poetul (nr. 3/

1984, articol de Al. Condeescu), propunerii raliindu-i-se *Luceafărul* și *Flacăra*. În numerele din martie revistele literare aniversează nașterea poetului prin pagini omagiale, prilej cu care apar numeroase versuri inedite. *Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului*, unde apăruse *Antimetafizica*, inițiază rubrica de evocări *Nichitiana;* cenaclul Bibliotecii municipale Mihail Sadoveanu condus de Alex. Ștefănescu ia numele poetului, exemplu urmat și de alte cenacluri și cercuri literare din țară. În stagiunea de toamnă, Teatrul „C.I. Nottara“ din capitală organizează, din inițiativa noului său director, scriitorul Ion Brad, un spectacol de poezie din versurile stănesciene, *Orfeu în Cîmpia Dunării*. Mor Henriette Yvonne Stahl (n. 1900), Eta Boeriu (n. 1923), Laurențiu Fulga (n. 1916) și Virgil Mazilescu (n. 1942). Între 7 și 8 decembrie are loc la Ploiești *Festivalul național de poezie „Nichita Stănescu“* incluzînd o sesiune de comunicări, un concurs de recitări din opera poetului, un spectacol de poezie remarcabil al teatrului din Ploiești, în regia lui Eusebiu Ștefănescu, expoziții fotografice, de carte și de artă plastică, precum și alte manifestări. „*Caietul*“ festivalului cuprinde cîteva frumoase poeme inedite. Tot acum este lansat *Albumul memorial Nichita Stănescu*, editat de revista *Viața Românească*, îngrijit de Gheorghe Tomozei, cuprinzînd peste două sute de poeme inedite și o suită de încercări în proză, un secvențial biografic aproape complet, nenumărate scrieri omagiale și evocări în majoritatea edite, numeroase fotografii. Moare cel mai iubit, discret și constant prieten al său, Grigore Hagiu. Intră în lucru la editura Cartea Românească ediția selectivă și definitivă din scrierile lui Nichita Stănescu, ORDINEA CUVINTELOR (cartea, îngrijită de Alexandru Condeescu, cu acordul autorului și sub directa sa supraveghere, cuprinde numai poeziile, 2 volume, 432 + 384 pag., secțiunea de proză și ciclul de poeme *Starea confesiunii*, inclus în ea, urmînd să apară într-un volum separat). Opera lui Nichita Stănescu își începe cu adevărat destinul ei postum.

A.C.

RĂZBOIUL CUVINTELOR

Cuvintele fiind umbra structurii materiei, căutăm întruna sursa ce a iluminat materia ca să lase o umbră atît de majestuoasă, atît de semantică. Tendința către această sursă retrage uneori cuvintele prin materie, distrugînd materia, către sursa inițială. Traversarea cuvintelor prin materie nu mai ține de cuvînt, ea s-ar putea numi chiar poezia.

Dacă materia are timp, cuvîntul are eternitate, dacă materia este simultană numai cu secunda, cuvîntul este simultan cu orice, oricînd. Umbra vieții mele sunt cuvintele mele. Eu sunt simultan cu propria mea secundă, cuvintele mele sunt simultane cu orice, oricînd. Singura proprietate este aceea de a avea spirit. A avea materie e risipă. Durerea și sentimentul tragicului apar nu atunci cînd materia sfîșie materia, ci numai atunci cînd cuvîntul sfîșie cuvîntul lăsînd în tenebre dîra necuvintelor. În aceste texte se vor înfățișa cîteva episoade din războiul cuvîntului cu cuvînt și al verbului cu verb.

În consonanță cu tînărul meu prieten, criticul Alexandru Condeescu, am făcut o revizuire a celor publicate pe parcursul a peste 25 de ani lăsînd numai lucrurile care s-au salvat conjuncturii intime sau exterioare. Ediția nu are pretenția de a fi definitivă, ci numai năzuința. Oricum, ofer Titanicului acest iceberg, realului aceste cuvinte.

NICHITA STĂNESCU

ARDEA SPITALUL

Ce vis ciudat mă străbătu azi-noapte!...
...Ardea spitalul cu bolnavi cu tot
Și flăcările sfîrîiau în cărnuri
Rîs alb cutremurat de savaot

Ce rîs, ce rîs mă străbătu azi-noapte!
Ce rîs de ziduri prăbușite
Strivind sub ele urlete, clipite
Și razele căzute ale lunii.

Și luna... cum mai fulguia azi-noapte
Pe străzile pierdute-adînc în vis...
Și cum mai fulguia pe cărnuri aspre!
Desfrîu de flăcări și de vis ucis.

DEBUT
Gazeta literară, 12/1957

SENSUL IUBIRII

— 1960 —

PE CÎMPUL DE PIATRĂ

Pe cîmpu-nghețat caii mureau, cîte unul,
în picioare, cu ochii deschiși, de piatră.
Vîntul îi răsturna pe rînd, cîte unul,
bubuiau pe rînd, cîte unul,
ca pe-o nesfîrșită tobă de piatră.

Eram copil pe-atunci, mi-era frig,
și priveam, clănțănind, picioarele lor paralele,
cu potcoavele-n aer, aburind de frig...
unu, două, trei, patru, număram clănțănind de frig,
picioarele lor paralele.

Nu mă mai gîndeam la nimic.
Mama s-a dus la oraș și-o să aducă pîine.
Peste tot e numai zăpadă... cai... și altceva nimic
...patru, cinci, șase, șapte, și altceva nimic.
De-ar veni odată cu pîine!

MISTER DE BĂIEȚI

Ah, din fugă săream sub arțar,
smulgîndu-i o frunză cu dinții!
(Pieile Roșii, pe sub arțar,
goneau, arătîndu-și toți dinții!)
Iată lassoul, mîna, atentă,
ochește bizonul de aer...
Ah, din fugă săream sub arțar,
smulgîndu-i o frunză cu dinții!
(Timp suspendat, ție, copilărie,
văzduhu-ți lingea talpa și gleznele.)
Cum săreai sub arțar, copilărie,
cu genunchii lîngă bărbie și gleznele!...
Iată lassoul, mîna, atentă,
ochește bizonul de aer!

PĂDURE ARSĂ

Cădeau fulgi negri. Șiru' de copaci
lucea, cînd îmi mutam pe el privirea.
De-atîta vreme rătăceam tăcut
tîrîndu-mi singur amintirea.

Și se făcea că stelele scrîșnind
își îmbucau, înțepenite, dinții.
Mașină infernală ce bătea
un timp oprit, al conștiinței.

Apoi, se lasă o tăcere groasă
și fiecare gest pe care-l fac
cozi de cometă-n aer lasă

și fiece privire aruncată
o-aud cum sună întîlnind
vreun copac.

Ce căutai, copile, — acolo,
cu miini prelungi și umeri ascuțiți,
pe care-aripile abia de se uscară,
fulgi negri, balansîndu-se în seară.

Un orizont urlînd și nevăzut
zvîrlindu-și limbile și antracitul,
întruna mă tîra prin șirul mut,
aproape gol alunecîndu-mi trupul.

Ardea orașu-n depărtări de fum,
ardea sub avioane rugu-i rece.
Noi doi, pădure, ce făcum?
De ce te-au ars, pădure,-n fald de scrum
și peste tine luna nu mai trece?

MARINĂ

Crăpături pe-un cîmp de piatră, scări pătate de rugină,
peste care, cu sandaua, Hercule bătu fugind,
prind pe muchea zimțuită fibra groasă de lumină
și-o îndoaie și-i retează vîna-i încă gîlgîind.

Aburul încins preschimbă, cum se urcă din cîmpie,
soarele-ntr-un ochi albastru, peste piatră înclinat,
care suge-n sine cîmpul și îl saltă în tărie,
întinzîndu-l, adunîndu-l ca pe-un cer căzut și plat.

Dar dacă-ţi întorci spre stînga chipul scris cu linii frînte,
ai să vezi în depărtare, după orizontul mut,
desluşite dungi şi linii care-ncep să se împlînte,
între razele privirii, cu o linişte adîncă şi un susur cunoscut.

Ci ia-ţi calul de căpăstru, pune-ţi talpa-n scări şi du-te:
e o lume-acolo, alta, a copacilor şi-a mării.
Păsări albe peste turle trag cu aripa volute.
Se roteşte marea-n ţărmuri, pietrele ţin gustul sării.

Te primeşte şi pe tine sub arcada-i zveltă, du-te!
E o lume care-n jurul soarelui a pus inele,
flori de platină smălţate, şi de aur noi lăute,
şi corăbii zburătoare, cu sămînţa lumii-n ele.

CÎNTEC DE DRAGOSTE LA MARGINEA MĂRII

Cu gleznele julite, eu te pîndesc cînd treci
printre rocile ţărmului, reci.
Marea se va preface-n păsări străvezii,
cîte le-ncap ochii deschişi spre ea,
şi vor zbura fîlfîind, cînd ai să vii,
pînă-n piscul văzduhului cu o stea.

Vor rămîne prăpăstiile şi peşterile goale,
peştii vor plesni aerul prăbuşit cu cozile,
stîrnind mărgeanele domoale
şi corzile.

Uite, epava corăbiii lui Simbad marinarul
cu un colţ se sprijină-n scoicile cenuşii,
cu un vîrf înjunghie-n mijloc cleştarul,
peste toate punţile aleargă raci vii.

Îți dăruiesc o stea de mare, un crab și un delfin!
Adu-i în spinare pînă la nisipuri.
Mă voi preface orb și am să vin
cu brațul întins, să-ți mîngîi chipul.

CÎMPIE, PRIMĂVARA

În cearcăne verzui te ocolesc departe
vibrațiile ierbii, arcuite tandru,
și le ivești, și le azvîrli în jururi, sparte
cu rîsul tău de băiețandru.

S-ar fi întins sub tine inelată
bolta de ierbi sunîndu-și glasurile-n prund
dar tu nu știi de ea — și treci întîiași dată
prin stelele ciudate, căscăund.

JOC DE UNU

Lumina surîdea pe ierburi și pe ramuri
cu-ntregul ei alai de foșnete și lamuri
în care îți afunzi uitarea și te pierzi.

La ce-au mai nălucit, în calea mea, mlădie,
și fruntea ta-n zulufi de umbră vie,
și ochii tăi, ca doi păianjeni verzi?...

MEDITAȚIE DE IARNĂ

Zidul cerului cenușiu creștea
la capătul cîmpiei înghețate.
Pe frînghia-unei raze lăsate dintr-o stea
se cobora încet, cu mîinile-ncleștate,
făptura ce-am avut-o, timidă, străvezie
pe vremea cînd eram copil.

Cu scoici bătea peste cîmpie
un vînt marin, vuind febril.
De ce-mi răsai, o, soare, de lagună,
cristalizîndu-mi sarea de demult,
ca să plutim pe ceruri, împreună,
și-n amintire să te-ascult?!

A fost o vreme rece, înclinată,
cu ani înceți, sporind tăcerea,
ce nu se mai sfîrșeau odată
și nu plecau spre nicăierea
Războiul înfigea-n cîmpie
săgeata trupurilor rupte
și tu priveai, copilărie,
moartea, cu clinuri nentrerupte.

De-aceea-mi întretai pe frunte
cu orizontul, dungi fugind
și nu mai vreau să-ntorci spre mine
absurdul chip, plîngînd, rînjind.

DIMINEAȚĂ MARINĂ

O dungă roșie-n zări se iscase
și plopii, trezindu-se brusc, dinadins
cu umbrele lor melodioase
umerii încă dormind, mi i-au atins.

Mă ridicam din somn ca din mare,
scuturîndu-mi șuvițele căzute pe frunte, visele,
sprîncenele cristalizate de sare,
abisele.

Va fi o dimineață neobișnuit de lungă,
urcînd un soare neobișnuit.
Adînc, lumina-n ape o să-mpungă:
din ochii noștri se va-ntoarce înmiit!

Mă ridicam, scuturîndu-mi lin undele.
Apele se retrăgeau tăcute, geloase.
Plopii mi-atingeau umerii, tîmplele
cu umbrele lor melodioase.

DEODATĂ AM AUZIT PLOAIA VENIND...

Deodată am auzit ploaia venind.
De sus, cînd vopseam balustrada, am auzit-o!
Blocuri de tăcere azvîrlea înainte-i,
pe-acoperișe.

Deodată am auzit ploaia venind
ca o turmă de gazele în goană,

pe acoperișe.
Înaintea ei alerga tăcerea
cu torțe de praf.

Deodată am auzit ploaia venind.
De aceea mi-am smuls cămașa
arătîndu-mi bulgării lucitori ai umerilor
spre marele oraș, strigîndu-i:
iute, bătrîne,
să ne prindă și pe noi
o trîmbă de răcoare — și-apoi,
mai departe!

LUNĂ ÎN CÎMP

Cu mîna stîngă ți-am întors spre mine chipul,
sub cortul adormiților gutui
și de-aș putea să-mi rup din ochii tăi privirea,
văzduhul serii mi-ar părea căprui.

Mi s-ar părea că deslușesc, prin crenge,
zvelți vînători, în arcuiții lei
din goana calului, cum își subție arcul.
O, tinde-ți mîna stîngă către ei

și stinge tu conturul lor de lemn subțire,
pe care ramurile l-au aprins,
suind sub lună-n seve caii repezi
ce-au rătăcit cu timpul, pe întins.

Eu te privesc în ochi și-n jur se șterg copacii.
În ochii tăi cu luna mă răsfrîng
...și ai putea, uitînd, să ne strivești în gene
dar chipul ți-l întorn, pe brațul stîng.

O VIZIUNE A PĂCII

Mă ridic și azuria boltă o împodobesc
cu strigătul meu liniștit,
pe care l-am desprins din copilărie,
pe cînd rătăceam prin codrii seculari,
socotind trunchiul stejarului a fi
coloană din grădinile suspendate.

Îmi aplec bărbia în piept: astfel
glasul meu sună mai bărbătesc,
și aripile mi se văd mai bine, cum le întind
și tai, cu dunga lor, plimbătoarele fîșii
de portocalie lumină, pe care amurgul
le coboară din stîncă în stîncă,
făcîndu-le să sune.

Eu însumi, cu propriii mei ochi, — vă jur pe soare,
pe sufletul rotitor al păsărilor și pe umbra
mereu lungindu-se, a trupului meu, —
am dat ocol grădinii suspendate.
Era o intuiție a pămîntului fecund,
rostogolit între soare și stele,
și orice cuvînt de laudă aș fi strigat,
mai mult
mi-ar fi rupt dîra buzelor
mi-ar fi spart dinții aburind de mirare.

Eu te iubesc cu dragostea ochiului
pentru ochiul lui geamăn,
cu dragostea mîinii pentru cealaltă mînă,
cu dragostea gîndurilor
pentru cuvintele în care se scufundă întocmai...

CÎNTEC DE IARNĂ

Ești atît de frumoasă, iarnă!
Cîmpul întins pe spate, lîngă orizont,
și copacii opriți, din fuga crivățului...
Îmi tremură nările
și nici o mireasmă,
și nici o boare,
doar mirosul îndepărtat, de gheață,
al sorilor.
Ce limpezi sînt mîinile tale, iarnă!
Și nu trece nimeni
doar sorii albi se rotesc liniștit, idolatru
și gîndul crește-n cercuri
sonorizînd copacii
cîte doi,
cîte patru.

MEDITAȚIE DE SEARĂ

Vîntul a-nceput deodată
și copacii au rămas suspendați.
M-am oprit. Și-mi deschei cămașa,
privind cerul nopții,
cu gestul soldatului grec
după Salamina.
Dacă-aș face un salt, aș pluti în aer.
Îmi plimb numai privirea
pe cerul nopții...
Cîndva voi ști mai mult despre el.
Șirul de bărbați care vor purta numele meu
se termină undeva, dincolo de stele.
Întind mîna și ating trunchiul copacului.
Ne surîdem așa, ca și cum

ne-am spune unul altuia
că-ntr-adevăr trăim
și nu vom muri definitiv,
niciodată.

DUPĂ ÎNĂLȚAREA ZIDURILOR

Vezi,
și eu am avut un vis.
Vroiam foarte mult să mă desprind, să mă arcuiesc,
să fac un salt.

Cel mai greu mi-era primul pas!
Mă și durea puțin glezna piciorului drept
din pricina asta.

Frînghia gravitației
mă trăgea imediat înapoi.

Vezi,
nici nu-mi închipuiam că am s-o tai.
Mă gîndeam foarte mult
și poate că păream cîteodată chiar caraghios,
cum țopăiam într-un picior.

Pe strada asta au lucrat oameni.
Am știut-o de la mare depărtare
după mirosul prietenos al asfaltului.

Tu treceai pe sub platani,
parcă dînd la o parte cu mîna
fîșiile strălucitoare pe care luna
le strecura printre frunze, pînă jos.

De-aceea te-am ajuns din urmă,
împodobind tăcerea dintre noi
cu vorbe întîmplătoare,
curios să-ți zăresc arcul surîsului.

PENTRU LINIȘTEA SOMNULUI

Mă pregătesc de somn
ca de o plecare fără grabă.

Mai întîi
către tine, maică, îmi trimit gîndurile
pe deasupra trenurilor.
O, prin fereastra deschisă aud
sirenele locomotivelor cum și-aruncă
săgețile paralele.

Voi lua cu mine schelele și zidurile roșii
ca să le cresc mai departe, în vis,
și teiul din poartă — să mă-mprejmuie
cu-nmiresmatele umbre —
și țigările.

Și chipul tău prelung, iubito,
cu pletele sălbăticite printre cărți,
și-un porumbel călător voi lua,
să-mi aducă — ramură de măslin —
dunga de lumină a dimineții
și să mi-o lovească, ușor, de tîmplă.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
CLUJ-NAPOCA

O CĂLĂRIRE ÎN ZORI

lui Eminescu tînăr

Tăcerea se izbeşte de trunchiuri, se-ncrucişe,
se face depărtare, se face nisip.
Mi-am întors către soare unicul chip,
umerii mei smulg din goană frunzişe.
Cîmpul tăindu-l, pe două potcoave
calul meu saltă din lut, fumegînd.
Ave, mă-ntorc către tine, eu. Ave!
Soarele a izbucnit peste lume strigînd.

Tobe de piatră bat, soarele creşte,
tăria cu acvile din faţa lui
se prăbuşeşte în trepte de aer, sticleşte.
Tăcerea se face vînt albăstrui,
pintenul umbrei mi-l creşte
în coastele cîmpului.

Soarele rupe orizontul în două.
Tăria îşi năruie sfîrşitele-i carcere.
Suliţe-albastre, fără întoarcere,
privirile mi le-azvîrl, pe-amîndouă,
să-l întîmpine fericite şi grave.
Calul meu saltă pe două potcoave.
Ave, maree-a luminilor, ave!

Soarele saltă din lucruri, strigînd
clatină muchiile surde şi grave.
Sufletul meu îl întîmpină, ave!
Calul meu saltă pe două potcoave.
Coama mea blondă arde în vînt.

487.530

IMN

O, lucrurile n-au crescut o dată cu mine.

Mi-ajungeau pînă la bărbie
cîndva, în copilăria mea, acoperită
de ceţuri.

Mai tîrziu,
la sfîrşitul războaielor,
abia îmi mai urcau pîn' la şold,
ca o dureroasă sabie de piatră.

Şi-acum
cînd îmi sînt mai prejos de gleznă,
asemenea unor cîini credincioşi,
cu braţul ridicat faţa a doua a stelelor
o ating.

Şi muzica sferelor, mai intens clocotind,
întru sărbătorirea adolescenţei
se aude.

CÎNTEC DESPRE ADOLESCENŢA EROULUI

I

Umbra lui bărbătească bătînd înclinată,
în largile pieţe se-arată
ca o privire zvîrlită-nainte
prin văzduhul amintirilor fierbinte.
Semn călător printre ere,
de tinereţe şi de putere.

II

...Adolescența lui fără seamăn era,
ca o mare-nclinată, cu corăbii pe ea.
Piscurile lui lăsau locuri rotunde
unde să-ți cațări trupul, prin ierburile scunde,
și cu mîna întinsă, să abați din cale
liniștea vulturilor în rotogoale.

Herghelia albastră a orizontului fugea
lăsînd vise prelungi după ea.
Amurgul îi lovea cîmpiile fecunde
cu rîuri de culori despletite în unde.
Serile i se ridicau din inimă, pline de stele
cu fulgere rătăcitoare prin ele.

III

Era zvelt și frumos.
Ca o pană de vultur, mlădiu.
Luna lîngă el trecea mai jos,
soarele îi răsuna pe mîini, argintiu.

Brațele lui subțiri și prelungi
tatuau liniștea cu dungi.
Și chipul, cu dîra buzelor arcuită,
săruta aerul ca pe-o iubită.

IV

Adolescența e-o frînghie de aur
pe care n-o poți tăia, dacă vrei, cu cuțitul.
Adolescența e-o frînghie de aur
legînd nadirul și zenitul.

E ca și cum s-ar desprinde mereu, prima oară,
fiecare bătaie a inimii de trupul tău îndrăgostit,
e ca și cum s-ar desprinde mereu, prima oară,
clipa, mirîndu-te că nu s-a oprit.

CREDO

Mi-adaog firul vieţii la dunga arcuită
a timpului ce mişcă pămîntul pe orbită,
cu fiece răsuflet al pieptului s-apropii
cerul rotund, cu sorii ce-mi încăpură ochii.
Iar cît de piatră-i piatra, călcîiul de mi-atinge
o-ntorc din drum, şi-o dărui, cu fragedă meninge.

O VIZIUNE A SENTIMENTELOR

— 1964 —

LAUDA OMULUI

Din punctul de vedere-al copacilor,
soarele-i o dungă de căldură,
oamenii — o emoție copleșitoare...
Ei sînt niște fructe plimbătoare
ale unui pom cu mult mai mare!

Din punctul de vedere-al pietrelor,
soarele-i o piatră căzătoare,
oamenii-s o lină apăsare...
Sînt mișcare-adăugată la mișcare,
și lumina ce-o zărești, din soare!

Din punctul de vedere-al aerului,
soarele-i un aer plin de păsări,
aripă în aripă zbătînd.
Oamenii sînt păsări nemaiîntîlnite,
cu aripile crescute înlăuntru,
care bat, plutind, planînd,
într-un aer mai curat — care e gîndul!

CONTINUITATE

Alergînd, alergînd mi se-nteţeau muşchii,
scheletul alb ce-l ţin în mine,
ca marmora lui Michelangelo statuile,
a început să se facă mai luminos, mai luminos,
vertebră de vertebră, os de os.

...Pînă cînd, pînă cînd
în tîmple şi în frunte mi se-nfigeau sunînd
întîmplări, amintiri, amintiri, întîmplări,
speranţe şi vise, veniri şi plecări.

Alergînd, alergînd, mai adîncă-i mereu
urma-n pămînt a piciorului meu,
pînă cînd zidul de gheaţă al morţii îmi bate
pieptul, cum baţi pe-un lingou
ştiutul însemn de carate.
Şi omoplatul se face
pală subţire de helicopter
ce se-nvîrte, se-nvîrte, se-nvîrte, se-nvîrte
dintr-o boltă în alta,
dintr-un cer în alt cer,
iar gîndul meu scris îşi înfige-n pămînt
rădăcinile, sondele, ancora,
visurile, dorurile, patimile.

GENEZA

Ne opream în faţa fiecărei luciri,
atingîndu-ne tîmplele.
Şi cum te ţineam cu braţul, lîngă inimă,
coama ta inelată-mi îmbrăca umărul
cu o mantie foşnitoare.

Ne priveam unul pe celălalt, deodată,
ca pe-o hartă a lumii.
Rîdeam de-nfățișarea noastră, de faptul
că am două mîini.
Le-ntindeam în aer, și tu
credeai că sînt două spițe de roată,
în timp ce gîndurile ni se fugăreau
pe o aeriană cîmpie.
Se chemau, se sărutau
pe o aeriană cîmpie.

Uite, strigai, pe-aceste frunți omenești
se sprijină lumea ideilor,
așa cum odinioară pămîntul se sprijinea
pe spinările elefanților indici!

VÎRSTA DE AUR A DRAGOSTEI

Mîinile mele sînt îndrăgostite,
vai, gura mea iubește,
și iată, m-am trezit
că lucrurile sınt atît de aproape de mine,
încît abia pot merge printre ele
fără să mă rănesc.

E un sentiment dulce acesta,
de trezire, de visare,
și iată-mă, fără să dorm,
aievea văd zeii de fildeș,
îi iau în mînă și
îi înșurubez rîzînd, în lună,
ca pe niște mînere sculptate,
cum trebuie că erau pe vremuri,
împodobite, roțile de cîrmă ale corăbiilor.

Jupiter e galben, și Hera
cea minunată e argintie.
Izbesc cu stînga-n roată și ea se urnește.
E un dans, iubito, al sentimentelor,
zeițe-ale aerului, dintre noi doi.
Și eu, cu pînzele sufletului
umflate de dor,
te caut pretutindeni, și lucrurile vin
tot mai aproape,
și pieptul mi-l strîng și mă dor.

LEOAICĂ TÎNĂRĂ, IUBIREA

Leoaică tînără, iubirea
mi-a sărit în față.
Mă pîndise-n încordare
mai demult.
Colții albi mi i-a înfipt în față,
m-a mușcat, leoaica, azi, de față.

Și deodată-n jurul meu, natura
se făcu un cerc, de-a-dura,
cînd mai larg, cînd mai aproape,
ca o strîngere de ape.
Și privirea-n sus țîșni,
curcubeu tăiat în două,
și auzul o-ntîlni
tocmai lîngă ciocîrlii.

Mi-am dus mîna la sprînceană,
la tîmplă și la bărbie,
dar mîna nu le mai știe.
Și alunecă-n neștire
pe-un deșert în strălucire

peste care trece-alene
o leoaică arămie
cu mişcările viclene,
încă-o vreme,
şi-ncă-o vreme...

ÎMBRĂŢIŞAREA

Cînd ne-am zărit, aerul dintre noi
şi-a aruncat dintr-o dată
imaginea copacilor, indiferenţi şi goi,
pe care-o lăsa să-l străbată.

Oh, ne-am zvîrlit, strigîndu-ne pe nume,
unul spre celălalt, şi-atît de iute,
că timpul se turti-ntre piepturile noastre,
şi ora, lovită, se sparse-n minute.

Aş fi vrut să te păstrez în braţe
aşa cum ţin trupul copilăriei, în trecut,
cu morţile-i nerepetate.
Şi să te-mbrăţişez cu coastele-aş fi vrut.

VISUL UNEI NOPŢI DE IARNĂ

Apărea în stele dinţate
chipul tău de atunci, numai contur.
Nopţile mele, în nopţile mele.
Stam lungit pe zăpadă, privirea
îmi hoinărea printre cetini, în jur,

și nu mi-era frig. Dimpotrivă,
abuream tot ca o pîine albă.
Stelele mă priveau curioase.
O, tu, carne a mea, visătoare,
o, voi, fosforescentelor oase!

Tot viitorul călătorea, călătorea,
de sus, de sub norii cei nevăzuți,
pe fulgii cei albi, căci ningea,
dragostea mea i-apăsa, apăsa,
și ei mi se topeau în răsuflare.

Pîn' la genunchi mi s-ar fi scufundat piciorul,
dacă-aș fi vrut să calc peste gheață,
pînă la cot mi-ar fi intrat mîna,
de-aș fi voit să mă sprijin mai bine
de trunchiul bradului de lîngă mine.

Dar eu abuream trîntit în zăpada
ce se topea, mi se topea sub trup.
Apoi se topea pămîntul și piatra,
și m-aș fi agățat de cer,
dar mi-era teamă că-l rup.

Astfel ajungeam în fundul pămîntului
tăind, cu trupul, un con de vulcan.
Stelele, capete fără trupuri,
mă iubeau, lunecînd simultan
pe-o secundă cît ora, pe-o oră de-un an.

E iarnă, și eu stau întins, pe sub cetini,
și miezul de lavă îl iau și îl pun
sub creștet, și tot nu adorm.
Și, întruna,
din mine spre tine răsar și apun.

AMFION, CONSTRUCTORUL

Amfion, cîntînd, zidurile cetăţii cresc, cărămizile aşternîndu-se singure. *(Mit elin)*

Aici, pe cîmpul unde-n vechime zeii
n-au trecut decît călări,
unde pietrele-şi arată colţii albi, şi iarba
fuge speriată-n verzuiele zări,
îmi dau întîlnire cu tine, femeie
zveltă şi sălbăticită de frumuseţe,
înainte de răsăritul soarelui, cînd stelele
rostogolindu-se-nclină cerul într-o parte,
şi tu, venind,
de tine
doar un strigăt mă mai desparte.
Cele mai tainice
şi mai adevărate cuvinte de dragoste
ţi le spun, înainte de-a te zări.

Bat aerul cu toate valurile mării,
şfichiul lor răsuceşte copacii,
şi sepiile, şi rechinii, într-un dans de oglinzi.
Te aştept să-ţi desprinzi
trupul din iarbă, femeie.

Din umerii mei şi din întreaga mea putere
ţîşnesc două pantere, nemaivăzute pantere,
pe ape s-aştern, curcubee,
şi se fac viaducte şi poduri, curînd,
peste căi ferate lucind, peste trenuri trecînd.

Din pieptul meu arămiu,
vărgat în părţi de viţe muşchiuloase,
aidoma vor ţîşni, mai tîrziu,
leii cu coame flocoase, în friguri,
ca nişte explozii de aur vor ţîşni

şi vor bate aerul şi se vor prăbuşi,
şi se vor face temelii
şi terasamente şi diguri.

Din coastă, zbătîndu-se ca o sabie,
îşi va arcui în salt trupul lucios
delfinul, din tot cîrdul cel mai frumos,
izbind cu coada aerul lichid.
Şi va coborî, încolăcindu-se ca un cercel,
şi se va face zid şi se va face crenel.

Oh, pe rînd, din genunchi,
condorii vor izbucni în mănunchi,
se vor roti, luînd văzduhu-n tăişe
şi se vor aşeza şi se vor face acoperişe,

şi din gleznă, pînă-ai să te-arăţi, femeie,
vor pleca şi animalele celelante,
lăsîndu-mi nerăbdarea împodobită cu plante...

Poate-am să-ţi par subţire ca licărirea,
şi-n spatele meu, frenetic crescînd, oraşul
îţi va fura, în văzduh, privirea.

O, gingaşul, zveltul tău pas
legănat peste ierburi, printre colţii pietrelor!
A mai rămas un gutui,
şi un cais a mai rămas,
smulge-i şi du-i în piaţa circulară;
a mai rămas un prun,
şi-un arţar a mai rămas,
smulge-i şi du-i la-ntretăierile de drumuri;
a mai rămas un platan,
şi-un oţetar a mai rămas,
smulge-i şi du-i pe cheiul cu poduri!

Mi-a mai rămas şi-un ram de tei.
Îl vrei, stăpîna mea, îl vrei,
aici, pe cîmpul unde în vechime zeii
n-au trecut decît călări,
unde pietrele-şi arată colţii albi, şi iarba
fuge speriată-n verzuiele zări?...

MIŞCARE ÎN SUS

Cerul se deşira în curcubee repetate.
Pe dunga lor, săgeata trupului, în sus,
fiece vîrstă-şi încorda, tăind la jumătate
arcul culorilor, supus.

Şi se loveau în mine două sentimente,
unul venind călare, celalt purtat în lectici...
Era o izbitură de lumini stîrnite
ca-ntre opuşii poli electrici.

Vieţi revărsate-au fost, ori nouri tragici
pe sub un cer cu stele fixe şi etern.
Cerul era în mine şi-avea de orizonturi
curbate coastele spre stern,

cînd două strigăte s-au înfruntat în luptă
(iar semnul lor era contrar)
cu-o muşcătură l-a ucis cel veşnic
pe celalt, numai secular.

Roşul aprins sminti culoarea pală,
lancea căldurii sparse gheaţa iernii,
mireasma ierbii supse din cîmpie
mirosul cel sălciu, de sînge.

După aceea s-a făcut tăcere.
Mai sacada în sus un murmur de oțel,
cerul mărunt se-ntoarse iar în cerul mare,
geamăn și-aidoma cu el.

Doar coama foșnitoare pîn'la țipăt
muta tot timpul umbra ce-o zvîrleam,
cînd stam, subțire piatră-n sclipăt,
nemișcător și drept, și surîdeam.

„DE-A SUFLETUL“

Trupul meu, cu vedenii cu tot,
a adormit dimineața, întins pe podele.
Rîd și mă bucur ca un savaot,
și plec cît mai repede cu putință,
dînd mai întîi colțul cenușiu al străzii,
și-apoi, de-a dreptul prin mijlocul bulevardului,
fără teamă c-aș putea fi stîlcit din întîmplare,
de vreo limuzină oarecare.

Iată și lucrurile! Orice dragoste-a mea
pentru ele,
însemnată cu creionul chimic
pe hîrtiile ude, caligrafic, cu scrisul rotund,
o flutur în mîna întinsă și-apoi
o las să se legene, cînd într-un colț, cînd
într-altul, în vînt.

Mă uit în dreapta și-n stînga,
cu mine însumi mă uit,
folosindu-mă ca o privire.
Ascult ce se-aude sus, ce se-aude jos,
sînt, tot, un timpan armonios.

Trece-o planetă și-ntreb cine e,
ce e.
Și-apoi mă mir că întreb.
Ar trebui eu însumi să fiu întrebare,
ca să m-audă altcineva decît mine.

Voi, lucruri, Sfinxuri mișcătoare,
și tu, iluminare!

SÎNT UN OM VIU

Sînt un om viu.
Nimic din ce-i omenesc nu mi-e străin.
Abia am timp să mă mir că exist, dar
mă bucur totdeauna că sînt.

Nu mă realizez deplin niciodată,
pentru că
am o idee din ce în ce mai bună
despre viață

Mă cutremură diferența dintre mine
și firul ierbii,
dintre mine și lei,
dintre mine și insulele de lumină
ale stelelor.
Dintre mine și numere,
bunăoară între mine și 2, între mine și 3.

Am și-un defect, un păcat:
iau în serios iarba,
iau în serios leii,

mișcările aproape perfecte ale cerului.
Și-o rană întîmplătoare la mînă
mă face să văd prin ea,
ca printr-un ochean,
durerile lumii, războaiele.

Dintr-o astfel de întîmplare
mi s-a tras marea înțelegere
pe care-o am pentru Ulisse — și
admirația ce i-o port
bărbatului cu chip ursuz, Dante Alighieri.

Cu greu mi-aș putea imagina
un pămînt pustiu, rotindu-se
în jurul soarelui...
(Poate și fiindcă există pe lume
astfel de versuri.)

Îmi place să rîd, deși
rîd rar, avînd mereu cîte o treabă,
ori călătorind cu o plută, la nesfîrșit,
pe oceanul oval al fanteziei.

E un spectacol de neuitat acela
de-a ști,
de a descoperi
harta universului în expansiune,
în timp ce-ți privești
o fotografie din copilărie!

E un trup al tău, vechi,
pe care l-ai rătăcit
și nici măcar un anunț, dat
cu litere groase,
nu-ți oferă vreo șansă
să-l mai regăsești.

Îmi desfac papirusul vieții
plin de hieroglife,
și ceea ce pot comunica
acum, aici,
după o descifrare anevoioasă,
dar nu lipsită de satisfacții,
e un poem închinat păcii.

E o fertilitate nemaipomenită
în pămînt și-n pietre și în schelării,
magnetic, timpul, clipită cu clipită,
gîndurile mi le-nalță
ca pe niște trupuri vii.

E o fertilitate nemaipomenită
în pămînt și-n pietre și în schelării
Umbra de mi-aș ține-o doar o clipă pironită,
s-ar și umple de ferigi, de bălării!

Doar chipul tău prelung, iubito,
lasă-l așa cum este, răzimat
între două bătăi ale inimii mele,
ca între Tigru
și Eufrat.

× CINTEC

E o întîmplare a ființei mele:
și-atunci, fericirea dinlăuntrul meu
e mai puternică decît mine, decît oasele mele,
pe care mi le scrișnești într-o îmbrățișare
mereu dureroasă, minunată mereu.

Să stăm de vorbă, să vorbim, să spunem cuvinte
lungi, sticloase, ca niște dălți ce despart
fluviul rece de delta fierbinte,
ziua de noapte, bazaltul de bazalt.

Du-mă, fericire, în sus, şi izbeşte-mi
tîmpla de stele, pînă cînd
lumea mea prelungă şi în nesfîrşire
se face coloană sau altceva
mult mai înalt, şi mult mai curînd.

Ce bine că eşti, ce mirare că sînt!
Două cîntece diferite, lovindu-se, amestecîndu-se,
două culori ce nu s-au văzut niciodată,
una foarte de jos, întoarsă spre pămînt,
una foarte de sus, aproape ruptă
în înfrigurata, neasemuita luptă
a minunii că eşti, a-ntîmplării că sînt.

POVESTE SENTIMENTALĂ

Pe urmă ne vedeam din ce în ce mai des.
Eu stăteam la o margine-a orei,
tu — la cealaltă,
ca două toarte de amforă.
Numai cuvintele zburau între noi,
înainte şi înapoi.
Vîrtejul lor putea fi aproape zărit,
şi deodată,
îmi lăsam un genunchi,
iar cotul mi-l înfigeam în pămînt,
numai ca să privesc iarba-nclinată
de căderea vreunui cuvînt,
ca pe sub laba unui leu alergînd.
Cuvintele se roteau, se roteau între noi,
înainte şi înapoi,
şi cu cît te iubeam mai mult, cu atît
repetau, într-un vîrtej aproape văzut,
structura materiei, de la-nceput.

PLOAIE ÎN LUNA LUI MARTE

Ploua infernal,
și noi ne iubeam prin mansarde.
Prin cerul ferestrei, oval,
norii curgeau în luna lui Marte.

Pereții odăii erau
neliniștiți, sub desene în cretă.
Sufletele noastre dansau
nevăzute-ntr-o lume concretă.

O să te plouă pe aripi, spuneai,
plouă cu globuri pe glob și prin vreme.
Nu-i nimic, îți spuneam, Lorelei,
mie-mi plouă zborul, cu pene.

Și mă-nălțam. Și nu mai știam unde-mi
lăsasem în lume odaia.
Tu mă strigai din urmă: răspunde-mi, răspunde-mi,
cine-s mai frumoși: oamenii?... ploaia?...

Ploua infernal, ploaie de tot nebunească,
și noi ne iubeam prin mansarde.
N-aș mai fi vrut să se sfîrșească
niciodată-acea lună-a lui Marte.

VIAȚA MEA SE ILUMINEAZĂ

Părul tău e mai decolorat de soare,
regina mea de negru și de sare.

Țărmul s-a rupt de mare și te-a urmat
ca o umbră, ca un șarpe dezarmat.

Trec fantome-ale verii în declin,
corăbiile sufletului meu marin.

Şi viaţa mea se iluminează,
sub ochiul tău verde la amiază,
cenuşiu ca pămîntul la amurg.
Oho, alerg şi salt şi curg.

Mai lasă-mă un minut.
Mai lasă-mă o secundă.
Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip.
Mai lasă-mă o briză, o undă.

Mai lasă-mă un anotimp, un an, un timp.

MI-AMINTESC CU UIMIRE

Mi-amintesc cu uimire şi-acum
de timpul în care aveam
o gîndire învălmăşită, de fum,
în care-amintirile şi dorinţele şi iubirile
se frîngeau,
şi-aşteptam să adorm, să m-azvîrlu în somn,
ca un pescuitor de perle, căruia marea
şuviţe de sînge îi smulge din nări.
Eram pe-atunci legat de obiecte
cu invizibile liane,
şi atîrnat de ele-n legănare,
din oră mă săltam în oră,
cum dintr-un arbore într-altul
al junglei de odinioară
Tarzan se arunca urlînd,
cu talpa-n aer fluturată,

fără s-atingă niciodată
liniştea fecundului pămînt.

ORĂ FERICITĂ

Bate-n cărămizi lumina
cu ființe dulci în ea.
Se arată-o balerină
și-ncă una se arată...
Oh, e-o lume în lumină
nesperat de-adevărată,
și-i un dans, cînd la amurguri
bate-n cărămizi o rază
cu ființe dulci în ea.

Parcă am căzut din ore,
și-a rămas din mine doar
o mirare visătoare.
Se-nfiripă și mi-apare
că meandrele-s sonore
ale umbrei, pe calcar.

Și deodată, o răcoare
mă-nconjoară, se subție
dinspre lună curgătoare
cum era-n copilărie:
luna are nas și gură
și sprîncene și bărbie.

Voi, schimbări și creșteri zvelte,
sufletul mi-l potriviți
ca pe o statuie, iată,
cînd mai sus, cînd jos, cînd roată,
ridicîndu-l acoladă
peste-orașul suitor.

...Nici n-ar sta ca mai-nainte,
neschimbat, ursuz, de piatră.
Ci mi-l simt cum se-alungește

după-orașul care crește
înfigîndu-și creasta-n lună,

cînd petrecerea răsună
a ființelor ciudate
din lumina care bate
galeșă, în cărămizi.

EPILOG LA LUMEA VECHE

Eram copil și rezemam în priviri
norii de primăvară.

Mirosul pămîntului ud mă înfiora
și-mi tremura de emoție spinarea,
ca și cum ar fi trebuit
să-mi crească aripi din ea.
Nopțile mă prăbușeam în somn
și cînd luna, prelungă,
îmi răsărea din colțul ochiului,
haturile negre se prefăceau în șerpi
și alergau, alergau după mine,
mușcîndu-mi cu furie
umbra.
Și ea mă durea
și muream în vis,
și mi-era milă de lucruri că existau,
și le iubeam, și aș fi vrut să le apăr
împotriva propriilor mele priviri,
și-mpotriva propriului meu auz.

Eram copil și sufletul
începuse să-mi împingă în coaste, în tîmple,
nemaiavînd loc.

O, și nopțile nu mă uitam niciodată
la cer,
de teamă că m-aș putea prăbuși
spre el,
înfrigurat și singur,
lăsînd în urma mea lucrurile,
ca pe niște dinți de lapte,
smulși dureros cu sfoara subțire
a vremii aceleia,
cînd totul se începea cu moartea...

CÎNTEC

Pe fundul oceanului de aer,
alături de coloane și de păsări,
lăsai în voie să-mi plutească-n jururi
emoția cea schimbătoare de contururi,
mereu crescîndă, descrescîndă pururi.

Visam tot timpul linii drepte,
și-o febră a plecărilor în sus
cu cornul m-a izbit în pieptu-ncins,
sau, tandră, străvezimea mi-a cuprins
ca florile de gheață geamul nins.

Întîiul ochi ce l-am deschis pe lume
s-a redeschis deodată spre zenit,
și-n graba lui, imaginile toate
le-apropie-ntre ele și le zbate,
jumate fermecat, uimit pe jumătate.

Iar sentimentele mărunte, bune doar
să fie peste clipă martori

ciocnirii-ntre consoane și vocale,
mureau ca de prisos, încet, și moale
se destrămau în rotocoale.

O, dans rotund al stărilor de spirit
cu o idee numai, te înving
așa cum rupi din saltul fără istețime
un taur furibund sticlind lumine
cu o frînghie-ntinsă și ținută bine.

Cu un surîs îmi e de-ajuns
să vă alung stări ne-nchegate.
Eu nu pe voi v-aleg, vă caut,
ci sentimentul, dulce flaut
și frate geamăn cu iubirea îl aplaud,

ce smulge țărmul și îl dă de-a-dura
și-mpinge lungi carene în necunoscut,
tendoanele luminii, de-ncordare
sunînd ca valul ridicat din mare,
pe care trupul, înotînd, le taie și le doare.

E o cunoaștere aidoma cunoașterii dintîi,
cînd lumile-ți încep la căpătîi,
și-ți bat în văz și în auz, anume,
și mîna-ntinsă simte o dimensiune,
și fiece mirare e un nume.

CU O UȘOARĂ NOSTALGIE

Cu cît se-nsera peste arborii rari,
cu atît începeau să lumineze mai tare
inimile noastre de hoinari,
căutătorii pietrei filozofale.

Totul trebuia să se transforme în aur,
absolut totul:
cuvintele tale, privirile tale, aerul
prin care pluteam, sau treceam de-a-notul.

Clipele erau mari ca niște lacuri
de cîmpie,
și noi nu mai conteneam traversîndu-le.
Ora își punea o coroană de nori, liliachie.
Ți-aduci aminte suflete de-atunci, tu, gîndule?

LA-NCEPUTUL SERILOR

Liniștea te-nsoțea pretutindeni, ca o suită.
Dacă ridicai o mînă, se făcea în arbori tăcere.
Cînd mă priveai în ochi, împietrea o clipită
din a timpului curgătoare putere.

Simțeam că pot adormi, visînd stele locuite.
Și, numai dacă m-ar fi atins umbra ta foșnitoare,
aș fi putut împinge nopțile-ncremenite
ca pe-o elice-naintînd, spre soare.

Și numai sentimentul acesta îmi da fericire,
numai gîndul că sînt și că ești.
Sprijineam pe țirîitul greerilcr coviltire,
sub care beam azurul decantat în cești.

Și cînd sfîrșeam cuvintele, inventam altele.
Și cînd se-nsera cerul, inventam ceruri albastre,
și cînd orele se-nverzeau ca smaraldele,
ne bronzam la lumina dragostei noastre.

...Dar tot timpul suna ceva... ceva răsuna,
un cîntec de iarbă cosită, de taciturne mări,
în care inima de-atunci își revărsa
meandrele pierdutelor candori.

DANSUL

Cum pluteam printre coloane,
în vîrtejuri diafane,
trupul tău lipit de pieptu-mi
sufletul mi-l străbătuse.

O, te uită,-ntoarce-ți văzul,
ce-mi răni cu geana neagră
tîmpla arsă, mintea dusă
în lagunele sărate.

Parcă într-o zi un soare
ce-l lovisem cu privirea
își turti rotundul aur
și veni atît de-aproape,

că-l răcii cu răsuflarea,
cu privirea modelîndu-l
într-o tînără femeie
aromită, visătcare.

O, pe-un pat de nouri negri
stă întinsă o femeie.
Trup de aur, sîni de aur,
stă întinsă o femeie.

Nourii plutesc aproape
şi ea dormea împietrită,
şi împing pe boltă norul
cu bătaia inimii.

CÎNTEC FĂRĂ RĂSPUNS

De ce te-oi fi iubind, femeie visătoare,
care mi te-ncolăceşti ca un fum, ca o viţă-de-vie
în jurul pieptului, în jurul tîmplelor,
mereu fragedă, mereu unduitoare?

De ce te-oi fi iubind, femeie gingaşă
ca firul de iarbă ce taie în două
luna văratecă, azvîrlind-o în ape,
despărţită de ea însăşi
ca doi îndrăgostiţi după îmbrăţişare?...

De ce te-oi fi iubind, ochi melancolic,
soare căprui răsărindu-mi peste umăr,
trăgînd după el un cer de miresme
cu nouri subţiri, fără umbră?

De ce te-oi fi iubind, oră de neuitat,
care-n loc de sunete
goneşte-n jurul inimii mele
o herghelie de mînji cu coame rebele?

De ce te-oi fi iubind atîta, iubire,
vîrtej de-anotimpuri colorînd un cer
(totdeauna altul, totdeauna aproape)
ca o frunză căzînd. Ca o răsuflare-aburită de ger.

CLAR DE INIMĂ

Orele plutesc pe lîngă umărul tău,
sfere-albastre, și-ntre ele e Saturn.
Şi cum se duc, se micșorează
mai înserat și mai nocturn.

Nu-mi pare rău, nu-ți pare rău de ele.
Dreaptă cum stai, trecerea lor
copilăroasă-aproape şi suavă
lucește-n ochiul tău nemișcător.

Şi uit de ele, uiți și tu de ele,
și-n întunericul odăii se aprind,
se sting, se-aprind, se sting
ochii prelungi ai tăi, murind,
reînviind.

POEM

Spune-mi, dacă te-aş prinde-ntr-o zi
și ți-aș săruta talpa piciorului,
nu-i așa că ai șchiopăta puțin, după aceea,
de teamă să nu-mi strivești sărutul?...

SFÎRŞIT DE ANOTIMP

Eram atît de atent,
încît se stingea-n cupole amiaza,
iar sunetele înghețau în jurul meu,
prefăcîndu-se-n stîlpi răsuciți.

Eram atît de atent,
încît plutirea ondulată-a mirosurilor
se prăbușea-n întuneric
și parcă niciodată n-aș fi-ncercat
frigul.

Deodată
m-am trezit atît de departe
și de străin
rătăcind înapoia chipului meu,
ca și cum mi-aș fi-nvelit simțurile
cu relieful fără de noimă al lunii.

Eram atît de atent,
încît
nu te-am recunoscut, și poate
că vii mereu,
în fiecare oră, în fiece secundă,
și treci prin așteptarea mea de-atunci
ca prin fantoma unui arc de triumf.

EMOȚIE DE TOAMNĂ

A venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva,
cu umbra unui copac sau mai bine cu umbra ta.

Mă tem că n-am să te mai văd, uneori,
că or să-mi crească aripi ascuțite pînă la nori,
că ai să te ascunzi într-un ochi străin,
și el o să se-nchidă cu-o frunză de pelin.

Și-atunci mă apropii de pietre și tac,
iau cuvintele și le-nec în mare.
Șuier luna și o răsar și o prefac
într-o dragoste mare.

POETUL ŞI DRAGOSTEA

Te-ai făcut subţire şi prelung,
şi un sentiment ciudat te doare,
şi eşti mîndru, şi ţi-l porţi pe umăr
ca pe-un şoim de vînătoare.

Şi prelungi, privirile îţi trec
chiar prin zidul greu şi prin lăcate,
şi se-opresc la piatra unui chip, mereu,
cu sprîncenele-mbinate.

Se petrec atunci întreceri, lupte,
şi răpiri imaginare,
ora se înclină, bate
cu secunde tot mai rare.

Şi trec ani, şi şoimul zvelt
de pe umăr nu-l mai lepezi,
doar secundele din el
bat din ce în ce mai repezi.

CÎNTEC DE OM

Trupul meu viu şi sufletul meu viu,
sau poate mai degrabă dorinţele mele,
le-am ridicat ca pe nişte globuri mişcătoare
spre stele.

Acum am ţîşnit prin aer. Norii
i-am împins doar cu sunetul vorbirii,
şi sufletul doar cu trupul meu tînăr

mi l-am încins,
așa cum înaintea bătăliilor Machedon
își încingea sabia.

Totul se schimbă în mine
acum, cînd alerg pe vîrfurile de munte
ale cuvintelor.
Dacă-mi dă prin gînd s-apăs cu talpa mai tare
vreun pisc, vreo propilee sau vreun obelisc,
prin universul negru, spre fiecare soare
flacără mă isc, rătăcitoare.

Aproape nu-mi vine să cred
că am putut pînă-aici să purced.
Ochiul pămîntului, albastru,
îmi privește din depărtare
fața sărată, inima zburătoare,
și neliniștit mi-azvîrl imaginea chipului
ca pe o minge ovală
spre-ndepărtatul pămînt!

Dar ea se-ntoarce la mine.
Eu sînt? — Da, eu sînt.

SPRE ANDROMEDA

E-un viitor pe care-l poți atinge cu geana,
îndărătnica mea femeie.
Nu-i un joc, e numai un adevăr ce va fi
la fel de prelung și de melodios,
ca adîncurile de ocean închipuite de cîntăreții
la harfă, la fluier de os.

Lasă-ți umbra să-mi treacă peste mîini, peste umeri,
ca pe treptele unei scări în spirală,

și uită-te cu un colț de sprînceană
cum iau naștere cuvintele de pe buzele mele,
asemenea lunii din marea vicleană.

Fiece cuvînt care-l spun e un trup străveziu
de bărbat, de femeie,
e-un șir unduit tăind în două
gheața unui deșert ce scînteie.

Privește, a apărut un platou
lucios, de metal.
Ce-ntins e platoul de nobil metal!
De-aici se pleacă-n sus, e-atît de simplu!
La fel ca o mișcare de dans,
un dans al gîndurilor,
un dans al ideilor,
suitorul mișcărilor dans.

Deasupra sînt planetele. Le poți atinge și tu,
cumva,
cu o vocală, cu o singură vocală,
cu A.

Tu, pămîntule, ochi albastru,
pentru că sîntem privirile tale.
Tu, pămîntule, gîtlej de foc,
pentru că sîntem strigătul tău.
Tu, pămîntule, tîmplă albită,
pentru că sîntem gîndurile tale.
O, pămîntule,
tu, bătrînule,
înțeleptule, mișcătorule!

DREPTUL LA TIMP

— 1965 —

DREPTUL LA TIMP

I

Goana norilor albi, goana norilor lungi
mîna din urmă secundele.
Era-n cutremuretul Februarie,
cînd o femeie năştea în lume,
fiul ei primindu-şi dreptul la timp.

Zvîrli deodată spre cer
săgeata de piatră
a unui ţipăt.

Trupul copilului răsărea
greoi şi sigur, ca luna
din apele mării.

Şi-un orizont era, de femei,
cu globurile pîntecelor pămînteşti
acoperite de şorţuri negre.
Un orizont era, de femei gravide
care-o priveau.

În lume năştea o femeie.
Era în Februarie, sub roata de viscol,
cînd durerile facerii o-mbrăţişară,
ca un bărbat mult prea puternic,
cu braţe de plumb.

Goana norilor lungi, goana norilor albi
mîna din urmă secundele, le izbea,
le rărea...

Cîte una se rătăcea
printre ziduri, pe căi ferate se rătăcea,
întîlnea ochii femeii și-i strălumina,
întîlnea obrazul femeii și-l colora,
întîlnea gura femeii și-o arcuia,
întîlnea țipătul femeii și-l prefăcea
în stîlpul de care se sprijină cerul.

Și-un orizont era, de femei,
cu globurile pîntecelor pămîntești
acoperite de șorțuri negre.
Un orizont era, de femei gravide
care-o priveau.

Trupul copilului, greoi și sigur,
continua să răsară
ca o bătaie a inimii din inimă,
ca o planetă ce se rupe
dintr-un soare.

Era în Februarie, sub roata de viscol,
cînd steagul cel mare-al zăpezilor
cădea aburind, la pămînt.

Și-un orizont era, de femei,
cu globurile pîntecelor pămîntești
acoperite cu șorțuri negre.
Un orizont era, de femei gravide,
care îi surîdeau greoi și-ncrezător.

II

Dar i se păru deodată femeii
că nu-şi poate lua în braţe feciorul,
aşa cum nu poţi să ridici în braţe
un rîu.

I se păru că el i se rupe
de sîn,
aşa cum se rup cuvintele
de gură.

Căldura făpturii lui
— i se păru —
că se-nalţă din căldura trupului ei
spre norii încremeniţi.

Şi toate acestea le simţi
de neschimbat,
cum nu mai poţi să abaţi
o întîmplare
desfăşurată-n trecut.

I se păru femeii deodată
că fiul ei aleargă scînteind
către marile roţi dinţate
ale anotimpurilor,
şi că-şi aruncă umbra asupra lor,
biciuindu-le,
şi că roţile se urnesc din înţepenire,
cu şuier înalt,
şi iarna şi-aruncă trupurile-nfrigurate
în carcasa de frunze a primăverii,
şi primăvara şi-aruncă arborii-nfioraţi,
pe marea umflată a verii,
şi soarele verii, alunecînd, izbeşte
şi doboară fructele toamnei.

Și toamna intră cu prora ei
de spărgător de gheață
în miezul alb al iernii,
și-l despică, și-l sfîșie,
și-l frînge, și-l rupe.

Femeia zvîrli spre cer
săgeata scînteietoare
a unui țipăt de bucurie
pentru fiul ei.

Umărul alb și strălucitor i-l atinse
cu gestul cu care smulgi un sunet
din harfă
și el era, într-adevăr!

Cu mîinile îl pipăi, cu privirile,
cu auzul, cu mirosul, cu gustul,
cu toate deodată,
și el era viu și nevătămat.

Și îl îmbrățișă cu sine însuși,
cum îmbrățișează inima sîngele
și creierul ideile,
și el era, întreg,
și își primea dreptul la timp
firesc,
așa cum primește ochiul deschis
chipul rîzînd sau plîngînd al lucrurilor.

BASORELIEF CU SOLDAȚI

Soldații cei tineri s-au așezat în vitrină,
chiar așa cum au fost găsiți, împușcați în frunte,
ca să fie văzuți s-au așezat în vitrină,
respectîndu-și întocmai mișcarea lor ultimă,
profilul, brațul, genunchiul, mișcarea lor ultimă,
cînd au fost împușcați pe neașteptate în frunte
sau între omoplați cu acea flacără mai subțire
decît un deget de copil care arată luna.

În urma lor a rămas goală baraca,
mirosind a obiele, a țigări strivite, a fereastră închisă.
Valizele de lemn care umplu baraca
mai clănțăne încă din fierul mînerelor,
așa cum clănțăne luna din fierul mînerelor
acum, cu puțin înainte de-a fi deschisă,
ca să se caute-n ea scrisorile vechi și fotografiile vechi
ale timpului.

Soldații cei tineri stau dați cu ceară
pe fețe și pe mîini, ca să lucească,
dați cu ceară ca să lucească, dați cu ceară,
și așezați întocmai așa cum erau în secunda
cînd viața s-a rupt și moartea a-nghițit secunda.
Stau așa nemișcați, ne-ncetînd să lucească,
și noi ne uităm la ei cum am privi luna
răsărind chiar din mijlocul pieții.

Pentru noi, care sîntem acum de-o vîrstă cu ei,
deși ei stau de ani lungi în vitrină,
pentru noi, care i-am ajuns din urmă și trecem de ei,
și inimă bătînd avem, și memorie,
o proaspătă, din cale-afară de proaspătă memorie,
soldații cei tineri s-au așezat în vitrină
și se imită pe ei înșiși întruna,
ca și cum ar fi vii.

ENGHIDU

A murit Enghidu, prietenul meu,
care ucise cu mine lei.
(din poemul „Ghilgameș")

I

Privește-ți mîinile și bucură-te, căci ele sînt absurde.
Și picioarele privește-ți-le, seara, drept cum stai,
atîrnînd spre lună.
Poate că sînt mult prea aproape ca să mă vezi,
dar și aceasta e altceva decît nimic.
Mă voi face depărtare, ca să-ți încap în ochi,
ori cuvînt, cu sunete de mărimea furnicii,
ca să-ți încap în gură.
Pipăie-ți urechea și rîzi și miră-te că poți pipăi.
Pe mine însumi mă dor, în scurta trecere.
Mi-am întins privirea și ea a întîlnit un copac,
și el a fost!
Umerii privește-mi-i, și spune-ți că sînt cei mai
puternici pe care i-ai văzut, după iarbă și bivoli,
căci fără pricină sînt așa.
Cu ei mut depărtarea, ca pe un sac de piele
la moara de vînt.
De-aceea cînd mă ard în străfundul ochilor
niciodată atinsele de mine lumini,
suavă durere albastră-mi întind peste creștet,
să-mi țină loc de cer.
Și dacă mă dor pe mine însumi, cu rîuri,
cu pietre, cu o dungă de mare,
atît cît să-mi fie toate un pat,
totdeauna neîncăpător gîndului meu
în veșnică creștere, o, n-am să știu că și tu
te dori pe tine asemeni, și nu eu sînt acela
cu care vorbesc!

II

Ca să fie ceva între noi, altcineva — sau eu
însumi — am botezat ceea ce însumi eu făcusem,
rănindu-mă,
mereu împuținîndu-mă, mereu murind,
cu vorbe de buzele mele spuse.
Și pentru durerea cea mare, albastru i-am zis,
tot fără pricină, ori numai pentru că așa mi-au
surîs buzele.
Te-ntreb, oare tu, dacă asemenea ai spus, surîzînd,
cărei alte dureri i-ai spus astfel?
Desigur, înălțimea pe care-am azvîrlit-o din ochi,
ca pe o suliță fără întoarcere,
tu altcum ai mîngîiat-o, pentru că mîinile tale,
gemene cu ale mele, sînt absurde, și-ar trebui
să ne bucurăm de aceste cuvinte trecînd
de pe o gură pe alta ca un rîu nevăzut,
căci ele nu există.
O, prietene, cum este albastrul tău?

III

Joc de treceri, mai iuți, mai încete,
pentru ochiul meu o dată cu mine creîndu-i pe
arbori, pietrele și rîul,
deasupra mai încetului meu trup
tîrîndu-se de gînd, asemenea caprelor, seara,
de funie.
Timpul, el singur peste tot, eu însumi,
și după aceea.

IV

Și cînd toate se șterg, ca într-o scoică mările,
nimic nemaifiind, decît în ochii celor
care nu sînt, trecerea durerii în trecerile
timpului, o, prietene, asemenea fiind altcuiva,

eu nu voi mai fi, căci un lucru asemenea altuia
nu există.
Ceea ce e unic el însuși se doare pe sine, măsurînd ca la toance,
în munți, trecerea timpului,
știindu-se singur,
schimbînd cu jur împrejurul lui nume de lucruri.

V

Ceea ce nu e fără de margini este,
pretutindenea călătorește, pete mari întîlnind
cărora Timp le spun.
Ceea ce nu e pretutindenea este, picioarele
mi le soarbe pînă la genunchi, colțul inimii
mi-l izbește, pe gură îmi dansează.
Cel ce nu e fără Timp este, ca amintirea.
E asemenea văzului mîinilor, asemenea
auzului ochilor.

VI

Eu mor cu fiecare lucru pe care-l ating,
stelele rotitoare ale cerului, cu privirea;
fiecare umbră pe care o arunc peste nisip,
sufletul mai puțin mi-l rămîne, gîndul
mai lung mi-l întinde; fiecare lucru
îl privesc cum aș privi moartea, rareori
uit aceasta, și-atunci, din nimic fac dansuri
și cîntece, împuținîndu-mă și smulgîndu-mi
bătaia tîmplelor, ca să fac din ea coroane de mirt.

VII

Ieși din cort, prietene, să stăm față în față,
privindu-ne, să tăcem împreună, mereu întrebîndu-ne
în sine celălalt dacă e,

și cum pe sine însuși se simte.
Joc de-a rostogolul, cu pietrele,
de undeva stîrnite, spre altundeva.

AMINTINDU-MI

Un arc de întuneric aplec atunci cînd las
fruntea să-mi cadă sub culori
și uneori îmi pare că-i numai un răgaz
și că se rupe timpul îmi pare alteori.

Pietrificat, auzul în romburi și ovale
ferigă e în stratul de grafit.
Un fierăstrău cu dinți de lucie răcoare
se-afundă-n trunchiul lui necontenit.

Mișcarea rece, sacadată
e dinainte înapoi,
cu dinți de fierăstrău mușcînd se-arată,
reci, amintirile din noi.

Un arc de întuneric aplec cîteodată
și o durere rece mă face să-l dezdoi.

ARS POETICA

Îmi învățam cuvintele să iubească,
le arătam inima
și nu mă lăsam pînă cînd silabele lor
nu începeau să bată.

Le arătam arborii
şi pe cele care nu vroiau să foşnească
le spînzuram fără milă, de ramuri.

Pînă la urmă, cuvintele
au trebuit să semene cu mine
şi cu lumea.

Apoi
m-am luat pe mine însumi,
m-am sprijinit de cele două maluri
ale fluviului,
ca să le-arăt un pod,
un pod între cornul taurului şi iarbă,
între stelele negre ale luminii şi pămînt,
între tîmpla femeii şi tîmpla bărbatului,
lăsînd cuvintele să circule peste mine,
ca nişte automobile de curse, ca nişte trenuri electrice,
numai s-ajungă mai iute la destinaţie,
numai ca să le-nvăţ cum se transportă lumea,
de la ea însăşi,
la ea însăşi.

GENEZA POEMULUI

Se zgîlţîie învelişul, se modifică-ntruna,
rîde şi plînge în acelaşi timp,
întipăreşte cerul şi mai jos, copacii,
se lasă privit pînă cînd el însuşi
devine privire,
se preface mort numai ca să-şi poată da duhul
în linişte, deasupra lui, păsările lovite
şi sufletele bătrîne, sortite pieirii.
Se face elice, rotindu-se înnebunitor,

îndepărtînd spre propriile lui margini
tot ce-i mai neînvins în el, mai tare,
mai solemn,
sau, transparent, se lasă străbătut,
adîncit în străfunduri miraculoase,
prin care frumoase cuvinte,
ca niște pești de platină,
dau elegant din coadă.
Oho, dar deodată totul dispare;
rămîne numai papirusul, hîrtia, piatra,
soldatul execută ordinul sergentului,
rigida mînă ascultă de rigidul suflet.

QUADRIGA

Lui Mihai Eminescu

Şuieră o quadrigă pe cîmpia
secundelor mele.
Are patru cai, are doi luptători.
Unul e cu ochii-n frunze, altul
cu ochii în lacrămi.
Unul își ține inima înainte, în cai,
altul și-o tîrăște peste pietre, în urmă.
Unul strînge frîiele cu mîna dreaptă,
altul tristețea în brațe.
Unul e neclintit, cu armele,
celălalt cu amintirile.
Şuieră o quadrigă pe cîmpia
secundelor mele.
Are patru cai negri, are doi luptători.
Unul își ține viața în vulturi,
altul își ține viața în roțile rostogolite,
şi caii aleargă, pînă cînd sparg cu boturile
secunda,
aleargă-n afară, aleargă-n afară
şi nu se mai văd.

SAVONAROLA

Mi se-arătă Savonarola care-mi zise:
Să ardem copacii pe rugul vanităților,
să ardem iarba, grîul, porumbul,
ca să fie totul mai simplu!
Si sfărîmăm pietrele, să smulgem
rîurile din albie, ca să fie totul
mai simplu, cu mult mai simplu!
Să renunțăm la picioare,
pentru că mersul e-o vanitate.
Să renunțăm la privire,
pentru că ochiul e-o vanitate.
Să renunțăm la auz pentru că urechea
e-o vanitate.
Să renunțăm la mîini,
ca să fie totul mai simplu, cu mult
mai simplu!
Mi se-arătă Savonarola în vis,
ca o rană veche a creierului lumii.
Mi se-arătă în vis
și m-am trezit urlînd și strigînd.

TURNARE DE SOARE PE PĂMÎNT

Pîlnie imensă de trupuri, în mișcare,
trupuri de oameni, trunchiuri de arbori, trupuri de cai.
Pîlnie imensă, hohotitoare
prin care soarele-l turnai
ulei să ungă osiile lumii, nevăzute,
să treacă liber timpul, nescrîșnit.

Pîlnie-nfiptă în pămînt, în lavele acute
osificînd la suprafață cîte-un mit.

Noi doi ce sîntem — cu sprîncene luminoase
la buza pîlniei, fumegători,
cu proaspăt închegate-n aripi, oase —
printre atîția alții ce primesc,
direct în piept, direct în tîmple, în arcade,
șuvoiul începînd cu noi
al lunecosului ulei, ce cade
pe trupuri și pe trunchiuri, înapoi?

Imensă pîlnie de trupuri, trecînd prin nori,
trecînd prin aer, rotitoare,
umplînd la nesfîrșit pămîntu-n miez, și-arareori
lucioasă, nefumegătoare.

INVOCARE

O, și voiam să spun totul, tuturor.
Nu lăsam nici o umbră nedestăinuită.
Verdele, de-ar fi trecut pe lîngă firul
ierburilor,
mi-ar fi căzut din mîini piatra secundei
plesnită.

Voiam să-ți spun, îți spuneam imediat
orice, totul.
Aș fi murit de-aș fi lăsat
nevăzută, neauzită
o singură desfrunzire de aer trăită.
Mersul. Zborul. Înotul.

În nerăbdarea mea cea mare,
merele verzi le dădeam cu vedere,
cu auz — marea nemișcătoare, —
cu eternitate — ceea ce piere.

Chiar trupul meu de-atunci, rezemîndu-se
pe fluturătorul aer al acestui pămînt
cutremurîndu-se, îndepărtîndu-se, schimbîndu-se,
trecea neliniştit în gînd.

***

Cum aş putea să-ţi spun întregul adevăr?
Ce-aş mai avea atuncea de vorbit cu mine?
Dar cum ar fi să nu-ţi spun totul, toate?
Cu ce cuţit, de unde să tai o limpezime
în două şi s-o-mpart
nici unuia întreagă, oprind la jumătate
silabele, privirea, şi vîna de pe gît,
din paisprezece să fac şapte reci carate,
din două braţe — unul, şi atît.

SCHIMBĂTORUL DE VITEZE

Cade-o frunză, şi-un sentiment se-nfăşoară în jurul ei,
mult mai rapid căzînd spre lume.
Bate-o aripă, şi se-nfăşoară-n jurul ei un sentiment,
mult mai rapid bătînd spre lume.
Trece-o femeie şi-un sentiment o înfăşoară,
mult mai rapid trecînd pe lume.
Un nume strig şi-un sentiment
se înfăşoară-n jurul lui şi-n jurul lumii.
Materia o mîngîi, abia atingînd-o
cu şuvoiul străveziu al cuvintelor mele
care o-nfăşoară, şi mult mai rapid
se-ntorc în moarte, lăsîndu-mă-n lume.

CÎNTEC

(Despărțire de o vîrstă)

Totul ar fi trebuit să fie sfere,
dar n-a fost, n-a fost așa.
Totul ar fi trebuit să fie linii,
dar n-a fost, n-a fost așa.
Ar fi trebuit să fii un cerc subțire,
dar n-ai fost, n-ai fost așa.
Ar fi trebuit să fiu un romb subțire,
dar n-am fost, n-am fost așa.

Iarbă, pietre, arbori, păsări
voi sînteți cu totul și cu totul **altceva.**
Mă privesc, m-aud, m-adulmec
şi îmi pare că visez.

Totul ar fi trebuit să fie sfere,
dar n-a fost, n-a fost așa.
Totul ar fi trebuit să fie linii,
dar n-a fost, n-a fost așa.

CÎNTEC

(Ficțiunile adolescenței)

O, voi ficțiuni,
dulce lemn de tei.
...Deseori răsfoiam cartea neliniştit
să văd dacă se termină bine.
Teiul m-a iubit
şi pe mine.

Pe vița tîmplei port
umbra frunzei lui.
Treceam așa, vindecînd uscăciuni
cu ierburile cîmpului.

Bucuros de minuni
surîdeam pentru doi, pentru trei,
pentru toți semenii mei.
O, voi ficțiuni,
dulce lemn de tei.

TEI NOCTURN

Spre șerpuitul pom în sus
prin seara atîrnînd fîșii,
la două case negre, dus
cu gîndul, gînduri regăsii.
Un fantomatic trup treceam
prin ziduri și prin trunchiuri mari
și încă un copil eram
printre-nțelepții solitari
care-au murit de-atunci lăsînd
nocturnul tei, lemnos cercel,
lin, la urechea serii balansînd,
un leagăn pentru dat idei în el.

ARTEMIS

Tigrii sînt zvelți, fiindcă-i iubește ea.
Ea e Artemis! Ea poate, ea știe.
Palisandrii se-nchină cu umbră grea,
cînd trece și sună sandaua ei vie.

Ea-și ține inima în trupul meu
și coama și-o ține în ramuri.
E arcul ei vertical curcubeu!
De degete-i flutură flamuri.
Ea e Artemis! Vorbește cînd vrea.
Tace cînd vrea, ca delfinii.
Ea vede zigzaguri numai de stea
și gîndește ca iarba, în linii!
Ea-și ține timpul în reci nisipuri
dintr-o clepsidră de noapte-zi.
Dacă vrea ea, pe chip, șapte chipuri
ca ale mele-i pot străluci!

CÎNTEC

Amintiri nu are decît clipa de-acum.
Ce-a fost într-adevăr nu se știe.
Morții își schimbă tot timpul între ei
numele, numerele, unu, doi, trei...
Există numai ceea ce va fi,
numai întîmplările neîntîmplate,
atîrnînd de ramura unui copac
nenăscut, stafie pe jumătate...
Există numai trupul meu înlemnit,
ultimul, de bătrîn, de piatră.
Tristețea mea aude nenăscuții cîini
pe nenăscuții oameni cum îi latră.
O, numai ei vor fi într-adevăr!
Noi, locuitorii acestei secunde
sîntem un vis de noapte, zvelt,
cu-o mie de picioare alergînd oriunde.

MARELE OCHI AL IERNII

Ochi mare, nu te vezi decît tu,
noi sîntem imagini rapide
curbîndu-ne, atunci, acu,
şi rupţi ca raza în lichide.
Alunecăm pe emisfera ta,
sculpturi în relief, de aer,
şi ţărmul pleoapei reci şi grea
ne-nfige-n furci de gene verzi, cu vaier.
Şi ne-ntîmplăm, pierim, ne stingem
pe irisul în contemplare,
dar nu-ţi sîntem priviri, ci ningem
în iarna ta, ochi mare, tu, ochi mare.

ADOLESCENŢI PE MARE

Această mare e acoperită de adolescenţi
care învaţă mersul pe valuri, în picioare,
mai rezemîndu-se cu braţul, de curenţi,
mai sprijinindu-se de-o rază ţeapănă, de soare.
Eu stau pe plaja-ntinsă tăiată-n unghi perfect
şi îi contemplu ca la o debarcare.
O flotă infinită de yole. Şi aştept
un pas greşit să văd, sau o alunecare
măcar pîn'la genunchi în valul diafan
sunînd sub lenta lor înaintare.
Dar ei sînt zvelţi şi calmi, şi simultan
au şi deprins să meargă pe valuri, în picioare.

FRUNZIŞURI

Se-apropie aniversarea frunzelor lovite de ploaie.
Amintirea întîmplărilor mele
vine din viitor, nu din trecut.
Deci spun: se vor dărîma mari frînghii de ploaie
prin aerul umed care ne-a-nfăşurat
înserările.

Inimă, inimă, planetă misterioasă,
suflete, suflete, aer prin care se-apropie
imaginile tale tandre, puţin fluturate
de respiraţia mea.

Se-apropie aniversarea frunzelor lovite de ploaie,
aniversarea pietrelor de caldarîm în care
potcoava lunii va izbi, cînd voi trece ridicat în şa,
aniversarea bicicletelor rezemate de zid, aniversarea
numerelor de licean purtate la mînecă,
aniversarea tuturor vorbelor care
ţin în dinţii literelor
dorinţele, dragostea...

Inimă, inimă, planetă misterioasă
pe care mi-ar fi plăcut să trăiesc şi să mor.

CÎNTEC DE DIMINEAŢĂ

Stau în jurul meu, în cercuri tot mai largi,
cerurile mov şi cerurile-albastre.
Unele sînt clare, altele sînt vagi...
Şi-mi mut pasul şi cu el se mută
cerurile mov şi cerurile-albastre,
care-mi muşcă faţa şi-apoi mi-o sărută.

Timpul e mirat, și-o ațipire
duce rînd pe rînd, din trupul meu,
ba o mînă, ba un ochi subțire,
într-o liniște fără culori, mereu.
Dar mă strigi, lumină, și-n timpane
glasul ca la geamul înghețat irumpe,
se ivesc mirate, diafane
capete, și ochi și tîmple.

Sar din somn prea repede și prea grăbit,
stînd aproape fără trăsături
pînă cînd mă dibuie, m-a și găsit
masca-ntîiei tale dulci făpturi.

Și-mi încerc din nou puterea-ntreagă:
cerurile mov și cerurile-albastre
rînd pe rînd de ele însele mă leagă,
cînd cu toatele și cînd sihastre,
c-un odgon de nevăzut, în care
se prefac iar, rînd pe rînd,
sentimentele din mine-n revărsare,
colorînd, arzînd, strigînd.

CORESPONDENȚE

Frenezia verde de-a fi iarbă
și tăcerea moale, odihnind în lemn,
au venit ca să-mi absoarbă
tot ce e-n tristețea mea solemn.
Și m-aș apăra, dacă lăsarea
de amurg, aproape fumegînd,
nu mi-ar ridica la nouri întristarea,
nu mi-ar coborî cuvintele din gînd
și le-ar ține-n aer, adiate,
ca profilul vinelor pe piept.
Trup prea viu, curmînd la jumătate
tot ce legii tale-i e nedrept.

PARCĂ DORMIM ŞI VISĂM

Parcă dormim şi visăm, îmi spuse ea,
şi eu am crezut-o, pentru că devenea
mai grea sau mai uşoară după voie
asemenea păsărilor în zbor.

Alergam în sus pe scările de beton
şi ea ridica din îmbrăţişarea mea
doi ochi lucioşi, argintii,
spre un cer inventat chiar atunci.

Privirea ei topea zidurile,
îmi rănea obrajii din care
sîngele-mi izbucnea spre trecut
nedureros, în cascadă.

Parcă dormim şi visăm, îmi spuse ea.
Alergam în sus. Scara de beton
se sfîrşise demult. Şi clădirea.
Trecuserăm şi de viitor. Cuvintele
rămăseseră în urmă. Şi poate nici noi
nu mai eram.

CÎNTEC

Tu ai un fel de paradis al tău
în care nu se spun cuvinte.
Uneori se mişcă dintr-un braţ
şi cîteva frunze îţi cad înainte.
Cu ovalul feţei se stă înclinat
spre o lumină venind dintr-o parte
cu mult galben în ea şi multă lene,

cu trambuline pentru săritorii în moarte.
Tu ai un fel al tău senin
de-a ridica orașele ca norii,
și de-a muta secundele mereu
pe marginea de Sud, a orei,
cînd aerul devine mov și rece
și harta serii fără margini,
și-abia mai pot rămîne-n viață
mai respirînd, cu ochii lungi, imagini.

SPIRALĂ ALBASTRĂ, SFÎȘIETOARE

Spirală albastră, sfîșietoare,
zidind aerul acestei seri
și ce dulce-amară ninsoare
stîrnește prezența ta în încăperi.
Sar paturile trăgîndu-și pe ele
un anotimp nocturn, european.
O, violentă mișcare de stele,
pe bolta ce-abia o visam...
De aer ești, de aer sînt.
Unul prin altul ne-ndepărtăm spre poli,
abia ducînd o frunză lipită de vînt,
ca pe brațul unor înotători.

***

La stînga se-nclina, la dreapta,
yola aceea dementă,
după cum te strîngeam de tare în brațe,
după mirosul de algă sau mentă.

Scria un alfabet rapid,
cu litere de apă, de sepii, de pești.
Cuvintele erau numai două:
Sînt, Ești...
Şi păreau că se scufundă, galeș,
în luciul monoton, adormitor,
sau leneșe prin norii leneși
se-ntretăiau cu olandezul zburător...
Zigzag iubit, visat aproape,
pe mări de caraibi și de sargase,
al inimii eliberate din sclavia
țărmului strict, de nervi și oase!

POEM

Tu plutești ca un vis de noapte
deasupra sufletului meu.
Îți sprijini tîmpla
de inima mea ca de o piatră roșie,
și aștepți să-ți spun numele
tuturor lucrurilor
pe care eu am isprăvit de mult
să ți le mai spun.
Gura mea e-n tăcerea cea mai desăvîrșită,
înclinată ca mătasea unui steag
într-o zi fără vînt.
O, nu pleca nicăieri!
Îmi voi rupe inima cu un singur gest
al mîinii,
ca să răsară durerea care știe
numele durerii,
ca să răsară dragostea mea de bărbat
care știe numele tău ciudat, de femeie.

CĂTRE GALATEEA

Îţi ştiu toate timpurile, toate mişcările, toate parfumurile,
şi umbra ta, şi tăcerile tale, şi sînul tău
ce cutremur au şi ce culoare anume,
şi mersul tău, şi melancolia ta, şi inelul tău, şi secunda
şi nu mai am răbdare şi genunchiul mi-l pun în pietre
şi mă rog de tine,
naşte-mă.

Ştiu tot ce e mai departe de tine,
atît de departe, încît nu mai există aproape —
după-amiaza, după-orizontul, dincolo-de-marea...
şi tot ce e dincolo de ele,
şi atît de departe, încît nu mai are nici nume.
De aceea-mi îndoi genunchiul şi-l pun
pe genunchiul pietrelor, care-l îngînă.
Şi mă rog de tine,
naşte-mă.

Ştiu tot ceea ce tu nu ştii niciodată, din tine.
Bătaia inimii care urmează bătăii ce-o auzi,
sfîrşitul cuvîntului a cărui primă silabă tocmai o spui,
copacii — umbre de lemn ale vinelor tale,
rîurile — mişcătoare umbre ale sîngelui tău,
şi pietrele, pietrele — umbre de piatră
ale genunchiului meu,
pe care mi-l plec în faţa ta şi mă rog de tine,
naşte-mă. Naşte-mă.

***

Eu te-am rupt pe tine din aer,
zeitate melodioasă, subţire,
ca să-mi trec inelul braţului meu

în jurul mijlocului tău nervos, ca un deget.
O, revărsare de mirosuri suave;
alergare de iepuri; albire de ziuă;
lină topire de lumi ale gheții!
Alunecare a pletelor, geamănă
cu singurătatea neagră a pămîntului...
Nu te voi învăța niciodată
nici un cuvînt din limba după-amiezelor.
Nu-ți voi destăinui niciodată
nici un adevăr al nemișcărilor.
Rămîi deci cu mine, rămîi,
întruna curgînd peste bolovanii albaștri
ai ochilor,
pe sub sălciile arămite de toamnă
ale coastelor,
și-adormi tu, adormi
sub corul șuierător al trupului meu,
visînd că ești trează.

DOUĂ CÎNTECE

I

Întorc timona lemnului de stele
și spiritele vin și nu vorbesc
și rătăcite scapă-n simțurile mele.
Și pot să te-ntîlnesc, ce lung îți e
părul desfășurat și nefiresc
încît el este corpul meu
adevărat și nedumnezeiesc.
Și nu deosebesc decît copacii
care-ți păstrează amintirea-n verde
stînd neclintiți asemeni unui om
cînd inima, fără auz, o pierde.

II

Şi piatră albă; ziua-n faţa mea.
Creez deodată-atîtea întîmplări
în care numai trupul meu rămîne
ţărm nemişcat al nevăzutei mări.
Vor fi trecut pescarii tineri azi
pe unde-am fost eu altădată şi-am lăsat
doar umbra de sandale pe nisip
şi aerul doar cu mirosul lor amestecat.
Eu am găsit un loc de luptă-aici
şi m-am oprit şi-am ancorat corăbii
şi-n fiecare noapte voi muri privind
cum viţa se-alungeşte peste săbii.

DUREROASA NINSOARE

Cu o nepăsare, cu o absenţă
mi-ai rupe privirile, şi ele —
un ochi verzui de apă, un ochi fugitiv
de oglindă —
nebune-ar căuta să se sprijine,
şi nu ar găsi.

Iarna ce-asmute prin aer
înfometatele vînturi, purtînd
în vîrfuri capete de lup,

mi-ar muşca privirile rătăcitoare,
mi-ar smulge din ele
trupurile tale iubite-ndelung,
mîngîiate, adulmecate, văzute.

Și-ar cădea peste oraş, peste linii ferate,
peste păduri, peste fluvii
o dureroasă ninsoare de trupuri
străvezii, suave, imaginare, și nimeni
nu le-ar bănui.

Numai eu, căutîndu-te-n lume,
mi-aş ridica ochii orbi și albaștri
unul peste Kamciatka, peste Groenlanda,
altul peste Atlantic, peste Pacific...

PASĂRE TRECÎND PRINTR-UN NOR

Un sunet mă-nconjura și mă ducea cu el
pe deasupra orașului, departe,
pe sub norul cerului străbătut
de fîșii alunecătoare de noapte.
Voci joase vorbeau atît de încet
încît adormeam și mă trezeam între două vocale,
partea nevăzută a insului meu
iluminîndu-se de focuri bengale.
Ferestrele se stingeau mai multe deodată
și-atît de iute că-mi părea
că se scufundă oblic în zare
memoria cu dimineți împietrite în ea.
Rămînea deasupra numai strigătul, numai el
ca un jet de apă nemaicăzînd,
dar orizontul înainte de zori ridica,
felin, pupilele verzi ale ierbii, arzînd.

EURIDICE

Aerul se mai emoţiona încă
în jurul tău,
tulburînd vederea orelor acele,
cînd înnoptarea venea alunecînd
pe roata inimii mele.

Şi glasul ţi se rupea sub sărutul
pe care ţi-l da ne-nceput începutul.
Facle şi torţe şi flăcări şi focuri
ţi se-aprindeau în ochi, cerîndu-se stinse
de norul feţei mele, plumburiu şi greu
trecînd pe chipul tău, ca-n piscurile ninse.

Îţi mai ţineam cu braţul încă
viaţa ta de viaţa mea lipită,
risipa dragostei nerisipită,
secunda înnodată de clipită.

Paşi, rîsete, poveşti silabice, istorii,
destăinuiri, speranţe — voi
eraţi într-adevăr adevărate
în jurul celor doi din iarna cînd
un aer scînteind, pe lîngă tine
va fi trecut. Va fi trecînd...

MUZICA

Muzica mă apropia de lucruri,
punea un arc între mine şi ele
şi puteam să cad de departe, din sfere,

fără să-mi frîng nici un mădular,
fără să-mi pierd nimic din putere.

Muzica alegea din mine, ca un magnet,
sentimentul arămiu, sentimentul violet.
Le ridica în sus ca pe nişte fire
de iarbă-n încolţire.

Şi cine veghea putea să zărească
un cîmp arămiu, un cîmp violet,
deasupra cărora se desface, încet,
şirul nocturn al stelelor palid-albastre,
sub care,
tîmplă lîngă tîmplă,
coastă lîngă coastă,
se-mbrăţişară
vieţile noastre.

VECHI CÎNTEC SOLDĂŢESC

M-apasă luna peste faţă,
peste piept, peste memorie,
cu greutăţi de platină, pînă cînd
scap din mînă steagul de glorie.
Pînă cînd îmi îndoi genunchiul,
cu strigăt de ample rupturi,
ca un viaduct ascuţindu-se,
şi plouînd cu pietre peste păduri.
Pînă cînd îmi ridic călcîiul
pe care-l apăsam pe ora ta,
pînă cînd se-nnegreşte singurătatea
care mă arginta.

TRIST CÎNTEC DE DRAGOSTE

Numai viața mea va muri pentru mine-ntr-adevăr,
cîndva.
Numai iarba știe gustul pămîntului.
Numai sîngelui meu îi e dor, într-adevăr,
de inima mea, cînd o părăsește.
Aerul e-nalt, tu ești înaltă,
tristețea mea e înaltă.
Vine o vreme cînd mor caii.
Vine o vreme cînd se-nvechesc mașinile.
Vine o vreme cînd plouă rece
și toate femeile poartă capul tău
și rochiile tale.
Vine și o pasăre mare, albă.

DUPĂ-AMIAZA UNUI CÎNTEC

Sprijineam dungatul aer
între ochii tăi și-ai mei,
sprijineam dungatul aer
al acelei după-amiezi
cu frunze galbene-verzi.

Între dulcile timpane,
sprijineam un sunet lung.
Degetele diafane
îl ating și parcă smulg,
din ființa auzită a secundei
de atunci,
trupurile noastre lungi.

Ce frumoase și ce line,
fulgerate-n înălțime,
și cu mantii lungi de nori,
cu stele la subțiori...

LA CEASUL CU ARLECHINI

Era o sferă de marmură brună, din care,
la ora plecării, se nălucea Pierrot ondulat,
vestind spirale și arcuri de mădulare,
muzical, peste timpul din noi scrijelat.

Ding-ding lîngă soarele aprig,
ding-dong lîngă soarele-ncet,
dang-dang lîngă soarele palid,
dong-dong lîngă cel violet.

Și ora pleca, smulgîndu-se-n salturi
din pergamentul cu taine, de sub litera ștearsă și lină...
O, izbucneam săgetat atît de iute-n înalturi,
că mă preschimbam în lumină.

Ding-ding lîngă soarele aprig,
ding-dong lîngă soarele-ncet,
dang-dang lîngă soarele palid,
dong-dong lîngă cel violet.

ÎNDOIREA LUMINII
(partea întîi)

I

Încercam să încordez lumina,
asemenea lui Ulisse arcul, în sala
de piatră a pețitorilor.

Încercam să-ndoi lumina
ca pe o ramură a cărei singură frunză
era soarele.

Dar lumina, vibrînd rece, îmi smulgea
brațele,
şi ele-mi creşteau uneori la loc,
alteori, nu.

Încercam să aplec lumina,
s-o frîng pe genunchi, ca pe-o sabie,
dar tăişul ei îmi sărea din mîini,
retezîndu-mi degetele.
O, şi-mi cădeau la pămînt
răpăind,
ca o desfrînată ploaie de primăvară, sau
băteau ca-n tobele prevestitoare de rău.
Şi eu stăteam în aşteptare
şi uneori degetele
îmi mai creşteau la loc,
alteori, nu.

Şi luam lumina în brațe
ca pe un trunchi de copac,
şi încercam s-o-nduplec să se lase-ndoită
de mine,
dar ea se clintea doar atît
cît să mă zvîrle cu tîmpla în pietre,
şi cu picioarele fluturînd spre stele,
ca două tuiuri fioroase, vuind
la un coif rostogolit în luptă.

II

Încercam să-ndoi lumina.
Mă atîrnam de ea cu amîndouă mîinile,
şi-n fiece-nserare,

cădeam cu tîmpla-n pietre, scînteind
de izbitură.

Uleiul negru şi greu al viselor de noapte
în loc de sînge-mi ţîşnea
din fruntea crestată,
şi se-ntindea în jururi ca o pată,
ca un lac in creştere,
întotdeauna cu un singur mal —
osul frunţii mele.

Totul devenea departe
ca inima înainte de moarte.

Totul era mai aproape de mine
decît retina ochiului rănită de lumină.

Stam la marginea unui lac negru
cu un singur ţărm —
(osul frunţii mele)
şi priveam prin el cum priveşti
printr-o lupă.

III

Priveam prin lentila neagră
a visurilor de noapte,
în adîncul pămîntului,
unde soarele cădea fîlfîitor,

teii cădeau peste umbrele lor,

mîinile-mi cădeau lîngă pietrele line,
jumătate în beznă, jumătate-n lumină.

Îmi cădeau pleoapele străbătute
de cercuri străvechi, nemaivăzute.

IV

Dar adîncul pămîntului e plin de morți
și nu e loc, și nu e loc, și nu e loc
pentru-ntrebări.

Scheletele morților ca niște rădăcini
strîng miezul pămîntului și-l storc, îl storc
de lavă, pînă-și iese din minți.

Aici nu e loc niciodată, nu e loc, nu e loc,
chiar timpul intră-n timp
ca două oglinzi paralele.
Chiar amintirile intră în amintiri,
și chipul meu din copilărie
are zece ochi înghesuiți unul într-altul,
gata s-azvîrle-napoi toate imaginile
într-un șuvoi mortal.

Priveam amețit, priveam în miezul pămîntului
atîrnînd de fiece vîrstă
un trup,
din ce în ce mai neîmplinit,
mai făr-de-materie,
ca o ucisă momeală pentru prinderea
anilor.

Aici nu e loc niciodată, nu e loc, nu e loc.
Lentila neagră a visurilor de noapte
nu-mi arată nici o spărtură
în care-aș putea să-mi întind
și să-mi odihnesc vreo întrebare.
Sînt zece cranii într-un craniu.
Sînt zece femururi într-un femur.

Sint zece orbite într-o orbită.
Şi totul se ramifică-n jos,
neîntreruptă rădăcină de os
care strînge la sine
moartea neagră, lava neagră,
sîmburele, timpul dus.

ÎNDOIREA LUMINII
(partea a doua)

I

Încercam să încordez lumina
cînd arcul ei destins deodată
mă azvîrli în sus.

Şi m-am trezit întîi mai lent, apoi
mai iute
şi apoi
fulgerător cum numai gîndul
se-ncheagă-n constelaţii de cuvinte —
da, m-am trezit alunecînd
pe lungile ei suliţi mişcătoare,
cu cozile înfipte-n soare,
cu vîrfurile veşnic alergînd
spre nu ştiu ce, spre nu ştiu cînd.

Şi cum eu însumi fulgeram,
desprins de pe pămînt ca dintr-un nor,
parcă eram şi nu eram
înspre trecut, din viitor,
înspre ce-a fost din ce va fi,
un număr descrescînd
cinci,
patru,
trei,
din zece mii, sau poate chiar din mii de mii.

II

Astfel ajungeam din urmă și treceam
mai departe de spinii luminii,
de vechi imagini rupte din pămînt.

Asemeni fierului de plug ce smulge
și azvîrle
pe-o muche brazda groasă de pămînt,
lumina taie haosul și-l umple
cu chipuri, cu imagini, cu semințe,
pe care-n trecere le-a smuls
din coaja-albastră-a globului
ce l-a arat în timp și l-a
lăsat în urmă-i, undeva.

Rîzi, ochiule, despică-ți orizontul
și fii încăpător și fii atent, mereu.
Cascada lumii las-o să irumpă
în peștera flămîndă-a sufletului meu.

Și voi picioare, lin călcați pe praguri.
Adolescența iată-mi-o-napoi.
Cobor pe propriile-mi trupuri regăsite
ca pe-o scară
și amintirile au trup, și timpul are-altoi.

Și iată-mi prietenii uitați și-ntîia mea iubire
și anul șapte-al vieții mele regăsit,
și primul da și primul nu
și prima mea uimire
și aerul de-atunci
în vîrful unei raze-nțepenit.

III

Am căzut în propria mea inimă
asemenea nisipului în clepsidră.
Am căzut în propria mea inimă de copil
la fel cum se prăbușește-n iarnă un cal.
Am căzut într-o inimă pe care
atingînd-o cu mine însumi
o făceam să existe din ce în ce mai puțin
și mai stins.
Fiecare bătaie a ei ondula tot mai întins
și eu înotam, înotam și fiece lovitură
de braț împingea,
de jur împrejurul meu, tot mai departe,
țărmurile.
Și înotam, înotam
în mijlocul unei mări a candorii,
a singurătății, a lucrurilor de demult.
Înotam, într-un plutitor
și transparent ocean, înotam.

IV

Ce caut, mă-ntrebam, ce caut
pe luciul vechilor candori
printre aceste vîrfuri de lumină clătinînd
priveliști moarte, destrămate
în spații de singurătate?...

E ora mea de-acum, mai vie
decît lumina-n reverie
și simt miracole cu mult mai mari
în clipele venind
decît în anii rari.

ÎNDOIREA LUMINII
(a treia parte)

Totul pleca de la argintiu în sus.
Frigul, tainele gerului fuseseră abolite.
Adăugam aer aerului, verde — frunzelor,
dragoste — inimilor, cer — ierbii,
dar mai cu seamă încă o prezenţă
prezentului.

Totul se începea din această-mplinire.
Speranţa era mai deasă decît lumina.

Ceea ce învingea devenea real
ca o pregătire solemnă
pentru răsăritul soarelui
văzut de ochiul noului născut.

Totul se întrupa în acel strigăt
ţîşnit din lucruri şi care
împreună cu ele constituia lucrurile.

Te iubesc, strigam, prezent al vieţii mele,
şi strigătul
mi se desfăcea în comete.

11 ELEGII

(Cina cea de taină)

— 1966 —

ELEGIA ÎNTÎIA

Închinată lui Dedal, întemeietorul
vestitului neam de artişti,
al dedalizilor

I

El începe cu sine şi sfîrşeşte
cu sine.
Nu-l vesteşte nici o aură, nu-l
urmează nici o coadă de cometă.

Din el nu străbate-n afară
nimic; de aceea nu are chip
şi nici formă. Ar semăna întrucîtva
cu sfera,
care are cel mai mult trup
învelit cu cea mai strîmtă piele
cu putinţă. Dar el nu are nici măcar
atîta piele cît sfera.

El este înlăuntrul — desăvîrşit,
şi,
deşi fără margini, e profund
limitat.

Dar de văzut nu se vede.

Nu-l urmează istoria
propriilor lui mişcări, aşa
cum semnul potcoavei urmează
cu credinţă
caii...

II

Nu are nici măcar prezent,
deși e greu de închipuit
cum anume nu-l are.

El este înlăuntrul desăvîrșit,
interiorul punctului, mai înghesuit
în sine decît însuși punctul.

III

El nu se lovește de nimeni
și de nimic, pentru că
n-are nimic dăruit în afară
prin care s-ar putea lovi.

IV

Aici dorm eu, înconjurat de el.

Totul este inversul totului.
Dar nu i se opune, și
cu atît mai puțin îl neagă:

Spune Nu doar acela
care-l știe pe Da.
Însă el, care știe totul,
la Nu și la Da are foile rupte.

Și nu dorm numai eu aici,
ci și întregul șir de bărbați
al căror nume-l port.

Șirul de bărbați îmi populează
un umăr. Șirul de femei
alt umăr.

Şi nici n-au loc. Ei sînt
penele care nu se văd.

Bat din aripi şi dorm —
aici,
înlăuntrul desăvîrşit,
care începe cu sine
şi se sfîrşeşte cu sine,
nevestit de nici o aură,
neurmat de nici o coadă
de cometă.

ELEGIA A DOUA, GETICA

lui Vasile Pârvan

În fiecare scorbură era aşezat un zeu.

Dacă se crăpa o piatră, repede era adus
şi pus acolo un zeu.

Era de ajuns să se rupă un pod,
ca să se aşeze în locul gol un zeu,

ori, pe şosele, s-apară în asfalt o groapă,
ca să se aşeze în ea un zeu.

O, nu te tăia la mînă sau la picior,
din greşeală sau dinadins.

De îndată vor pune în rană un zeu,
ca peste tot, ca pretutindeni,
vor aşeza acolo un zeu
ca să ne-nchinăm lui, pentru că el
apără tot ceea ce se desparte de sine.

Ai grijă, luptătorule, nu-ţi pierde
ochiul,
pentru că vor aduce şi-ţi vor aşeza
în orbită un zeu
şi el va sta acolo, împietrit, iar noi
ne vom mişca sufletele slăvindu-l...
Şi chiar şi tu îţi vei urni sufletul
slăvindu-l ca pe străini.

A TREIA ELEGIE

Contemplare, criză de timp
şi iar contemplare.

I. Contemplare

Dacă te trezeşti,
iată pînă unde se poate ajunge:

Deodată ochiul devine gol pe dinlăuntru
ca un tunel, privirea
se face una cu tine.

Iată pînă unde poate ajunge
privirea, dacă se trezeşte:

Deodată devine goală, aidoma
unei ţevi de plumb prin care
numai albastrul călătoreşte.

Iată pînă unde poate ajunge
albastrul treaz:

Deodată devine gol pe dinlăuntru
ca o arteră fără sînge
prin care peisajele curgătoare ale somnului
se văd.

II. Criză de timp

O, scurtă tristețe, insectă verzuie,
voi, blînde ouă, locuind un miez de meteor
spart; și de pălmile mele acoperite
ca să renască un cu totul alt decor.

Camera se varsă prin ferestre
și eu nu o mai pot reține în ochii deschiși.
Război de îngeri albaștri, cu lănci curentate,
mi se petrece-n irişi.

Mă amestec cu obiectele pînă la sînge,
ca să le opresc din pornire,
dar ele izbesc pervazurile și curg mai departe
spre o altă orînduire.

O, scurtă tristețe, rămîne
de jur împrejur o sferă de vid!
Stau în centrul ei și unul cîte unul
ochii din frunte, din tîmplă, din degete
mi se deschid.

III. Contemplare

Deodată aerul urlă...
Își scutură păsările în spinarea mea
și ele mi se înfig în umeri, în șiră,
ocupă totul și nu mai au unde sta.
În spinarea păsărilor mari
se-nfig celelante.

Frînghii zbătătoare le tîrăsc,
acvatice plante.
Nici nu mai pot sta drept,
ci doborît, peste pietre fluorescente,
mă țin cu brațele de stîlpul unui pod
arcuit peste ape inexistente.
Fluviu de păsări înfipte
cu pliscurile una-ntr-alta se agită,
din spinare mi se revarsă
spre o mare-nghețată neînnegrită.
Fluviu de păsări murind,
pe care vor lansa bărci ascuțite
barbarii, migrînd mereu spre ținuturi
nordice și nelocuite.

IV. Criză de timp

Ca și cum s-ar sparge un mormînt
și-ar curge pe fluviu
tot misterul lui...

Dar mai degrabă,
ea, privirea, ne ține
la un capăt al ei fructificați.

Suge din noi cît poate,
părînd a ne-arăta
îngerii copacilor și ai
celorlalte priveliști.

Copacii ne văd pe noi,
iar nu noi pe ei.

Ca și cum s-ar sparge o frunză
și-ar curge din ea
o gîrlă de ochi verzi.

Sîntem fructificați. Atîrnăm
de capătul unei priviri
care ne suge.

V. Contemplare

Se arăta fulgerător o lume
mai repede chiar decît timpul literei A.
Eu știam atît: că ea există,
deși văzul dinapoia frunzelor nici n-o vedea.

Recădeam în starea de om
atît de iute, că mă loveam
de propriul meu trup, cu durere,
mirîndu-mă foarte că-l am.

Îmi lungeam sufletul într-o parte, și-ntr-alta,
ca să-mi umplu țevile brațelor cu el.
La fel și globul de peste umeri
și celelalte-nfățișări, la fel.

Astfel mă încordam să-mi aduc aminte
lumea pe care-am înțeles-o fulgerător,
și care m-a pedepsit zvîrlindu-mă-n trupul
acesta, lent vorbitor.

Dar nu-mi puteam aminti nimic.
Doar atît — că am atins
pe Altceva, pe Altcineva, pe Altunde,
care, știindu-mă, m-au respins.

Gravitație a inimii mele,
toate-nțelesurile rechemîndu-le
mereu înapoi. Chiar și pe tine,
rob al magneților, gîndule.

A PATRA ELEGIE

Lupta dintre visceral și real

I

Învins în afară,
Evul Mediu s-a retras în chiliile
roșii și albe ale sîngelui meu.
În catedrala cu pereți pulsînd, s-a retras,
zvîrlind și absorbind credincioșii întruna,
într-un circuit absurd,
printr-o zonă absurdă,
hrănindu-se cu mari bucăți de lună,
în dorința lui de-a exista
mușcîndu-le pe furiș, noaptea,
cînd ochii lumii dorm
și
numai dinții celor care vorbesc prin somn
se zăresc în întuneric,
asemenea unei ploi de meteoriți
strălucitori,
urcînd și coborînd ritmic.

Învins în afară,
Evul Mediu s-a retras în mine
și
propriul meu trup nu
mă mai înțelege
și
propriul meu trup mă urăște,
ca să poată exista mai departe
mă urăște.

Astfel,
el se grăbește să se prăbușească
în somn,
seară de seară;
și iarna
din ce în ce mai puternic se înconjoară
cu straturi de gheață,
cutremurîndu-se și izbindu-mă și

scufundîndu-mă adînc în el însuşi,
voind
să mă ucidă ca să poată fi liber
şi neucigîndu-mă
ca să poată fi, totuşi, trăit de cineva.

II

Dar peste tot în mine sînt ruguri
în aşteptare
şi ample, întunecoase procesiuni
cu o aură de durere.
Durere a ruperii-n două a lumii
ca să-mi pătrundă prin ochii, doi.
Durere a ruperii-n două a sunetelor
lumii,
ca să-mi lovească timpanele, două.
Durere a ruperii-n două
a mirosurilor lumii,
ca să-mi atingă nările, două.

Şi tu, o, tu, refacere-n interior,
tu, potrivire de jumătăţi, aidoma
îmbrăţişării bărbatului cu femeia sa,
o, tu, şi tu, şi tu, şi tu,
izbire solemnă
a jumătăţilor rupte,
cu flacără înceată, atît de înceată,
încît ţine aproape o viaţă
ridicarea ei,
aprinderea rugurilor, aşteptata,
prevestita, salvatoarea,
aprindere-a rugurilor.

A CINCEA ELEGIE

Tentaţia realului

N-am fost supărat niciodată pe mere
că sînt mere, pe frunze că sînt frunze,
pe umbră că e umbră, pe păsări că sînt păsări.

Dar merele, frunzele, umbrele, păsările
s-au supărat deodată pe mine.
Iată-mă dus la tribunalul frunzelor,
la tribunalul umbrelor, merelor, păsărilor,
tribunale rotunde, tribunale aeriene,
tribunale subțiri, răcoroase.
Iată-mă condamnat pentru neștiință,
pentru plictiseală, pentru neliniște,
pentru nemișcare.
Sentințe scrise în limba sîmburilor.
Acte de acuzare parafate
cu măruntaie de pasăre,
răcoroase penitențe gri, hotărîte mie.
Stau în picioare, cu capul descoperit,
încerc să descifrez ceea ce mi se cuvine
pentru ignoranță...
și nu pot, nu pot să descifrez
nimic,
și-această stare de spirit, ea însăși,
se supără pe mine
și mă condamnă, indescifrabil,
la o perpetuă așteptare,
la o încordare a înțelesurilor în ele însele
pînă iau forma merelor, frunzelor,
umbrelor,
păsărilor.

A ȘASEA ELEGIE

Afazia

Stau între doi idoli și nu pot s-aleg
pe nici unul, stau
între doi idoli și plouă mărunt,
și nu pot să aleg pe nici unul
și-n așteptare-nlemnesc
idolii-n ploaia măruntă. Eu stau
și nu pot să aleg între două
bucăți de lemn, și plouă mărunt și nu pot

în putreda ploaie s-aleg. Stau,
și lemnele, cele două, și-arată
coastele-albite de ploaia măruntă.
Stau între două schelete de cal
și nu pot să aleg pe nici unul, stau
și plouă mărunt, topind pămîntul
sub oasele albe, și nu pot să aleg.
Stau între două gropi și plouă mărunt
și apa roade pămîntul cu dinți
de șobolan înfometat.
Stau cu o lopată în mînă, între două gropi,
și nu pot, în ploaia măruntă,
să aleg prima pe care voi astupa-o
cu pămîntul mușcat de ploaia măruntă.

A ȘAPTEA ELEGIE

Opțiunea la real

Trăiesc în numele frunzelor, am nervuri,
schimb verdele pe galben și
mă las pierit de toamnă.
În numele pietrelor trăiesc și mă las
cubic bătut în drumuri,
cutreierate de repezi mașini.
Trăiesc în numele merelor și am
șase sîmburi scuipați printre dinții
tinerei fete dusă cu gîndul tot
după leneșe dansuri de ebonită.
În numele cărămizilor trăiesc,
cu brățări de mortar înțepenite
la fiecare mînă, în timp ce îmbrățișez
un posibil gălbenuș al existențelor.
Niciodată n-am să fiu sacru. Mult,
prea mult am imaginația
celorlalte forme concrete.

Şi nici n-am vreme din pricina asta
să mă gîndesc
la propria mea viaţă.
Iată-mă. Trăiesc în numele cailor.
Nechez. Sar peste copaci retezaţi.
Trăiesc în numele păsărilor,
dar mai ales în numele zborului.
Cred că am aripi, dar ele
nu se văd. Totul pentru zbor.
Totul,
pentru a rezema ceea ce se află
de ceea ce va fi.

Întind o mînă, care-n loc de degete
are cinci mîini,
care-n loc de degete
au cinci mîini, care
în loc de degete
au cinci mîini.

Totul pentru a îmbrăţişa,
amănunţit, totul,
pentru a pipăi nenăscutele privelişti
şi a le zgîria
pînă la sînge
cu o prezenţă.

ELEGIA A OPTA, HIPERBOREEANA

I

Ea mi-a spus atunci, văzînd lucrurile fixe
ale alcătuirii mele:
Aş vrea să fugim în Hiperboreea
şi să te nasc viu,

asemenea cerboaicei, pe zăpadă,
în timp ce aleargă și urlă
cu sunete lungi atîrnate de stelele nopții.

La frig cu noi și la gheață!
Îmi voi dezbrăca trupul
și voi plonja în ape, cu sufletul neapărat,
luîndu-și drept limită
animalele mării.

Oceanul va crește, desigur, va crește
pînă cînd fiecare moleculă a lui
cît un ochi de cerb va fi,
sau
cu mult mai mare,
cît un trup de balenă va fi.

Voi plonja într-o astfel de apă mărită,
izbindu-mă de brownienele priveliști,
într-o mișcare de spor, disperată,
voi face zigzaguri: lovită
de mari, întunecate, reci molecule,
adeptele lui Hercule.

Fără putință de-înec și fără
putință de mers și de zbor —
numai zigzag și zigzag și zigzag,
înrudindu-mă cu feriga
printr-un destin de spor...

Aș vrea să fugim în Hiperboreea
și să te nasc viu,
urlînd, alergînd, zdrobită de zimții
cerului vinețiu,
pe gheața crăpată în iceberguri
risipite sub cer vinețiu.

II

Ea aprinse deodată-o lumină,
de lîngă genunchiul ei, verticală,
sub o pălărie roșie
virginală.
Aruncă lîngă glezna mea o carte
scrisă în cuneiforme.
Îngeri presați ca florile
se scuturau sfărîmați, pe platforme.

Îngeri înnegriți între litere,
între pagina de deasupra și cea de jos,
subțiați, fără apă în ei și răcoare,
cu tăiș fioros...

Ca să mă tai cu ei de privirile
care fără să le-nvoiesc, mi-au crescut —
cînd, togă virilă, tristețea mea aspră
cu o fibulă de gheață mi-o prind.

La Hiperboreea, acolo — ea, mi-a spus,
și luîndu-ne unul pe altul de ceafă
cu brațul drept, cel nezburînd,
ne vom cufunda pe sub gheață în apă.

Hiperboreea, zonă mortală
a maimarilor minții,
loc al nașterilor de copii de piatră,
din care sculptați sînt doar sfinții.

Hiperboreea, alb, —negru,
aur-argint,
revelație, nerevelație, tristețe
alergînd și orbecăind.

III

Ea își ridică deodată capul:
deasupra ei aleargă globuri albe
și norii se destramă în fîșii verzui.

Se-arată-o sferă cu întunecimi ca munții,
pe care păsările stînd înfipte-n ciocuri,
cu pocnet greu de aripi, o rotesc.

Desigur, idealul de zbor s-a-ndeplinit aici.
Putem vedea mari berze-nfipte-n stînca
mișcîndu-se încet. Putem vedea
vulturi imenși, cu capul îngropat în pietre,
bătînd asurzitor din aripi, și putem vedea
o pasăre mai mare decît toate,
cu ciocul ca o osie albastră,
în jurul căreia se-nvîrte,
cu patru anotimpuri, sfera.

Desigur, idealul de zbor s-a-ndeplinit aici,
și-o aură verzuie prevesteşte
un mult mai aprig ideal.

ELEGIA OULUI, A NOUA

Într-un ou negru mă las încălzit
de așteptarea zborului locuind în mine;
stă unul lîngă altul, nedezlipit,
sinele lîngă sine.
Sentimentul unei aripi îmi curge-n spinare,
senzația de ochi își caută o orbită.
O, tu, întuneric mare,
tu, dezgustată naștere încremenită.
S-a așezat pe mine o idee

şi mă cloceşte maternă.
Acum, tot ceea ce este e
rotundă căldură şi fermă.
Sare din mine un fel de plisc
în toate părţile şi deodată.
Refuză să fie un obelisc
şira intimă, curbată.
Sparg coaja pielii mele, arsă,
lipită de-a dreptul pe suflet,
ca să-mi rămînă ne-ntoarsă
întîia încercare de umblet.
Sar cojile negre, oho!
Mai mare mă aflu şi nezburat,
lipit de acel încotro,
cu o boltă de jur împrejur adăugat.
Scot ochi cu priviri nereale
la dreapta, la stînga, în sus şi în jos,
născînd şir de regi-animale,
care ştiu cum se moare frumos.
Întind şi o pană de os, irizată
atinge negrul concav.
Sar cojile negre deodată
şi iată-mă, iarăşi, suav,
închis într-un ou mult mai mare,
clocit de-o idee mai mare,
gălbenuş jumătate, pasăre jumătate,
într-un joc cu paşi pe furate.
Ou mare! Silabă răcnită
într-o perpetuă creştere smulsă
fără tavan stalactită
sedusă.
Ouă concentrice, negre, sparte
fiecare pe rînd şi în parte.
Pui de pasăre respins de zbor,
străbătînd ou după ou,
din miezul pămîntului pîn'la Alcor,
într-un ritmic, dilatat ecou.
„Sinele“ încearcă din „sine“ să iasă,
ochiul din ochi, şi mereu
însuşi pe însuşi se lasă
ca o neagră ninsoare, de greu.

Dintr-un ou într-unul mai mare
la nesfîrşit te naşti, nezburată
aripă. Numai din somn
se poate trezi fiecare, —
din coaja vieţii nici unul,
niciodată.

OMUL-FANTĂ

Se închină lui Georg Wilhelm
Friedrich Hegel

Omul-fantă are îndepărtate origini.
El vine din afară:
din afara frunzelor,
din afara luminii protectoare
şi chiar
din afara lui însuşi.

Ia fiinţă venind...
Astfel, el se umple
cu imaginile diforme
atîrnînd lăţoase de marginile
existenţei,
sau, pur şi simplu,
el adulmecă existenţa
şi ia naştere lăsîndu-se
devorat de ea.

Nu se ştie cine mănîncă pe cine.
Omul-fantă azvîrle mari piramide
de vid
peste mari deşerturi.

El se apropie, se apropie.
Întîlneşte sfera
şi are vederea aerului
şi a simunurilor.

El mănîncă o frunză,
dar o mănîncă pe dinlăuntru.
El este în afară pîntec
şi înlăuntru gură cu dinţi.
Nu se ştie cine îl mănîncă pe cine.

Omul-fantă face înconjurul lumii
şi există numai cît să ia cunoştinţă
de existenţă.

Sufletele morţilor
sînt atmosfera terestră.
Respirăm sufletele lor;
sufletele lor îşi înfig cîte un deget
adînc în respiraţia noastră.

Omul-fantă moare
ca să ia cunoştinţă de moarte.
El se lasă respirat
şi la rîndul lui
respiră
obiectele însufleţite şi neînsufleţite
ca şi cum ar fi aer.

Nu se ştie cine respiră pe cine.
Istoria coagulează în cuvinte solemne;
viitorul ni se înfăţişează sub forma unei
vorbiri
pronunţate de nişte guri
cu mult mai perfecte decît ale noastre.

Pămîntul lui „a fi“

își trage aerul din pămîntul
lui „a nu fi“.
Nu se știe cine îl respiră pe cine.

Omul-fantă vine și vede.
Nu se știe dacă între ochiul lui
și ochiul lucrurilor
există vreun spațiu pentru vedere.

Retina omului-fantă e lipită
de retina lucrurilor.
Se văd împreună, deodată,
unul pe celălalt,
unii pe ceilalți,
alții pe ceilalți,
ceilalți pe ceilalți.
Nu se știe cine îl vede pe cine.

Nu e loc pentru semne,
pentru direcții.
Totul e lipit de tot.

Omul-fantă vine din afară,
el vine de dincolo
și încă de mai departe de dincolo.
Odată venit,
nu se mai știe cine-a venit
și cine într-adevăr e de dincolo
și încă de mai departe de dincolo
este.

Totul e lipit de tot;
pîntecul de pîntec,
respirația de respirație,
retina de retină.

ELEGIA A ZECEA

Sunt

Sînt bolnav. Mă doare o rană
călcată-n copite de cai fugind.
Invizibilul organ,
cel fără nume fiind
neauzul, nevăzul
nemirosul, negustul, nepipăitul
cel dintre ochi şi timpan,
cel dintre deget şi limbă, —
cu seara mi-a dispărut simultan.
Vine vederea, mai întîi, apoi pauză,
nu există ochi pentru ce vine;
vine mirosul, apoi linişte,
nu există nări pentru ce vine;
apoi gustul, vibraţia umedă,
apoi iarăşi lipsă,
apoi timpanele pentru leneşele
mişcări de eclipsă;
apoi pipăitul, mîngîiatul, alunecare
pe o ondulă întinsă,
iarnă-ngheţată-a mişcărilor
mereu cu suprafaţa ninsă.
Dar eu sînt bolnav. Sînt bolnav
de ceva între auz şi vedere,
de un fel de ochi, un fel de ureche
neinventată de ere.
Trupul ramură fără frunze,
trupul cerbos
rărindu-se-n spaţiul liber
după legile numai de os,
neapărate mi-a lăsat
suave organele sferii
între văz şi auz, între gust şi miros
întinzînd ziduri ale tăcerii.
Sînt bolnav de zid, de zid dărîmat

de fulgerul toreador și zigurat
pe care tu arenă-l ai.
Organul Nor mi s-a topit
în ploi torențiale, repezi,
și de organul Iarnă, întregindu-te,
mereu te lepezi.
Mă doare diavolul și verbul,
mă doare cuprul, aliorul,
mă doare cîinele, și iepurele, cerbul,
copacul, scîndura, decorul.
Centrul atomului mă doare,
și coasta cea care mă ține
îndepărtat prin limita trupească
de trupurile celelalte, și divine.
Sînt bolnav. Mă doare o rană
pe care mi-o port pe tavă
ca pe sfîrșitul sfîntului Ioan
într-un dans de aprigă slavă.
Nu sufăr ceea ce nu se vede,
ceea ce nu se aude, nu se gustă,
ceea ce nu se miroase, ceea ce nu încape
în increierarea îngustă,
scheletică a insului meu,
pus la vederile lumii cei simple,
nerăbdînd alte morți decît morțile
inventate de ea, să se-ntîmple.
Sînt bolnav nu de cîntece,
ci de ferestre sparte,
de numărul unu sînt bolnav,
că nu se mai poate împarte
la două țîțe, la două sprîncene,
la două urechi, la două călcîie,
la două picioare în alergare
neputînd să rămîie.
Că nu se poate împarte la doi ochi,
la doi rătăcitori, la doi struguri,
la doi lei răgind, și la doi
martiri odihnindu-se pe ruguri.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
CLUJ-NAPOCA

A UNSPREZECEA ELEGIE

Intrare-n muncile de primăvară

I

Inimă mai mare decît trupul,
sărind din toate părțile deodată
și prăbușindu-se din toate părțile-napoi,
asupra lui,
ca o distrugătoare ploaie de lavă,

tu, conținut mai mare decît forma, iată
cunoașterea de sine, iată
de ce materia-n dureri ia naștere din ea însăși,
ca să poată muri.
Moare numai cel care se știe pe sine,
se naște numai cel care își este
sieși martor.

Ar trebui să alerg, mi-am spus,
dar pentru asta va trebui mai întîi
să-mi întorc sufletul
spre nemișcătorii mei strămoși,
retrași în turnurile propriilor oase,
asemenea măduvei,
nemișcați
aidoma lucrurilor duse pînă la capăt.

Pot să alerg, pentru că ei sînt în mine.
Voi alerga, pentru că numai ceea ce este
nemișcat în el însuși
se poate mișca,
numai cel care e singur în sine

e însoțit; și știe că, nearătată, inima
se va prăbuși mai puternic spre propriul ei
centru
sau,
spartă-n planete, se va lăsa cotropită
de vietăți și de plante,
sau,
întinsă va sta pe sub piramide,
ca înapoia unui piept străin.

II

Totul e simplu, atît de simplu, încît
devine de neînțeles.

Totul e atît de aproape, atît
de aproape, încît
se trage-napoia ochilor
și nu se mai vede.

Totul este atît de perfect
în primăvară,
încît numai înconjurîndu-l cu mine
iau cunoștință de el,
ca despre-o răsărire de iarbă mărturisită
de cuvinte gurii care le rostește,
mărturisită de gură inimii,
de inimă sîmburelui ei,
cel în el însuși nemișcat, aidoma
sîmburelui pămîntului
care-ntinde jur împrejurul lui
o infinitate de brațe ale gravitației,

strîngînd la sine totul și deodată
într-o îmbrățișare atît de puternică,
încît îi sare printre brațe mișcarea.

III

Voi alerga, deci, în toate părţile
deodată,
după propria mea inimă voi alerga,
asemeni unui car de luptă
tras din toate părţile simultan
de o herghelie de cai biciuiţi.

IV

Voi alerga pînă cînd înaintarea, goana
ea însăşi mă va întrece
şi se va îndepărta de mine
aidoma cojii fructului de sămînţă,
pînă cînd alergarea
chiar în ea însăşi va alerga, şi va sta.
Iar eu mă voi prăbuşi
asupra ei, asemeni bărbatului tînăr
întîmpinîndu-şi iubita.

V

Iar după ce voi fi făcut ca alergarea
să mă-ntreacă,
după ce
mişcîndu-se-n sine va sta
ca de piatră, sau
mai degrabă asemeni mercurului
înapoia geamului
oglinzii,
mă voi privi în toate lucrurile,
voi îmbrăţişa cu mine însumi
toate lucrurile deodată,
iar ele
mă vor azvîrli înapoi, după ce
tot ceea ce era în mine lucru
va fi trecut, de mult, în lucruri.

VI

Iată-mă
rămînînd ceea ce sînt,
cu steaguri de singurătate, cu scuturi de frig,
înapoi spre mine însumi alerg,
smulgîndu-mă de pretutindeni,
smulgîndu-mă de dinaintea mea,
dinapoia mea, din dreapta, şi
din stînga mea, de deasupra, şi
de dedesubtul meu, plecînd
de pretutindeni şi dăruind
pretutindeni semne ale aducerii-aminte:
cerului — stele,
pămîntului — aer,
umbrelor — ramuri cu frunze pe ele.

VII

...trup ciudat, trup asimetric,
mirat de el însuşi
în prezenţa sferelor.

mirat stînd în faţa soarelui,
aşteptînd cu răbdare să-i crească luminii
un trup pe măsură.

VIII

A te sprijini de propriul tău pămînt
cînd eşti sămînţă, cînd iarna
îşi lichefiază oasele ei albe şi lungi
şi primăvara se ridică.

A te sprijini de propria ta ţară
cînd, omule, eşti singur, cînd eşti bîntuit
de neiubire,
sau pur şi simplu cînd iarna
se descompune şi primăvara

își mișcă spațiul sferic
asemenea inimii
din sine însăși spre margini.
A intra curățit în muncile
de primăvară,
a spune semințelor că sînt semințe,
a spune pămîntului că e pămînt!

Dar mai înainte de toate,
noi sîntem semințele, noi sîntem
cei văzuți din toate părțile deodată,
ca și cum am locui de-a dreptul într-un ochi,
sau un cîmp, pe care-n loc de iarbă
cresc priviri — și noi cu noi înșine
deodată, duri, aproape metalici,
cosim firele, astfel ca ele
să fie aidoma tuturor lucrurilor
în mijlocul cărora trăim
și pe care
inima noastră le-a născut.

Dar mai înainte de toate,
noi sîntem semințele și ne pregătim
din noi înșine să ne azvîrlim în altceva
cu mult mai înalt, în altceva
care poartă numele primăverii...
A fi înlăuntrul fenomenelor, mereu
înlăuntrul fenomenelor.

A fi sămînță și a te sprijini
pe propriul tău pămînt.

OBIECTE COSMICE
(ciclu inedit în volumul ALFA, 1967)

POEZIA

Ea se hrănește din privirile fixe
ca să poată exista,
și, cînd ochii se-nchid, se adapă
din întunericul eliberat de polii
asurzitori ai timpanelor.

Astfel trăiește tot timpul,
deși, uneori, se lasă să fie
visată în somn,
hrănindu-se numai cu legănarea
ciorchinilor de ochi
atîrnînd de nori.

Ea are articulații de paianjen
cînd alunecă-n tăcere pe suprafața sunetelor
și se ridică la stele,
cu sine împerechindu-se,
cu ea însăși îngreunîndu-se
ca să poată cădea înapoi, spre pămînt.

Cu pavilioanele-albastre încordate,
numai viitorul o așteaptă
să-i intre-n auz,
și ea stă acolo, o viață, hrănindu-se
cu muzica sferelor. Apoi
se-ntoarce deasupra noastră,
spunîndu-se pe sine, în cuvinte.

MINERVA

Această tînără femeie aspră
va deveni zeiță.
Ochii ei mari, privirea ei în globuri negre,
sandaua ei ce-nmărmurește
sub pas, plecată, lama ierbii,
îmi spun că ea va deveni zeiță.
Şi frunzele pe ramuri, deodată,
foşnind deasupra ei se fac de fier,
de fier ca sabia curbată — creanga
pe care ea o dă cu mîna-n lături.
Desigur ea va deveni zeiță,
deşi acum e numai aspra
şi tînăra femeie, cu ochi mari.

Chiar lacrima din ochiul ei, cînd pică
străfulgerînd spre miezul sferei mari,
în fier de glonte se preschimbă.
Eu simt şi ştiu cum în curînd
această tînără femeie aspră
va deveni, va deveni zeiță,
şi-n brațul drept va ține-o rază de lumină
schimbată-n lance grea, de fier.

IDEEA CU GURĂ

O viziune a sărmanului Dionis

Ea se arată ca un îngheț
mişcător al durerii.
Un sus spre sus încolăcit,
rupînd în tăcere dantura serii.

De după negru, deschide
absențe absorbitoare
tăiate în cruce, de-o gură
cu fildeși, și vorbitoare.

Se trage din osul de idol cioplit
al respirării, pe cînd adorm
spre alunecarea întruna de cer,
peste sternul enorm.

Lam-lem, lam-lem
al respirării pe cînd adorm
Lam-lem, lam-lem
al respirării pe cînd adorm.

Ea are gură-n călcîie.
Ea se hrănește mergînd
pe muchia unde materia
se schimbă în gînd.

Ea vine spre mine, lam-lem.
O aud urcînd pe scări,
în sus spre sus, lăsînd în urmă
nimic și nimeni și neîntîmplări.

Mă calcă pe față;
ne amestecăm limbile într-un sărut
frînt. Eu sînt mîncarea
unei ființe.

Sînt devorat. Ultimele
le aud sfărîmîndu-i-se-n dinți
cuvintele mele,
ca niște oase ale foștilor părinți.

CĂDEREA OAMENILOR PE PĂMÎNT

Cuvintele mă ajung din urmă.
Ele detună pe timpanul întins
între ceea ce este
şi ceea ce nu este.

Cresc înapoia mea, cresc înapoi,
în amintire,
azvîrlind o jerbă de trupuri
înspăimîntate.

Trupuri în flăcări, trupuri în valuri,
trupuri în uragane, trupuri în desimea
pămîntului.

Cuvintele mă ajung din urmă
pipăindu-mă cu mîini de orb
foarte subţiri, şi sunînd sticlos,
de cîte ori izbutesc să-mi atingă
urmele absenţei.

Iată,
mă trezesc smuls şi tras în sus
în zona fără aer.

Aici,
fără de trebuinţă îmi sînt
plămînii şi braţele.

Ochii numai, ei singuri, îmi rămîn.
Creierul va merge pe ei
ca odinioară trupul, pe picioare.

Sînt creier cu ochi privitori
și aștept să fiu, deodată, tras mai sus
într-o zonă fără de stele
unde ideile îmi vor merge
pe creier, cum odinioară trupul
pe picioare.

Dar și de aici pot fi tras mai sus,
și-atunci, ideile
vor fi simple picioare de mers.

Dar cine va merge pe ele
altcineva decît
un eu însumi?

Nu mă lăsați singur.

Înhămat sînt
la un car abstract.
Scade trupul meu pe măsură ce
se umflă în mine
măștile rîzînd și plîngînd ale cuvintelor.

Cad în noțiunea de genunchi
și mă rog de voi:
nu mă lăsați singur și pradă
gurii care în loc de dinți
are statui,
gurii imense pe a cărei limbă de piatră
mă aflu.

Sînt mîncat. Simt.
Foamea și-a făcut patul
în existența mea.
Nu mă lăsați singur.

Se arată întruchipările și apariția
sferei. Nașterea, apogeul
și moartea.

Ca și cum eu aș fi fost ele.

AUTOPORTRET ÎN A PATRA DIMENSIUNE

Înconjurată de luciul rămas
din retragerea ploilor spre mare,
sfera își lua de la inima mea
bun rămas
rostogolindu-se-n zare.
De la ochi, rombul culcat
la revedere își luă, zise-adio,
și se făcu scut, se făcu zigurat,
în cinstea trufașei de Clio.
Eu primeam toate astea cu calm,
țeapăn și fără mirare văzută,
deși arsese ca de napalm
geometria intimă, știută
numai și numai și numai de mine,
cînd am fost și Arhimede și-am fost și nisipul...
Fără sferă și fără romb, în ruine
fumegător îmi e chipul.

PEISAJ CU BĂTRÎNI

S-au tocit sandaua, talpa, osul,
drumul, pămîntul, lava.
E mai mult loc liber, ne putem întinde

în fusul spațiului gol, — orgoliul, slava.
Chiar și aerul și-a tocit vînturile
de penele, și ele tocite.
E mai mult loc liber, ne putem întinde
mai leneș zborurile obosite.
Sufletul s-a tocit de alte suflete,
iar bătăile inimii, nemaiîntîlnind
nici un spațiu care să le răsfrîngă,
se umflă și explodează, rînd pe rînd.
Ce lumină slăbită! Raza joacă-n ea însăși
ca-ntr-o țeavă prea lungă; și sunetul ud
se risipește în cercuri atît de largi, încît cuvintele
cad printre ele și nu se aud.

RAID ÎN INTERIORUL PIETRELOR

Raid în interiorul pietrelor,
în structurile fixe.
Mă rog pentru plictiseală, pentru spleen,
pentru mișcarea atît de înceată
încît orașul să aibă-n el solemnitatea de lemn
a unei table de șah,
iar sunetele să fie atît de rotunde, încît
să poată fi culese din aer, cu mîna,
și de săgeata în zbor, păianjenii să-și fluture leneş
plasele lor de o geometrie lipicioasă.
Mă rog pentru plictiseală,
de firul ierbii mă rog,
să nu cumva să-și iasă din sine,
ci să stea lipit de propria lui monotonie,
cum stau secundele de ore și orele de timp.
Mă rog de mere, și în genunchi mă las
în fața umbrei merelor, ca să rămînă
nedespărțită de ele;
și cu tîmpla însîngerată izbesc în tunetele ploii,
ca să le-ndemn să urmeze

mai îndeaproape nesăbuitele zigzaguri
ale fulgerelor.
Mă rog de soare să rămînă rotund,
mă rog de lună să rămînă distantă
și fără de viață,
mă rog de ea să-și păstreze circurile întocmai
și nu cumva să le schimbe-n ventuzele vinete
ale unei meduze, moarte, în spațiu.
Mă rog pentru plictiseală, pentru spleen,
de mine însumi mă rog, pentru plictiseală,
neștiind niciodată cum să-mi înlătur
inima, planeta străină din mine
în jurul căreia mă închid ca un aer pietrificat.
Raid în destinele fixe,
în structurile nemișcătoare:
mă rog pentru plictiseală, pentru spleen...

CÎNTEC

Pînă la urmă, rămîne doar osul;
ce-a fost mai străin, mai înlăuntrul meu
cuceriți-l pe el, pe gloriosul
al cărnii și-al vinelor drept dumnezeu.
El e alb, el e neciobit, pentru că nu se vede,
pentru că rămîne, pentru că stă și nu mișcă.
Așa cum flutură totul în iarbă afară de verde
care-i același, cînd totu-i morișcă,
de zi-noapte, de zi-noapte, de zi
de noapte venită, învinsă...
Pînă la urmă rămîne „a fi"
care-i alb, care are fibula ninsă.

O, LUCRURILE!

O, lucrurile, exacerbare a vidului;
de aceea, poate, ele atrag asupra lor
obiectele cosmice.

O, lucrurile, vid absolut, mai vid decît
ventuze ramificate sugînd oriunde
obiectele cosmice.

Încerc să mă salvez
și nu pot decît
cuvintele înstelate să le ridic deasupra.

Numai cuvintele au ființă,
numai ele există, există fugind
speriate de moarte, de lucruri.

O, lucrurile deschid un ochi pironitor
și-l clatină în dreapta, în stînga
după cuvinte.

Cuvintele fug, se fac străvezii,
lucrurile stau, se fac vizibile.
O, lucrurile, exacerbare a vidului.

INIMA

Totul se micșora egal, cu viteza gîndului,
în același timp, munții, mările, oamenii.
Totul se prăbușea în sine însuși cu viteză egală
și în același timp, încît nimeni
nu băga de seamă nimic.

Numai prezenţa luminii, încăpăţînatei,
nemişcătoarei lumini,
numai sîngele-acesta pierdut
de lucruri
ar fi putut stîrni o bănuială.

Dar
cineva ar fi trebuit să stea în afară
şi
nu s-a găsit nimeni, absolut nimeni.

Totul se mărea egal, cu viteza gîndului,
în acelaşi timp, norii, cîmpiile, oamenii.
Totul izbucnea din sine însuşi, cu viteză egală
şi în acelaşi timp, încît nimeni
nu băga de seamă nimic.

Numai prezenţa nopţilor, încăpăţînatelor,
nemişcătoarelor nopţi,
numai sfera aceasta de întuneric,
mărginită de aştri,
ar fi putut stîrni o bănuială.

Dar
cineva ar fi trebuit să stea înlăuntru
şi
nu s-a găsit nimeni, absolut nimeni.

GRUP DE ÎNOTĂTORI

Ei vin în şir, albi şi verzi,
rupţi de lucruri, rezemîndu-se doar
în propria lor inimă, şi ea — zvîrlindu-se
şi prăbuşindu-se-n sine, neclar.

Liberi, suspendați, albi și verzi,
vin tulburînd aerul static.
Ochii de noapte, întredeschiși,
îi contemplă apatic.

Să-i lăsăm. Să le dăm voie.
Ei cresc unul din altul, noroși și lenți,
și descresc sub ochii ficși ce-i înconjoară
sferic,
și indiferenți.

SUPRAFAȚĂ

Pentru că merg pe tine,
tu ești acoperit cu urme de picioare,
eu am tălpile tocite.

Numai dacă sar nu ne-atingem,
sau numai dacă tu te surpi.
Unde mă termin eu, începi tu.

Alb sticlos, cu vedenii.
Se arată: o coborîre de îngeri,
o ridicare de cristale de cuarț.

O coborîre de zi și de seară,
un răsărit continuu
de diferite planete.

Nu știu dacă este cald sau dacă este rece.
Nu știu nici măcar dacă sîntem singuri.
Trece ceva, dar nu știu ce anume.

Îmi ridic ochii, deasupra,
identic tu și suspendat mi te arăți.
Îmi întind mîinile și merg pe tine în pălmi.

Unde mă sfîrșesc eu, te ridici tu,
atîrn de tine ca un fruct prelung.
Dedesubt, foarte jos, aleargă cai biciuiți.

Dacă-mi dau drumul voi cădea într-o șa.
Dar nu îmi dau drumul.

Dacă rămîn mai departe cum sînt,
voi îngheța sau mă voi aprinde.
Dar nu rămîn așa cum sînt.
Închid ochii: se arată numai peisajul interior.
Adică negru, adică vînăt.
Îmi închid pleoapele pînă jos la picioare,
ca și cum aș fi un ochi.
Desigur sînt un ochi.
Dar în orbita cui?

MIZA PE NENĂSCUȚI

Sînt nenăscut. Ceea ce se vede
de jur împrejur nu sînt decît
părinții părinților. Roșu și verde.
Roșu și verde se-aprind faruri
pe cerul urît.

Protoplasme cu măști fluturătoare
se-ntretaie înaintea mea
și-apoi dispar, în vînăta-nserare
noroasă, grea.

Disperate fumuri urcă spre cer.
Eu bat trotuare de amurg.
Idoli la volane galbene apar și pier,
destrămînd fantoma lui Lycurg.

Sînt nenăscut. Ceea ce se vede
de jur împrejur nu sînt decît
strămoșii copacilor; zeul de iarbă verde
păscut de strămoșul cailor. Atît.

ANDRU PLÎNGÎND

Trec prin starea acestui suflet
posibile existențe —
un năvod mortal ce smulge în sus
totul, lăsînd numai absențe.

Las locului această-nfățișare
și o adorm, și o îngheț, și o țin
în pura suspendare
a celor care n-au venit și vin.

Nimic nu rămîne el însuși mai mult
decît o foarte singură dată.
Nu sunt vinovat că trăiesc
într-o lume întruna schimbată.

Numai un gînd dacă-l întorc, de la tine,
nu mai regăsesc apoi, înapoia-mi, nimic.
Depun mărturie-n genunchi despre-aceasta,
cuvinte pentru nici o ureche ridic.

Decade piatra în inima mea,
rămîn în centrul unor margini ce se schimbă.
Desigur, eu sunt un cuvînt
adormit la tine pe limbă.

TESTAMENT

Să deplîngi
absența mea
de la suprafața lucrurilor.

Să pui capcane, lațuri și curse
și mai presus de toate să pui
orbite înalte, de os,
întru întîmpinarea
ochilor singuri și plutitori,
prin aerul de dinaintea
zorilor.

Să aduci cîntăreți
din instrumente muzicale
amintind de falusul zeilor.

Să aduci animale dresate,
să aduci cocoșați melancolici,
să aduci și să verși
amfore cu vin.

Numai numele să nu
mi-l amintești,
numai numele, nu.

Pentru că atunci
ar izbucni de jur împrejurul lui
un trup
pe care tu nu l-ai mai recunoaște.

Numai numele să nu
mi-l amintești,
pentru că el are
o infinitate de trupuri
și s-ar putea să și-l arate
pe-acela
pe care tu nu-l cunoști.

ELOGIU

Pînă cînd și mirosul nu e altceva decît o lume
locuită de ființe repezi,
pînă cînd și auzul are
locuitorii lui sufocați
unul într-altul!

Pînă cînd și culoarea albastră
are o capitală a ei,
unde mișună ai albastrului
viețuitori, înghesuiți unul într-altul.

N-am unde să mor.
Îmi trag sufletul, pînă cînd
și în suflet există o populație
a amintirilor.

Cosmosul rînjește.
Pînă cînd și în rînjetul lui,
sînt războaie și păci
ale ființelor din rînjet.

Mai repede, mai încet.
În *mai repede* sînt migrații.
În *mai încet* sînt palate.
Aici, una peste alta,
una lîngă alta,
una îndărătul alteia,
sînt ființe gravide de ființe.

N-am unde să mor.
Moartea este populată de ființe.
Peste tot sînt ființe.
Unele se scurg repede,
altele se scurg încet.

Gîndesc un loc pustiu,
dar pustiul
e plin de ființe pustii.
Frunzele sînt pline de ființe înfiorate.
Privirile pline de ființe polare.
Lumina de ființe luminoase.

MĂ ASEMUI CU UN COPAC

Mă asemui cu un copac.
El are foarte multe brațe,
și eu, foarte multe brațe:
două vizibile, o mie invizibile.

Cînd suflă vîntul brațele lui foșnesc;
mă gîndesc că atunci cînd îmi mișc brațele
probabil că și ele sînt împinse de un vînt
ciudat.

Mă asemui cu un copac;
fiecare cuvînt al meu este o frunză.
Această comparație mă satisface
și este semn că am îmbătrînit.

Cînd eram tînăr, mă comparam cu un zeu indic,
zeu cu foarte multe brațe, foarte multe picioare.
Îmi plăcea să spun că brațele și picioarele
mi-au fost rupte și că
mi s-au lăsat numai două brațe, dinspre
partea dreaptă,
și numai două picioare
tot dinspre partea dreaptă.

De aceea cînd alergam, alergam în cerc.
Apoi, în spirală.

Acum am îmbătrînit,
îmi place să mă compar cu un copac.
Cred că mișc brațele și picioarele
de bătaia unui vînt straniu,
și sînt fericit
de această comparație.

În curînd n-am să mă mai compar cu nimic,
n-am să mai mișc din brațe, din picioare,
iar cuvintele mele
nu vor mai semăna cu niște frunze.

Atunci, voi fi îngăduit
de prieteni, de dușmani și voi schimba planeta.

Astfel, mă voi pregăti, aiurea,
să mă compar c-un lucru cu totul și cu totul altul,
iar cînd voi mai fi-mbătrînit —
cu un alt lucru,
cu totul și cu totul altul.

Apoi îmi voi schimba iarăși planeta
și-așa mai departe,
ce monotonie, doamne, dumnezeule!

ARBOR INVERS

Arbor invers, cu rădăcinile-n vînt,
cu tălpile late ca frunza platanului,
aproape plutind, abia atingînd
anotimpurile anului.
Cu mîinile crestate ca frunza de stejar,
cu trunchiul cu scorbură-adîncă
în care dorm urșii cu capul în jos, în zadar
spre-un cer de pămînt vrînd s-ajungă.

Văzut ca în apă, mereu,
și foșnind de un vînt de pămînt,
cu rădăcinile înfipte în curcubeu
și-n culori ce nu sînt.
Arbor invers am rămas, rupt din sfera
cu sfera aceasta aidoma, geamănă...
Și totul îmi pare știut, dar nimica
din ce știu cu ce este nu se aseamănă.

GLADIATORI PE FRUNZE

Așteptam niște forțe necunoscute,
cu gurile în strigăt le-așteptam.
Frunze înfipte-n undiți, coborîte
spre noi de-a dreptul din Aldebaran.

Deci să mușcăm nervurile dedate,
cu cerul gurii grav rănit,
de fierul nemilos al undiței, legate
de lancea înclinatului zenit.
Și smulși să fim în sus, și smulși!
Din apa norilor și-a aerului tare,
să ni se zvîrcolească pe sub stele-n vid,
ca peștii, trupurile-n sufocare.
Și doar scheletul nemîncat și azvîrlit
să risipească-n jururi coaste
iar capetele, duri meteoriți,
să dea cu tîmpla-n liniștile vaste.

INSCRIPȚIE PE UN CIRC ROMAN

Gladiatori, cu limba smulsă
comunicăm numai prin săbii,
prin sîngele uscat pe pîinea
neciugulită nici de vrăbii.
E litera-nsemnată-n noi, cu fierul,
de-un gingaș caracter latin.
Nisipul doar, nisipul numai
întins sub tîmple ni-l dorim
pentru un somn cu vise uleioase,
plutind la suprafața zilei, cînd
albul decade în culori diverse
vopsind mișcarea ultimului gînd.

DESCĂLECARE

Și plopii se acopereau cu trupuri de copii
ținînd în frîie trupuri lungi, de cai,
și cîte-o pasăre, trecînd, le tulbura
plasma verzuie-amestecîndu-i între ei.

Iar cînd se-ndepărta țipînd în zbor,
cu penele-ncleiate de un sînge ireal,
făpturile din plopi alunecau
pe jumătățile de cai, rămase.
O, șanțurile pline de un fum verzui
se înecau, și-abia mai distingeam
în fumul răsucit deasupra lor
cîte un frîu, alunecînd din cîte-o mînă.

SOMNUL CU FIERĂSTRAIE-N EL

Somnul cu fierăstraie-n el
taie capetele cailor
și caii aleargă nechezînd cu sînge,
ca niște mese roșii, fugite pe străzi,
de la cina cea de taină.

Și caii aleargă, în aburii roșii
clătinînd umbre. În șăi, fantome.
Frunze se lipesc de gîturile lor
sau se prăbușesc de-a dreptul în ele,
cum se prăbușește umbra copacului în fîntîni.

Aduceți găleți, aduceți căni mari de sticlă,
aduceți căni și pahare.
Aduceți căștile vechi rămase din război,
aduceți-i pe toți cărora le lipsește un ochi,
sau în loc de braț au un loc liber,
care poate fi umplut.

Peste tot sînge de cal decapitat
curge în voie,
și eu cel care-am văzut primul
aceasta
vă vestesc că am și băut din el...

DUPĂ LUPTĂ

Îmi lăsam tîmpla pe-o frunză de nuc,
aproape călătorind cu ea pe curenți,
spre-acea parte melancolică a zilei
cu steaguri înclinate, cu bărci scufundate,
cu lacuri muribunde și reci...
Îmi apăsam gura pe-o scoarță amăruie,
aproape căzînd prin rădăcini, sub pămînt,
ca un înotător cu repezi mișcări
printr-un fluviu de sevă înaintînd,
împotriva unui dușman nevăzut.
Îmi apăsam umărul de umbra jilavă
care-ncerca tot timpul să fugă,
îndrăgostită de laba iepurilor, după iepuri,
departe de mine, într-o cîmpie
plină cu luptători întinși pe spate.

ALFA

Mai departe, mai aproape de centrul
spațiului,
inima mea se consumă.

Capul meu, ca o flacără de lumînare,
mereu își pierde ochii fierbinți
arzînd mîinile tale nevăzute.

El își hrănește lumina
din seninul trunchi
pe pămînt și pe mare.

Minunată pradă și sprijin
al foamei — pămîntul —
Minunat prilej de sete — marea.

Flacără înceată, pierzîndu-și ochii
mereu fierbinți, —
arzîndu-ți mîinile.

O, dureroasă lumină și miros!
Pălmile tale sînt
fața mea de pămînt și de apă.

Numai și numai ele
mișcătoarele, îndepărtatele
mă luminează, arzîndu-mă.

O ARMURĂ

O armură-n care să ne-ascundem,
tu în dreptul unui ochi, eu în dreptul unui ochi,
tu în inima mea, inima mea în fier.
Piciorul tău să curgă peste bolovanul pătrat
al genunchiului meu;
brațul tău să alerge peste brațul meu,
cum aleargă un cîine de vînătoare
de-a lungul strigătului de luptă
al stăpînului.

O armură singură, mergînd pe țărmul mării
și făcînd un zgomot asurzitor,
ocolită de pescăruși și de sufletele
femeiești, ale înecaților.

O armură cu două rînduri de dinți
cînd rîd în hohote.
Să-mi întind sprînceana cenușie
deasupra ta, ca o pătură de nori.
Tu să suspini scurt: să adormi fără vise.

O armură singură mergînd pe țărmul mării,
strălucind lustruită de briză,
șuierînd lovită de vînt.

MĂȘTILE DE FIER

Plecăm încet, ne smulgem greu din iarbă,
ca niște măști de fier, menite
să dea tărie-acelui chip curgînd
pe vîrstele iubirii, împlinite.
Și lasă tu perdelele de arbori
s-ascundă după ele-n urmă, mult,
memoria mișcării, asasină,
din care talpa-abia s-a smult.
Și lasă-n falsa ei schimbare,
să bată ora-n tobe mari
de piele omenească, tăbăcită,
la umbra arborilor seculari.
Și lasă-ne izbiți și duși, și doi,
și lungi, cînd movurile pier.
Și pier ca să existe mult mai clare
fețele noastre dur, sub măști de fier.

MENHIR

Poate să-mi afle chipul, coasta,
cînd vrea, cine vrea.
Și calul și cîinele și nevasta

îngropați în preajma mea,
și ploaia ce-o duc meteorii
spre cîmpu-nverzit pîn' la os,
sub botul de lup singuratic, al orei
învățînd cum se moare frumos, —
numai să aibă atîta sabie
și-n dinte tremurătură de stea,
și o cu totul altă corabie
dacă vrea, cine vrea...

ROŞU VERTICAL

— 1967 —

PEAN

I

Deşi ţin în mîna dreaptă
sabia,
şi armura cea rezistentă
de străinătatea de gheaţă a săgeţilor
mă apără,
totuşi,
îmi cer iertare că sînt de faţă,
şi că adaug singurătatea mea
singurătăţii multiple
a naşterii, creşterii şi împlinirii
voastre
sub cerul acesta fix
de deasupra existenţelor noastre.

Deşi pot înverzi această iarbă
uscată,
fără să am nevoie de verde,
şi pot face să dea mugur
ramura uscată,
fără să am nevoie de muguri,
deliberat mă adaug
vouă, egalilor mei, slujind
adevărul
singurul care nu-mi mută
şi nu-mi înstrăinează de mine
matricea lumii din care provin,

întru slăvirea ei
şi-ntru purtarea ei ca stemă
pe steaguri,
oricînd şi oriunde.

II

Voi nu rămîneţi aceleaşi, lumi
ale tristeţii;
pe ce cămile-n ce deşerturi
oblice, călătoriţi?

Sînt o lentilă măritoare
rostogolită între cei ce se privesc
în ochi,
rostogolită prin-naintea celor
cărora nu li s-au mai închis
pleoapele.

Voi nu rămîneţi aceleaşi, lumi
ale morţii;
unde, sub ce imaginate piramide
vă sustrageţi colorii negre?

Sînt prietenul şi răzbunătorul
eroilor morţi;
Pe fostele cîmpuri de luptă
trec ţinînd în mîini o liră
eoliană.

Voi nu rămîneţi aceleaşi,
cuvinte, care odată
înfloreaţi pe strigătul ca un trunchi
de chiparos
al conducătorilor de cvadrigă.

Sînt o frază gravată
pe porţile unei cetăţi moarte,

citită mereu de alți trecători,
tradusă mereu într-o altă limbă
încă neinventată.

Voi nu rămîneți aceleași
continente, care odată
vă țineați de țărmuri ca și cum
ați fi avut mîini,
mîini mari, îngrozitoare,
pătate de sînge...

MARELE CAL

Primul mort pe care l-am văzut
a fost un cal.
De aceea, de cîte ori aud cuvîntul
moarte,
văd în fața ochilor, un cal.

În amurg, cînd aleargă luminile toate
spre negru,
văd în fața ochilor un cal,
iar atunci cînd sunetul vocilor scade,
în timpane-mi răsună un tandru galop de cal.

Zăpada cînd smulge din nara
copacilor, ultima taină de verde,
desigur, o paște un cal,
iar miresmele toamnei, desigur,
strivite au fost sub copita-nghețată
a Marelui cal.

Vino tu, trup al meu
nestatornic, şi hai
să călărim împreună pe-un cal
pe care-l vom învăţa să necheze
întruna
şi să salte mereu pe două potcoave.

POLUL ISTORIC

Secunda îşi arată polul istoric.
El străluceşte orbitor.

O zi eternă cu soare nemişcat
la zenit
lasă să atingă întinsurile
cu lungi raze, raze nemişcate
asemenea unor mesteceni infiniţi.
Şi numai amintirile noastre
îi fac să foşnească din frunze
şi din argintul sonor
al trunchiurilor

Aici în această privelişte
se intră cu capul descoperit.

Aici, putem vedea
chipul frumos al eroilor, —
frunze foşnind
pe trunchiul nemişcat al luminii.

Ei, cei de atunci,
pene vii la aripa
unei păsări abstracte.

Ei, hieroglife vorbitoare
pe piramida de granit

Ei, dintre tineri, —
cei mai tineri.

Ei, dăruiţii, ei
lacrimile lungi la ochiul trist de atunci
al ţării.

Ei, unghiile care zgîriau
încordate
pe ziduri.

Ei, seminţele care au murit,
ca să devină rădăcină,
tulpină şi spic.

Aici, în această privelişte
se intră cu capul descoperit.

Nu cuvinte de jale pentru voi
divine lopeţi la pluta lui Ulisse
călător spre Ithaca.

Ci foşnetul steagurilor învingătoare.
Nimic nu-i mai demn de amintirea voastră
decît strigătul Victorie!

Dragilor noştri,
copiilor,
pe care această ţară a noastră fecundă
v-a născut în trecut
şi vă naşte mereu în trecut,

pentru că întotdeauna
trecutul țării a avut un pol al viitorului
strălucind în toate secundele lui...

Nu cuvinte de jale.
Căci pătînd pieptul gol
cu peisaje lunecătoare, amăgitoare, lichide;
glontele dușman
n-atinse tîmplele, gîndul — sîngele.

Gîndul lucid; tunel
adînc prin care
timpul din urmă îl ajunse
pe cel de dinainte
asemeni unui plisc de pasăre deschis, înfometat:

(Aici, ochii poetului plîng.
El a uitat muzica versurilor,
și știința sentimentală a ritmului,
din ochii lui albaștri
nu lacrimi se preling,
ci trupuri săvîrșite, de eroi,
trupuri adevărate
care trăiesc într-adevăr,
trupuri care se mișcă în propriul lor vis,
care își pot întinde mîinile
și-mbrățișa visul
ca pe o iubită vie,
adevărată.)

MENIRE

Oase de pasăre să-mi fie
cuvintele,
oase de pasăre dînd gîndurilor

acea formă prelungă
şi aproape văzută cu ochiul
liber, —
a ridicării deasupra
orizonturilor.

Vechi întîmplări, şi glorioasele
fapte
locuind în trupurile subţiri
ale unor adolescenţi de demult,

Totul
să se înstrăineze de nemişcarea
destinului lor nedus pîn'la capăt.

O, iată-i înfăţişîndu-se-n
oglinzile noastre
o dată cu noi, acum,
cînd brusc fiecare secundă-şi iluminează
polul istoric,
chipul rămas imprimat
în albia pietroasă a ţării
cea născătoare de viitor.

ALEGEREA CULORII

Inima mea îşi alege culoarea.
Ea îşi alege propria ei culoare,
culoarea pe care-o avea încă
de dinainte de a şti că o are.

Inima mea își alege culoarea
cea fără umbră, cea nemișcătoare.
Cea care se vede chiar și atunci
cînd ții pleoapele-nchise

și — asemeni deplinului soare,
tot timpu-n el însuși,
tot timpu-n afară,
în același loc
și pretutindeni,
purtînd istoria lumii în fiecare rază
cum poartă frumosul ou de pasăre în el
istoria tuturor păsărilor
pînă la punctul solemn din care începe
istoria zborului
care poartă în el istoria mișcărilor toate
pînă la punctul solemn de unde
începe
istoria însăși
a luminii.

Inima mea își alege culoarea
roșie, își alege
roșu vertical,
roșul pe care l-a pulsat
necontenit, roșul pur
hrană a gîndurilor
roșul care s-a născut sînge
ca să devină idee,
care s-a născut pasăre
ca să devină zbor.
Roșu, roșu vertical
cascadă, pantă de deal
săltînd din oul secundei
ovalul de ou,
și înfățișat nouă
ca un ecou
pe care sfera-l întinde

oricînd și oriunde,
naștere, zestre
a lui A FI schimbîndu-se în ESTE.

UN SOLDAT...

Un soldat ținîndu-se cu mîinile
de marginea unui nor...
De bocancii lui, cu mîinile încleștate
se ține alt soldat. De bocancii lui
altul, apoi altul, apoi altul și altul,
și-așa pînă-n miezul pămîntului.

Eu mă las s-alunec pe șirul lor
ca pe-o frînghie,
și-alunecînd, cataramele
centurilor lor îmi zgîrie fața.

Și-alunecînd, îmi zgîrie pieptul
și-alunecînd, alunecînd, îmi sfîșie
fîșii de carne,
și-alunecînd, alunecînd rămîne din mine
numai scheletul.

Cînd în sfîrșit ajung, mă-ntind cu tîmpla
pe o piatră.
În timp ce dorm, fîșiile smulse
se-ntorc de sus și mă-nvelesc.
M-ajunge din urmă și sîngele pierdut,
și durerea.

Deschid ochii, mă uit.
Coloana de soldați, nu se mai vede.
Probabil că vîntul a-mpins-o
cu nor cu tot, în altă parte.

OUL CU IRIS

Fiecare vorbă caldă, sub ea
clocește un ou al vorbirilor noastre.
Vii verbe, o, voi,
cu frunze verzi-albe-albastre.
Oul deschide deodată o pleoapă:
sub iris se aude bătînd
pliscul nenăscutei păsări, copilărești
numai în ea însăși zburînd.
Sar cojile! La început
privirea dă din aripi în unda
despărțită în delta pe care o face
cînd se varsă în oră, secunda.
Apoi, ah, apoi nici măcar
nu mai e pasăre în izbucnire
ci se duce subțiindu-se, alungindu-se,
șiră-a spinării de frunză; — privire.

AEROPORT DE TOAMNĂ

Tras înapoi de planetă auzeam îngeri,
auzeam pietrele,
galbenul, verdele
cum urcau noaptea spre centrul
pămîntului.

Aeroportul lansa diavoli cu coada aprinsă
și arzînd treptat, treptat, de la copite
pînă la creștet, și numai coarnele
le rămîneau întregi și se desfăceau
prăbușindu-se
fiecare-n altă parte.

Timpul se spărsese;
fiecare apucam din el ce puteam,
și nici măcar nu mai curgea peste tot
la fel:
în glezne trecea o lună,
în genunchi o zi, în coastă o oră,
pe limbă un minut și-n tîmplă
o secundă.

„De aceea încercăm să ne ținem
capetele cît mai departe de miezul pămîntului“ —
spuse cineva.

Dar
nu-l luă nimeni în seamă.

Fiecare avea alt timp și-ncerca
să tragă-nspre el planeta,
care însă se mulțumea numai
să se rostogolească.

Auzeam îngeri. Stam la pîndă
gata să-i sar primului în spinare,
pregătindu-mă pentru o călătorie.

AL PĂMÎNTULUI

Stau și ucid în liniște,
ființele rezistente ale melancoliei.

Pe lupi mai întîi, apoi duhul
albastru,
pe jderi mai întîi, apoi mistreții
și rîșii.

Îi smulg încet
din maxilarul închipuirii.

Fără dinți, oasele
par mult mai blînde.

Stau și ucid în liniște
și din ce în ce
cerul din jurul meu
se iluminează

Iau apoi plugul
și-l înfig adînc în pămînt.

Înapoia mea răsare
acoperit de grîu și de porumb
soarele.

Razele lui
sînt de grîu și de porumb...
Le aud revărsîndu-se-napoia mea
pe cîmpia arată.

MUZICA

O, voi sunete prietenești,
tu muzică ducînd în sus o frunză...
Sînt și nu sînt. Ești și nu ești.
Cine-ar putea să pătrunză?
Aer galben, aer de aur,
tu ridici închipuirile mele,

rîu ocolit şi verde plaur
arunci deasupră-mi mari inele.
Umăru-l scutur, amintirile, stixul,
sub jetul tău rece, căzînd.
Dintre pietre îmi place onixul.
Dintre mişcări, ridicarea la gînd.
O, voi sunete prieteneşti,
lumină-ncetinită în ureche.
Sînt şi nu sînt. Eşti şi nu eşti.
Nepereche nicicînd, totdeauna pereche.

DUPĂ CE AM ASCULTAT-O PE CÎNTĂREAŢĂ

După ce am ascultat-o pe cîntăreaţă,
m-am rupt de mine însumi
şi mi-am pus tîmpla
pe umărul timid, de femeie,
al orei.
Ce frumoasă procesiune de elefanţi
cu baldachine clătinătoare
trecea prin tropicul sentimentelor mele!
Acum vedeam leul şi mîndria lui
striviţi sub înaintarea înceată
a majestuoaselor coloane ce sprijineau
cupola mişcătorului templu.
Acum vedeam secundele, cum
se năşteau una cîte una
din ochii mei
ca din sorii încălziţi pînă la albastru.
Acum voi muri, îmi spuneam,
dar dorul meu de tine era mai puternic
şi nu puteam, nu puteam
să mă despart de planetă.

MIRAJ DE IARNĂ

Patru sori de abur alb se desfăceau pe cerul nopții,
brațele mi-erau atrase către ei.
Tu stăteai pe-un bulgăr mare de zăpadă verde,
pletele ți-erau atrase către ei.

Cerul era negru, fără aștri, numai sorii
cei de abur alb, se desfăceau
în șuvițe sclipitor de albe, spiralate,
peste negrul nopții, surd, se desfăceau.

Tu stăteai pe-un bulgăr de zăpadă verde,
coama ta se resfira bătînd în sus
și pe cerul negru ca o ceață,
neagră era coama ta în sus.

Eu stăteam cu brațele atrase, ridicate,
ca și cum m-aș atîrna de un stejar tăcut,
cu o ramură plecată, neagră peste mine,
către patru mari vîrtejuri, într-un cer tăcut.

Aer negru și zăpadă verde
Patru sori de aur, surd se desfăceau pe cer,
ora taciturnă ne ținea-mpietriți alături
și pe jumătate smulși spre cer.

CĂTRE HYPNOS

I

Ei dormeau. Ei se nășteau dormind;
strigăt prin somn dădeau cuvintele
născîndu-i din ultima silabă.

Creşteau dormind, se îndrăgosteau
dormind şi nunta
şi-o celebrau în somn.

Întemeiau aşezări de cuvinte, în somn.
Femeile lor năşteau în somn,
iar ei, cu toţii, îmbătrîneau
în somn
şi mureau astfel.

Tineri dormind le luau locul
în vis,
noi şi sfîşietoare cuvinte adormite
înlocuiau
vechile, profund adormitele
cuvinte.

II

Dar să se trezească,
aceasta,
nu o voia nici unul.

Ei trăiau în somn pentru că
numai în vis,
trăiau cu tot trupul deodată.

Păsările lor zburau dormind,
peştii lor înotau dormind.
Caii lor galopau în somn
şi toamna
în vii, se coceau struguri
de vis.

Nimenea şi
nici unul nu voia să se trezească,

pentru că numai astfel
forma lor le aparţinea
în întregime şi toată
deodată.

III

Ei îi urau pe cei treji
Spuneau că cei ce sînt treji
nu trăiesc în ei înşişi.

Spuneau că cei treji
nu sînt altceva decît
privire, atunci cînd privesc,
auz, atunci cînd aud,
durere, atunci cînd se-ndurerează.

Ei îi urau pe cei treji
Spuneau că cei ce sînt treji
nu sînt în stare să-şi locuiască
tot trupul deodată
ci,
ca şi cum ar fi goi
pe dinlăuntru,
ei, cei treji, aleargă tot timpul
în ei înşişi
fiind rînd pe rînd
numai o gleznă
sau nu
numai o tîmplă
sau
numai un braţ, —
restul trupului azvîrlindu-şi-l
rînd pe rînd în tenebre.

IV

Ei îi urau pe cei treji
numindu-i
„Cei fără de trup“.

Dar ura lor
din cînd în cînd devenea
colosală
pentru că, spuneau ei,
însăși privirea se poate trezi
și-atunci în ea nu mai trăiesc
toate culorile deodată,
...însuși auzul se poate trezi
și-atunci în el
nu mai trăiesc
toate sunetele deodată.

Și însăși culoarea se poate trezi
și-atunci în ea
nu mai trăiesc
toate vibrațiile deodată...

Și însuși sunetul se poate trezi
și-atunci în el
nu mai trăiesc
toate amintirile deodată...

Și însăși durerea se poate trezi
și-atunci în ea
nu mai trăiesc
toate amintirile deodată...

V

Ei dormeau. Ei se nășteau dormind.
Se înmulțeau dormind.
Mureau dormind.

Dar tot timpul erau identici
Cu trupul lor.

Ei trăiau în vis
şi chiar şi arborii
ca să-i adumbrească trebuiau
mai întîi să adoarmă
putînd numai astfel să-şi zvîrle
peste trupurile lor întregi
şi umbra rădăcinilor lor.

FOCUL ȘI GHEAȚA

Eram înconjurat de jur împrejur de un aer
rece, fără a fi friguros.
Un sentiment de siguranţă plana
asupra puterii mele,
și o neliniște plăcută izvora din lucrurile
pe care călcam, sau de care
mă sprijineam.

Eram poetul acelui mare oraş,
entuziasmul și tristețea lui
mie, mi-era dat să le exprim,
ca și cum aș fi ţinut în mîna stîngă, hăţuri,
sentimentele înţelepţilor lui cetăţeni —
armăsari.

Înaintea mea era un drum pietruit.
De o parte a lui erau clădiri de piatră sculptată,
de cealaltă parte cobora
în pantă,
un parc imens, fără copaci, tăiat
de lungi alei paralele.

Parcul era de-un verde închis,
rece, fără a fi friguros.
Totul cobora în terase
orientate spre răsărit,
pentru-a se bucura din plin de scurta
apariție a soarelui, care
se legăna cîtva timp la orizont
ca o pană de păun smulsă,
și-apoi dispărea-napoia lunii, lăsînd
pentru restul zilei o lumină verzuie
să călătorească
deasupra capetelor noastre care păreau
împodobite cu panașuri
transparente,
fluturătoare.

Tîrziu, —
secunde numai, înaintea nopții, —
mai apărea de după lună și departe,
la apus.

Și,
înșirați simetric pe alei
bărbații își smulgeau cu veselie
cămășile lăsîndu-și piatra
cea neagră a umerilor goi, izbită
de scurta, recea și nefriguroasa
lumină.

Eu ridicam mîna stîngă în sus
cu înfrigurare,
înmănunchind în palmă sentimentele
tuturor,
ca pe niște hățuri invizibile
de care începeam să trag, —
întîi mai ușor și apoi

din ce în ce mai repede spre lună,
spre centrul lunii.

Luna.
Nu răsărea, nu apunea.
Niciodată.
În nemişcare atîrna deasupra noastră
neagră-argintie.
Boltă răsturnată spre noi şi geamănă
cu oraşul pămîntului nostru.
Munţi negri şi argintii, nenumăraţi,
negri şi argintii care sclipeau
liniştitor.

Drept urca orizontul şi nu prea înalt
între pămînt şi lună.

Nopţile — acoperit de oasele
lucioase
ale stelelor.

În repezi dimineţi şi-amurguri
deodată galben roşcat,
mohorît în timpul orelor de ziuă
şi trepidînd
sub apăsarea centrifugă a sentimentelor noastre
asemeni unui zid al morţii străbătut
în viteză de alergători acrobaţi.

Coboram din larga şosea pietruită
pe o alee cu nisipul umed.

Talpa sandalei mele călca
peste monezi.

Oriunde, prin parcuri, pe străzi, pe șosele,
erau aruncate monezi de aur, de argint,
de aramă,
semnul de bogăție-al orașului lumii.

Mă aplecam,
culegeam cîte una,
o priveam, apoi o aruncam.
Rareori găseam două efigii
la fel.

Ultima monedă privită avea
pe o față profilul unei femei uriașe,
iar pe cealaltă
un leu cu două capete și
răcnind.

O aruncasem cu puțin înainte
de a intra într-un foișor
cu geamuri de piatră clarvăzătoare.

Înlăuntrul lui erau cîțiva bărbați
care se lipiră de muchii
la sosirea mea,
și-ntr-o tăcere desăvîrșită,
în vîrful picioarelor,
cu degetul arătător la gură,
părăsiră unul cîte unul prin spatele meu
încăperea.

Mă îndreptam către masa de piatră
ținînd în mînă condeiul de piatră
și sulul de piatră,
pe care urma să exprim
sentimentele oamenilor din ziua aceea, —
cînd sufletul

mi se despărţi în două
dinspre frunte spre umbră
cu un aer despicat de bătaia
lentă a cormoranilor.

Pulsam interior şi nările
mi se împodobiră
cu mirosul feminin al mării.

Eram un fluviu ce se desface în deltă.
Eram o deltă cu două braţe:

O uriaşă femeie cu coama de piatră
în vînt
alerga făcîndu-mi semne
cu mîna.
Avea un braţ puternic
şi arămiu.
O recunoşteam
şi nu o recunoşteam,
dar privirile mele
o întîmpinau
albastre şi fixe.
Ea intră respirînd tunător
şi luîndu-mi făptura solemnă
în palma ei mare, rece,
fără a fi friguroasă.
„De cînd eşti aici?
mă întrebă melodios
privindu-mă în ochi
cu ochiul ei unic şi mare
— Bărbatule, de cînd eşti aici?
mă întrebă melodios
şi liniştitor
Îi însoţeam pe cei trei
bărbaţi atletici
spre lună.
Erau cutremuraţi de spaimă
şi aproape
halucinau de fericire
că vor fi însemnaţi în cronica
de piatră de diamant şi de onix
a oraşului lumii.
Ţineam în mînă sentimentele
oamenilor din marele oraş,
ca pe nişte limbi de foc le ţineam
ca pe nişte limbi de foc
            ce dădeau o lumină
rece, fără a fi friguroasă.
Eram între cei trei şi duceam
cuvintele unuia spre celălalt
în spinare,
ca pe nişte pietre negre şi
duceam mirările de la unul
spre celălalt
ca pe nişte turme de oi
cu tălăngi de aramă.
Munţii lunii erau scunzi.

privindu-mă în ochi
cu ochiul ei mare,
albastru.

Ea avea o bluză galbenă
de mătase rece.
Ea avea o brăţară galbenă
de mătase rece.
Ea avea nările împodobite
cu mirosul meu, şi îmi spuse
tunător
şi melodios totodată:
— Aşteaptă-mă, mă întorc
în amurg.
Să mă aştepţi, am să vin
în amurg.
Ea zise, apoi tăcu
privindu-mă-n ochi
cu ochiul ei mare
strălucitor şi albastru.

Ea avea o bluză galbenă
de mătase rece
Ea avea o brăţară galbenă
de mătase rece.
Ea plecă făcîndu-mi semne
cu mîna.

de-a lungul privirii mele fixe
ea plecă făcîndu-mi semne
cu mîna
uitîndu-se cu ochiul ei fix
şi albastru
în ochii mei şi făcîndu-mi
semne cu mîna
pînă cînd o pierdui din vedere.

Abia dacă erau puţin mai înalţi
decît oamenii.
Semănau cu nişte piramide
înghesuite una într-alta.
Totul era sticlos, negru,
argintiu.
Totul era pustiu, lipsit de aer.
Totul era sticlos, negru şi
argintiu...
...Deodată într-un grup de munţi
întîlniră o poartă,
cu un imens mîner de aramă
sculptată.
Ei se opriră şi uluiţi
dădură uşa de piatră în lături.
Înlăuntru era o sală largă.
O masă de piatră cu scaune
de piatră
negre, argintii.
Se întrebau paralizaţi
de spaimă: „Nimeni
n-a fost niciodată aici.
Nici aerul măcar n-a fost.
Cum poate jocul materiei să
refacă
un mîner de aramă sculptată
o masă de piatră, scaune de piatră
negre-argintii?“

Se întrebau paralizaţi de spaimă:
„Cum se poate una ca asta?
Dumnezeule mare
cum se poate una ca asta?
Cum se poate una ca asta?“
Şi eu alergam neobosit între ei,
ducînd în spinare întrebările lor
de la unul la altul
apărîndu-i şi veghind tot timpul
asupra celor trei care erau
ochii mei trei
şi ficşi
şi albaştri...

Stăteam în foișorul cu geamuri de piatră
clarvăzătoare.
Pălmile mele lent mîngîiau
piatra rece și șlefuită a mesei.
În curînd vor fi sosind de sus, de deasupra
în piața patrată-a orașului
cei trei.

Cu mîna stîngă și ridicată, știam
că voi exprima sentimentele
oamenilor din acel mare oraş
din orașul lumilor lumii.

Fulgerară minutele-amurgului. Soarele
lent cobora de sub lună-n apus.
Orizontul simțeam cum se-nroșește
și
răpăitul de ploaie torențială-al luminii
se revarsă peste pietre negre.

Am auzit un zgomot ritmic de alergare
Recunoscui femeia cea uriașă, cu coama de piatră.
Bluza ei galbenă de rece mătase.
Brățara ei galbenă de rece mătase.

Ea alerga ținînd în palma deschisă — un bărbat
atletic.
Ea alerga cu brațul drept înainte
și cu palma deschisă.

Din foișor o priveam
cu o mînă la bărbie, cu cealaltă
la piept.

O recunoșteam și nu
o recunoșteam.

Femeia cea uriașă alerga
apropiindu-se și ținînd
în palmă bărbatul atletic.

În urma ei și aidoma ei
alerga
o altă femeie ținînd
în palma întinsă un alt
bărbat atletic.

Și-n urma ei și aidoma ei
o altă femeie
și-n urma ei și aidoma ei
o altă femeie
și-n urma ei și aidoma ei
alta și alta.

Femeia mi se uita în ochi
cu ochiul ei mare și albastru.
Alerga și-mi făcu
un semn de adio, complice, cu mîna.

Și-n urma ei și aidoma ei
o alta-mi făcea
un semn de adio, complice, cu mîna.

Și-n urma ei, alta, și alta, și alta.

Spinările lor erau arămii și superbe
bătute de ritmica ploaie a luminii-n amurg.

Mi-adusei aminte. O recunoscui
într-o străfulgerare
Pomona. Pomona, strigai
Pomona zeițo, unde fugiți.
Pomona strigai după ea și strigătul
mi se prefăcu într-un urlet.

Ea se depărta alergînd.
Dinspre ușa de piatră din lună-alergînd
nu știu spre unde alergînd,
semne făcîndu-mi complice, cu brațul.

Și după ce am pierdut din vedere zeița,
cu greu mă urnii,
călcînd pe monezile larg risipite prin parcuri,
de aur, de argint, de aramă,
spre piața pătrată — a orașului lumii
ale cărui sentimente eram chemat
să le rostesc,
spre piața cea mare — a orașului lumilor
lumii
mă îndreptam

înconjurat de jur împrejur de un aer

rece, fără a fi friguros.

OUL ȘI SFERA

— 1967 —

PLONJEU

Zvîrlire de obiecte prin aer către Nord,
de brațe inutile, de avioane rupte
în crivățul pe care îl încord
ca pe un arc menit să lupte.
Înspre zăpadă totul! La gheață și la urși.
Le facem iceberguri, ori fum ieșind din iurte,
torenți în atîrnare și necurși,
sau piramide boante, scurte,
sub care-n loc de Ka Nefer-Nefer
mumificăm un pește flămînzit
lăsat să fie nins, în zodia de fier
în care ne-am văzut și ne-am iubit.
O, totul se azvîrle spre Nord, să facă loc
în jurul nostru, liber, sub sori iconoclaști.
Iar eu voi sta în mijloc, la plete dîndu-mi foc
să fie luminată casa în care ai să naști.

CÎNTEC

Inima se vărsa printre coaste,
sufletul cădea cu fluturare.
Se țineau de inelare, mîinile noastre,
într-o veche, grea înserare.
Eu mă rugam la umărul tău,

mă rugam cu un fel de cuvinte albastre.
Mă rugam astfel, mereu,
pînă se-năspreau secundele noastre.
Tu erai piatra, tu erai norul,
tu erai vulturul, tu erai ora
din care-și curmau asupră-ne zborul
secundele dîndu-se tuturora.
Astfel ne trecea viața, astfel muream,
deveneam transparenți, de gheață.
Priveliștea lumii trecea ca prin geam
prin lipsa noastră verticală de viață.
Numai păsările lovindu-se, foarte mirate,
în noi își vărsau zborul.
Eu mă rugam în cuvinte ciudate.
Tu erai piatra, tu erai norul.

TOAMNĂ

Crezi tu că da? Din frunze-n jos,
verdele cade și se schimbă.
Pe negîndite am ajuns
să și vorbesc o altă limbă
și pasul din greșeală, stins,
să calce-o coajă de planetă —
desigur alta, ridicînd
o aură de somn, concretă.
Pești mari și Capricornul, steaua
cea galbenă, Canopus, o desfid...
Crezi tu că da? Mai bine somnul
cu pleoape-l învelesc, de vid,
și-adorm pe-o frunză-n legănare,
zburînd spre polul alb din Nord.
Și mă înalț, zvîrlind nervura
verdeții grele peste bord

DOUĂSPREZECE NOAPTEA, CU DOR

Coridor de aer, timp pierdut.
Frunze zburătoare, țări de toamnă.
Străzile pe care am trecut
în gîtlejul amintirii se răstoarnă.
Trec secundele gravide; nasc urlînd
picături de ploaie repetate,
vorbe ce s-au spus, își caută guri
să se lase în pereții lor pictate.
Bate-o oră sus, dar pînă-ajunge
sunetul la creier, se-nserează.
Dorm pavilioanele urechii, fuge
pe timpane o stafie trează.

CÎNTEC

Deodată aerul a împietrit în jurul meu
și se izbesc de el cuvintele zvîrlite
și se-nroșesc, și-așa rămîn mereu,
din ce în ce mai lungi și mai rărite.
Și simt cum gravitația se mută
în mine însumi, din afară
și brusc pe globul inimii îmi cade
lumea, cînd trupul încă-mi zboară.

DESTIN

Cînd am deschis ochii, mă aflam
în acest trup pe care-l vezi
și vinovat de felul lui eram,
cum vinovate-s frunzele că-s verzi.

Și deodată-am început să știu
mersul luminii și-al strigării
și să simt pomii toți, pe viu,
și curba dureroasă-a zării.
Să urlu sfîșiat de păsări repezi,
să ard lovit de-un meteor,
s-adorm pe gîturi lungi de lebezi,
și de lopeți de bărci, izbit, să mor.
O, fiece silabă mi-e colț de elefant,
cu fildeșu-n amiază răsucit,
și fiece privire delirant
se recompune-n literele reci, de mit.

ÎN GOL DE CURȚI

De nu m-ar izbucni tristețea
și vidul de-a avea un nume,
pe care numai tinerețea
pietrelor vechi îl poate spune,

aici, pe-o treaptă tropăind,
eu piele-aș fi peste o carne
de taur junghiat, mugind,
răpus de foarte stranii arme

pe care cerul blond le are
cînd deodată s-a trezit
victorios și oarecare
legînd nadirul de zenit,

lăsîndu-mă să fiu doar numai
semn pentru el de steag abstract —
lăsîndu-mă să fiu doar numai
semn pentru el de steag abstract.

A MIROSI O FLOARE

A mirosi o floare este
un fapt de mare rușine...
E ca și cum de propria ta mamă ți-ai apropia
nările.

O, biete specii,
o, triste înfățișări instabile, vertebrate sau nu.
A mirosi o floare e ca și cum
în necunoștință de cauză ai viola
însăși cauza.

E ca și cum
ai urmări un efect al primăverii
nu în iarnă, ci în lună.

Bătrînii, bărbații, adolescenții,
ei, care cred că li se cuvine aceasta,
ei, nepoți ai lui Oedip, murdari
înfăptuitori
ai morții propriei geneze,
ei cred
că a te afunda cu nările-ntr-o floare e o
faptă
atît de demnă pentru trupul lor privat...

A mirosi o floare e o faptă
de incest
Fiul tatălui,
tatăl a ceea ce este —
ei care cred că moartea însăși
e o-ngăduință-a firii lor brutale.

O, florile,
lapte binemirositor al Maicii Domnului,
și stabilire-a nemișcării-n nemișcat!

Tată şi Fiu
se-nmulţesc prin miros,
ei înşişi violează sacra
matrice a mirosurilor...

Noi, pudici şi îndepărtaţi,
şi cu mirosurile rupte stînd şi drepţi
pe scaune de piatră şi cu cărţi în mîini,
doar cu privirea mirosim — şi-atît,
şi-ndepărtaţi
şi albi de primăvară, puri
şi înţelepţi.

CEAS CU LUNĂ

Dacă te strîng, rămîne luna
mereu pe sub tavanul stins.
Secunda, ora, ziua, săptămîna
îmi flutură de braţu-ntins.
Tu taci şi laşi să fie fierul
limbii de ceas, nedesluşit.
Turlă,-ţi lipseşte temnicerul.
Trupule, capul despărţit.
Lasă să curgă prin vinele rupte
roşu deschis, roşu închis.
O, mult prea multe războaie şi lupte
pentru un singur ostatic dat prins.
Să-i smulgem limba ca să nu spună
nimica şi nimănui.
Pe sub tavane, răsare luna,
singuratec şi amărui.

SINCOPĂ

Se rupe totul, adînc, de neuitat,
eu inima, tu inima; adevărul
se lasă să fluture netulburat
ca peste frunte, doar părul.
Unul vine, celălalt așteaptă.
Repezi cuvinte goale: nu și da.
Fiecare secundă-i o treaptă
pe care altădată moartea se cobora.
Se lasă întuneric, se lasă lumină;
se aruncă ancora printre pești.
E o bulboană, un vîrtej, o dulbină:
vorba sînt, vorba ești.
Noi doi am vrea să ne luăm în brațe,
să ne amestecăm, să murim.
Ora vrea să ne înhațe
să ne muște cu șerpi de venin.
Ceasul bate singur, nu sîntem de față
zidul are singur ferestre.
Cine știe, cine spune, cine învață
primește o piatră de zestre.

RITUAL

Acest cuvînt aspru, rupt
ca o vertebră din adevărul meu,
să cadă ca un cerc, și ca un viaduct
răsfrînt în apă, curcubeu,
să cadă-n jurul tău jumate piatră
și jumătate umbră fluturînd,
și să te țină măritată
cu fiecare-al morții mele gînd,
și să te țină în silaba lui de fier,
închisă ca-ntr-o verighetă aspră,

să-ntindă peste ochiul tău un cer,
şi-n jurul inimii să-ţi fie coastă,
cea de nerupt, cea dureroasă,
din care curge către lume
viţa de sînge generoasă,
murind mereu pe sub acelaşi nume.

RITUAL DE IARNĂ

Mereu cîte-o cupolă,
alta mereu.
Ridicînd ca de sfînt o aureolă,
sau numai un curcubeu.
Trupul tău drept. Trupul meu drept
ca la o ceremonie de nuntă.
Un preot de aer înţelept
cu două verighete de aer ne-nfruntă.
Tu ridici mîna stîngă, eu, braţul stîng:
ne surîdem unul altuia ca în oglindă.
Prietenii tăi, prietenele mele plîng
cu lacrimi silabice, de colindă.
Ne sărutăm. Sîntem fotografiaţi chiar atunci.
Fulger. Beznă. Fulger. Beznă.
Mă las pe un genunchi, cad în brînci.
Te sărut melancolic pe gleznă.
Te iau de umăr, mă iei de mijloc,
şi solemni intrăm în iarnă.
Prietenii tăi, prietenele mele ne fac loc.
O tonă de zăpadă peste noi se răstoarnă.
Murim îngheţaţi. Din nou numai pletele
în primăvară ne-mpodobesc scheletele.

FERIGI

Ferigi, o voi ferigi! Lapte verde
din care suge gura de iarnă.
Vino și bea-mă cu botu-nghețat
iceberguri sub cer se răstoarnă.

Acum ele sînt lîngă steaua
numită Canopus, și lună.
Ferigi, o voi ferigi!
Oase-ale frigului, spumă.

CÎNTEC

Moare circular cine poate să moară
întors în el însuși pe neașteptate,
mai lăsînd cîte o mînă afară,
cu palma goală, cu degetele resfirate.
Mie mi-e greu, îmi mor numai cuvintele,
gura strigătoare la cer rămîne.
Îmi ard pînă la piele veșmintele
și steagul tău de-nvingător, stăpîne.
Alerg, și dacă alerg, ce?
Nu se vede? Nu scapă nimeni, nu, nu!
Și nici nu se știe cînd și de ce
și nici care-i întîiul: eu? tu?

MOARTEA FERTILĂ

Nu se mai fixează nimic
deasupra, și dincolo de deasupra grupuri
de stele pregătesc un răsărit antic
de soare și de duhuri.

Se scriu începuturi de litere,
dar apoi se șterg pe un cer luminat
cu flambe libere
și fără de înnoptat.

În oraș e lumină de zi,
ies din paturi cei care au apucat să se culce.
Casandro, tu, vino și vezi
moartea cea mai dulce.

Numai zidurile par nemișcate.
Sus, și mai sus de sus, sînt balanțe
în care se împarte dreptate
și un alt fel de speranțe.

Nu are cine să vestească pe cine.
Turbate spirale; inimă explodată.
Anul care urmează să vină nu mai vine
și nu va mai veni niciodată.

CONFUNDARE

Cine ești tu, cel care ești,
și unde ești, cînd nimic nu este?
Născut dintr-un cuvînt îmi duc înțelesul
într-o pustietate divină.

Întreb dacă sînt, dar strigătul
nu se rupe de mine,
și una cu el rămîn, adăugind
deșertului singurătate.

Cu harul vreunei silabe
urnesc din înțepenire, întruna,
golurile sferice în alte goluri
aidoma lor, și fără de margini.

Fixitatea neființelor mereu o clatin
într-un azi etern cu aură de vid —
mă rog să fii, de mine însumi
mă rog să fii. Arată-te.

ARTA SCRISULUI

El îmi spuse:
scrisul este un mod de a încetini gîndirea,
de a desena primitiv
chipul ființelor fără de chip,
degetele pipăitului pur —
cel care a fost mai de dinainte
de crearea degetelor și a lucrurilor.

O, tu, viteză,
inimă în balans,
împingînd migrația popoarelor de celule
roșii și albe.

Inimă, tu, cea mai repede,
inimă, tu, zeitate a magneților!

Au făcut un chip al tău din bronz
și unul din fier,
dar bronzul e melodios, iar fierul
destul de sprinten este.

Au făcut un chip al tău din piatră,
dar piatra e lașă,
și-ascunde în ea
nașteri de statui fără brațe.

Au făcut un chip al tău din cuvinte,
te-au desenat inimă
și ți-au dat forma lui A.

El îmi spuse:
scrisul e un mod de a încetini gîndirea,
un mod primitiv de a înțelege, de a opri
mișcările gîndului.
Scrisul se aseamănă întocmai cu o capcană
de metal,
care prinde în ea o vulpe vie
și mișcătoare
și zbătîndu-se
și pierită de frica morții.

Eu i-am spus:
sînt multe păduri și mi-e foame,
de aceea l-am făcut pe A, divina capcană.

Eu i-am spus:
am pus capcane la începutul pădurii,
din A și din A.
Acum stau la o oarecare depărtare
și aștept prinderea hranei mele.

El m-a auzit. El a tăcut.

INVOCARE

Nu uitați ce legături am eu cu voi
și nu mă părăsiți,
voi, acel altceva, mereu și întruna,
decît același mine însumi,
mereu și întruna.

O, nu mă lăsați, priveliști,
auzite de orbul de mine.
Și nici voi, mîngîioase mătăsuri,
pipăite
de cel fără de brațe,
și, deși bărbat, aidoma
statuii dezgropate din fundul pămîntului
a lui Venus...

Orbita mea e goală și-n ea doarme
mumia unui faraon.
De multă vreme caut
un fel de piramidă nevăzută,
la care invizibili sclavi și-au pierdut
viața lor, prea transparentă,
invizibilă aproape.

Nu uitați ce legături am eu cu voi,
și nu mă părăsiți.
Puterea mea de a nu fi e-atît de mare,
încît în locul unde stau se naște-un con,
se naște-o gură cu colți albi, absorbitoare,

Și cad în ea,
Văzutul, Auzitul, Degustatul, Pipăitul,
ca într-o foame nesfîrșită și adîncă
din pîntecul meu tras, mutată
pînă-n locul
pe care și l-a dat de centru Infinitul.

FRUNZĂ VERDE DE ALBASTRU

Și-am zis verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
și-am zis pară de un măr,
minciună de adevăr,
și-am zis pasăre de pește,
descleștare de ce crește,
și secundă-am zis de oră,
curcubeu de auroră,
am zis os de un schelet,
am zis hoț de om întreg,
și privire-am zis de ochi
și că-i boală ce-i deochi.
Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
că am zis doar un cuvînt
despre întregul pămînt,
și de bine-am zis de morți
și de șase-am zis la sorți,
și am zis unu de doi
și zăpadă de noroi,
și am vrut să fac cu gura
focul ce-l făcea arsura
că n-am fost trezit, că dorm
pe un cal cu șa de domn,
alergînd pe-un cîmp de noapte
de la unu pîn' la șapte —
de la șapte pîn' la zece
mi-a căzut o viață rece,
de la frunză pîn' la umbră
mi-a căzut o viață dublă
ca pămîntul și cu lună,
noaptea cînd stau împreună.
Și-am zis verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
pe care mă țin călare
cu capul la cingătoare,
cu călcîiul la spinare
și cu ochiul în potcoave,

și cu inima-n silabe
de mă duc mări, mă duc
ca toamna frunza de nuc,
ori ca iarna frunza albă
de la floarea de zăpadă...
Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
potcovit pe lună plină
cu miros de la sulcină,
înhămat pe soare plin
tot cu miros de pelin,
și ținut de gît cu mine
tot în dragoste de tine,
că mi-a fost crescut pe umăr
de din doi în doi un număr,
tot din trei în trei o iarbă
și din patru-n patru-o salbă,
și din cinci în cinci un pom,
și din șase-n șase-un om.
Frunză verde de albastru,
mă doare un cal măiastru,
văd în față mov și verde,
coloarea care mă perde,
corcov văd cu veselie,
coloarea ce nu se știe,
mai aud și-un sunet sus
care nu au fost adus
în timpan de oameni vii,
în a fi și a nu fi,
cînd îmi cade umbră lungă
pe sub ochii grei cu pungă.
Și-am zis aripă cu pene
ca să zbor cu ea prin vreme,
și-am zis măr ca să zic sîmburi,
și-am zis pom ca să zic scînduri,
și-am zis nord ca să zic suduri
și dulceață ca să sudui,
și-am zis inimă la piatră
și cîntec la tot ce latră,
și potcoavă
la octavă,

și uscată la jilavă,
tot le-am potrivit pe dos
pe un fluieraș de os,
din osul de la picior
care-mi cîntă cu fior,
și din osul de la mînă
fluierînd o săptămînă,
din osul de la arcadă
recea lumii acoladă
peste două oase mari
unde stau ochii polari.
Și-am cîntat din coasta mea
din vertebra ca o stea,
de-a-ncălecare pe-o șa,
pe o șa de cal măiastru,
foaie verde de albastru.

TEXT PE O PIATRĂ

Vietate nedăruită, păstrată în sine,
adunată în jurul centrului ei singuratic
lăsîndu-se acoperită de ierburi străine
plantate de crivățul atic.

Încerc să pătrund, să m-adaug, să fiu,
eu, rănitul acela întins pe timpanul
secret, arămiu,
unde-și odihnește lunile, anul.

Dar nu izbutesc să m-apropii, nu pot,
sînt prea mult în afară.
... Piatră cu dinți și cu bot
din care alte pietre mușcară.

SCRISUL

Sfîrşit de coloană
corintică, ionică sau dorică,
cap de coloană diformat în volute
de apăsarea plafonului sculptat
cu stelele nopţii.

URLETUL

O, sufletul meu de broască-ţestoasă,
cad copacii doborîţi peste mine,
şi-mi spun: „nu te speria, băiatule,
nu e altceva decît bătaia inimii“.

Iată, mă bat cu un ciocan imens;
drrum şi bum!
Mă bat şi mă bat.
Eu mă strîng în mine atît de adînc,
încît îmi rămîn mie însumi departe.
Dar nu atît de departe încît
să nu aud un glas strigînd la mine:
„nu te speria, băiatule, eu sînt
bătaia propriei tale inimi“.
Mi-au pus o daltă în spinare,
şi-au început să izbească
tot felul de începuturi de litere.
Făceau un zgomot asurzitor
din care nu se puteau desluşi decît
aceste vorbe:
„nu te speria, băiatule, eu sînt
bătaia inimii tale“.
Au dărîmat peste mine
un taur înjunghiat, ba,

la un cutremur, au lăsat să cadă
peste mine un zid:
drrum și bum!
Doar, doar m-oi sparge.
Un zgomot, un strigăt, sunete înspăimîntate,
suflete ale bombelor,
schije din surla îngerului
care a dărîmat Cetatea Iericonului.
Dar niciodată atît de puternice
și atît de tari încît să nu aud
acel glas:
„nu te speria, băiatule, eu
sînt bătaia inimii tale".
Da, am un suflet de broască-țestoasă.
Numai și numai o altă broască-țestoasă
aidoma mie,
aidoma, și mult mai mare,
mi l-ar putea sfărîma și ar
putea să îndepărteze de la mine
singurele cuvinte pe care vreodată
le-am deslușit din urletul lumii:
„nu te speria, băiatule, eu sînt bătaia inimii,
sînt bătaia inimii tale".

INVIDIE

Invidie plăcută, față de bătrîni,
mirare că au ajuns în viață,
că au avut puterea în mîini
și în pielea zdrențuită de pe față.

Am încercat de-a lungul vieții mele
și gustul deznădejdii, și al pierderii.
Mă rugam de oase, ca de stele,
să răsară mereu în același trup.

Cu mare mirare, cu mare
deznădejde mă regăseam tot unul
la sculare din somn, şi la sculare
din nefocul şi din nefumul
frigului de a fi acelaşi mereu,
de a fi prins în laba de leu a destinului,
de greaţa de a spune întruna: eu şi eu şi eu
mereu între alţii şi alţii şi alţii.

Invidie pentru bătrîni, ochi strălucitori,
înclinare de cuvinte fără speranţă.

Iată-mă, trăiesc şi nu mor,
unitate de măsură într-o balanţă.

Şi nimeni nu aruncă-n cellalt talger nimic.
Eu stau jos şi fantoma sus,
şi hohotesc şi rîd şi zic
tot timpul numai cuvinte.

CÎNTEC

Cînşirare de cuburi, simplă înşirare de cuburi,
zeul nu te crede niciodată cînd eşti zeu.
Rămîn acelaşi purtător de trupuri
sub culmile ploioase, eu,
să le distrug, dar pentru care ochi, şi cînd,
în ce tăcere austeră?
Ţin în afară tristul gînd
neîncăput într-o pietroasă eră.
Să vină îngerii să-mi facă vînt
cu aripile mari cît pomii,
zăcut cum stau pe-acest pămînt
şi mişunat de toţi eonii.
O, dacă oul nu ar fi
frumos ca iarna ce se lasă

și dacă-n el nu s-ar stîrni,
cu plumbi, în aripi o mireasă —
respins de nuntă aș fi fost
și numai purtător de trupuri,
și zeii numai pe de rost
m-ar fi știut. Ah, cuburi, cuburi.

FOAMEA DE CUVINTE

Nu pot să mănînc decît forme,
scoarțe, învelișuri și atît,
ceea ce privirilor enorme
li se înfățișează urît.

În străfundul fiecărui lucru nu există
pînă la urmă decît un cuvînt —
înfățișarea trupului meu, tristă,
știe legea acestui pămînt,
că pînă la urmă în lucruri nu este
în miezul miezului decît un cuvînt.
rege al întinderii aceste
cu vițele arse în vînt.

Mușc din copaci,
oho, și de ce?
După scoarță e lemn,
după lemn
bate inima abstractă a lui „e“
fără de existență și solemn.

Dac-aș putea să dau verdele la o parte,
din frunze — ar rămîne doar un cuvînt.
Dacă aș putea să dau pămîntul la o parte,
din pămînt ar rămîne scheletul lui „sînt“.

În inima lucrurilor stau cuvinte,
cînd ne este foame și mîncăm

carne mai întîi, apoi oseminte,
trezia pe care-o visăm.
Descoperim pînă la urmă silabe
căzute din copilăria de zei,
foarte lungi şi foarte albe
şi numai din trei în trei.

Dacă mi-e foame şi mănînc tauri,
dacă mi-e foame şi mănînc ghindă,
dacă mi-e aur şi mănînc auri,
dacă mi-e sticlă şi mănînc oglindă,
dacă mi-e pămînt şi mănînc grîuri,
dacă mi-e vulturi şi mănînc pliscuri,
dacă mi-e apă şi mănînc rîuri,
dacă mi-e munte şi mănînc piscuri,
rămîne scuipat, pînă la urmă,
ceva printre dinţi, sau printre priviri,
un fel de disperată turmă,
un fel de învinse oştiri.

Rămîne pînă la urmă cuvîntul,
ultimul în străfundul obiectului,
cum vulturul rămîne cînd vîntul
curge pe coastele pieptului muntelui,
şi bate ca o inimă din afară
lăsînd înlăuntru ce este,
mult prea dulcea povară,
pictată, a lăzii de zestre
pe care stau şi zic şi spun:
la urma-urmelor în fiecare lucru
există
în străfundul lui un cuvînt ca şi cum
ar fi, într-adevăr şi într-adevăr,
în cel mai adînc
în cel mai înalt,
cuvinte cu ochi şi cu frunte şi păr
una într-alta, şi unul în celălalt.

SPUNERE

Morţii au locul fix.
Ei sînt ca ochiul de sticlă.
Doare privirea, orbita,
mişcătoarele statui de pîclă.
Dar ei sînt nimic,
regi peste aceasta.
În afară, absenţi,
orizontului coasta
de vid, de nealbastru
de nemare, de nepeşte
de nepiatră, de neprieten
de nefiresc, de nefireşte.

MÎNA CU CINCI DEGETE

Îngerii norilor îmi coborau pe şira spinării.
Rece paradis, şiroind cu pene.
Balta mişunînd de peşti a mării
cinci degete scotea din ea viclene,

şi cu unghii care mă zgîriau ascuţite,
în vîrf cu un bot de rechin,
şi cu amprente încolăcite,
cu burice de venin.

M-am tras la noroi, mai ales cu dorinţa.
Îngerii viermilor mă încălţau cu sandale.
Fără braţe îmi era fiinţa,
şi fără picioare.

A scos însă cinci degete uleioase
nămolul lucind de foame,
pipăindu-mă jilav pe oase
şi pe icoane.

M-am tras în lemn şi în măduva cîinilor,
în ochii frunzelor şi în cai,
în uscăţimea roasă de şobolani a pîinilor,
în burta lui „vei fi“ şi-a lui „erai“.

Dar au scos cinci degete apucătoare
cu amprente de şerpi,
încolăciţi sub un soare
înverzit de ierbi.

Mă ţine în palma ei acuma
mîna cu cinci degete strînse ecou.
Plînsem cît plînsem, apoi şezum
ca să renaştem din nou.

CHIRON, PĂRINTELE CENTAURILOR

Stau deodată, detunaţi, în sus
ca nişte nori de frumoşi,
zeii galbeni şi cenuşii,
cu pumnii pe săbii, umbroşi.
Au tronuri pe umerii mei;
îşi odihnesc cîte-o mînă-n sprînceana
cea stîngă a mea, şi-n cea dreaptă,
pînă nu mai încape vicleana
trecere-a vremii şi-a lumii.
Stau deodată, detunaţi ca şi norii...

Bateţi şine de fier, la roata
inimii mele ce nu cunoaşte victorii!
Bateţi ţinte la frîiele late,
împletite din vinele mele.

Bateţi potcoavă
la călcîiul acesta,
nenorocos,
bateţi caiele
adînci, ca nişte lănci.
Să fim gata. Să fim pregătiţi.
Să ne putem ridica. Să putem merge
din nou scoşi la lumină şi arămiţi.

OROLOGIU CU STATUI

Pietrele deschid un ochi de piatră,
oasele deschid un ochi de os.
Cîte-un bot au cîinii-n loc de ochi, şi latră
din trei boturi, generos.
E un schimb de ochi mereu în aer.
Ochiul de pisică trece-n frunze.
Frunzele foşnesc cu dulce vaier
în orbitele pisicilor lehuze.
Eu rămîn cu pleoapele deschise, aburite.
Ochiul meu sticleşte-n turnul primăriei,
şi, deodată, simt cum prin orbite
cu un prunc în braţe-apar statuile Mariei.

CÎNTEC

Coagula tristeţea deodată,
ca-n valuri, trupul de mărgean,
şi trupuri de-necaţi zvîrlea din matcă

privirea cînd mi-o prelungeam.
Și se surpau chiar între aripi
în două, păsările-n zbor,
lipindu-și negre peste geamuri
iarna cu geometrii, a lor.
Rărită strada se lărgea treptat
lăsînd clădirile să bată
ca niște vîsle mari, la care împingeam
să smulg din mîl galera scufundată.

PERETE

Perete curb, plin de cîrlige,
în care atîrnă vulturi cu gîtul moale.
Perete oblic, plin de cîrlige,
înfipte în ochii copiilor morți.
Perete triunghiular, plin de cîrlige,
în care atîrnă săbii cu lamele roșii.
Perete pătrat, plin de cîrlige,
în care atîrnă arcuri ruginite.
Perete spart, plin de cîrlige,
în care-mi atîrnă vinele ca niște sfori.
Perete curb, perete oblic,
triunghiular, pătrat, și plin de cîrlige,
de care-ntotdeauna atîrnă ceva...

PEISAJ FINAL

Noroi care nu murdărește, noroi suav,
noroi lăsat de cuvinte în aer,
noroi îmbrăcînd primul pas deslipit
de pămînt, pe podul de aer.

Noroi pîn'la ferestre, pîn'la broaştele uşilor,
vărsîndu-se-n odaie, în chei subţiri,
chei ce deschid poarta mare a tăcerii,
aflată în fiecare oră de vid.

Noroi al secundelor neimportante,
al tăcerilor duşmănoase ce-nconjoară
morţii bătrîni, morţii care-au murit fericiţi.

Noroi mişcător, de animale suave
înjugate la un plug de os, livid,
arîndu-ne carnea pe dinlăuntru,
şi-nsămînţînd-o cu craniile flămînde
ale morţilor de dinaintea naşterii noastre,
crescînd necontenit.

CĂTRE IARBĂ

Culoare tremurată ca de frig,
tu verde al iubirii mele,
pe care-n trunchi de lemn te strig
şi vii însingurat sub stele,
sub cer scăzut, foşnind din tine
valuri întoarse către vaier;
şi brusc plonjez spre înălţime
ca-ntr-o prăpastie de aer,
lăsîndu-mi umbra să planeze
asemeni norilor de ploaie,
cînd visurile-aproape treze
prind toamna-n ele şi-o îndoaie
ca pe-o meandră-n şes, de ape,
şi tu vii pe deasupra, verde,
şi nici un lucru nu te-ncape,
şi ora tot mai mult te pierde...

PĂRÎNDU-MI RĂU DE ADOLESCENȚĂ

Era o dungă albă pe atunci
răvășită în pieziș
dinspre arbori spre trotuare.
Noi treceam alunecînd
pașii noștri atingînd
clipele rătăcitoare.

O, erai un om frumos,
și subțire, foarte palid!...
Printre ochii tăi curgea
un mănunchi de aripi albe,
parcă cineva pe sus
cu o coasă retezase
din spinarea lui Isus
aripe melodioase...

Tu treceai mînjit pe aripi
și cu pene și cu fulgi.
Unde ești tu cel de-atuncea
unde fugi?

NINGE CU OCHI

Dar ninge. Ninge cu ochi de pești,
cu ochi de șerpi, de cîini.
Ninge izbind în ziduri pînă devin nefirești,
oarbe și fără stăpîni.
Ninge. Și ochii se sparg, lăsînd afară
vederi de piatră, priveliști marine,
înfățișări ale lumii fără de sine,
micșorată, fugară.

Ninge. Pupile rotunde, drepte, piezişe,
patrate, triunghiulare,
îngheţînd în ţurţuri fără culoare,
atîrnînd de jgheaburi, de acoperişe...
Ochi rostogoliţi în canale. Azvîrliţi cu lopata de lemn
să se facă pîrtie goală, pe stradă.
Ochi, bulgări de gheaţă. Ochi, om-de-zăpadă.
Ochi peste care trece sania-n clinchet solemn.
Ochi mari. Din ce în ce mai mari, pînă se sfarmă.
Ochi cu pupile negre lăţindu-se-ntruna,
cît fereastra-n care bate luna,
ochi cît zidul. Ninge. Ochi cît turla. Ochi de iarnă.

ÎNGERUL CU O CARTE ÎN MÎINI

Trecea un înger,
pe un scaun negru aşezat.
Trecea prin aer, liniştit
şi mîndru.

Eu îl priveam de la fereastră, cum
prin ziduri trece ca prin fum.

Primeşte-mi un cuvînt, strigai,
tu, îngere, împins din rai
de-un vînt stîrnit, de-o apăsare
a vreunui gînd cu mult mai mare.

Dar îngerul tăcea, trecea
pe-un scaun negru stînd, citind
o carte veche, strălucind
în legătura-i de argint, şi grea.

Trecu prin blocul nou din piaţă.
Trecu prin chioşcul alămiu
al staţiunii de benzină,
abstras, divin.

Primeşte-mi, îngere, strigai,
paharul care-l beau, cu vin.
Pîinea primeşte-mi-o şi sarea...
Mi-apasă-n coastă înserarea.

Dar îngerul tăcea, trecea
prin soba din odaia mea.
Pe un scaun negru sta, citind
o carte grea cu solzi de-argint.

Cînd fu în dreptul meu, strigai —
o, îngere venit din rai,
mă lasă să m-atîrn şi eu
de scaunul tău, de braţul tău.

Abia putui de un picior
de scaun, să m-agăţ din zbor.

Astfel prin aer şi prin ziduri
cu îngerul zburam şi eu,
la fel cum flutură în vînt
mătasea unui steag înfrînt!

Şi mă răneam de-acoperişe,
de ramurile verzi, piezişe,

şi mă izbeam de stîlpii lungi,
de cabluri şi de sîrme şi de dungi...

Mă desprinsei de sus, căzînd
în piaţa înserată, liniştită.
O, el se-ndepărta, zburînd,
prin aer şi prin ziduri străbătînd
cu cartea-n mîini, citind cu patimă
necontenită.

O, el se-ndepărta şi eu
tot mai vroiam să-l văd, prin seară.

...Dar el s-a dus alunecînd,
împins din rai ca de un vînt,
sau, poate, de-apăsarea unui gînd
cu mult mai mare.

TRANSPARENTELE ARIPI

Merg şi toate lucrurile dau din aripi;
aripile de piatră ale pietrelor
bat atît de încet,
încît pot smulge din ele cristalele de cuarţ
ca pe nişte pene dureroase.

De altfel nu mă interesează decît aripile pietrelor
pentru că bat foarte încet
pentru că bat în interiorul lor,
care este în acelaşi timp interiorul timpului.

Aici sînt odăi, camere, culoare,
săli de tron.
Regele păsărilor nu are aripi.
El nu zboară pentru că prin el
se zboară şi se dă din aripi.

Prin arterele regelui păsărilor
migrează cocorii şi cîrdurile de raţe sălbatice.

E o migraţie de la cot la umăr.
Linia tropicelor
nu este altceva decît sprînceana lui.

Dar la Ecuator, ah, Ecuatorul!

Aici în pietre unde totul este dur,
unde timpul poate fi pipăit,
unde trecutul pare a nu exista,
unde viitorul nu poate fi imaginat,
se află sala tronului.
Aici stă regele păsărilor —
el este orb, este mut.

Este surd, este şchiop,
este nemîncat, este nebăut.
Este nedus, este nenăscut.
Este nebun, este neînţelept,
                    este nefericit,
este neapărat, este nenăscut.
Este netrebnic, este neghiob,
este nefericit, este nedemn,
este nevăzut, este neauzit,
este negustat, este nepipăit,
                    este nenăscut.
Este nemaipomenit, este neînchipuit,
este nevisat, este neadormit.
Este necugetat, este nevolnic,
                    este nenăscut.

Pietrele dau din aripi cel mai încet.
Pietrele ţin în ele pe regele păsărilor.
Pietrele zboară stînd pe loc.
Pietrele nu se gîndesc la altceva decît la piramide.

Regele păsărilor e înlăuntru,
înlăuntrul regelui păsărilor
sînt păsările,
înlăuntrul păsărilor sînt mațele lor și gurile lor,
în gușile păsărilor sînt grăunțele.
Cine vrea să semene grăunțe
mai întîi trebuie să spargă pietre.

Pietrele dau din aripi cel mai încet
trebuie înnodate la capete
mai multe vieți
pentru a alcătui o singură privire.

Cu o astfel de privire se poate vedea timpul.
Pietrele dau din aripi cel mai încet —
înlăuntrul lor e regele păsărilor —

Regele păsărilor stă pe un tron în formă de ou.
E chiar pămîntul pe care-l locuim.
Regele păsărilor îl clocește.

ÎNGER REFUZAT DE PĂSĂRI

Înger refuzat de păsări,
și înscris cu-o pană-n cerc
să te șterg de pe nisipul
alizeelor, încerc.
Mai întîi steaua Canopus
cea mult-galbenă, o ling.
Ce sărată e, mi-e sete,
și ce friguri tari mă ning.
Mai apoi îți zgîrii fața,
curg din ea secunde verzi,
ce ierboasă mi-e privirea —
somnolent în ea te pierzi.

Înger refuzat de păsări
și de zborurile lungi
îmi ajungi pînă la gură
pînă la sărut mi-ajungi.
Astfel stai înscris cu țipăt
în conturul scos din minți,
răspicat, al vieții mele
care-nfige-n tine dinți.

TINERII

(imagini din Franța)

Se sărută, ah, se sărută, se sărută
tinerii pe străzi, în bistrouri, pe parapete,
se sărută întruna ca și cum ei înșiși
n-ar fi decît niște terminații
ale sărutului.
Se sărută, ah, se sărută printre mașinile-n goană,
în stațiile de metrou, în cinematografe,
în autobuze, se sărută cu disperare,
cu violență, ca și cum
la capătul sărutului, la sfîrșitul sărutului, după sărut
n-ar urma decît bătrînețea proscrisă
și moartea.
Se sărută, ah, se sărută tinerii subțiri
și îndrăgostiți. Atît de subțiri, ca și cum
ar ignora existența pîinii pe lume.
Atît de îndrăgostiți, ca și cum, ca și cum
ar ignora existența însăși a lumii.
Se sărută, ah, se sărută ca și cum ar fi
în întuneric, în întunericul cel mai sigur,
ca și cum nu i-ar vedea nimeni, ca și cum
soarele ar urma să răsară
luminos
abia
după ce gurile rupte de sărut și-nsîngerate
n-ar mai fi în stare să se sărute
decît cu dinții.

PREŞEDINTELE BAUDELAIRE

Bolnav m-am dus la preşedintele Baudelaire.
Saturn îmi trecuse prin zodie
şi disperat că absintul e interzis în localuri
şi că, în genere, nici nu se mai fabrică

locuiam într-un spaţiu de clor
şi adeseori, scăpînd frînele existenţei,
lăsam să se crape sub osul frunţii
frumosul meu creier cercetat de duhuri.

Îţi pierzi propria ta obsesie, mi-a spus,
şi i-am răspuns că de la o vreme sînt conectat,
şi că întreţin legături cu uriaşii,
un fel de Mercur purtător de veşti proaste.

Preşedintele mi-a surîs lăsîndu-mi, pe un umăr,
scheletic braţul lui, amintindu-mi de faptul
că moartea, ea însăşi, e o formă;
şi este la fel de perisabilă ca toate celelalte forme.

El a deplîns alături de mine
situaţia jalnică a albatroşilor
şi rărirea în lume a codrilor de simboluri,
degradarea cuvîntului şi versul alb.

Preşedintele era de părere că, pentru cei vii,
experienţa tristeţii
este nepotrivită, îngrijorîndu-se totodată de faptul
conectării mele prea repezi la Cosmos.

Oricum te sfărîmi, mi-a zis,
caută să îndelungeşti măcar stafia
vreunei stări de spirit coherente
transcrisă în bunul nostru endecasilab.

Stăteam cu fața vîrîtă într-o floare violetă
și întrucîtva fanată de sudoarea președintelui
care hotărîse să doarmă o perioadă
cu fruntea pe ea.

Plouă prea des, mi-a spus președintele,
și asta face să sufere piatra
și legiunile monștrilor anexați
care, uneori, ne slujesc silabele poetice.

El a mai precizat că limba poezească
este amenințată de o aparență mult prea curentă,
și a deplîns împreună cu mine
prea marele interes care se acordă
persoanelor fizice ale poeților.

Președintele Baudelaire și-a lăsat scheletul mîinii
pe umărul meu, și s-a interesat
dacă la următoarele alegeri voi mai avea de gînd
să-l votez.

I-am spus că „da“, și m-am despărțit
de el, conectat, ca să reintru
în acea atmosferă de clor, obosită,
în care îmi duc existența în ultima vreme.

LAUS PTOLEMAEI

— 1968 —

[illegible]
CLUJ-NAPOCA

ATMOSFERA

Mă aflam pe o terasă de pierdere
în timpul nopții, sub luna acoperind jumătate
de cer.
Dacă nu s-ar fi văzut oarecari constelații
noaptea, cerul ar fi fost un omoplat
roșu.
Linia mării. Un tun trăgînd
împotriva nu știu cărei năvăliri barbare.
Și cartea mea care nu apăruse încă,
și consolarea mea de a fi coautor
al marelui Ptolemeu.

Bucură-te, suflet neliniștit, de vizite,
de pierderea la jocuri de noroc.
Consolează-ți părinții de un fiu
plecat pentru totdeauna dintr-o casă
cu stafii monotone și cu vederi
întoarse perpetuum mobile
către ciolanele încă mai bătrînilor, întinerind
sub cruci de piatră distruse.

Las veniri de nave cerești, de corăbii
strigînd la vederea noastră: UK! UK!
sau, Vef! Vef!.
ceea ce n-are nici un înțeles pentru noi
care gîndim cu gînduri
și vorbim cu vorbe.

În săli mari, luminate de răsărirea
totală de lună, hu!
ce scîrbă poate să-mi fie
trăgînd, trăgînd
lozuri după lozuri
la loteria femurelor.

Şi tunul se aude singur trăgînd în noapte,
şi-mi cade o dulce lumină roşcată pe mîini
şi mîinile mi le las să-mi fie muşcate
de înfometaţii cîini
punîndu-mi fiecare pe deget un inel
de arsură,
smulgîndu-mi de durere un cîntec.

Sunt vapori de aer ce curg în clădiri
prin găurile clanţelor grele.
Linia mării e dreaptă, menhiri
se scufundă în mine, portocale
strivesc sub paşi, înaintînd,
împotriva timpului curgînd.

Umed şi miros de citrice,
dacă strig tare, osul inimii dă ecou.
Cartea încă nu mi s-a tipărit,
dar consolare
e cellalt autor — Ptolemeu
învăţatul dintre învăţaţi
cel mai mare.

PRELECŢIUNE

Ptolemeu mi-a zis:
— Două sînt felurile firii de a fi:
starea belşugului de timp la îndemînă,

adică starea contemplării,
şi starea lipsei de timp, adică
starea crizei.

După aceea a tăcut.

Am căutat hîrtiile şi am scris:
— Contemplaţia, adică staticul firii,
cel care din plictiseală se schimbă pe sine;
criza de timp, adică,
starea firii care din oboseală
rămîne-mbrăcată în vechea sa haină,
în scutecul naşterii sale.

DESPRE ÎNFĂŢIŞAREA LUI PTOLEMEU

El e:
cel mai frumos,
cel mai înalt!

El e:
cel mai iubit,
şi cel mai crezut!

El e:
cel mai blînd
şi cel mai aspru!

El e:
cel mai puternic
şi cel mai învăţat!

El e:
martorul bunului simț
și martorul a tot ceea ce se vede.

El e:
dușmanul rațiunii,
pentru că rațiunea nu se poate vedea
cu ochii.

El spune:
contemplația distruge bunul simț.

El spune:
lipsa de timp păstrează proporțiile
bunului simț.

El spune:
existența noastră este pricina
bunului simț.

El spune:
bunul simț este pricina
rațiunii.

El se obosește să mai adauge că:
rațiunea este intermediară
între bunul simț tînăr
și bunul simț bătrîn.

El recomandă:
a da curs bunului simț
înseamnă a da curs adevărului mare,
iar
a da curs rațiunii
nu este decît o pregătire
pentru bunul simț viitor.

El are:
cea mai înaltă frunte
cele mai frumoase sprîncene
cei mai arzători ochi...

Restul e o pendulă
între „nu știu ce“ și „nu știu ce“.

El s-a născut,
a trăit,
a murit.

Bunul simț ne spune aceasta.
Rațiunea însă neagă aceasta.
Dar rațiunea pregătește
următorul bun simț.

Eu sunt următorul bun simț.

Atît despre Ptolemeu.
Atît despre mine.

DESPRE FIRILE CONTEMPLATIVE, DESPRE CE SPUN ELE ŞI DESPRE UNELE SFATURI PE CARE AM A LE DA

Firile contemplative iubesc rațiunea.
Rațiunea a mutat pămîntul
din mijlocul existenței
și l-a făcut să se rotească
în jurul soarelui.
Rațiunea a demonstrat aceasta, cu cifre,
dar nu și cu înfățișări ale cifrelor.

Dau sfat:
contemplarea și firile pe măsura ei
să-și găsească pricină de a fi
să se amestece, să părăsească staticul.

Dau sfat:
cei care au pus pămîntul
să fie slugă soarelui,
să-i caute justificare.

Altfel e trist pe pămînt.

Firile lipsite de timp
au lăsat pămîntul în mijlocul universului
și asta e bine,
pentru că acesta e adevărul.

Firile în criză de timp
au încercat să măsoare cu bunul simț
și ceea ce nu se poate vedea.

Dau sfat:
— Către medici, către fiziologiști, către anatomiști:
mai întîi
să se îndoiască de faptul că
inima
e centrul sentimentelor
și creierul
locul gîndirii.

Le spun:
în curînd se vor vădi acestea,
se va vădi
că bunul simț nu a greșit, ci
inima

e centrul sentimentelor
iar creierul
locul gîndirii...
Dar altfel de inimă
şi un cu totul alt creier.

CÎTEVA GENERALITĂŢI ASUPRA VITEZEI

Ne diferim unii de alţii prin viteză.
Ne este comună numai singurătatea.

Viteza de existenţă a unei pietre
e mai lentă decît viteza de existenţă
a unui cal.

Dar piatra vede soarele şi stelele
iar calul vede cîmpul şi iarba.

Zic:
Piramidele au însemnat viteza cea mai leneşă,
privirea cea mai lungă.
O mumie de faraon e o bucată de piatră.
Faraonul de carne a văzut Egiptul
Faraonul de piatră vede cosmosul.

Pentru cei din carne şi oase
Zic:
Nu puteţi zări decît în jurul vostru.
Ideile sunt un fel de piatră
deci contemplaţi.

Celor din lemn şi din alte materiale durabile
le spun:
Sfărîmaţi-vă!

Putreziți!
Dacă ați văzut întregul,
umpleți-vă de carne
ca să puteți vedea partea.

Oasele sunt cîrji interioare,
ele susțin carnea și nervii
dar sunt mai prietene și mai apropiate pietrei.

Zic:
carne și os,
zic bun simț și zic criză de timp.

DESPRE VIAȚA LUI PTOLEMEU

Ptolemeu a crezut în linia dreaptă.
Ea este.
Numără-i punctele și dacă poți
spune-mi cîte sunt.

Ca să te îndoiești de linia dreaptă
trebuie să știi mai întîi din cîte puncte
e făcută.

Mi-e scîrbă de cei care-și fac arc
dintr-o femeie
pe care nu o știu și n-au văzut-o
niciodată.

Cînd s-a născut Ptolemeu
pămîntul nu era în nici un fel,
cînd a murit
pămîntul era drept ca palma.

TRECEREA DE LA NOȚIUNI LA POEZIE, ÎMPOTRIVIRE LA ASPECTUL PIETROS AL VERSURILOR DE PÎNĂ ACUM

Cade peste mine umbra
mării pururi fără umbră, —
foarte lungă, friguroasă
cînd peste vertebre-mi umblă.

Las un ochi răcit în lună
și o mînă țin afară
din mormîntul de cuvinte
care veșnic mă-mpresoară.

O, am fost un om frumos
și subțire, foarte palid.
Trunchi avui de chiparos
și miros de crin noptatic.

Iată-mă, împing femurul
în tunel de carne seacă
de picior în alergare
precum sabia în teacă.

Și-mi închid sub tîmplă gîndul
și-mi închid în ochi privirea
și în nară tot mirosul
care-adulmecase firea.

Și las ceafa peste pernă
ca peste un ochi de taur
care m-a străpuns cu cornul
pe arena cea de aur.

Și din treaz devin netreaz
și adorm în somn, întruna,
ca fîntîna, sub găleată
sfărîmînd în sine luna.

CIUDĂ PENTRU PREA PUȚINELE SENTIMENTE EXPRIMATE ÎN JURUL IDEILOR

Las, deci, mai asurzit de iarbă
și mai păscut de cai fantastici
decît am fost să fiu vrodată,
silabele cu pași elastici.

Tras la rindea de rîsul fraged
al unor nevăzuți copii
smulgînd durerea pîn'la răget
a nervilor întinși și vii.

Las, deci, o stare atacată
din toate părțile și-ntruna,
de zid, de muscă înțărcată
de mirosul ce-l are luna.

Și de nerușinarea sfîntă
a pulpei de femeie goală,
de foame, de gunoi, de trîntă
cu unghi, cu dreaptă, cu spirală.

Las totul deci să fie-n sine
ca gălbenușul dintr-un ou
la mijloc stînd și cu asprime,
de tot ce este vechi și nou.

DESPRE MOARTEA LUI PTOLEMEU

De cîte ori mă gîndesc la faptul că
Ptolemeu a murit
mă cuprinde aceeași desperare
ca și cum ar fi murit
ieri,
azi,
sau chiar acum, în clipa aceasta
sub ochii mei.

Nu pot să cred că a murit,
mirosul lui de om viu
stăruie în aerul meu.
Gesturile lui îmi flutură încă
aerul
și glasul i-l aud în timpane
ca și cum adevărul ar putea
să aibă trup omenesc;
și felul lui de a spune lucrurile
de la obraz
încă mă mai face să roșesc de rușine,
de vina
că am lăsat cu bună știință
minunatul, neverosimilul, nesfîrșitul pămînt
să devină sferă.

Niciodată n-am să-nvăț că el a murit.

POMULE, COPACULE; CÎNTEC, SAU ALTFEL SPUS, REPEDE OCHIRE ASUPRA PLANTELOR

Pomule, copacule,
ai inimi cu miile
și umbre, cu sutele —
nu te latră cîinele.

Îți ții inimile-afară.
Îmi țin inima în seară,
trupul meu o înconjoară,

Pomule, copacule,
ai inimi cu miile
și umbre, cu sutele —
nu te latră cîinele.

Numai inima mea — una
întruna mi-o latră luna.

Pomule, copacule,
ai inimi cu miile
și umbre, cu sutele —
nu te latră cîinele.

Dar cînd toamna dă în iarnă,
inimile ți se darmă
de din verde către galben
cum văzui la domnul carpen.

Numai inima mea neagră
necăzută stă și-ntreagă.

PLEDOARIE

Toți tăceau ostentativ
ca și cum
li s-ar fi cuvenit să li se vorbească,
iar ei
de multă vreme ar fi avut
dreptul de-a fi obosiți

de cuvinte,
sau, pur și simplu,
să moară.

Dar cînd el le-a vorbit
toți s-au repezit asupra lui.

Toți dădeau în el,
toți se încercau, și se îmbulzeau
care dintre ei să-l învingă
mai desăvîrșit, mai definitiv,
chiar și plătind, neferindu-se chiar
să fie arși pe ruguri
pentru aceasta.
Sau, pur și simplu,
să moară oricum.

Totuși, toți
deveneau cu atît mai mari
cu cît îl dovedeau mai slab
pe el, pe singurul.
Pe el
mincinosul.
Pe el
singurul care nu avea dreptate
și asta tot timpul.

Dar el,
el e singurul care a spus neadevărul
și e tot timpul
tot timpul lung în care
cei care au spus adevărul
au avut vreme să și moară.

Dar el e tot timpul
pentru că tot timpul

se va găsi cîte cineva
care să rostească un adevăr
învingîndu-l,
chiar cu prețul de a se lăsa ars
pe rug.
El e necesar tot timpul,
pentru că este cel mai bun învins.

Fără el nu se poate nimic,
căci fără minciună
adevărul nu ar avea nici un rost.

Învins de toată istoria,
învins de oricine,
lipsit de un unic dușman,
prezent
la carul de triumf
al oricui,

la atîtea care de triumf
încît numele lui
a devenit cu mult
mai vestit
decît numele
oricărui învingător de-al lui.

Învins de profesie
și prin mit,
dar dacă
el e, nu îndrăznesc să spun ce,
dar dacă
el e, el e, el e, el e...

CÎMP

Eu cred că pămîntul e plat
asemeni unei scînduri groase,
că rădăcinile arborilor îl străbat
atîrnînd de ele-n gol, cranii şi oase,
că soarele nu răsare mereu în acelaşi loc
şi nici nu răsare acelaşi soare,
ci tot altul după noroc
mai mic sau mai mare.
Eu cred că atunci cînd sînt nori
nu răsare nimic, şi mă tem
că s-a sfîrşit definitiv cu şirul de sori
lunecînd dinspre iad spre eden.
Atunci trimit păsări dresate
cu ochiul bun şi cercetătoare,
care să-mi spună-ncotro trebuiesc îndreptate
cîmpiile, să-ntîlnească alt soare.

ALEPH LA PUTEREA ALEPH

I

Deodată văzum ochiul triunghiular,
toţi şi singur.

Mă-ndepărtam pe raza lui
atît de iute încît,
deşi la-nceput acoperea tot spaţiul meu
de vedere,
imediat am distins sprînceana şi chipul
ca şi cum mi-aş fi dezlipit
faţa de faţa lui,

sau,
ca şi cum irisul lui ar fi însăşi bolta —
şi pupila lui, soarele negru.

II

Aleph! Iată punctul din care
se vede sensul întregului, ca și cum
sensul ar fi însuși întregul.

Aleph! Iată ochiul; acum
abia dacă se mai zărește,
și ființa întreagă se ridică aidoma
unui săritor, deși
dacă ar vrea să se sprijine
de ceva, nu ar avea de ce
să se sprijine.

III

O, poate că sunt mult prea
aproape,
și stăm lipiți unul de altul...
Și dacă totuși nu stăm
aproape,
ci măreția lui
mă face să-i zăresc distinct
fiecare por al pielii?

IV

Curtea de bazalt, gutuii
răsuciți, și aerul de după-amiază
cînd
aeroplanul lui Blériot zbura
de pe coperta cărții mele.
Sau, poate

era corabia lui Ulisse
cu pînzele transparente
prin care se vedeau norii,
de pe coperta
unei vechi și minunate traduceri
în proză...

V

Aleph! Arunc plumb topit
în apa rece.
Aleph! De Bobotează arunc
plumbul topit în apa rece, și
iată-mi ghicesc viitorul.

Trupul plumbului topit
zvîrlit în apa rece
e trupul viitorului.

Și viitorul?

Desigur el e mult mai mic
decît Cosmosul.

El e față de Cosmos ceea ce e
ficatul meu față de trunchiul meu.
El e înlăuntru. O, nimic nu e
în afară. Totul e înlăuntru.
Însuși Cosmosul nu există decît
înlăuntrul său.

Aleph la puterea Aleph
nu e cu putință.

VI

Deodată mi se arătă Georg Cantor
care-mi zise:
— Vai mie, de trei ori
vai mie.
După ce-am dat numerelor cea mai înaltă
luciditate
pe care-ar putea s-o aibă un număr,
după ce
am dat trezie punctelor,
cea mai înaltă trezie,
iată, acum,
eu însumi dacă mai pot
să mă arăt în visul
vreunuia care doarme...
— Cum, strigai, dorm?
— Da, mi-a răspuns, dormi!

COSMOGONIA, SAU CÎNTEC DE LEAGĂN

Să nu adormi. Spiritele stărilor de suflet
se dau în leagăn. Hei-ho —
pentru ninsoare, pentru gheață, pentru frig.

Să nu adormi. Lasă cerul deschis
pînă cînd vom desluși desimea

stelelor unele-n altele,
fără nici o uşă, fără nici o fereastră.

Nu, să nu adormi,
nu, să nu adormi, cine ştie
dacă ne vom mai trezi
şi unde
şi cînd ne vom trezi
şi-n care trup...

Mi-a spus: Uite,
am să mor şi am să mă trezesc
într-o vedere,
aici şi pretutindeni.

Şi eu, şi eu am să mor
şi-am să mă trezesc într-o vedere,
aici şi pretutindeni.

Uite, în mine s-au trezit
toţi morţii mei
şi toţi morţii morţilor mei,
prieteni şi rude
ai morţilor morţilor mei.

S-au trezit în mine, uite-mă,
s-au trezit şi fiecare, firesc,
crede că este el,
că eu sunt continuarea lui
că eu sunt el de după moarte.

El crede că sunt eu,
ei cred fiecare-n parte că sunt eu.
Toţi morţii mei cred că sunt eu

Şi eu cred că sunt eu.
Oh, fereastră prin care
faţa mea cu o mie de ochi pe ea,
priveşte...

Nu-mi aduc aminte de ei, nu-i ştiu,
toţi unul într-altul suntem acum,
şi numai eu sunt eu.

Să nu adorm. Să nu adormi...
Cine ştie în ce putem să ne trezim,
cine ştie în cine...

Să nu adormi. Rămîi cu mine. Nu adormi,
pînă cînd veghea va mînca din noi înfometată
şi însumi de însumi se va rări,
deodată.

Nu adormi. Rămîi cu mine. Să nu adormi,
pînă cînd oboseala va înfige în tine dinţi
jertfindu-te unor idoli enormi
şi verzui şi sfinţi.

Să nu adormim, să veghem, să nu adormim
pînă cînd oboseala şi veghea ne va fi piatră
prăbuşindu-se verzui din senin,
idolatră.

Pînă cînd veghea, pînă cînd oboseala
se vor face iarbă, şi trunchi de pomi.
Hei-ho, pînă cînd susurînd, Kalevala
se va sparge-n eoni.

Pînă cînd se va naşte un plai,
o gură de rai îngheţată,
draga mea Loreley,
oaie neagră şi descîntată.

O, veghe gravidă de lucrurile lumii,
să nu te întuneci, să nu te stingi, nu te stinge
acoperă-ţi cu os, cu muşchi, cu piele
a ta meninge.

Să nu te stingi, să nu laşi alt eres
să-ţi dea o altă formă frunţii,
să-ţi ningă înţelesuri fără de-nţeles
ierburile, iederile, munţii...

AXIOS, AXIOS!

I

Deplasare spre roşu, mereu aceeaşi deplasare
spre roşu
o, linii spectrale ale vieţii mele,
îndepărtare secretă şi perpetuă
a insului de sine însuşi,
pretutindeni şi cu atîta pasiune
încît tot ceea ce se vede ar trebui să nu se vadă
din pricina răspîndirii lui pretutindeni,
din pricina felului în care poleieşte totul
cu acel „sine“ de carne şi sînge,
cu acel „sine“ de carne şi de sînge lăsat deodată
liber, faţă de propria-i inimă,
apt să-nconjoare orice obiect
în speranţa desfrînată că

acela i-ar putea fi inimă,
într-o altă ordine, mortală, a firii...

Vai mie, şi mai ales — vai,
neîntreruptei deplasări spre roşu
a tot ceea ce făcea fiinţă
continuîndu-mi creierul obosit.

O, discriminare! O, risipire!
Sumbră secesiune a întregului
autonomie a unghiilor faţă de degete.

Şi totuşi, mi se cuvine dreptul
întîiului născut,
dreptul cifrei 1 mi se cuvine.

Cu cît mai risipit, cu-atît
mai indivizibil
însingurat din prietenii de suflet,

urît de umbra copacului,
frumos fără pricină,
nici n-aş putea să mai fiu,
dacă n-aş auzi tot timpul
şi dacă n-aş vedea tot timpul înfăţişarea
fără de sens a-ndreptăţirii mele.

Axios! Axios!
El e demn, el e demn!
I se cuvine, i se cuvine!
El este! El este!
El poartă valoarea în sine,
el are sămînţă!

El este, el este!
El are mir pe frunte!

Prin el se vede ca printr-un ochean
nenorocirea
pînă cînd se-nroşesc lentilele de sînge...

Axios, Axios!...

El are vederi prin somn
El are puterea de-a vedea, el are
slăbiciunea de-a vedea

El are suflet, e puternic,
el are trup şi este slab.
El zice de bine despre pătrat
deci este puternic.
El zice de bine despre pietre
deci este slab.

Dar Axios, Axios!
El este, el e.

II

Lăsat pradă, lăsat la buna-vedere,
apt de a fi hrană,
însumi — înfometat;
cu o mînă de piatră
mi-am împins cuvîntul cu dinţi înapoia ochilor,
înapoia frunţii,
înapoia cefei,
mai prejos de creştet,
mai presus de omuşor,
rupt de foame în diagonală
dovedind astfel că ocup un spaţiu.

Destinului meu îi e foame,
destinul meu se hrănește cu alte destine.
El se hrănește ca să fie hrană la rîndu-i,
ca să fie hrană altui destin
cu mult mai mare.

El paște ca să fie păscut,
bea ca să fie băut,
înfulecă vrînd să fie înfulecat,
înghite ca să fie înghițit.

O, foame,
tu îmi împodobești totdeauna creștetul
cu o aură de dinți.

Ne hrănim ca să fim hrană,
mîncăm ca să putem fi mîncați,
dar atunci cînd pupila lucidă, a soarelui,
se întoarce să vadă alte vederi
strig:
Axios, Axios!
Trupul îi e de mîncare,
mirosul de mirosit.

Axios, Axios!
El se ține departe de trupu-i,
mirosul îi e doar înșelăciune,
iar urma lui, în mocirlă,
e numai un fel al noroiului de a fi.

Axios, Axios!
La cina cea de taină,
el nu e de față
fiindcă nu are față.
Pentru că el și-a pus fața
pe toate lucrurile.
Iar cui îi e foame
de lucruri îi este foame.

III

Sătul, sătul pînă la gît
sătul, sătul pînă sub bărbie
dar cu gura flămîndă
și cu limba neuscată
de apa unei vorbiri abia izvorîte.
Spun lucrurilor pe nume,
spun „tu“ copacului,
mă adresez pietrei cu „mă“,
îi spun „bă“ cîinelui.
Și dacă vreunul dintre ei
mă-ntreabă ceva
îi răspund cu „Îhî“ sau cu
„î“
fără grijă de vocale
pe care de multă vreme le-am trimis
ostatice
celui mai mare peste vorbire
ca să-l liniștesc
ca să-l asigur
de supunerea mea față de el.

O, mai-marele nu are gură!
Vorbirea lui nu încape în vorbe.
O, mai-marele n-a avut nicicînd gură.

El a avut în schimb, cu sine, adevărul.
O, mai-marele gustă vorbirea,
are dinți la urechi,
se hrănește cu sunetul cuvintelor.
El are dinți la nări,
se hrănește cu mirosul cuvintelor,
dar nu are gură, nu,
nu are gură, nu are gură,
n-are în locul gurii nimic
nimic, nimic
cum este nimicul dintre stele
cum este nimicul dintre degete...

Dar el
singurul
ştie adevărul
şi ar putea să strîngă stelele
cum strîngi degetele în pumn —
el
n-are însă în cine să lovească.

IV

Litere, litere, sunete, sunete,
locuitori ai cuvîntului
praf de puşcă al glonţului;
migrează inima mea spre roşu
îndepărtîndu-se de mine.

Abia dacă mai zvîrl după ea
un cuvînt —
frînghie silabică.

Fuge ochiul meu
spre linia spectrală, spre linia roşie,
cu cît sunt mai aproape, fugind
de fuga luminii,
cu atît mă trădează mai tare
în numele a ceva, care nu există,
în cinstea cuiva
care nu s-a născut.

O, voi sumbre păcate faţă de propriul trup,
genunchi trădător, şi umăr laş,
pîntec insolent, coastă
prea fragilă ca să slujeşti unei corăbii,
stern emoţionat pentru nimic, arcadă
încoronînd un ochi miop, bărbie
călcîi al lui Achile, în plină faţă
implantat, şold
învineţit de greutatea unei săbii

şi voi, vertebre, cranii ratate,
parcurse de singurătatea măduvii.

Tu, beregată, tu, draga mea,
tu, sclava mea iubită,
tu, rădăcină a copacului numit
„Axios!“
Numai tu mă iubeşti
numai din tine se naşte
„Axios!“ cuvîntul din flori.
Axios! Axios!
El nu a greşit — şi dacă
nu ar fi avut trup, ar fi avut silabe.
Ah, dacă ar fi avut numai silabe...
Axios! Axios!

ÎMPOTRIVA CUVINTELOR

I

Ah, cuvintele, tristele,
ele curg în ele însele,
deşi sensul lor este static.

Ce tragedie cuvîntul „iubito“!
După litera „I“ urmează litera „U“,
după litera „B“, litera „I“,
apoi „T“, apoi „O“...

Şi asta-i ca şi cum ar trece un timp
între „I“ şi „O“,
deşi „Iubito“ nu are timp,
ci este tot şi dintr-o dată.
Sau nu: a fost... Sau nu: va fi
sau *este* pur şi simplu.

II

Prima literă a oricărui cuvînt
se află-n trecut, —
ultima literă — de asemeni,
Numai trupul cuvîntului
e în prezent.

„Iubito, iubito, iubito...“
Uită-te la mîna mea
pe care o țin împodobită cu un pahar.
Acum e sus,
acum, lîngă chipul meu,
acum, pe masă, paharul gol.

„I“, — a fost sus, „U“, — lîngă chipul meu
„B“, — se află acum pe masă, gol.
Va urma din nou „I“,
lîngă chip îl voi ține pe „T“, și
iarăși „O“ va sta pe masă, singur și gol...

Iubito, tu,
viața mea despre care
nu pot striga
decît lucruri ale trecutului, —
viața împodobită cu sunete
care-ndată ce sunt
au și fost...

III

Cuvintele — tristele
jumătate Timp — jumătate lucruri,
atît de lucruri încît
nelămuresc timpul,
atît de timp
încît adumbresc lucrurile.

Cuvintele
peşti abisali,
numai sub stratul de lucruri există.

Cum le scoţi în afară
în timp,
explodează.

Jalnică, tristă explozie —
încît îmi vine să strig:
„iubito“, „iubito“
rămîi înainte-mi, iubito;
lasă-mi cuvintele să se izbească de tine
ca să se-ntoarcă la mine.

Tu eşti cerul gurii mele
şi dacă
ai să rîzi
şi-ai să-mi spui că ai chip
şi făptură cu braţe,
am să-ţi spun: nu-i nimic,
eu nu am nici făptură, nici chip...

IV

Cuvintele — tristele,
numai dacă se lovesc de ceva,
numai dacă le apasă ceva
există.

Cuvintele
nu au loc decît în centrul lucrurilor,
numai înconjurate de lucruri.

Numele lucrurilor
nu e niciodată afară.

Şi totuşi
cuvintele, tristele,
înconjoară cîteodată timpul
ca o ţeavă, apa care curge prin ea.

...ca şi cum ar fi lucruri,...
oho, ca şi cum ar fi lucruri...

V

Iubito, mai bine
ţi-aş aşeza o ramură în braţe.
(Numai timpul are timp
şi nicicînd
nu-şi întrerupe creşterea nefinită...)

Cuvintele, laşele,
ele singure se ucid pre ele,
numai ele se pot nega
pe ele însele,
numai ele, neliniştitele,
se neagă tot timpul unele pe altele,
se ucid
numai înde ele, pentru dreptul
întîiului născut,
tot timpul şi tot lucrul,
unele
pe altele.

Niciodată un copac
n-a ucis un copac, —
Niciodată o piatră
n-a depus împotriva pietrei
mărturie.

Numai numele copacului ucide
numele copacului

numai numele pietrei
ucide, depunînd mărturie
despre numele pietrei...

Iubito, iubito
pururi fără de nume, iubito.

A INVENTA O FLOARE

I

Din nou mă sprijin numai de cuvinte
Nu e nici o muzică să izbucnească
din osul nimănui...

Şi nici sufletul nu are în sine
liniştea potrivită orelor fericite
legănate în adaosul de alcool blînd.

Şi nici prietenul cel puternic şi apropiat
tristeţilor şi marilor idei.

Şi nici femeia credincioasă
ca o bătrînă vulpe gravidă şi atotştiutoare
în amănunţitele treburi ale cîmpiei.

Şi nici îngerul tatuat cu hărţi,

nici unul
nu este de faţă.

Numai cuvintele, numai ele
prea puţin doritele, —

ca nişte mercenari nervoşi
îmi urmăresc gestul inimii amorţind,
jetul privirii pulverizînd
imaginile tradiţionale ale lumii mele

alergînd sub ramuri, înotînd în mare
levitînd în aerul plin de simunuri...

II

Vai, înţelesul este mai iute decît timpul înţelesului.
Şi nici nu există înţeles ci numai
înţelegere.

Vai, înţelesul prea iute pentru trupul nostru, vorbind
o altă limbă...

Şi groaza de-a fi primii, de-a fi singurii,
de a ne inventa mereu
în trecutul surîzînd aidoma buzelor,
dezvelind dinţii albi ai prezentului
sălbatic.

Poate că din singurătate ne inventăm stăpîni.
Zeii nu sunt decît în viitor.
Jupiter Tonans şi frumoasa Junona urmează abia
să se nască
în antichitatea cea dulce
a viitorului.

...Neliniştea, groaza
de a fi primii şi singurii
de a fi hymene ale universului.

Tălpile sunt mai îndepărtate de creştet
decît trecutul de prezent. Noi,

hymene ale cosmosului suntem,
şi din singurătate ne inventăm stăpîni
în viitor.

III

Orice cuvînt este un sfîrşit,
orice cuvînt din orice limbă este un strigăt
de moarte
al unei specii, din nesfîrşitele specii
care au murit fără să se mai nască,
făcîndu-ne loc, nouă, singurilor, primilor
care ne-am născut.

IV

Singur sunt şi mă sprijin
de „A“ frumoasa vocală
matricea literelor toate...

Şi spaima de a fi singuri, de a fi
primii,
de a fi hymene.

Şi nevoia de a inventa stăpîni
zei şi flori,
toţi, absolut toţi în viitor,
în viitorul verzui pe care-l numim
trecut...

A inventa un rîu curgînd liber
prin aerul fără maluri...

A inventa o floare
al cărei miros
suntem.

CÎNTEC DE SCOS APA DIN URECHI

I

Fir-ați pomilor, să fiți
foarte albi și zugrăviți
pe fulgul de peană smulsă
din norii cu față cursă.
Ah, să cadă peste mine,
frigu-n boaba de ciorchine,
cum decade dusă-n vin
via vie, în declin,
căci mai bine-ar fi să mor
decît să îmi fie dor
și mai bine-ar fi să pier
decît să îmi fie fier
vorba ridicată-n cer,
vorba cea cu trup de aer
litera cu rîs de vaer...
Numai greutatea-i grea
numai roata se-nvîrtea
în ieri și-n alaltăieri...
Suflete, mai bine pieri.

II

Mi-e dor de felul cum miroși,
de felul cum adormi cu tîmpla
peste menhirii somnoroși
și înverziți de ploaie.

O, niciodată, niciodată, niciodată
nu mi-a fost dor de vreo idee,
ci numai de un măr sau de un mers de fată
sau de o după-amiază.

Prea multe gînduri, și-apoi iarăși gînduri
și tot cuvinte fără trup,
mi-e dor de cuie și de scînduri
și de eres.

Ah, blestemate lucruri bine —
mirositoare întru nări,
mi-e dor, calule șchiop, Aleutine —
pahare goale...

Vreau să te-aud, să te adulmec, să te gust,
o, lucrul veșnic
sculptat de mine numai bust
și în cuvinte.

Dar nu pot nu e spart timpanul
prin care curg anomalii,
numite ora, ziua, anul
sau nenumite.

Urechea mea este un țărm de mare
e marginea de sus a sunetelor lumii,
supusa arătare
a neființei.

Spun că sunt pești de sunet în vorbire,
că îi putem pescui cu undița.
Declar că sunt smaragde și porfire
încoronînd literele.

Doamne, Ptolemeu, blîndule,
niciodată nu mi se face dor de idei
ci numai de lucruri, schimbîndu-le
din unu în trei și în cinci.

Mi-e dor de pietre, mi-e dor de carne, de trei,
de cinci, de şapte, de paisprezece,
de funia mirosului din tei
de care-am să mă spînzur.

Dar asta nu se-aude,
nu, nu se aude.
Surd, surd, astupat de apă
în care n-au mai căzut îngeri, de mult, —
şi cal cu bot lung care nu se adapă
din cuvinte.

Niciodată nu mi-a fost dor de vreo idee
ţin minte numai maşinăria
rubinelor dintr-o scînteie
care apără matern uzura timpului.

PRIN SIMPLA LUARE

Nu pot să plîng decît
dacă mă vede cineva.
Umflat de lacrimi, nu-mi pot elibera
lacrimile
decît dacă ele cad drept
din ochiul meu în alt ochi.

Dac-aş putea să plîng singur
nevăzut, în întuneric,
în frig, —
aş putea să nu mai fiu, dintr-o dată.

O, lucrurile,
ele sunt umflate în sine
de lacrima lucrurilor.

O, verdele ierburilor,
el e umflat în sine
de lacrima
verdelui
ierburilor.

Dar nu este ochi sec în vreun lucru,
ca să absoarbă lacrima lucrului
Şi nu este ochi sec în verdele ierburilor,
căruia să-i fie sete de lacrima
verdelui
ierburilor.

Nu pot să plîng, decît
dacă mă vede cineva,
nu pot să plîngă, decît
dacă îi vede cineva.

Vederea nu e altceva
decît absenţă,
necomunicare.

Numai lacrima, numai ea
transportă sinele către sine
ridică sinele din sine,
ia sinele din sine
prin simplă luare.

Dac-ar putea să plîngă iarba, ah,
n-ar mai fi nimic de păscut;
dac-ar putea să plîngă caii, ah,
n-ar mai fi nimic de călărit.

Dac-ar putea să plîngă călăreţii, ah,
nu ar mai fi deasupra cer cu stele;
dac-ar putea să plîngă cerul, ah,
nu ai mai fi deasupra, doamne.

Iar marea ta lucrare
exprimată deodată,
printr-o simplă luare,
ar fi ca și cum n-ar fi fost
niciodată.

DĂ, DOAMNE, O PLOAIE ALBASTRĂ

Şi strig în sus, și strig în jos,
la dreapta și la stînga și-nainte
și înapoi, profund nesomnoros,
limbă cu luna nouă, dinte:

Să fim spălaţi de un lichid, să fim spălaţi
cum speli cu cîrpa udă o fereastră
de tine, doamne, vitregii tăi fraţi,
cu o torenţială ploaie-albastră.

Plouă, șiroiește cu îngeri, cu stafii,
pe acoperișurile de tablă, pe mansarde.
Rîuri verticale, sunet gri.
Acum se stinge tot ce arde.

Plouă, se lipesc aripi de apă de geamuri.
Frigul își întinde spre noi o limbă subţire și dublă.
Duce-m-aș călare pe un cal fără hamuri
în cîmpia neagră, lugubră.

Duce-m-aș cu părul ud de îngeri, de stafii,
izbit în tîmplă de Icarii scînteind
ai apelor, căzînd de sus atît de vii
din suspendatul, fixul, labirint.

EGG

Nu pot alerga decît în direcţia ochilor mei.
O, zeul, cum îmi locuieşte-n creier
Nu pot alerga decît ca patru după trei,
ca sunetul de greier după greier.

Tu, mare proprietar de creiere ce eşti,
tu, care alergi numai înaintea ta,
tu, nefirescule între fireşti
trăiri, de pururi altceva.

Nu, niciodată nu eşti tu
în centru cum e galbenul,
înconjurat şi-atunci şi-acu,
de corcovul, de carpenul.

O, nu există nici un ou
din care să se nască
lumea trăită rău, din nou
în lumea cea visată şi cerească.

Pămîntul însuşi nu e ou, nu, nu!
Din el nicicînd nu se va naşte
pămînt cum naşte din ecou
ecouri, împietrite, moaşte.

Nu, tu nu eşti, nu, nu exişti
în timpu-n care sunt şi sunt.
Pămîntul nu e ou, el nu
va naşte din pămînt, pămînt.

Să fie sfîntă întîmplarea de a fi,
ales sau nu, dar pururi însuţi,
mirată lacrimă care-ţi ivi
înnobilînd cu sine plînsu-ţi.

CERTAREA LUI EUCLID

Postulat

„Nici un lucru nu poate să ocupe același
spațiu în același timp cu un alt lucru“
Fals citat din Euclid

I

Dar sufletul și trupul?

Adorm și îmi las capul să-mi atîrne
în lumea simultană,
eliberînd de greutatea capului meu
această lume
și-ngreunînd cu greutatea acestuia
lumea simultană.

Cum, nu?!
Cum nu se poate, cum nu se pot
în același timp, în același loc
două lucruri.

Dar sufletul și trupul?
Dar helful și helvolul?

II

Ah, da, eu locuiesc într-un spațiu
lipsit de generozitate.
Locuiesc pe o sferă, pe o sferă, pe o sferă,
pe o sferă.

Dac-aş fi locuit pe un pătrat, pe un cub,
ar mai fi fost o oarecare risipă
dar eu locuiesc pe o sferă, pe o sferă, pe o sferă,
pe o sferă.

Totul este bazat pe economie,
Maximum de conţinut,
minimum de formă.

Libertatea este o formă.
Conţinutul este însăşi existenţa noastră.

p

Totul e bazat pe economie;
pămîntul este o sferă,
luna este o sferă,
soarele este o sferă,
stelele, sublime, sunt sfere.

Locuiesc pe o sferă, pe o sferă.
Pămîntul are munţi,
luna circuri,
soarele pete,
stelele raze,
dar numai pentru lumea aceasta.
a mea,
dintr-o iluzie a ei, de libertate.

III

Nu se poate copacul să fie copac.
Ar fi prea liberă vederea vegetalului.

Nu cred că am două mîini şi două picioare.
Ar fi prea liberă vederea trupului.

Totul e bazat pe economie.
În lumea simultană, trupul meu
se compune cu trupul meu
şi ramura se compune cu ramura
şi trecerea timpului
cu trimbulinda timpului.

În lumea suprasimultană
trupul meu şi cu trupul meu
se compun cu trupul meu.
Cu toate la un loc, simultan.
Ca dinţii care muşcă
fibră numai dintr-o lume
şi se compun cu dinţii care muşcă
hălci numai dintr-o lume
care se lumizează
trimbulindă
într-o sferă, într-o sferă, într-o sferă.

IV

Totul e bazat pe economie.
Nu pot să cred că frunza e verde şi atît.
În lumea simultană ea este ahov
şi-n cealaltă lume simultană este sirip
şi-n cealaltă lume este ep
în cealaltă up
şi-n toate celelalte este cum este
ca să se adune, cu toatele la un loc
şi să nască o sferă.

V

Trec strada.
În lumea simultană se dărîmă-un zid.
În lumea simultană, alta, tocmai se cucereşte
turnul de la Malta
şi-n cealaltă lume simultană
tocmai explodează o bombă.

Şi încă-n lumea cealaltă
a celeilalte,
oceanul
e liniştit şi fără vînt,
încît atuncea cînd trec strada
şi calc cu talpa mea pe lucruri,
în lumea simultană cealaltă,
ca şi Iisus mă plimb pe ape.

VI

Ah, trupule, ah, copacule,
ah, iarbă cu verde, ah, iepure,
compunîndu-ne, îmbucîndu-ne
roţi dinţate, asimetrice,
gîndule.
Numai neliniştea îmbucărilor noastre,
maxilarul de sus al zeului de mîine
şi maxilarul de jos al zeului de ieri
mîncînd prada de azi...

VII

Euclid, bătrîne şi neomenescule,
tu ai crezut într-o lume singură,
cu postulate neomeneşti.

Ai hrănit omenirea
cu un bun simţ al stelelor,
crezîndu-le singure.
Ai nemurit dintele
dar nu şi muşcătura.

Cu adevăruri ale clipei
ai vrut să-i spui: opreşte-te
cînd nimburi ale lumii simultane
ne înfloreau pe creştete.

Oh, Euclid, nebunule,
prea bunule, străbunule,
nesăbuitule, plecatule
și pentru nimeni arătatule.
doar clănțănirea dintelui pe dinte
și sunetul scăpat în sus,
din sfera-fiu și cea părinte
rămase-afară de nespus.

Rămasă-afară liberă
neeconomică,
oribilă.

VIII

Te cert, Euclid, bătrîne,
așa cum Iov îl certa odinioară pe Dumnezeu
ce-l umpluse de bube; de boli,
numai dintr-un pariu cu diavolul
cu care se compunea ca să facă o sferă.

Te cert, bătrîne, nesăbuitule,
lipsitule de vocație ce ești,
libertate și cîmp, eremitule,
cerescule între cerești.

Și plîng pe mîna ta muntoasă
cu lacrimi lungi ca niște cîini de vînătoare
spunîndu-ți: sfera nu-i frumoasă!
Dar să existe sfere, oare?

NECUVINTELE

— 1969 —

PEAN

Ce ești tu, A?
tu, cea mai omenească și
cea mai absurdă literă,
o, tu, sunet glorios!

Cu tine mă lupt,
în tine azvîrl ființa mea
ca odinioară Acheii calul troian
în Troia.

Cu tine mă culc,
numai pe tine te vreau,
tîrfă fermecătoare,
disperată zeiță!

Tu îmi dansezi pe gură
cînd mor și sînt aidoma
soldatului ridicat și împins din spate
de creșterea ierbii spre cer;
și vreau să nu mai exiști
ca să fiu liber de vorbire;
vagin imaginar, A, literă
borțoasă de toate literele.

Nu să alerg, ci să plutesc,
să trec prin fluvii ca prin raze
fără materie,
ale căror maluri sunt urechi surde.

Muzică tu, cu gheară
care-mi tîrăşti trupul pe deasupra
cuvintelor
asemenea mielului păscînd iarbă şi
smuls de vultur.

A, tu stafie amenințătoare,
cine ești
şi ce vrei?

PIERDEREA OCHIULUI

Aş ciocăni cu unghia pînă cînd
n-aş mai avea unghie,
şi cu degetul pînă cînd
mi s-ar toci.

Dar a venit la mine
orbul şi mi-a spus:
— „Lasă-ţi, frate, unghia-n pace,
dacă ai cumva un ochi
în vîrful ei,
de ce să-l spargi?"

Şi totuşi şi totuşi
poarta asta, dintre mine şi tine,
trebuie zguduită de cineva.

LUPTA LUI IACOB CU ÎNGERUL SAU DESPRE IDEEA DE „TU“

I

Ceea ce este mai departe de mine,
fiind mai aproape de mine,
„tu“ se numește.

Iată, m-am trezit zbătîndu-mă.
Se zbătea în mine „tu“
„tu“, pleoapă, te zbăteai,
tu, mînă,
tu, piciorule, te zbăteai
și deși stam întins, alergam
de jur împrejurul numelui meu.

Numai numelui meu nu-i spun „tu“;
în rest însuși sufletul meu
este „tu“,
tu, suflete.

II

„Ai rîs“.
Eu am tăgăduit și am zis:
„N-am rîs“. Căci mi-a fost frică.
Dar el a zis: „Ba da, ai rîs“.

Într-adevăr, numele,
sprijinindu-se
ca într-un toiag
de trupul meu,
s-a azvîrlit împotriva lui,
cel fără nume
cel care este numai trup,

împotriva lui „tu“,
trupul tuturor numelor,
împotriva lui „tu“,
tatăl tuturor numerelor.

Dar el
cînd se revărsau zorii
nu s-a mai gîndit la mine.
M-a uitat.

III

Schimbă-ţi numele, mi-a zis
şi i-am răspuns: Eu sunt numele meu.

Schimbă-ţi numele, mi-a zis
şi i-am răspuns:
tu vrei să fiu altul,
tu vrei să nu mai fiu,
tu vrei să mor
şi să nu mai fiu.
Cum o să-mi schimb numele?

IV

El mi-a spus:
Tu te-ai născut pe genunchii mei.
Eu te ştiu de cînd te-ai născut.
Nu-ţi fie frică de moarte,
adu-ţi aminte de cum erai
înainte de a te naşte.
Aşa vei fi şi după ce vei muri.
Schimbă-ţi numele.

V

„Ai plîns“. Eu am tăgăduit și am zis:
„N-am plîns“. Căci mi-a fost frică.
Dar el a zis: „Ba da, ai plîns“
și nu se mai gîndi la mine.
M-a uitat.

VI

Eu sunt numai numele meu.
Restul e „tu“, i-am zis.

El nu m-a auzit, căci el
se gîndea în altă parte.

De ce o fi spus atunci:
„Te-ai luptat cu însuși cuvîntul
și l-ai învins!“

Să fi fost el însuși cuvîntul?

Numele să fie însuși cuvîntul?
...El care este numai „tu“,
tu și tu și tu și tu,
cel care-mi înconjoară numele?

LUPTA OCHIULUI CU PRIVIREA

„O, el, el n-are gură,
el are-un ochi în loc de gură,
şi se hrăneşte cu priviri...“

Aşa-mi sunase înlăuntru versul
care să-nduplece pe Zeu tindea...
dar stam în frig ca-ntr-un cilindru
şi n-am mai vrut, în şir, cuvinte
cu gîndul să gîndesc.

Norii s-au dus, şi-ncet şi luna
şi iedera a-ncetat să bată
pe ziduri timpul lung, cînd iată
văzui că totul e de dinafară înlăuntru
şi, ochiul e cel mai adînc, din trupul meu.

Din ea, vederea curge-n mine
cel mai îndepărtat, cel mai departe.

Nările tot un ochi îmi sînt, un ochi
pentru o lume mai apropiată
ca şi timpanul, ochiul orbului, ca şi
tăcută limba — ochi gustînd
ceea ce ochii mîinii văd numai îmbrăţişînd.

Ochi în descreştere, privind
de dinafară înlăuntru,
iar dinlăuntru în afară
numai cuvinte
oarbe,
lent şlefuite de mişcarea mării

Orbul de mine, marea o presimte
orbul de mine
se apropie de mare
Talazul! Talazul! Thalasul! Thalassa!

LUPTA INIMII CU SÎNGELE

I

N-am cer. Ce e mai departe de mine
sunt eu, negrul şi înlăuntrul.
Cerul meu este de carne neagră.
Cer îngropat.

N-am cîmpie. Marginile ei sunt arse.
Se ridică în sus ca o palmă
care-şi strînge degetele cu gheare, în pumn.
Am loc numai atît cît să-mi amorţească locul
stînd.

Mă umflu şi mă dezumflu.
Mă umflu de străinătate
şi mă dezumflu de singurătate.

Nu pot să-naintez niciunde.
De la eu la eu distanţa
e acoperită de moarte.

Cade înapoi simţămîntul
plecării din sine însuşi
Eu sunt cel care păzeşte poarta
ca nu cumva eu însumi să fug.

II

Vine-n întuneric sîngele
purtător de ştiri smintite, –
ochi întors pe dos, ah, plînge-le,
gheaţa, ţeapănul de stalagmite.

Ah, deci, singur, ah, deci înlăuntru
înspre mine, dinspre mine,
cerul cel mai depărtat e coasta
de întunecime

Absorb știrea depărtării piciorului drept.
Vărs înțelepciune în stîngul
idol de carne și înțelept.

Prieten îți este niciunul,
nici doiul, nici nimenea...
Vine sîngele cu suflet, chiar el;
mănîncă-l soro inimă, mănîncă-l
ieri și alaltăieri.

III

Fugă înainte, mereu înainte,
din sfintele patru carcere.
Pîntecul mi-e frate, glezna mi-e părinte,
drumul e fără întoarcere.

Sîngele vorbește,
țeava lui, vîna, artera,
osul alb înlăuntru vorbește,
mațul, Cythera.
Vorbește celula, limfa vorbește
cărămida mișcătoare a limbii, —
fiecare capăt de os vorbește
topindu-și în mișcare nimbul, nimbii.

Turn al lui Babel întors cu mănușa
pe dos, —
inima, ploșniță, iapă, hetairă,
întoarsă pe dos...

Deci piramidă
deci piramidă
deci piramidă

IV

Singura mea pradă e viața mea.
Tot ce pot pierde e viața mea.
Ceea ce se întîmplă este în timpul vieții mele
Inima mea învinge sîngele meu.
Sîngele meu cotropește inima mea
și-apoi
inima mea alungă sîngele meu.
Sîngele meu umflă inima mea.
Singura pradă e viața mea,
da.
Singura pradă e viața mea.
Tot ce pot pierde, tot ce pot pierde
Dar cine-ar putea să spună
ce pot pierde?!...

Dar ce înseamnă „cine"
și „a pierde", Doamne
ce înseamnă „a pierde — pierdere"?

***

Am dormit pe un tăiș de sabie, osos,
pînă mi-a devenit șiră-a spinării,
pînă cînd un trup noros
luciul i-a-nvelit și-alunecarea orii
de aceea mă dau de lucruri, cu tîmpla, cu urechea
cu timpanul, cu ceea ce sunt,
încercînd să le retez perechea,
umbra, reazemul de pămînt.
Dar lucrurile rîd în limba lor
de victoria mea, de gloria ei,
de sprîncenele înroșite, de tăcerea mușchilor,
de ruperea săbiei, în două și-n trei.

ARTA POETICĂ

Sînt aşteptat de către o ventuză
m-aşteaptă dintele cel alb rînjit
cel al leoaicei, stînd lehuză,
cu foamea transformată-n mîrîit.

Sînt aşteptat de un smarald, de perlă,
de boala scoicilor sînt aşteptat,
de cîntecul piţigăiat de mierlă
de răgetul de taur cornorat.

Sînt aşteptat de îngerul cu carte,
sînt aşteptat de cifra patru mii
şi de întreg sînt aşteptat, de parte,
de ieniceri şi de spahii.

Sînt aşteptat de ghilotină
de frînghia lucindă de săpun,
de întuneric aşteptat şi de lumină
de-alaltăieri, de ieri, de-acum...

Sînt aşteptat cu masa-ntinsă
cu sîngele întins, şi cîmpu-ntins,
cu plaga cea de boală linsă,
cu focul cel de apă stins

Sînt aşteptat cu patru ochi în frunte
cu şase mîini la umărul cel drept,
cu peştera ecoului din munte
cu mintea celui înţelept.

Să mi se dea: ciupercă otrăvită
plaur, omag şi lapte de cucută

Să mi se dea din puroi pepită
gură cu limbă smulsă, mută.

Să mi se dea dreptul la jeg,
dreptul la porc, dreptul la cîine,
să mi se dea cadavru-ntreg
al zilei cea de ieri numită mîine.

Să mi se dea mațul de zeu
umplut cu rău miros, duhoare
să mi se spună că sînt eu
tot ceea ce în lucruri doare...

Sînt așteptat, dar eu nu vin
mai stau, o, mai rămîn o clipă,
miros și gust, verde venin
la tine doamne, sub aripă.

MIM

Prea repede se schimbă ceea ce numim
stări de spirit,
e ca și cum același mim
într-o cazarmă ar adormi mereu
în șirul nesfîrșit de paturi suprapuse din lăuntrul meu.

Mim obosit, cu gura pe o piatră rece,
vaporizîndu-se din patul cel de jos, —
ca-n patul cel deasupra să se-nchege
mai trist și mai frumos

Mim fără limită precisă
nedespărțind un adevăr de o minciună,
lăsîndu-le să doarmă gîtuite
și pe aceeași pernă, împreună.

Alunecînd spre rece, din căldură,
și iarăși către fierbințeală
pe patul cel de sus, numărul zece
din aurora boreală.

Blestem, oricînd să poți să-ncepi de la-nceput,
viața ta de nenăscut.

POEZIA

Poezia este ochiul care plînge.
Ea este umărul care plînge,
ochiul umărului care plînge.
Ea este mîna care plînge,
ochiul mîinii care plînge
Ea este talpa care plînge,
ochiul călcîiului care plînge.
O voi, prieteni,
poezia nu este lacrimă
ea este însuși plînsul,
plînsul unui ochi neinventat,
lacrima ochiului
celui care trebuie să fie frumos,
lacrima celui care trebuie să fie fericit.

RÎSU' PLÎNSU'

Pleoapă cu dinți, cu lacrima mînjită,
sare căzută în bucate,
dovadă că nu pot trăi numai acum
sunt amintirile mele, toate...

Dovadă că nu pot vedea fără martori
e copilăria, adolescența mea,
dublînd neființa acestei secunde
cu neființa ei de cîndva.

Ah, rîsu' plînsu'
ah, rîsu' plînsu'
mă bufnește cînd spun
secundei vechi putrezind în secunda
de-acum.

Ah, rîsu' plînsu',
ah, rîsu' plînsu'
în ochiul lucrurilor reci
și-n dintele lor mușcător, ca și sceptrul
neinventaților regi.

ZICERE

Orice om prost este o grație.
O, tu abundență de colivii!
Inimă tu, felină pramatie
pîndind peste tot colibri.

Ce noroc, păsările cîntătoare
stau la locul lor agățate în cui.

Ce noroc, fiecare
are pasărea lui.

Fiecare om prost e o gratie groasă
pentru stelele căzătoare
astfel se face că ele se lasă
numai cînd sună ora de culcare.

Atunci cerul rămîne neprivit
și fiecare stea de capul ei, —
iar cine nu a adormit
are dreptul la o pasăre cîntătoare,
la două, la trei...

MEMORIA ASASINĂ

Privirea nu era dreaptă, dimpotrivă
putea ocoli, putea traversa
colțul cu stîlp, întunecata ogivă,
somnul întrerupt, sub nemișcata stea.
La despărțire mi-ai făcut un semn amical
cu mîna foșnind ca o frunză.
Sufletul de paianjen, sufletul de cal
se destrămau încet ca o pînză
sau ca o umbră de potcoavă, însîngerînd
fiecare secundă din apropiere.
Lung șir de ochi rostogolea, tăcînd,
privirea ta ferită, de tandră muiere.
Și nimic nu era drept, nici simplu, nici
sacru
în după-amiaza cu berării.
Secundele din jur, după masacru
lent putrezeau în ore grase, groase, vii.

ERA O MUZICĂ PRESATĂ

Era o muzică presată
curgînd pe jos, pe lîngă glesne.
Era o indiferență vastă
de care-mi rezemam inima.
Era privirea trecînd prin somn
ca printr-un inel de fier.
În ușă, portarul cu epoleți,
ajuta elegant să se dezbrace
șarpele, de piele,
pietrele, de ele însele.
Vinul era destul de bun.
Moartea era agreabilă.
Prin aer plonjau,
unul după altul, schiori celebri
împroșcîndu-mă cu zăpadă.

BRUSCĂ VORBIRE

Ce s-a întîmplat cu băieții aceia superbi
de la sfîrșitul războiului?
Liceeni mergînd din cînd în cînd la dame
și vorbind din cînd în cînd franțuzește,
cu un bun accent european?

Mai scotea cîte unul cîte-o plachetă
de versuri
pe cheltuială proprie, sau prin subscripție
și noi elevii,
o citeam topiți de admirație, neînțelegînd
neînțelesul...
Unde sunt acei adolescenți

îmbrăcați ca niște domni melancolici
pe care ochii noștri măriți îi încadrau
în rama pleoapelor ovale?

Unde ești domnule supraveghetor
din clasa a opta,
în ce nară de fată mai plutește mirosul acela
de foarte tînăr bărbat proaspăt ras?

Doamne, ce zile curate, doamne
ce respect putea să încapă
în vocile noastre de puțoi
cu glasu-n schimbare!

Ce s-a întîmplat cu băieții aceia superbi
de la sfîrșitul războiului?
Unde ești domnule supraveghetor
din clasa a opta?
Halerib, Khaa
Helerib, Khiii...
Heoro, loro, oro
nu-nțeleg, halerib, Khaa
nu-nțeleg, aero, loro, oro...

CÎNTEC ÎN DOI

Noi nu vrem să fim geniali,
noi vrem să fim trimbulinzi
între nori, de sus în jos
lungiți, ori scurtați prin oglinzi.
Noi vrem să ne stringem în brațe
toată ziua, toată luna pătrată,
prin acel aer cu picioare verzi,

intimidîndu-l o dată.
Şi încă o dată, şi încă o dată,
noi nu vrem să fim geniali
noi vrem să fim trimbulinzi —
trişti, palizi şi grei generali
mari, lungi, ascuţiţi, decoraţi,
morţi, duşi, rătăciţi, seculari
şi pe deasupra de toate, uitaţi.
Noi nu vrem să fim geniali,
noi vrem să fim trimbulinzi,
legaţi cu o tremurată culoare
în faţă, la volan, de oglinzi,
mereu balansînd spre-un adînc
şi el mereu în mutare,
gonind pe şoseaua substantivelor
din declinare în declinare.
Noi nu vrem să fim geniali,
noi vrem să fim trimbulinzi,
asemenea generalilor mari,
schimbînd lumina ce-o aprinzi
în alta, în altul, în cu totul altcineva,
asemenea generalilor mari
lungi, înalţi, decoraţi, portocalii,
greoi, goi, osoşi, suferinzi,
noi nu vrem să fim geniali,
noi vrem să fim trimbulinzi.

CINA CEA DE TAINĂ

Casă cu ziduri mişcate
cu odăile călătorind una într-alta.
Sub pene de pasăre, tavanele toate
trec marea, spre Malta.
Salon cu masă lungă
cu scaune, solzi de şarpe-ncolăcit.
Eu stau în capăt, la nuntă,

cu o talpă afară ieşindu-mi din mit.
O, şi deasupra ce ploaie de capete, torenţială,
capete de bărboşi, de cîrni, de bătrîni,
ploaie de noapte, pe podeaua goală,
ploaie bubuitoare, ţinînd săptămîni.
Dă-mi mîna mireasă a mea, speriată,
şi să fugim, să fugim amîndoi.
În curînd va ploua cu trupuri, plonjată
bolta va fi peste noi.
Va ploua cu trupuri decapitate.
Să fugim, să fugim, eu şi tu,
din casa cu ziduri întruna mişcate
unde cina noastră de taină se petrecu...

***

Laşi mirosul tău în aer
de metal şi de femeie
şi de car încins pe lutul
al întinderii caldee,
de coloană viitoare
dintr-un secol nenăscut
de zid ars de o văpaie
care-o arse şi pe Ruth.
Şi îmi pari că eşti aievea
ploaie aspră, fraged nor,
dulcea mea antichitate
dintr-un secol viitor.

MÎNIE LENTĂ

Nu pot să sufăr, suflet mişcător,
femeie care-mi izvorăşte din coastă
şi-n pietre de melancolie, arzător,

cu tîmpla dai, ca-n inima mea proastă.
Pasul tău zvelt din glezna mea să-l rupi
nu pot să sufăr, nu, fără durere.
Mi-e sufletul culcat pe colţi de lupi.
Devine loc dunga subţire de tăcere
şi de sub palma lată-a mea, umărul tău
cu şuierat de tren se smulge-asurzitor
spre un tunel, spre vid, spre hău,
spre-un chip neinventat, trăind în viitor.
Nu pot să sufăr, nu, să treacă între noi
reci dorurile ce le mişti doar tu
nici întîmplările ca nişte bivoli stinşi, greoi,
şi nici distanţele să treacă. Nu.

BUFONUL ŞI MOARTEA

Ghidul a înnebunit la Spielberk, sus,
în închisoare;
mimează vechi torturi şi trupuri oarecare
din care trase-n sus şi trase-n jos
căzu ficatul, fioros.
Prin ganguri reci prin care foştii morţi
acum mînere stau, la porţi,
ori întregesc cu fosta carne
peretele cel ruginit, de arme,
ghidul a-nnebunit şi ventriloc
smulge din el un fir de foc
cu care îmi aprinde auzul, văzul,
cu bot de cal îmi paşte-ovăzul
cu cioc de barză îmi împunge
interioara, nevăzuta cruce.
Cu cotcodacuri de găină
mă ciugule şi mă alină —
cînd trec prin burta ghidului
ca într-o pungă a vidului.
Dar morţii de la Spielberk sunt prea vechi

ca să le fim c-un gînd perechi.
Morții cei noi, morții cei noi
curg ca sudoarea peste noi,
iar asudata mea meninge
mi-o vede ghidul și mi-o linge.
Plec alb. Uscatu-n mine latră.
La poartă, un bufon de piatră.
M-aplec. Este și nu-i.
Îl pup. Beau apă chiar din gura lui

ÎN GRĂDINA GHETSIMANI

I

Să cauți un cuvînt ce nu există
și să asculți cum timpul devine des.
Un cuvînt
pe care l-ai auzit, și brusc
simți că nu există...

Ca și cum ai sări dintr-un somn,
unde nu se vorbea în litere,
unde nu se vedea în vedenii, și
nu se auzea în strigăte.

Stranie petrecere — curgere
a unui fel de firesc
în altfel de firesc
și stăruință-a inimii în trupul
unei lumi
care urăște trupul...

II

Legătură suavă, reazim, prezență și gură,
dar mai ales dinte,
dinte al ideilor

O, prietenia cea cu care muşti...
Numele ei,
fără de nume, la rîndu-i,
desparte sinele de sine
făcîndu-l să-şi devină sie însuşi
hrană îndestulătoare...

III

De-aş mai fi copil, ah, doamne,
fiece prieten, dinte de lapte mi-ar fi...
Dar nu mai pot să spun aceasta
cînd sfoara de mătase a timpului
legată de mînerul cel de aur
al porţii, mi i-a smuls
pe toţi!...

IV

Rupt.
Ruptă gingia alinată numai de cuvinte,
neputînd să muşc nici măcar
ceafa vorace — a animalului solar.
Apt doar să sug un lapte acru
din ţiţa unei amintiri diforme.
Şi totuşi
încăpăţînat şi sacru,
mă-ntind peste secundele enorme,
gemînd de reci dureri, strigînd
creşterea dinţilor de piatră.

V

Vai, dacă nu mi-aţi rupt atunci urechea,
vai,
dacă nu mi-aţi smuls timpanul
înghesuit de trupul de fiară
al adevărului!

Vine o vîrstă
cînd adevărul
nu mai suportă martori.

Stau într-un colț prăvălit
și timpanul
mi-l las zdrențuit de o taină.
Vine o vîrstă pe care
adevărul o vrea singură.

Smuls din copilăria comunicării
sinelui cu sine,
albul enorm al meu, de Moby Dick,
se lasă harponat.
Prieteni, voi — cîrji de noapte
ale Eternului șchiop...

CONTEMPLAȚIE

Apar sferele bolnave, buboase, livide,
împingînd cerul nopții, apăsîndu-l într-o parte.
Devin umede fusele pomilor, devin lichide
și curg, asprele lucruri, pînă departe.
Să stăm pe bănci și să privim prin aerul umed
întoarcerea Fiului risipitor,
îl recunosc după înfățișare, după sunet
și după felul în care mor
păsările de noapte, deasupra lui,
și după frigul plin de reptile amfibii
încolăcindu-mi-se pe călcîi,
pe glezne, pe tibii...

ODĂ BUCURIEI

Vino tu stare măreață a sufletului
dezlegat de amintiri și de zborul îngerilor protectori,
mereu fîșîind deasupra ta liniștitor
din aripi, ca și cum lumea
ar fi de mătase pătată și mîinile materne
o sfîșie lent, din netrebuință.

Vino tu stare măreață și spune:
Eu am fost întru totul asemenea lui
sprijinind pe nervuri același verde primăvăratec,
învelindu-mi cu același orizont
cîmpia singurătății.

Toți mă credeau el, chiar și eu însumi,
din pricina cerului unic
care bătea din soare și din lună
deasupra noastră.

Eu mergeam înaintea lui, eu mergeam
înapoia lui,
Pluteam deasupra lui, sau fiind drum
mă lăsam sărutat de tălpile lui, mereu
încît toți credeau că sînt el,
chiar și eu credeam că sînt el
din pricina darului morții, cu care eram
învestiți amîndoi.

Cînd au pornit cu limbi despicate să șuiere
cuvintele cu șapte capete,
mușcîndu-ne otrăvitor și amîndoi
cu aceeași ruptă ureche și-aceeași însîngerare
am colorat silabele diavolești, —
eu credeam că sînt el, și toți

credeau că sînt el
şi numai el singur ştia
trupul exact în care se află

Dar numai el a murit într-adevăr,
numai el a ştiut că e el
iar eu n-am făcut decît să abat
spre mine o clipă mînia,
ca să se poată petrece în linişte legea
şi misterul să se petreacă nestingherit.

Nici mai devreme, nici mai tîrziu.

INSCRIPŢIE NEDESCIFRATĂ

Trecea foarte repede rîul, deşi
numai el era de faţă, tot timpul.
Fiind de faţă el trecea
cu faţă cu tot, astfel
ne sărutam cu gîturile retezate.
Cuvintele tale şi cuvintele mele
erau lipite, pentru că
locul din care se năşteau
era unul şi acelaşi pentru amîndoi.
Zeu cu două trupuri şi fără cap,
astfel alergam tropăind
din patru picioare,
cu patru mîini rezemîndu-ne de ziduri
Trecea foarte repede rîul, deşi
numai el exista.
Existînd, el trecea cu existenţă cu tot.
Astfel rămîneam singuri, înfriguraţi,
dormitînd în aceeaşi rotulă.
La mijloc fără culoare,
la margine fără sunet.

În toate părţile deodată, zise
cel fără părţi.
Într-o singură parte, zise
partea.

Ce este?
Cum, ce este?
Este, pur şi simplu.
Adică E, adică S, adică T, adică E.

Primul E mai vechi decît ultimul E.
Atît.

LAŢ

Pe bordul alb şi gri de piatră
adolescenţii trec în şir,
subţiri ca dunga rea de tibişir
pe tabla nopţii idolatră.
O, ecuaţii voi, de gradul doi
suave trigonometrii
ale divinului „a fi",
el singur existînd în noi.
Ei trec şi clopotele bat,
ei trec şi tunurile bat,
ei trec şi ceasurile bat
din ce în ce mai repede şi mai turbat.
Şir lung şi sfînt, de tine doar

m-aş spînzura ca de-un copac
şi-aş sta bătut şi clătinat
de vîntul rece, secular.

MÎNCĂTORUL DE LIBELULE

Mănînc libelule pentru că sunt verzi
şi au ochii negri,
pentru că au două rînduri de aripi
transparente
pentru că zboară fără să facă zgomot
pentru că nu ştiu cine le-a făcut şi de ce
le-a făcut
pentru că sunt frumoase şi suave,
pentru că nu ştiu de ce sunt frumoase şi suave;
pentru că nu vorbesc şi pentru că
nu sunt convins că nu vorbesc
Mănînc libelulele pentru că nu-mi place
gustul lor,
pentru că sunt otrăvitoare şi
pentru că nu-mi fac bine.

Mănînc libelulele pentru că nu le înţeleg,
le mănînc pentru că sunt contemporan cu ele
le mănînc pentru că am încercat să-mi mănînc
mai întîi chiar propriile-mi mîini
şi erau infinit mai greţoase,
le mănînc pentru că am încercat
să-mi mănînc limba,
propria limbă de carne
şi înspăimîntat am văzut
că ea-şi lepădase cuvintele
verzui, cu ochi negri,
departe de mine, în foame.

CINE SUNT EU?
CARE-I LOCUL MEU ÎN COSMOS?

Fără mine nu se poate, dovadă că sunt.
Fără mine nu s-a putut;
dovada e că m-am tras din mine însumi
adică din acel mine care-a fost.

Eu sunt cel care nu se poate fără de el.
Eu sunt cel care nu s-a putut fără de el.
Eu sunt cel care a dat mărturie
pentru existența lui Dumnezeu.

Eu sunt cel care am dat mărturie
de nonexistența lui Dumnezeu, pentru că
eu l-am făcut pe Dumnezeu vizibil.

Eu sunt făcut de Dumnezeu, pentru că
eu l-am făcut pe Dumnezeu.

Eu nu sunt nici bun nici rău
ci sunt, pur și simplu.

Eu sunt cuvîntul „sunt"
Eu sunt urechea care aude cuvîntul „sunt"
Eu sunt spiritul care înțelege cuvîntul „sunt".

Eu sunt trupul absurd al lui „sunt"
și literele lui.
Eu sunt locul în care există „sunt"
și patul lui, în care doarme.

MELANCOLIE ATAVICĂ

Foarte mulţi, cu diverse întîmplări
Toţi locuind sub podea
Amestecaţi între ei, duşmănindu-se
de moarte,
mai murind cîte unul de bătrîneţe
sau pur şi simplu
sinucigîndu-se.

Cîte unul din cînd în cînd,
îşi închiria cîte o întîmplare.
Eu însumi am locuit într-o întîmplare
de acest fel, dar după aceea
mi-am luat cîmpii.

Ei erau foarte mulţi. Din cînd în cînd,
la locul comun unde mureau
lăsau cîte un schelet, cu mult mai frumos
decît aş fi putut bănui.

Eu am urcat acum. Am ajuns
uneori să gîndesc chiar la nivelul lunii.
Şi totuşi mi se face dor, un dor de nu mai pot
să m-azvîrl pe horn, şi să ies prin cămin,
şi-ntins pe podele să stau ore-n şir
cu urechea lipită de scînduri.

SĂ NE IUBIM CA FLORILE

Să ne iubim ca florile
în noi înşine
Să creştem pe ramura

vie a cuvîntului
Eu sunt A
petala strigării,
tu ești U
friguroasa floare

Să ne iubim ca florile
în noi înșine
ca litere singure
în interiorul cuvîntului.
O, tu, cuvîntule,
sex și matrice
din care se naște
întreg viitorul.

Să ne iubim ca florile
în noi înșine
în voi înșivă
în ei înșiși,
ca florile, numai ca florile,
florile dalbe,
flori de măr.

IDOLII IERBII

Din cînd în cînd în loc de firul ierbii răsare
cîte un idol subțire și verde.
Caii îi ocolesc cu mirare
și ale furnicilor cete...

Ei sticlesc noaptea ca un tăiș
amenințînd stelele, luna.
Caii fug spre rîu, în prundiș
Furnicile nu se mai văd, nici una.

Ei sunt iarba unui cal nenăscut.
Ei vor fi păscuţi numai în viitor.
Eu i-am văzut, da, i-am văzut
dar m-am retras din faţa lor.

COTROPIREA FRUNZELOR

Smulgem frunzele şi facem
pat din osul pomilor,
paştem iarba şi o toarcem
prin burta flămînzilor.
Ne uităm în sus, la stele,
neştiind că-s mai departe
frunzele din pom, acele
scuturînd în toamnă moarte.
Nu-ntre oameni e cuţitul
duşmănia, sfîntă milă,
ci-ntre sînge, vai, şi verdea
neînvinsa clorofilă.

ÎNSERARE DE TOAMNĂ

Înconjurat de suflete globulare
pe sub ampli copaci fără frunze,
mă lăsam înfrigurat de toamnă
sau alb pe clişeul negru al lacului
ziua trecea prin mine mult mai iute.
O, voi suflete călduroase, o voi suflete
cu lumină proprie!
Era o lovire de raze, între voi şi amurg
cu clinchete alunecînd mereu din prezent

şi rătăcind în jurul pămîntului.
Era o bătălie fără răniţi, fără cadavre,
prelungită pînă tîrziu, pînă cînd umbra lungă
a lucrurilor
devenea mult mai adevărată decît lucrurile.

FRUCTE ÎNAINTE DE A FI MÎNCATE

Mă pregătesc pentru un arbore mare,
destinat să fie numai şi numai miros,
nările fructelor crepusculare
spre vegetalul vînat le-am întors.

Mă dezbrac de scoarţă şi de cercuri
rămîn osmotică sevă suind.
Luni e un măr, marţi e o pară, iar miercuri
e un strugure agurid.

Se lasă toamna. Vine
un fel de galben şi de rugină.
Cad orele din pom. Ciorchine ·
secundele în strugure leşină.

Să bem, nu vin, să bem un must asprit
şi boturile cîinilor de vînătoare
să le legăm pentru mirosul de zenit
cu rafie, pe fiecare.

Tot unul lîngă altul şi lipite
cu nările, ca nişte ţevi de nai
să curgă-n ele logodite
mirosul fructelor pe care îl cîntai.

TRAGEDII ÎN TIMP DE PACE

Eram închis în propria mea capsulă.
Inima îmi funcţiona bine şi adeseori
mi-ar fi plăcut s-adorm înapoia ei
obişnuit cu bubuiturile neregulate
ale timpului interior.
Dar, fiecare secundă îmi era drămuită,
şi n-aveam răgaz
nici atît
cît mi-ar fi trebuit să scriu o literă.
Dacă muream, eram bun mort,
chiar erou.
Tot ce făceam se balansa
în bătaia liniştită a stelelor.
Atîrnam de un cîrlig al destinului.
Zilele roşii îmi picurau din beregată...
Dar iată, ei au venit
şi m-au scos din capsulă.
Mi-au invitat sufletul să petreacă
oriunde, numai în trupul meu, nu.
Şi sufletul eliberat, deodată
a avut timp,
a scos pomul cu păsări la iveală,
s-a albit de lună.
Ar fi vrut să fie el însuşi o sferă,
iar spre propriu-i trup privea scîrbit
ca la urît mirositoarea arcă a lui Noe.
A-nceput să se lenevească, să aibă îngeri,
să se-ndoiască de existenţa destinului.
O, trist caracter!
Mai bine ai fi stat acolo-n mit
sub cheia întîmplărilor
şi-ai fi rămas pentru tine, numai atît
cît să poţi adormi şi visa
nedesluşita lumină a naşterii tale.

ARS POETICA

O, muzică, tu vibrație
cea mai rară
pentru că niciodată nu vom
sări deasupra urechii noastre.

O, voi mirosuri, minunatelor
pentru că inima mea călătorește
uneori spre copilărie
prin tunelul vostru.
O, voi culorilor, fățărnicie
a luminii.

O, voi cuvintelor, cuvintelor
pe care le desfășor mereu
în urmă, ca o locomotivă
sufletul ei negru...

Orice corn poate să vă străpungă
cuvintelor, cuvintelor
și orice dorință de corn
cuvintelor, necuvintelor...

CÎNTEC

M-a uitat Dumnezeu, gîndindu-mă,
pînă cînd gîndul
mi-a devenit trup.
M-au uitat frunzele
adumbrindu-mă
pînă cînd nevăzutul

mi-a devenit văzut.
Stau ca și cum cineva
ar trebui să-și aducă aminte de mine
și-ntre timp, ros de aer și nins
mi se stinge lumina-n oricine.

AUTOPORTRET PE O FRUNZĂ DE TOAMNĂ

E făcut să mă domine neîntregul,
zeița fără brațe, zeul fără glezne.
Copacii fără trunchiuri, iarba fără verde,
slalom de alb prin verticale bezne.
Se cațără paianjeni pe tăcerea colțuroasă
și înapoia propriei ei zbateri smulse,
se trage inima-ntr-un trup mai vechi, mai singur,
cu timpul dus, contururi scurse.
E făcut să mă domine neîntregul,
medalie bătută doar pe-o parte,
zilele care încep după-amiaza și sfîrșesc după-amiaza,
fără să continue mai departe.

TIMP

Se poate stinge pocnind ca un bec
și-această secundă știută.
Poate rămîne ca la înec
deasupră-ne, apa stătută.
Întreceri subțiri, de umbre fugare
seara sub lună, ca sub un tavan
rotund și-azvîrlit la-ntîmplare,
din toți ochii deschiși, — simultan.

Horn invers, cu fumul în rîpă,
cu ceru-n prăpăstii atras.
Poate de-aceea, mărit ca de lupă
se-arată ce ne-a mai rămas.
Uite-l: nu seamănă cu nici un cuvînt.
Nici nu poate fi spus, nici văzut.
Stă între cer și pămînt
și n-are sfîrșit și nici început.

MIRAJ

Înainte, galerii de aer
cu șobolanii rozînd,
aripi de îngeri dormind
cu sternul înfipt în pămînt.
Miraj de belșug, de odihnă,
de somn cu tîmpla pe sînul
țîței cu lapte a mamei
care-l născu pe divinul
Iisus. Lerui ler.
Plouă și e noroi, lerui ler,
plouă pe dinlăuntru, în respirație
lerui ler, în degete, lerui ler,
în rotulă, lerui ler, în timpane
lerui ler, în dinte
lerui ler, în trupurile nenăscute
și lerui ler, în trupurile mari.

DECI VOI STA

Deci voi sta cu botul, cotul, totul
prins într-un cîrlig de cerul gurii
smuls din aerul infect, pilotul
vidului și al făpturii.

Vai, voi sfîrîi pe o tingire
și sărat voi fi cu iuți meteoriți,
hrană pentru altă-naltă fire
de flămînzi în foamea mea veniți.

Cînd zeul mă-nghite, zeul încă viu,
prăbușit în burta-i ca-n fîntînă,
parte chiar din carne-i am să-i fiu
damf și, chiar idee, o fărîmă.

EU, ADICĂ EL

El era făcut să fie pradă,
pradă a cuvintelor alese, —
cu un șoim pe ultima silabă.

El se bucura la simțul
că este hrană,
că este de mîncare...

De aceea el
stătea întins pe timp
ca pe-o frigare

și, cu cît ardea mai puternic
în afară,
cu-atît se cocea mai neasemuit
înlăuntru.

Se ridicau din el
în sus, ca un fum de jertfă
cuvinte de neînțeles
cum sînt acestea:

Doamne, Dumnezeule
coif al înţelepciunii
sabie a puterii...

CE?

Să văd dacă se vede,
eu gheară de pisică
mi-am pus, prelungi, drept gene
la pleoapa mea antică.

Şi-un muget gros de taur
continuă sprînceană
culcat peste privirea
mea, dreaptă, caldeeană.

— Eii, ce vezi, spune-ne, spune-ne!
— Văd cuvinte.
— Spune-le, spune-le!
(Eu tac sub ciocîrlii ca şi-nainte)

NECUVINTELE

El a întins spre mine o frunză ca o mînă cu degete.
Eu am întins spre el o mînă ca o frunză cu dinţi.
El a întins spre mine o ramură ca un braţ.
Eu am întins spre el braţul ca o ramură.
El şi-a înclinat spre mine trunchiul
ca un măr.

Eu mi-am înclinat spre el umărul
ca un trunchi noduros.
Auzeam cum se-ntețește seva lui bătînd
ca sîngele.
Auzea cum se încetinește sîngele meu suind ca seva.
Eu am trecut prin el.
El a trecut prin mine.
Eu am rămas un pom singur.
El
un om singur.

UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA

— 1969 —

NECUVINTE

Visez acel laser lingvistic
care să taie realitatea de dinainte,
care să topească şi să străbată
prin aura lucrurilor.

Acel cuvînt îl visez
care a fost la-nceputul lumilor lumii,
plutind prin întuneric şi despărţind
apele de lumină,

născînd peşti în ape şi născînd
ape şi lumini în lumină,
născînd peşti în ape şi născînd
ape şi lumini în lumină...

Visez acel laser lingvistic
care să taie realitatea de dinainte,
care să smulgă întruna luminii
partea ei de apă, cu peşti.

Care să smulgă întruna luminii
ce e apă cu peşti în ea şi s-o lase
tot mai pură şi mai singură şi mai pură,
pînă cînd se face din nou
întuneric.

EVOCARE

Era o melancolie, un fel de tristețe,
un fel de gol străbătut de o dorință imprecisă,
un fel de decădere a gîndurilor către imagini
reprezentînd sierre, poate chiar Sierra Leone
pentru că sună mai îndepărtat, mai inaccesibil.
Era un fel de întunecare de care ești refuzat,
un fel de măruntă dezinvoltură, cum ar fi
aceea a dansului,
dar de la care ești respins numai cu un gest
al nepăsării.
Era o melancolie, un fel de tristețe
de copil rătăcit într-o zi fără copii,
un fel de joc întîmplat într-o altă vîrstă
pe care abia ți-o mai amintești,
un fel de joc pe care tu nu l-ai jucat
deși aceasta s-a petrecut de mult.
Era ca un avion poștal de un tip învechit
trecînd deasupra unor munți eterni,
într-un spațiu de singurătate, trecînd singuratic
și lăsîndu-și umbra în formă de cruce,
mereu micșorîndu-se peste pieptul meu
deodată gol, cu cămașa smulsă.

TIMP STĂTEA LUNGIT PE TIMP

Cer stătea lungit pe cer,
adormind o tandră moarte
în albastru, și în negru,
din aproape, din departe.

Chip stătea lungit pe chip,
doar un ochi, doar o sprînceană,
și-aprindeau cometa stinsă
pe-o orbită pămînteană.

Timp stătea lungit pe timp,
nemişcarea din mişcare
îşi croia un sarcofag
într-o leneşă-ncordare.

Unde mă sfîrşeam, de unde
începuseşi viaţa tu,
n-am ştiut-o, nu vor şti-o
orele de-atunci, de-acu!...

CÎNTEC

Nu mă face frumos nici tristeţea,
nici amurgul, nici foamea,
nici inima altuia, nici copacii altuia,
nici strada goală de tine,
nici caii, nici iarba,
nici pietrele,
nici cuvîntul prin ale cărui
vocale
pot să privesc
ca prin nişte orbite goale.

MUZICA

Deodată au venit pe sub copaci.
Duceau cu ei o chitară
care lăsa în seară
o umbră grea, triunghiulară.

După aceea au început să cînte
şi melodia a întins spre tine
braţele ei reci.

Eu mă uitam în pămînt,
în miezul pămîntului,
să te zăresc cînd ai să treci.

Melodia întindea spre tine
brațele ei feline, brațele ei reci,
și n-am simțit cînd te-a-mbrățișat
cu îmbrățișarea
pe care uneori ți-o dă înserarea,
electric și-ntunecat.

Melodia ospăta din tine
cum ospătează dintr-o pradă
o forfotă de raci.

Deodată au plecat de sub copaci.
Duceau cu ei o chitară
cu o umbră grea, triunghiulară,
smulsă din seară, ruptă din seară.

Cînd mi-am întors spre tine chipul
văzui doar un schelet ce-l lustruia
nisipul.

O, draga mea, iubita mea,
femeia mea,
bine-ai venit dintotdeauna.
Ți-am sărutat arcada, sternul,
osul suav ce-mpodobește mîna,
scheletul clipei străbătînd eternul...

ANTIMATERII ÎNVINSE

Începu şirul exploziilor. De obicei
exploda o tîmplă.
Se vedea o lumină tăioasă,
se auzea un scrîşnet scurt. Deodată,
m-am trezit planînd pe o pernă de fum.
Fiecare parte a trupului se vedea
pe sine, ca şi cum ar fi fost totodată
şi ochi şi oglindă.
Destul că mă răsuceam liniştit
pe o pernă de fum,
lipsindu-mi
distanţa aceea tragică, pe care-o străbat
privirile, ca să existe.
Propria-mi copilărie mi-era
indiferentă, indiferentă adolescenţa. Am renunţat
la amintiri.
De ce le-aş mai fi fost recunoscător?
Astfel, ochii începură să se vadă
pe sine, iar tîmpla
să sculpteze-n placa ei
basorelieful unei explozii.

CONFIRMARE

Numai creierul meu este din Nord,
trupul meu este totului tot din Sud,
numai arcul ideilor îl încord
ca s-aud săgeata trupului plecînd, s-o aud.

Numai inima mea bate ding-dang
în clopotul trupului de muşchi şi de sînge,
numai privirea mi-o sparg
de lacrima lucrului care plînge.

Numai în somn sînt întreg,
numai în trezie sînt viu şi pătimaş
aidoma călăreţului viareg,
aidoma incasului cu panaş.

Zăpezi eterne, dorurile mele,
de piatră trupul meu, şi de pămînt,
timpul surîde printre stele
surîde S de vorba „sînt“.

Ding-dang, numai inima, ding-dang numai ea
bate la mesele voastre,
în noaptea aceasta e-o singură stea
şi o nenumărare de ceruri albastre.

MORŢILE IUBITE

Sînt gata să mor înecat
în aceste sunete de privighetoare
asupra cărora m-am întîmplat
în dimineaţa răsărind fără soare.
Mă agăţ de orele vechi
dar fug toate-napoi,
totdeauna nesingure şi perechi,
asemenea cailor înhămaţi cîte doi.
Ridic mîna prin frunze spre cer,
ridic din ea însăşi vocala strigînd,
dar tace privighetoarea şi pier
morţile mele iubite, din gînd.

BALADĂ

Îmi aduc aminte de o zi bună din viața mea.
Unchiul meu Iosif își iubea foarte tare nevasta,
cu colțurile gurii pînă la urechi rîdea
și glumea și spunea povestea aceasta:

A fost odată, într-o pădure de tei,
un cal a cărui mîndră și țintuită șea
și ale cărui mîndre hățuri, hehei,
erau ochiul meu și privirea mea.

A fost odată, ca niciodată, un fel,
un fel de a fi ca o cascadă,
în care curgeau miel după miel,
floare după floare, o turmă și-o livadă.

Zeul stătea călare pe ochiul meu,
pinten îi era privirea mea, rătăcită,
ah și ah, cascada urla mereu, și mereu
nisip era în oră și-n clepsidră...

Aici unchiul Iosif tăcea, din ghitară
spunea cuvîntul numit „do“, numit „fa“,
iubita mea de mătușe primordială
plîngea.

Unchiul meu Iosif a murit din tutun,
din băutură poate, și foarte tînăr,
fața lui suavă și lungă acum
dintre cifre seamănă cu al treilea număr.

Femeia aceea tînără care i-a fost nevastă,
cu sprîncenele negre ca un arc,
am întîlnit-o, cititori dumneavoastră,
tot tînăr, fiind, într-un parc.

Unchiul meu Iosif se făcuse deget cu unghie
la brațul unui bărbat străin;
unde e ghitara ta, unchiule, unde e,
şi glasul tău vesel, divin...

Am plîns fără voie şi adolescent
ca şi cum aş fi fost tu, domnule
Iosif, unchiule, de demult,
visule, somnule...

VOI, REPEZI FIRI

Voi, repezi firi, cu cerul în afară,
cu ceru-ntins pe stele îndărăt,
în voie la oricine-i dat să moară
şi înnegrit sub tălpi ca un omăt;
voi, strigăte îndată răsplătite
cu vid, pe margini foarte nins,
şi ridicat pe mîini răcite,
cu podul palmei neîntins;
voi, cruci de lemn şi îngropate
cu două brațe sub pămînt,
lăsînd privirilor mirate
un stîlp înaintînd,
pun vorbă bună pentru voi, la mine,
rupturi de timp, cu ore lente,
întoarse-n inimă prin vine,
umplînd tăcerea cu muțenii afluente.

***

Pentru cei vii acestea erau numai întîmplări.
Părţi trecute, demne de ochi, demne de aer.
Pentru cei vii acestea se loveau ca pietrele,
schimbîndu-se-n cuvinte de aur şi vaer.
Vechile priviri se măreau, ţineau o pupilă
la apus, pe care treceau schiori
pe o zăpadă neagră, caldă, puternică,
batjocoritoare şi fără ondulări.
Dacă puteţi, prăbuşiţi o lupă cît o roată de maşină,
nu vă fie milă, prăbuşiţi o lupă umflată,
o lupă gravidă de exagerări:
cei vii să vadă nimicul mărit, să vadă vederea mărită,
să vadă mirarea cu peşteri în ea
în care se varsă-n cascadă pămînturi,
copaci şi poduri şi trecători
atrase de-aceste netulburate, reci gînduri.

VECHI CÎMP DE LUPTĂ

Maţele luminii ducînd cu viteză
cuvintele-nghiţite.
Sperietură de soare.
Cai cu copitele-n sus
nechează alergînd în oglinzile
apelor.
Ei pasc miezul pămîntului.
Între două guri deschise
călăreţul îşi face
un soi ciudat de aripi
cu care să zboare-n trecut.
El strigă. El zboară.

Se mai vede, apoi nu se mai vede.
Dinţii albi se izbesc de dinţii negri.
Sunet de oase rupte.
Albă zi, după aceea.

LEPIDOPTERE

Se apropiau cu ochii colţuroşi
vîjîind prin aerul de piatră rece
un tunel tăind către strămoşi,
în formaţii cinci, şapte şi zece.
N-ajungeau. Nu se ajunge niciodată.
şi niciunde.
Se apropiau şi-atît, lăsînd scăldată
piatra din-apoi a lumii-n unde.
Oh, lepidoptere, voi, săgeţi de carne
trase-n piatră de o mînă
de mult moartă, vrînd să sfarme
timpu-n luni, şi lunile în săptămînă...

VITROURI

Ea stă ghemuită în faţa unui vitrou,
unui vitrou de sine statător
rezemat de un perete.

Ea scoate antenele, care sunt negre
şi dese ca o perie,
şi le trece peste cioburile colorate.

Să tăcem din gură, să ne prefacem,
că tot ceea ce ne interesează mai mult
sunt legile tăcerii și ale absenței.

Ea stă ghemuită și atentă
gata să prindă o libelulă de sticlă.
Ea tace pentru că o gîndește îndeaproape.

A rază plonjează-n vitrouri și le sfărîmă:
cioburile lor o rănesc la degete.
Degetele ei șiroiesc cu un sînge auriu.

Ea nu bagă de seamă nimic.
Stă cu antenele scoase, ca o perie.
Eu mă gîndesc s-a vînez,

în timp ce pe încheietura mîinii
mi se așează un șoim de vînătoare
și un cal mă ia pe crupă și sare

cu mine cu tot pe fereastră!

CÎNTEC

A fost Venus Anadyomene
în urechea mea de fier,
s-a întins lăsîndu-și tîmpla
pe smaraldul din cercel,
și mi-a adormit în verde
trupul său schimbîndu-și-l

într-o rază din privirea
azvîrlită de-un copil
care vede prima oară
verdele dormind pe lume
şi încearcă cu un os
înspre el să zboare-anume,
dînd din amintiri pe care
le-a avut tătîne-său,
şi greşeşte-ntruna drumul
şi îi pare strîmb şi rău
cum încolăceşte leneş
smulsul meu pavilion,
cel de fier, cel ce presimte
orice sunet, orice ton.

ÎNTÎMPLĂRI ÎN CERC

Ah, cădeam printre destine,
alte, pururi vagabonde, —
lîngă moarte, mai senine
decît pletele-n vînt, blonde;
şi lungeam antene lucii,
şi mirate şi nedrepte,
atingînd drumul nălucii
suitoare-n alte trepte.
Îmi lăsam pe balustradă
tîmpla încălzită, palma,
doritor ca să mă vadă
doamna altor vîrste, calma.
Dar lăsat eram la margini
de vocale-ntîmplătoare,
izgonit dintre imagini
neştiind să mor cînd moare
inima de cal, picînd
pe ghiaţa neiertătoare
tot a unui altui gînd.

AERUL

Frunzele mă atrag spre ele violent,
copacii negri din toamnă,
sub ochiul lunii lent
refuzînd să adoarmă.

Aud un ceas bătînd în turn
ore din trecutul îndepărtat,
cînd frigul selenar, nocturn
îngheață-n aer, suspendat

Şi brusc trecutu-mi pare viitor
şi urc spre secole latine
şi-aud un ding, un dang sonor
al frunzelor foşnind prin mine.

STARE

În jurul meu mă încolăcesc
ca să nu-mi dau voie spre sferă
aidoma verdelui în jurul frunzii
obligînd-o să fie plană şi efemeră.
Mă sfîrşesc cu dinții, de bunăvoie,
nu mă continui mai departe;
dincolo de mine e mărul muşcat,
dincolo de el pămînturi deşarte,
dincolo de pămînturi oasele
morților, dincolo de ele, desigur,
gheața din centru cea mişcătoare
de concentrice friguri.

Mă țin atît cît sunt și nu-mi dau voie
să se deschidă în mine nimic
în afară de ochi și de gură,
cu care m-am obișnuit de mic.
Mă țin în propriile mele coaste
cu toate animalele în frîu
de disperarea întîmplării
că în potop s-a prefăcut un rîu
și s-a pulverizat în păsări căzătoare
cu umbra tot mereu pe stîlpul
de care cu un lanț legat
și lătrător îmi este timpul.
Mă țin cum sunt, neizbucnit,
pedeapsă ispășind în eră,
că m-am gîndit, că nu m-am fost gîndit
să fiu, să nu fiu și să fiu o sferă.

POEM

Îmi deschid ochiul
și te privesc,
umărul meu, inima mea, frigul
totul flutura înapoia lui
aidoma unei cozi de cometă.
Brațul mi-l întind spre tine —
cinci steaguri strălucitoare — unghiile,
fulgeră ridicate pe-o singură, nevăzută
coloană.
Tîmpla, obrazul, mi le adaog
tîmplei, obrazului tău,
și numai tîmplă sînt și numai
capăt de sprînceană.
Iar cînd îți spun: Te iubesc, —
trupul meu e numai prima literă, T,
iar restul
azvîrlire.

Numai în somn mă risipesc egal
în mine însumi,
dar atunci sînt îmbrăţişat
de visuri de pe o altă planetă
plină de statui care imită
absurdele, infernalele forme
ale nemişcării —
şi trupul acela în relief
nu-mi aparţine.

CAIN ŞI ABEL

Încoronăm oasele
cu un nimb, al trupurilor.
E dreptul întîiului născut.

Celui de-al doilea nu-i rămîn
decît valurile nervoase
ale spiritului.

Celui de-al doilea nu-i rămîn
decît bătăile-n gong
ale cuvintelor.

Celui de-al doilea nu-i rămîne
decît facerea lumii
fără lume.

El este întru totul asemănător
celui dintîi născut.
De aceea el
ţine-n mîini o oglindă.

MIZERABILE PIETRE

Mizerabile pietre
se lasă linse de cuvinte
şi numai astfel se topesc,
dispar numai în dinţii silabelor.

Cît de greu trebuie că îţi este
ţie, suflet gramatical,
să te sprijini
de-o pantă de munte
fără s-o sfărîmi.

Mă-ntreb ce ne putem face
cu ideea de piatră. Va trebui
s-o ţinem în cuvinte
pentru că pietrele, sunt convins,
s-ar sfărîma imediat
sub apăsarea ei, dac-ar şti-o.

Şi mă gîndesc că şi noi
ne-am sfărîma imediat
dac-am înţelege ideea
care ne scrie cu o rază violentă...

ZENIT NOCTURN

Voi, atît de îndepărtate înfăţişări
ale liniştii, aidoma unor copaci foşnitori
pe orizontul luminat de lună

Voi, umbre pe care le smulge înstelarea
acestei nopţi de singurătate,
umbre sumbre din statui, din arbori,

din mersul meu mut
pe o alee de aer împodobită
cu buşteni de nori, cu ramuri de nori,
cu un cer de vînt negru
sclipitor şi răcoros,

O, tu lună, inimă albă şi înfiorătoare
bătînd nopţile cu tandre stafii
ale unui plîns bărbătesc de fluvii
întinse pe un obraz plin de arbori
de morminte ale crivăţului
care în loc de cruce poartă săruturi.

Voi, atît de îndepărtate înfăţişări
ale liniştii, aidoma unei mări albe
cu peştii planînd deasupra valurilor
cu ţărmuri de os de coastă bărbătească.

AZVÎRLIRE DE LANCII

Te îndepărtam deasupra, mai presus
de sfîrşitul aerului mare
şi-ţi dădeam viteză şi apus
în privirile întîmplătoare.
Tu treceai în goană, ondulai,
ba mai şi lăsai să cadă
cîte-un înger doborît din rai
sub o formă prematură de zăpadă,
testament pe limba mea topit
şi înfrigurat în oase,
măduvă-nnegrită din zenit
traversînd vertebrele spinoase.
Te îndepărtam deasupra, rămîneam

un eu însumi mai precis, mai sacru.
Așchii inutile, zilele din an
demne-au fost să fie de masacru.

POEM

Şi totuşi asta rămîne cel mai important, —
vechiul copac pe care l-au mai văzut şi alţii,
femeia dintîi, pe care-au mai iubit-o şi alţii,
piatra dintîi, pe care-au mai împietrit-o şi alţii...
Şi totuşi asta rămîne cel mai important,
că nu te mai poţi întoarce
pentru că te-au întors alţii,
mereu alţii şi alţii şi alţii,
încît „tu" nu îl mai recunoaşte pe „tu", —
şi trec unul pe lîngă altul, amestecîndu-se cu alţi ...

ARCA

Mă tîrăsc pe spate sub cer.
Strîng mai bine o stea în brăţara ei,
împing mai la dreapta un simun
apoi ies în afară
şi mă şterg pe faţă, de alizee.

Dar rămîn ameţit.
Mă clatin şi mă prăbuşesc
încet, de parcă
aş fi atîrnat de paraşute.

Cînd ating pămîntul
mă şi afund în el.
Cînd ating miezul pămîntului
adorm.

Se făcea că se destrămau
plantele şi animalele.
Peste marea lor de celule
pluteau corăbii.

Pe una din ele mi-o mai aminteam
de undeva,
dar nu izbuteam să-mi aduc
aminte, de unde anume.

ALEGEREA SFEREI

Aleg o sferă în care mă înscriu,
loc al luptelor de seară
între tot ce este viu
şi tot ce-ar putea să moară.

Braţul şi piciorul, da
pot şi fără ele, sternul
umărul, aidoma
înjosesc fiind, eternul.

Aleg o sferă. Centrul ei
îl mut din inimă-n afară
încep deci luptele de trei
de cinci, şi seria impară

cea care neagă, ne-mpărţind
în jumătăţi mereu perfecte
albul şi negrul, azmuţind,
în, oblice-nfruntări, directe.

CÎNTEC

Acum vom sta înlăuntrul unui ochi
văzuţi din toate părţile.
Sfera ne va-nconjura glorios
deodată, cu hărţile:
Copaci cu vîrfurile întoarse spre noi,
munţi, oraşe, catedrale...
Ca pe un zid al morţii maşinile
înnegresc, albe spirale.
Te ţin de umăr. Tu-nclini tîmpla
rece ca-ntotdeauna.
Suntem doi şi singuri
şi-n loc de inimă ne bate luna.

STRIGĂT SCHIMBAT

Glas ruginit de tigru bătrîn.
Sunetele n-au copilărie.
Pe mine însumi mă îngîn
în moarte şi în melodie.
— N-ai lucrat bine! îşi mai aminteşte ceva!
— Trage-i înapoi istoria. Smulge-i-o din tîmplă!
Lividă linişte lîngă sprînceana mea:
uit ce sînt şi cine vorbeşte şi ce se-ntîmplă.
Dinapoia altor ochi, mă trezesc plîngînd.

Colţii mi se înfig în alte esenţe.
Strigăt de moarte. Strigăt de naştere. Rînd pe rînd,
lasă inima pietrelor în zdrenţe.
Mă deschid înapoia altui timpan.
Sunetele n-au copilărie.
Mă nasc şi mă-ngîn simultan
într-un strigăt de naştere, de agonie.

A POSEDA

I

Nu am nimic.
Al meu nu este tot una cu mine.
Numai *însumi* există,
iar eu nu pot să am decît ceea ce există.

Pînă şi despre trup zic
că este al meu;
pînă şi despre suflet
zic că este al meu.

II

Îmi plac ceasurile
pentru că ele măsoară ceea ce nu este;
sunt nebun după ceasuri
pentru că ele sunt nebune.
Ele sunt ghilotine
ale gîtului neființei,
dacă neființa ar avea un gît de neființă.
Îmi plac ceasurile,
sunt nebun după ceasuri,
pentru că sunt mici şi mari,
groase şi subţiri,

cu sunet cristalin
sau cu sunet de tinichea,
în numele a ceva
care nu este.
Îmi plac ceasurile
pentru că
sunt disperate
fără pricină.

III

Nu pot să am nimic.
Tot ceea ce nu este *însumi* nu există.
Din infinitul de *însumi*
și *însumi* și *însumi*
eu sunt unul dintre acei *însumi*.
Între primul *însumi*
și celălalt
pun un ceas de buzunar
ca o falsă distanță;
între celălalt *însumi*
și celălalt *însumi*
pun un ceas de mînă
ca o stafie.
Pun în genere
ceasuri groase cu clopot,
ceasuri cu cuc, pendule,
clepsidre sau pur și simplu
cadrane solare,
în speranța absurdă
că soarele ar fi
unul dintre acei *însumi*,
unul dintre acei *însumi*.

IV

Nu pot să am nimic.
Tot ceea ce am și nu este *însumi*
devine ceas între *însumi* și *însumi*.

Nu pot să am decît ceea ce au toţi,
acel ceva pe care l-ar avea toţi
absolut toţi —
...stelele cînd devin *însumi*,
copacii cînd sunt *însumi*, pietrele
cînd sunt *însumi;* restul
e o maşinărie de ceas.

ŢĂRM

Din cînd în cînd marea azvîrle-o meduză la ţărm
şi ea devine deodată opacă,
apoi o suge nisipul şi nu mai rămîne nimic
în ora săracă.
Din cînd în cînd valul întinde o spumă
acoperind în zadar nisipul,
apoi dispare ca şi cum niciodată
nu şi-ar fi arătat în lumină chipul.
Numai ţărmul stă drept şi niciodată
nu-şi întinde sarea
deasupra apelor schimbătoare
pe care mereu şi le trage în sine, marea.
Mai pică cîte o meduză, mai se întinde
cîte o spumă, galeş...
Ţărmul rămîne neschimbat
şi pururi acelaşi.

EXISTENŢĂ, TU

Existenţă, tu, care-mi dai numai iluzia
că mă repet căzînd cu tîmpla peste plite
încinse pînă la alb cînd toamna
aleargă cu ochii scoşi din orbite.

Frig nu-mi e decît la cuvinte,
trupul l-aş fi vrut un chivot
lăsat în păstrare de mai dinainte
de alţii cu înfăţişarea lui cu tot.

El nu e nici măcar aşa,
ci ca un cîine zădărît să latre
îşi zbate sinele în sine,
în lucruri pîn'la jumătate.

Şi în cuvinte pîn'la sfert
şi-n necuvinte nici atîta,
dar iert, n-am încotro, deci iert
viaţa mea în lucruri, sluta.

Şi dat mă dau şi nimeni nu-i
ca să mă ia în gheara lui.

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ DE TOAMNĂ

Împing cu mîna la o parte
acest aer străin şi trec,
şi-această inimă străină, din mine,
o las drept plată între monezi şi trec.
Trec adunîndu-mă tot, în ochi,
încît nici nu mai pot închide pleoapele,
încît totul în jurul meu
nu mai e decît amintire
desenată de copii pe trotuare.
Alerg în sus, ţinîndu-mă de balustradă,
şi-n locul inimii bat
treptele, zidurile, ţevile, ferestrele,
becurile.

Aud venind din urmă
cutia ascensorului ducînd în ea
creioanele, scrisorile,
scutul, sabia, coiful.
Mă opresc în faţa unei uşi deschise
care vine plutind ca o aureolă
de sfînt.
Sărut mîinile iubita noastră!
Ce mai faceţi?
Dar ea rîdea pentru că
nu mai era de mult acasă.

INVITAŢIE CĂTRE O NIMFĂ...

Nu locuieşte nimeni pe acest glob,
nici privirea, nici albastrul.
Gîndul de-o silabă-i şchiop
potcovit cu alabastru.
De atîta trăită neviaţă,
sîngele-i la suprafaţă.
Bărci de hîrtie scrisă curg pe el.
Vino şi tu să bei dacă ţi-e sete
de-atîta dat în carusel,
de-atît izbit cu tîmpla de perete.
A mai venit şi un inorog străveziu
foarte speriat, foarte livid.
Locuia într-un viitor arămiu
Cu vedere la vid.
Vino şi tu, vino şi tu!
Însă nimfa spuse nu.

LABIRINT ÎN FLĂCĂRI

Deci ceea ce nu se-nțelege
suie în ceruri, palid fum,
dă Lycurg o nouă lege
poimîine, mîine, acum, —

Cum că potrivit se-arată
la distrugerea de sens
litera neînarmată
în cuvîntul cel mai dens.

Ba muiere, ba bărbat e,
semn și semne la un loc
o, cuvîntule, cetate
pururea în fum și foc.

VEGHE LÎNGĂ METALE

O, noapte lucidă, cobor alergînd
În lumea metalelor, brună.

Ce liniște desăvîrșită, ca oul...
Cobor alergînd, în mîini fluturînd
flăcări albe.

Prin liniști de fier, de argint, de uraniu
cobor alergînd pe treptele brune
și roiuri fugare
de luciuri și neguri mi-alunecă

prin ochi şi prin piept şi prin inimă,
aşa cum trec prin văzduhul cu sori
brunele păsări spre poluri.

O, noapte lucidă, cobor fluturînd
în lumea metalelor, brună.

COLINDĂ DE ŢARĂ

O, lerui ler, zăpadă, zăpadă,
formă albă a cerului căzîndu-mi pe frunte
din înălţimea nomadă,
din universul munte.

O, lerui ler, ţară,
patrie, pămînt în care dorm
alăturea căciulă cu panaş, tiară
şi osul de strămoş, sceptru de domn.

O, lerui, rîuri îngheţate,
lacrime lungi de la-nceputul lumii
prin care alunecau smălţate
zînele dulci ale genunii.

O, lerui, brad frumos, o, lerui,
piatră sculptată-n frig de geţi
şi de căderea capului acelui
mai drept şi mîndru între drepţi.

O, ninge peste Sarmisegetuza
şi lerui ler şi lerui ler,
însămînţata şi lehuza
pare-a pămîntului de cer.

Se umflă, o, cu grîu în ea,
sub blana albă de zăpadă,
o lerui ler, stăpîna mea,
hlamida mea de domn, zăpadă...

TEXT

Poate că ne-am săturat și noi pînă la urmă
să ni se spună lacrima că-i aur,
să ni se spună lîna că e turmă
și boul junghiat că este taur.
Stăm drepți, așa ne este natul
oprit la alte stele duse sus,
dar vieții noastre cînd i-a fost veleatul,
noi pîine am mîncat, iar nu cuvîntul spus.
Aceștia care facem trupul țării
sătui sîntem și pîn'la gît
de mult ilustre vorbe-ale uitării,
că ne-a fost foame și ne-a fost urît.
Ci iată laudă plugului prin care
noi înșine pre noi ne-am fost arat,
să dăm dreptății de mîncare
nu în vorbiri, ci viu și-adevărat.

PANTA RHEI

Oh, privirea are sîmburi
ca și cum ar fi o fructă,
calul inimii pe dîmburi
de din iarba ei se-nfruptă.

Stau și nu mă clatin, stau
chiar în cercul de cuvinte
nenăscute ce erau
ca sămînța cea de linte,

Ca porumbul, ori ca grîul,
ori ca meteorul care
taie în pieziș pîrîul
cu semințe vechi de soare.

Panta Rhei, se-nfioară
tot ce curge, numai tu
în mijloc de vieți stai, țară,
pururea atunci și-acu.

CU COLȚUL INIMII

Despre patrie se pot spune
cuvinte scrise cu colțul inimii noastre
suspendate în aer, albe spume
ale mării acesteia, albastre.

O, doar pentru ochiul străin
toate acestea ar fi poate dantele
la perdeaua de miraj alcalin
trasă numai peste stele.

Însă pentru cei ce sîntem aici
în viață, întregi și în lucrare,
cuvintele au lamă de brici
intrînd în miracol, cu tandră mirare.

MUTAREA ÎN LUP

Mă mut în lup
sfîntă maică Putna,
tu, biserică de piatră
care ai crescut din mîinile două
ale lui Ştefan cel Mare
care stătea în genunchi
şi cu ochii la cer.

De durere, de singurătate,
de grija pentru ţară,
de anume,
de ciudată boală
de organe ţinute în afara trupului
şi numite codru verde,
în care toamna se pierde
şi în care lupii, corbii
cu un nume zic,
zăpezii, ierbii.

Mă mut în lup
sfîntă maică, Putna,
în turla ta zidită de mîini
invidiate astăzi de stafii;
vin şi mă atîrn
dar nu bat ding-dang
ci urlu,
pentru că în turla ta nu bat clopote
ci bat lupii.

De singurătate, de dare cu ţara
iată-mă viind la tine
cu tristeţile ciorchine
cu privirile dulbine
cu vorbirile haine
şi cu oasele mulţime

ca să mă iubeşti pe mine,
pe mine și doar pe mine
care una sunt cu tine.

Loc sfînt, loc străvechi,
piatră căzută din lună
pentru că în loc de inimă
Ştefan cel Mare, Domnul
ținea de ibovnică
un inel
și un miel
și un ciobănaş
subțire, gingaş
și-o turmă de oi
păscută-n zăvoi
și vreo doi duşmani
mult mai ortomani
la apus de soare
vrînd să mi-l omoare —
nu pot să-l omoare.

Sfîntă maică, sfîntă
de din piatră blîndă
și încondeiată
tot cu țara toată
în ajun de Paşte
pe cînd murgul paşte
a lui Alimoş
din Țara de Jos.

Sfîntă Maică Putna, nu-mi plac lupii,
nici zăpada cu urme
de labe de animal.
Mă mut în lup
pentru că este vremea
schimbării lupilor
în clopote.

Înainte de a mă naşte
mi s-a povestit viaţa mea de-acum
atît de amănunţit în durerile şi-n revelaţiile ei,
atît de amănunţit în corpurile şi-n trunchiurile ei,
atît de amănunţit în relieful şi-n schimbările ei
atît de amănunţit în magnetul de zăpadă al ei,
încît pe negîndite am devenit ea,
am devenit totuna cu povestirea vieţii mele,
cu dinaintea povestirii vieţii mele,
şi din ascultător am devenit ascultat
şi deodată
eu însumi am fost cel care povestea,
fiind încă de pe atunci
de mine însumi strigat,
ca să mă aud cu urechea de acum.

Voi, lupilor, clopote de carne,
eu limba voastră sunt,
coastele mele-s perete de arme
cu ţevile-n cer din pămînt.
Voi, lupilor, semn de victorie
plătită cu însumi, plătită cu însuţi,
ochi dublu în memorie
amestecînd plînsu-mi cu plînsu-ţi.
Voi, lupilor, clopote la Putna de piatră
de veche vechime,
pentru zidirea ne-ngenunchiată
mă mut în voi şi mi-e bine.
Ca să se ştie că nu au murit
bărbaţii în această ţară
şi nici ce e vechi, ce e mit
şi nici ce se va naşte a doua oară.

Sfîntă maică Putna,
mă mut în lup
în numele oilor mă mut în lup,
ca să nu mai fie trist ciobanul
care-şi ridică aleanul

într-o lună cît tot anul
luîndu-şi nuntaşi
brazi şi păltinaşi
preoţi munţii mari,
paseri lăutari
păsărele mii
şi stele făclii.

UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA

I

Şi-a venit un nor cu coarne
peste sufletul meu, doamne,
să mă-mpungă a venit
numai chiar din infinit.
Şi-a venit un os subţire
dintr-o altă-naltă fire
dat cu fluier supt de sunet
şi cu fulger fără tunet.
A venit la mine nimeni,
săruri şi piperi şi chimeni,
verdele din frunza smulsă
laptele din ţiţa scursă
şi mi-au pus la pleoape-un fel
de vedere de cercel
şi în inimă nisip
şi pe chip altfel de chip,
voind nevăzuta hidră
să mi-o-ntoarcă-n sus, clepsidră.
Nemaivrînd în mine sînge,
ochiului i-au dat a plînge
tot cu luna lacrimă
cu stelele patimă.
A venit la mine „DA“

care tocmai învia
şi-a venit la mine „NU"
de însumi vărsat în tu.
Au venit să îmi propună
ca să fiu la noapte lună
şi-ntre coaste să îmi fiu
alergare de-argint viu,
de aur, de platină
de stejar, de paltină,
de cuvînt, de necuvînt,
neştiind că sunt pămînt.

II

Atîrnat de ploaie ca vîntul de nori
ca negru de aripa neagră.
Bate bătrînul fîlf, bate,
zboară bătrînul pe sub pămînt
printre viermi şi rădăcinile minunate
fîlf, printre rădăcinile minunate
ale stejarului, ale plopului, ale gutuiului,
ale prunului, arinului,
ale nuştiucuiului
şi-ale nuştiucinelui.

III

Duceţi trupurile. Un dulce dor
mă paşte-n cîmpul de mohor:
Neînşăuat,
nepotcovit, neînjugat.
Duceţi trupurile. Să se lase
albul cel mai alb pe oase,
să îmi fie duhul ghimp
rupînd pielea de pe timp.

Duceți trupurile. Fie
spartă coasta-colivie,
inima să iasă-afară
la vedere peste țară.
Duceți trupurile, Doamne,
să ne dezbrăcăm de haine,
cum e apa dezbrăcată
de izvorul care-o poartă
și se-mbracă-n cel ce-o bea
însetat de setea sa
de rămîne tot neud
de la Nord pînă la Sud.

Trupurile! Nu vederea
cea căzută-n ochi ca mierea
nici auzul, nici mirosul
locuind în trup ca osul.
Duceți trupurile. Vină
peste noi din nou lumină.

Duceți trupurile. Bate
mulțime-n singurătate.

IV

De două mii, pămîntul, de ani
se îngrașă cu trupuri
din trupurile noastre
născînd mereu copaci.

De două mii de ani acest pămînt
din trupurile noastre face parte.

Noaptea, în lanul cel de grîu
cînd fluier herghelia din prundișuri

suntem de faţă eu şi tu
şi tu şi tu,
viii şi morţii laolaltă.

Un nod e-n viaţă. Restul
frînghiei spînzură în jos.
O mie de strămoşi atîrnă-aici
de fiecare suflet.

Străbunii dorm,
apele curg,
luna răsare
şi apune.
Pămînt de carne eşti,
pămînt de carne...
Pentru un om, o, cîtă lume!

Pămînt atîrnînd înapoi cu morţii tăi,
tu care-mi începi direct din spinare,
pămînt de carne, de mii de ori
sărată sub şei de sare.

Pămînt de carne, bun de mîncare,
pămînt de oase străluminînd
o, ce miros violent,
ce sfîntă duhoare
de diamant au pietrele tale,
pămîntule de pămînt!

Am să te-ngraş la rîndul meu
cu mine,
lăsîndu-ţi doar scheletul alb
să-ţi fie verighetă-n jurul rîurilor,
pămînt de carne,
pămîntule de pămînt.

CUPRINS

Structura artistică — prefață / 5
„În vremea vieții mele scursă" — cronologie / 47
Războiul cuvintelor — cuvînt înainte de Nichita Stănescu / 83
Ardea spitalul — (debut — 1957) / 85

SENSUL IUBIRII
1960

Pe cîmpul de piatră / 89
Mister de băieți / 90
Pădure arsă / 90
Marină / 91
Cîntec de dragoste la marginea mării / 92
Cîmpie, primăvara / 93
Joc de unu / 93
Meditație de iarnă / 94
Dimineață marină / 95
Deodată am auzit ploaia venind... / 95
Lună în cîmp / 96
O viziune a păcii / 97
Cîntec de iarnă / 98
Meditație de seară / 98
După înălțarea zidurilor / 99
Pentru liniștea somnului / 100
O călărire în zori / 101
Imn / 102
Cîntec despre adolescența eroului / 102
Credo / 104

O VIZIUNE A SENTIMENTELOR
1964

Lauda omului / 107
Continuitate / 108
Geneza / 108
Vîrsta de aur a dragostei / 109
Leoaică tînără, iubirea / 110
Îmbrățișarea / 111
Visul unei nopți de iarnă / 111
Amfion, constructorul / 113
Mișcare în sus / 115
„De-a sufletul“ / 116
Sînt un om viu / 117
Cîntec / 119 (E o întâmplare a ființei mele)
Povestea sentimentală / 120
Ploaie în luna lui Marte / 121
Viața mea se iluminează / 121
Mi-amintesc cu uimire / 122
Oră fericită / 123
Epilog la lumea veche / 124
Cîntec / 125
Cu o ușoară nostalgie / 126
La-nceputul serilor / 127
Dansul / 128
Cîntec fără răspuns] 129
Clar de inimă / 130
Poem / 130
Sfîrșit de anotimp / 130
Emoție de toamnă / 131
Poetul și dragostea / 132
Cîntec de om / 132
Spre Andromeda / 133

DREPTUL LA TIMP
1965

Dreptul la timp / 137
Basorelief cu soldați / 141
Enghidu / 142
Amintindu-mi / 145
Ars poetica / 145

Geneza poemului / 146
Quadriga / 147
Savonarola / 148
Turnare de soare pe pămînt / 148
Invocare / 149
*** (Cum aş putea...) / 150
Schimbătorul de viteze / 150
Cîntec (Despărţire de o vîrstă) / 151
Cîntec (Ficţiunile adolescenţei) / 151
Tei nocturn / 152
Artemis / 152
Cîntec / 153
Marele ochi al iernii / 154
Adolescenţi pe mare / 154
Frunzişuri / 155
Cîntec de dimineaţă / 155
Corespondenţe / 156
Parcă dormim şi visăm / 157
Cîntec / 157
Spirală albastră, sfîşietoare / 158
*** (La stînga se-nclina...) / 158
Poem / 159
Către Galateea / 160
*** (Eu te-am rupt pe tine din aer) / 160
Două cîntece / 161
Dureroasa ninsoare / 162
Pasăre trecînd printr-un nor / 163
Euridice / 164
Muzica / 164
Vechi cîntec soldăţesc / 165
Trist cîntec de dragoste / 166
După-amiaza unui cîntec / 166
La ceasul cu arlechini / 167
Îndoirea luminii (partea întîi) / 167
Îndoirea luminii (partea a doua) / 171
Îndoirea luminii (a treia parte) / 174

11 ELEGII
1966

Elegia întîia / 177
Elegia a doua, getica / 179

A treia elegie / 180
A patra elegie / 184
A cincea elegie / 185
A şasea elegie / 186
A şaptea elegie / 187
Elegia a opta, hiperboreeana / 188
Elegia oului, a noua / 191
Omul-fantă / 193
Elegia a zecea / 196
A unsprezecea elegie / 199

OBIECTE COSMICE (ALFA)
1967

Poezia / 207
Minerva / 108
Ideea cu gură / 208
Căderea oamenilor pe pămînt / 210
Autoportret în a patra dimensiune / 212
Peisaj cu bătrîni / 212
Raid în interiorul pietrelor / 213
Cîntec / 214
O, lucrurile! / 215
Inima / 215
Grup de înotători / 216
Suprafaţă / 217
Miza pe nenăscuţi / 218
Andru plîngînd / 219
Testament / 220
Elogiu / 221
Mă asemui cu un copac / 222
Arbor invers / 224
Gladiatori pe frunze / 224
Inscripţie pe un circ roman / 225
Descălecare / 225
Somnul cu fierăstraie-n el / 226
După luptă / 227
Alfa / 227
O armură / 228
Măştile de fier / 229
Menhir / 229

ROŞU VERTICAL
1967

Pean / 233
Marele cal / 235
Polul istoric / 236
Menire / 238
Alegerea culorii / 239
Un soldat... / 241
Oul cu iris / 242
Aeroport de toamnă / 242
Al pămîntului / 243
Muzica / 244
După ce am ascultat-o pe cîntăreaţă / 245
Miraj de iarnă / 246
Către Hypnos / 246
Focul şi gheaţa / 250

OUL ŞI SFERA
1967

Plonjeu / 261
Cîntec / 261
Toamnă / 262
Douăsprezece noaptea, cu dor / 263
Cîntec / 263
Destin / 263
În gol de curţi / 264
A mirosi o floare / 265
Ceas cu lună / 266
Sincopă / 267
Ritual / 267
Ritual de iarnă / 268
Ferigi / 269
Cîntec / 269
Moartea fertilă / 269
Confundare / 270
Arta scrisului / 271
Invocare / 273
Frunză verde de albastru / 274
Text pe o piatră / 276
Scrisul / 277

Urletul / 277
Invidie / 278
Cîntec / 279
Foamea de cuvinte / 280
Spunere / 282
Mîna cu cinci degete / 282
Chiron, părintele centaurilor / 283
Orologiu cu statui / 284
Cîntec / 284
Perete / 285
Peisaj final / 285
Către iarbă / 286
* Părîndu-mi rău de adolescență / 287
Ninge cu ochi / 287
Îngerul cu o carte în mîini / 288
Transparentele aripi / 290
Înger refuzat de păsări / 292
Tinerii / 293
Președintele Baudelaire / 294

✓ LAUS PTOLEMAEI

1968

Atmosfera / 299
Prelecțiune / 300
Despre înfățișarea lui Ptolemeu / 301
Despre firile contemplative / 303
Cîteva generalități asupra vitezii / 305
Despre viața lui Ptolemeu / 306
Trecerea de la noțiuni la poezie / 307
Ciudă pentru prea puținele sentimente exprimate în jurul ideilor / 308
Despre moartea lui Ptolemeu / 309
Pomule, copacule / 309
Pledoarie / 310
Cîmp / 313
Aleph la puterea Aleph / 313
Cosmogonia, sau cîntec de leagăn / 316
Axios, Axios! / 319
Împotriva cuvintelor / 325
A inventa o floare / 329

Cîntec de scos apa din urechi / 332
Prin simpla luare / 334
Dă, Doamne, o ploaie albastră / 336
Egg / 337
Certarea lui Euclid / 338

NECUVINTELE
1969

Pean / 345
Pierderea ochiului / 346
Lupta lui Iacob cu îngerul sau despre ideea de „Tu“ / 347
Lupta ochiului cu privirea / 349
Lupta inimii cu sîngele / 351
*** (Am dormit pe un tăiş) / 353
Artă poetică / 354
Mim / 355
Poezia / 356
Rîsu' plînsu' / 357
Zicere / 357
Memoria asasină / 358
Era o muzică presată / 359
Bruscă vorbire / 359
Cîntec în doi / 360
Cina cea de taină / 361
*** (Laşi mirosul...) / 362
Mînie lentă / 362
Bufonul şi moartea / 363
În ~~grădina Ghetsimani~~ / 364
Contemplaţie / 366
Odă bucuriei / 367
Inscripţie nedescifrată / 368
Ce este viaţa? Cînd începe şi încotro se îndreaptă ? /369
Laţ / 369
Mîncătorul de libelule / 370
Cine sunt eu? / 371
Melancolie atavică / 372
Să ne iubim ca florile / 372
Idolii ierbii / 373

Cotropirea frunzelor / 374
Inserare de toamnă / 374
Fructe înainte de a fi mîncate / 375
Tragedii în timp de pace / 376
Ars poetica / 377
Cîntec / 377
Autoportret pe o frunză de toamnă / 378
Timp / 378
Miraj / 379
Deci voi sta / 379
Eu, adică el / 380
Ce? / 381
Necuvintele / 381

UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA
1969

Necuvinte / 385
Evocare / 386
Timp stătea lungit pe timp / 386
Cîntec / 387
Muzica / 387
Antimaterii învinse / 389
Confirmare / 389
Morţile iubite / 390
Baladă / 391
Voi, repezi firi / 392
*** (Pentru cei vii) / 393
Vechi cîmp de luptă / 393
Lepidoptere / 394
Vitrouri / 394
Cîntec / 395
Întîmplări în cerc / 396
Aerul / 397
Stare / 397
Poem / 398
Cain şi Abel / 399
Mizerabile pietre / 400
Zenit nocturn / 400
Azvîrlire de lance / 401
Poem / 402

Arca / 402
Alegerea sferei / 403
Cîntec / 404
Strigăt schimbat / 404
A poseda / 405
Ţărm / 407
Existenţă, tu / 407
Într-o după-amiază de toamnă / 40
Învitaţie către o nimfă / 409
Labirint în flăcări / 410
Veghe lîngă metale / 410
Colindă de ţară / 411
Text / 412
Panta Rhei / 412
Cu colţul inimii / 413
Mutarea în lup / 414
Un pămînt numit România / 417